

H. E. E. ~~Hb Kg~~

18-1844 c

OUDE EN NIEUWE
BOEKHANDEL
VAN
MARTINUS NIJHOFF.
's Gravenhage.

Dit Tijdschrift wordt uitgegeven door eene VEREENIGING
bestaande uit de III. :

Mr. J. Ackersdijk ,	Hoogleeraar	te Utrecht.
Mr. I. H. Beucker Andreae ,	Advocaat	» Leeuwarden.
M. A. van der Bank ,	Predikant	» Utrecht.
A. Beaton ,	Particulier	» Rotterdam.
Jhr. Mr. J. L. C. van den Berch van Heemstede ,	Lid der Staten van Zuid-Holland	» Leiden.
Mr. W. E. J. Berg van Dussen Muijkerk ,	Advocaat	» Amsterdam.
Mr. A. Bogaers ,	Lid van de Regtbank	» Rotterdam.
J. G. J. van den Bosch ,	Landbouwer	» Wilhelminadorp.
Mr. W. J. Both Hendriksen ,	Lid van den Raad	» Utrecht.
Mr. P. van den Broecke ,	Advocaat	» Middelburg.
Mr. P. A. Broers ,	Advocaat	» Utrecht.
J. M. Brown ,	Onderwijzer	» Rotterdam.
A. H. Büchler ,		» Doesburg.
Mr. A. J. van Beeck Calkoen ,	Wethouder	» Utrecht.
Mr. U. W. Cazius ,	Proc. Gen. bij 't Hof van Utrecht	» Utrecht.
Mr. B. Donker Curtius ,	Advocaat	» Amsterdam.
E. C. U. van Doorn ,	voormalig Agent van het Domein	» Utrecht.
J. Ab Utrecht Dresselhuys ,	Predikant	» Wolfaartsdijk.
S. Dunlop Jr. ,	Koopman	» Rotterdam.
A. Fleming ,	Lector	» Leiden.
Jhr. Mr. B. J. Lintelo de Geer ,	Kantonregter	» Maarsse.
Mr. A. van Goudoever ,	Hoogleeraar	» Utrecht.
Mr. L. Oldenhuis Gratama ,	Advocaat	» Assen.
Mr. P. W. Alstorpius Grevelink ,	Lid van de Regtbank	» Assen.
W. Greeven ,	Predikant	» Culemborg.
H. Cornets de Groot ,	Voormalig Resident in Ned. Indië	» Utrecht.
J. Haefkens ,	Oud-Consul in Guatemala	» Leerdam.
Mr. W. J. C. van Hasselt ,	Lid van de Regtbank	» Amsterdam.
Mr. P. M. G. van Hees ,	Algemeen Secretaris der Maatschappij : Tot Nut van 't Algemeen	» Amsterdam.
O. G. Heldring ,	Predikant	» Hemmen.
Dr. J. van der Hoeven ,	Hoogleeraar	» Leiden.

Mr. W. J. van Hoijsma,	Subst. Adv. Fisc. bij 't Mil. Geregtsb. te Utrecht.	
Dr. I. J. F. Janssen,	Conserv. aan Rijks Museum	» Leiden.
A. Jay,	Koopman	» Rotterdam.
W. Jay Jr.,	Koopman	» Rotterdam.
Mr. W. C. M. de Jonge van Ellemeet,	Advocaat	» Middelburg;
Mr. A. F. Jongstra,	Advocaat	» Heerenveen.
Dr. S. Karsten,	Hoogleeraar	» Utrecht.
Jhr. Mr. J. de Bosch Kemper,	Adv. Gen. bij 't Hof v. Noord-Holland	» Amsterdam.
C. Krabbe,	Predikant	» Leiden.
Mr. A. F. Lammens,	voormalig President bij het Hof van Civiele Justitie in Suriname	» 's Hage.
Mr. M. F. Lantsheer,	Advocaat	» Middelburg.
Dr. D. Lenting,	Predikant	» Zeist.
G. Levingston,	Cargadoor	» Rotterdam.
G. Luttenberg,	Secr. van 't Stedelijk bestuur	» Zwolle.
W. Mark,	Predikant	» Rotterdam.
Mr. C. van Marle,	Inspect. Gen. van de waarborg van gouden en zilveren werken	» Utrecht.
Mr. H. G. F. Meertens,		» Utrecht.
Mr. W. C. Mees,	Advocaat	» Rotterdam.
Dr. A. Mees,	Praeceptor	» Rotterdam.
Mr. R. A. Mees,	Kassier	» Rotterdam.
Mr. G. Mees,	Hoogleeraar	» Deventer.
P. C. Molhuijsen,	Predikant	» Deventer.
Dr. G. J. Mulder,	Hoogleeraar	» Utrecht.
Jhr. Mr. F. J. Nedermeijer, Ridder van Rosenthal,	Lid van de Staten Generaal	» Arnhem.
J. J. Nolthenius,	Landeigenaar	» Arnhem.
Dr. A. Numan,	Direct. van 's Rijks Vee-Arts. School	» Utrecht.
Dr. J. F. van Oordt,	Hoogleeraar	» Leiden.
P. C. G. Poelman,	Muntmeester bij 's Rijks Munt	» Utrecht.
Mr. D. A. Portielje,	Advocaat	» Amsterdam.
Mr. P. J. J. Ram	Lid van 't Hof van Utrecht	» Utrecht.
Dr. R. van Rees,	Hoogleeraar	» Utrecht.
Mr. W. S. van Reeema,	Advocaat	» Rotterdam.
L. H. W. Baron v. Aylva Rengers,	Majoor bij 't 5e reg. Inf.	» Bergen op Zoom.
Dr. H. J. Royaards,	Hoogleeraar	» Utrecht.
Dr. A. S. Rueb,	Lector	» Utrecht.
Mr. A. Schadee,	Notaris	» Rotterdam.
Mr. G. J. C. Schneiher,	Lid van het Hof van Gelderland	» Arnhem.

Dr. I. F. L. Schröder ,	Hoogleeraar	te Utrecht.
Mr. C. L. Schüller ,	Advocaat	» Utrecht.
T. Schuurman ,	Directeur der Ned. Handel. Maatsch.	» Amsterdam.
Mr. J. Hora Siccama ,	Griffier bij 't H. Mil. Gerechtshof	» Utrecht.
Mr. L. C. Hora Siccama ,	Ambtenaar bij 's Rijks Munt	» Utrecht.
O. W. Hora Siccama ,	Lid van de algem. Rekenkamer	» 's Hage.
Mr. B. W. A. E. Baron Sloet tot Oldhuis ,	President van de Regtbank	» Zwolle.
R. Smith ,	Koopman	» Rotterdam.
Mr. H. v. Sonsbeeck ,	Staatsraad	» 's Hage.
IJ. D. C. Suermondt ,		» Utrecht.
Dr. E. B. Swalue ,	Predikant	» Goes.
M. D. Tecnistra ,	Oud Insp. van bruggen en wegen en voorm. Rijks Cultivat. in Suriname	» Ulrum.
Mr. H. H. Tels ,	Advocaat	» Rotterdam.
Mr. J. T. Hooft ,	Advocaat	» Rotterdam.
D. Twiss ,	Koopman	» Rotterdam.
Mr. H. W. Tydeman ,	Hoogleeraar	» Leiden.
Dr. H. P. Timmers Verhoeven ,	Predikant	» 's Hage.
Dr. P. J. Veth ,	Hoogleeraar	» Amsterdam.
Mr. W. H. van Voorst ,	Lid van de Regtbank	» Haarlem.
Mr. H. A. B. Vosmaer ,	Notaris	» Utrecht.
Mr. G. W. Vreede ,	Hoogleeraar	» Utrecht.
J. Vreede ,	Kantonregter	» Heusden.
Mr. I. de Wal ,	Subst. Offic. bij de Regtbank	» Leiden.
B. T. Lublink Weddik ,	Predikant	» Amsterdam.

De Redactie bestaat uit de HH. :

Mr. J. Ackersdijk ,	te Utrecht.	Dr. A. S. Rueb ,	te Utrecht.
Mr. P. A. Broers ,	» »	Mr. J. Hora Siccama ,	» »
Mr. W. J. van Hoijtema ,	» »	Mr. G. W. Vreede ,	» »

BIJDRAGEN

TOT DE KENNIS

DER NEDERLANDSCHE EN VREEMDE

KOLONIËN,

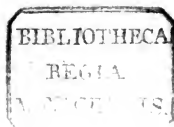
BIJZONDER BETREKKELIJK

DE VRIJLATING DER SLAVEN.

~~~~~  
1844.  
~~~~~


TE UTRECHT ,
BIJ C. VAN DER POST J^r.
1844.

Geene exemplaren worden voor echt erkend, dan die
door een Lid der Redactie zijn onderteekend.

W. J. B.

GEDRUKT BIJ K. J. GIBBEN.

I N H O U D.

	Blz.
Overzicht van de verrigtingen der Engelschen, ten aanzien van slavernij	
en slavenhandel.....	1
Schets van den tegenwoordigen toestand des slavenhandels.....	18 en 223
Onuitgegeven dagboek, geschreven gedurende ¹ een verblijf op Java van het	
jaar 1827—1830.....	79, 143, 289 en 363
Voorvallen in Suriname.....	64, 108 en 202
Belang der openbaarheid in koloniale aangelegenheden.....	115
Denkbeelden over de maatregelen, welke de opheffing der slavernij in	
Suriname zouden moeten voorbereiden.....	167
Oproeping uit Engeland.....	209
Mededeeling van den Heer G. S. DE VEER, te <i>Paramaribo</i>	257

<u>Nederlandsch Guyana, of beschouwing van den oorsprong der kolonie</u>	
<u>Suriname; de voormalige en tegenwoordige staatshuishoudelijke inrig-</u>	
<u>tingen aldaar gevestigd, enz.</u>	<u>289 en 386</u>
<u>Berigten aangaande de Nederlandsche koloniën.</u>	<u>38, 125, 271, 330 en 397</u>
<u>Berigten aangaande vreemde koloniën.</u>	<u>287, 351 en 434</u>
<u>Letterkundige berigten.</u>	<u>77, 135 en 361</u>

.....

O V E R Z I G T
VAN DE
VERRIGTINGEN
DER
ENGELSCHEN,
TEN AANZIEN VAN SLAVERNIJ EN SLAVENHANDEL.

—•—

Toen ELIZABETH, in 1562, aan hare onderdanen de eerste vergunning verleende, negers uit Afrika, naar de Amerikaansche volkplantingen over te brengen, gaf zij haar vertrouwen te kennen, dat niemand daarbij tot slaaf zoude gemaakt worden, zonder zijnen wil. »Dit ware'' zeide zij, »verfoeilijk, en kon »des Hemels wraak op den euvelader afroepen.'' Zij wist niet, dat, in korte jaren, een toestand zoude gevormd zijn, waarvan dwang het levensbeginsel is. Ook leed het eenen geruimen tijd, eer zulks in Engeland bekend werd. Meer dan eene eeuw verliep, voor dat MORGAN GODWIJN, welke op het eiland Barbados ooggetuige van het lot der slaven geweest was, de aandacht zijner landgenooten daarop vestigde 1). Sedert dezen schrijver echter, vinden wij

1) The Negros and Indians Advocate, 1670.

eene voortgezette reeks van andere, welke, of in reisverhalen, of in dichtwerken, of in leerredenen, de bijzonderheden voor oogen stelden van een gedurig meer kenbaar geworden onchristelijk bestaan. De regtsgeleerden werkten eerlang in gelijken geest mede. Het was de gewoonte geworden, dat planters en kooplieden, naar Engeland reizende, als bedienden, negers medevoerden, welke zij er soms onderling verhandelden. Reeds vroeger had de meening ingang gevonden, dat de zoodanige, bij hunne aankomst, en wanneer zij gedoopt werden, voor vrij moesten worden gehouden. Die meening werd, in 1729, door de regterlijke overheid, met de wetten strijdig verklaard. Nogtans hield men deze verklaring bedenkelijk, en in 1765 werd zij, met der daad, bestreden door GRANVILLE SHARP. Zekere neger was, te Londen, door zijnen meester op het hoofd geslagen, zoodanig, dat hij krank werd, en vervolgens, als onbruikbaar, op vrije voeten gelaten. Onder behandeling geraakt van eenen broeder van SHARP, welke heelmeeester was, genas hij. Toen ontmoette hem zijn meester, eischte hem, als gezond, weder, deed jagt op hem maken, en hem magtig geworden zijnde, verkocht hij hem. SHARP, te hulp geroepen, bragt de zaak voor den Lord Mayor. Daar was mede tegenwoordig de scheepskapitein, welke den neger, als verkocht, naar Jamaïca zoude voeren en die, op eene niet regtstreeks afwijzende uitspraak van den Lord Mayor, hem nu aangreep, als slaaf. Doch SHARP trad voorwaarts en de hand leggende op des kapiteins schouder, sprak

hij deze treffende woorden: »U klaag ik in den
»naam des Konings aan, van aanranding van
»dezen JONATHAN STRONG, en allen hier zijn mijne
»getuigen.” Gewigtig werd dit gebeurde in zijne ge-
volgen. Want het regtsgeleerd onderzoek, hetwelk
er door te weeg gebragt werd, eindigde, in 1772,
na de behandeling van onderscheidene gelijksoortige
voorvallen, in de beroemde beslissing van Lord
MANSFIELD, door welke, sedert, als een grondregel
der Engelsche constitutie gold: »elke slaaf, die den
voet zet op Englands bodem, wordt vrij.” Het
scheen daarmede uitgemaakt, dat de slavernij niet
slechts met de godsdienstige, maar ook met de
staatsregtelijke beginsels der Engelschen streed en
niet vreemd was dus het verzoek, op dien grond,
aan den toenmaligen eersten Staatsminister Lord
NORTH gedaan, »dat hij, in alle Britsche bezit-
»tingen, de slavernij en den handel in slaven mogt
»afschaffen.” Deze was van oordeel, »dat hetgeen,
»waartegen met zooveel regt geijverd werd, uit het
»oogpunt des handels, voor bijkans ieder volk van
»Europa, noodzakelijk geworden was.” Doch de tijd
naderde, waarop ten deze alle geldelijk belang, hoe
gewigtig ook, in de schaduw geplaatst zoude wor-
den en alleen de liefde tot den evenmensch in het
licht. STEELE 1) en STERNE 2), POPE en THOMSON had-
den den glans hunner namen aan het gevoelen van
hen verbonden, welke, ook in negers, menschen

1) Ynkle and Yarico.

2) The negro Girl, in Tristram Shandy.

en menschenwaarde zagen. In dezelfde strekking arbeidden, sedert lang, de kwakers, geheel in den geest hunner gezindheid, en aanhoudend, zoowel in de volkplantingen als in 't moederland, tot verzachting werkende. Met dit inzicht werd van hunnentwege, in 1783, eene bepaalde vereeniging van zes leden ingesteld; de eerste, welke gevormd is. In 1787 werd deze gevolgd van eene vereeniging van twaalf leden, tot welker voorzitter SHARP zich, schoorvoetende, liet benoemen. Tot dezelve behoorde ook THOMAS CLARKSON, welke, door de behandeling eener prijsvraag van de universiteit van Cambridge in ijver voor de zaak ontstoken 1), besloten had, zijn leven aan het behartigen daarvan te wijden. Deze vereeniging ving aan, met haren werkkring te bepalen. Want beide en slavernij en slavenhandel te bestrijden, reikte te ver. Zij rigtte zich dus afzonderlijk tegen den handel in slaven »daarmede,” dacht zij, »de bijl leggende aan den wortel” en spoediger werking, hulp van de planters, bijstand van de regering verwachtende. Nu werden er van den kant der vereeniging, togten ondernomen, om berigten te verkrijgen en bekend te maken: bewijzen van de sterfte, mishandeling en onvergenoegdheid van het scheepsvolk, tot bemanning der slavenschepen dienende; het afbeeldsel van de doorsnede van een tot stikkens volgeladen slavenschip; stalen van de werktuigen, met welke de slaven werden bedwongen. Met de bekendheid

1) Het onderwerp was: »of het geoorloofd zij, tot slaven te maken, die het niet willen.”

wies de belangstelling. Geschriften, redevoeringen, openlijke bijeenkomsten, nieuwe vereenigingen volgden elkander op. Het werd geheel eene zaak van het gemeene leven. Velen onthielden zich van al hetgeen door slavenarbeid moest zijn voortgebracht. In eenen bepaalden omtrek ontzeiden zich, zooveel men vermogt na te gaan, 300,000 menschen het gebruik van suiker. Die bij den handel belang hadden, begonnen te vreezen. Zij betoogden, dat de toestand der slaven regtmatig was, betamend, zelfs, in vergelijking van het leven in Afrika, benijdenswaard. Zij verwekten in de zeesteden, voornamelijk in Liverpool heftige tegenkanting. Er ontstond, bij meerdere spanning, in velen eene vreesachtige of voorzigtige terughouding. Daartegen bij anderen verdubbeling van ijver, zonder dat verschil in verdere denkwijze van samenwerking terughield. Uitdrukkelijk wordt het getuigd, dat Engelsche bisschoppen het niet beneden zich stelden, met de nederig werkzame vereeniging, schoon meest uit kwakers bestaande, te rade te gaan; dat kerkelijken en dissenters de handen eendragtelijk zamenvoegden tot het Godebehagelijke werk. Onder deze allen kenmerkte zich JAMES RAMSAY. Na 19 jaren verblijf op St. Christoffel, schreef hij, in 1784, een werk over de verbetering van het lot der slaven en de voordeelen van hen vrij te laten. Hij werd, sedert, de eerste twistschrijver over de vraag; want de veelvuldige wederleggingen van zijn werk beantwoordde hij naauwgezet en onvermoeid. Zijn ijver verhaastte zijnen dood. Hij leefde echter nog lang

genoeg om het onderzoek op 't groote Staatstoooneel te zien aanvangen. Reeds was de zaak in 1776 in het Lagerhuis ter sprake gebragt. In 1783 dienden de kwakers een verzoekschrift aan hetzelfde in, »dat de uitvoer »van negers uit Afrika zoude worden verboden.” Het bleef bij eenige bepalingen betreffende den handel. In 1788 werd er een verzoekschrift ontvangen van die van Bridgewater, de afschaffing des handels vragende, zelfs voorspellende. Maar de leden, aan hunne kiezers, later, aangaande dat verzoekschrift verslag gevende, verklaarden »dat het zonder veel »opmerkzaamheid ter zijde gelegd was, daar schier »ieder zeide, dat de bedoelde afschaffing de West- »Indische bezittingen in stuiptrekkingen en tot vol- »slagen ondergang brengen zou.” De zaak eischte, zekerlijk, niets minder dan veelzijdige, naauwkeurige beschouwing. Bij wien konde zij die beter vinden dan bij den grooten PITT? Als eerste Staatsminister werd ook hij tot oordeelvelling geroepen. Met het oog op de woelingen gevestigd, droeg Koning GEORGE in 1788, aan eenige leden van zijnen raad het onderzoek op van een aantal vragen, den Afrikaanschen handel betreffende. CLARKSON erlangde bij PITT gehoor. Het onderwerp, schrijft hij 1), was denzelven slechts weinig bekend. Hij opperde twijfelingen, en betuigde vooral, niet te begrijpen, hoe datgene, wat men begeerde, indien het waarlijk

1) The history of the rise, progress and accomplishment of the abolition of the African slave trade by the British Parliament London 1808.

bestond, niet meer algemeen bekend was. Toen hij echter, met aandacht, een deel der voorgelegde scheepsrollen, blad voor blad, had doorgezien, en de hem vertoonde voortbrengselen van Afrikaanschen grond en Afrikaansche nijverheid beschouwd had, »toen waren aandoening en verwondering bij hem zichtbaar, vele verhevene gedachten, bij dien aanblik in hem ontstaan, blonken door in zijne eerbiedwekkende redenen.” Hij verloochende dezelve niet. Bij het eerste voorstel, waarmede eene opzettelijke beraadslaging, in het Parlement, beoogd werd, deed hij dadelijk, met zijne gematigdheid en voorzigtigheid, ook zijne der afschaffing gunstige denkwijze blijken. In Maart 1789 bragt hij het verslag uit 'sKonings raad aan de balie van 't Lagerhuis. Hij nam dat uitgebreid stuk, gedurende de twee maanden, in welke de zitting geschorst bleef, met zich op het land en maakte er de berekeningen uit, welke hem, sedert, met vertrouwen, den grooten maatregel deden voorstaan. Dus werd de stof bijeengebragt voor de schoonste en meest overtuigende rede 1) van dien voortreffelijksten der Engelsche Staatsredenaren. Aan zijne zijde vinden wij in het Parlement, BURKE en SHERIDAN, maar ook den beroemden FOX, zijnen tegenstander, hier zijnen vriend. Geen echter met hen zoo werkzaam, als WILBERFORCE. Bij zijn afwezen, was, in 1788, de eerste wet tot stand gekomen, tegen den slavenhandel gerigt, bepalende eenige voor-

1) Dit was het oordeel, onder anderen, van FOX en van Lord GRENVILLE.

zorgen, bij het vervoeren in acht te nemen. Doch hij zelf bond in 1789 den strijd voor eene afschaffing aan, in eene uitvoerige rede het kwaad schilderende, waarmede en het verkrijgen der slaven, en derzelver overtocht, en derzelver behandeling in de volkplantingen, gepaard ging, ten slotte twaalf stellingen voordragende, in welke zich het onderzoek liet oplossen. Met dit onderzoek ging het jaar 1790 voorbij. Zijn voorstel tot afschaffing in 1791 werd verworpen. In 1792 werd vastgesteld, dat de afschaffing vier jaren later geschieden zoude; gelijk fox zeide: met het vooruitzicht, dat zij niet zoude geschieden. Niettemin werden eenige voorgedragene bepalingen, om de regeringsraden in de volkplantingen tot een doelmatig bestuur te bewegen, in het lot der slaven te voorzien en den handel allengs te doen afnemen, achtereenvolgens goedgekeurd. WILBERFORCE, daartegen, op stellige afschaffing aanhoudende, deed in dien zin, tot 1799 toe, zeven jaren lang, jaarlijks een voorstel. Doch alle werden verworpen. De moeilijkheden, welke zich aan den maatregel verbonden, het ongenoegzame eener afschaffing, de vrees voor overmaat van volksinvloed, het wantrouwen op de meeningen der voorstanders, de gedachte, dat men met eene behoorlijke regeling van zaken volstaan konde, waren gronden, die telkens, hetzij in 't Hoo-ger- of in 't Lagerhuis, de meerderheid bewogen tot afstemming. WILBERFORCE liet alzoo de jaren 1800 tot 1803 voorbijgaan, zonder nadere poging; hij nam hiervoor het jaar 1804 te baat, toen, ingevolge de vastgestelde Unie van Ierland, een aantal Iersche le-

den in het Parlement zitting namen, geacht voorstanders der afschaffing te zijn. Onder die voorstanders rangschikten zich nu ook Lord HOLLAND en CANNING. Lord CASTLEREAGH, reeds kenbaar als beschermmer van het oude, verklaarde zich voor de afschaffing gezind, niet voor de wijze, welke men voorsloeg. WILBERFORCE zwichtte weder. Desgelijks viel ook zijn voorstel in 1805, door de afwezigheid, meent men, van eenige Iersche leden, beducht, dat zij, met de aanneming, in stede van goed, kwaad zouden veroorzaken. Dus bleven de zaken »ter wederzijden” gelijk HOORT het uitdrukt, »als in schaaen hangende, »om te luisteren ende overteslaan naa den eersten »toeval van gewicht.” Zoodanig toeval was gewisselijk, in 1806, het sterven van PITT. Zijne staatkunde gebod slechts langzame beslechting. Minder afgemeten was de tred van Lord GREVILLE, zijnen opvolger. Ook stond hem FOX, als minister, op zijde en beiden zagen in de vernietiging des negerhandels niet slechts eene daad van regt, menschevriendheid en staatkunde, maar tevens den luister van hun bestier. De zegepraal mogt echter FOX niet aanschouwen. Ook hem rukte de dood nog in hetzelfde jaar weg, terwijl zelfs van zijne bijna stervende lippen, zoo verhaalde Lord GREY, de wensch naar den dag der overwinning niet achterbleef. Reeds toen matigde Sir ROBERT PEEL de hooggestemde gevoelens; doch bij de voorstanders voegden zich nog de bisschoppen van Londen en Durham; ook Sir SAMUEL ROMILLY, Lord LAUDERDALE, Lord AUCKLAND, Lord ELLENBOROUGH, sedert zoo bekend geworden;

en nadat alvorens het beginsel der afschaffing: en wel, bij uitzondering, eerst in 't Hoogerhuis: was vastgesteld, werd, in den aanvang van 1807, met de aanzienlijkste ooit, bij stemming, voorgekomene meerderheid, bepaald, dat na den 1sten Mei daaraanvolgende geen slavenschip meer uitklaren en na den 1sten Maart 1808 geen slaaf meer in de volkplantingen voet aan wal zetten mogt. Het ministerie spoedde zich, deszelfs bestuur te eindigen met de voltooiing van dit besluit. De bisschop van Llandaff zeide: »die groote daad van regtvaardigheid zal »in den Hemel herdacht worden!» — Het had intusschen niet aan dezulken ontbroken, die begrepen, dat men het einde der taak nog niet bereikte. Al vroeg was men er op bedacht geweest, in Afrika zelf meer beschaving te brengen. Het was, naar men meldt, een geliefkoosd denkbeeld geweest van PITT. Met dat inzicht was in 1791 de Sierra Leone maatschappij te Londen opgericht. Zij zoude, aan een gedeelte der Afrikaansche kust, eene volkplanting en, met dezelve, koophandel en onderwijs trachten te vestigen. In 1807 werd eene nieuwe instelling gevormd 1) onder voorzitting van den Hertog van Gloucester, met oogmerk, aan die maatschappij de hand te bieden, haar verband met het moederland te verzekeren en over de uitvoering van het gedane verbod van slavenhandel te waken. Twintig jaren lang bleef die instelling haren belangrijken arbeid voortzetten. — Tevens hield men

1) The African Institution.

den blik gevestigd op hetgeen, aan de andere zijde van den Oceaan, door het verbod van slavenhandel, in den toestand der slaven werd te weeg gebragt. In weerwil van de verzekeringen der planters, vormde zich, in 1823, te Londen, een genootschap tot verbetering van den staat der slaven en tot trapsgewijze afschaffing der slavernij 1). Onder de leden van dit genootschap was Sir THOMAS FOWELL BUXTON. Door hem werden, op grond van het oude beginsel, dat de slavernij strijdig was met de Britsche grondregelen van godsdienst en staat, de wenschen van het genootschap in 't Lagerhuis voorgedragen. In deze wenschen kwam CANNING, destijds eerste Staatsminisier, te gemoet, door, hoofdzakelijk, te verklaren, dat er werkelijk verbetering werd gevorderd en dat men gereed was, de negers voor te bereiden tot eene regtelijke gelijkstelling met alle Engelsche onderdanen. Voorts werd een twintigtal bepalingen voorgesteld, in de slavenbezittingen in te voeren, waardoor voor beter godsdienstig onderwijs der negers, voor het onder hen vormen en bewaren van familiebanden, voor het hun verzekeren van vruchten van eigen arbeid, voor zachtheid en regtvaardigheid in 't bestraffen, voor het begunstigen van vrijlating en vrijkoop gezorgd werd, met verbod aan de Engelsche ambtenaren, de instandhouding der slavernij, door hulp of voorbeeld, te bevorderen. Dan, in de volkplantingen zelve, vonden die maatregelen weinig ondersteuning. De besturen, aan welke het was opgedragen, dezelve

1) Society for the abolition of slavery in the British colonies.

in werking te brengen, vermogten of wenschten er nergens de rigtige uitvoering van; in alle bleven zij ten deele, in sommige ten eenen male buiten toepassing. Het bleek, dat men er geen toegeven mogelijk vond, zelfs niet om zich tegen het ergste te beveiligen. De ware stand van zaken kon in het moederland niet verborgen blijven. Een weekblad, over het onderwerp met opzet uitgegeven 1) hield, sinds 1825, de aandacht op ontelbare bijzonderheden gevestigd. In 1831 vormde zich eene nieuwe maatschappij, ten einde bepaaldelijk door het houden van voorlezingen werkzaam te zijn 2). Reizen werden er ondernomen, om zich te verzekeren met eigene oogen. Berekeningen werden er in 't licht gegeven ten bewijze van de buitengewone sterfte onder de negers, van het getal slagen, hun door de meesters opgelegd, van het vermeerderen van dat getal, bij toenemende vermindering van bevolking. Zoo algemeen werd daardoor de overtuiging gevestigd van bestaande onlijdelijke misbruiken, dat aan het Parlement, in de zitting van 1830—1831, 5484 verzoekschriften tot opheffing der slavernij werden ingediend, een getal grooter, dan ooit op eenig punt te gelijkertijd voorgekomen was. Buxton, vroeger de voorvechter eener trapsgewijze, kampte nu voor eene onmiddelijke afschaffing. Lord GREY had inmiddels als eerste Staatsminister, de leiding der openbare aangelegenheden. Het scheen wel, of eene vrijverklaring der slaven

1) The antislavery reporter.

2) The agency antislavery Society.

onvermijdelijk geworden was. Doch men hechte steeds aan het begrip van gematigden overgang. Met dit doel bragt Lord STANLEY, in 1835, het gewigtig voorstel in 't Parlement, waarbij, met toekenning aan de slaven van de regten van Engelsche onderdanen, voor elken slaaf de vrijheidsstaat voorafgegaan zoude worden door een voorbereidend leerlingschap, waarbij de veldslaaf 6 jaren en de huislaaf 4 jaren in de dienst zijns toenmaligen eigenaars zoude voortwerken, met schadeloosstelling aan dezen voor zijn te lijden verlies. Het voorstel werd bekrachtigd. Het Engelsche volk bragt 240 millioenen gulden 1) ten offer en op den 1sten Augustus 1834 werden de 750,000 slaven der 18 Britsche West-Indische volkplantingen verklaard, vrij te zijn. — Er was nogtans niet genoeg gedaan. De planters bleven hen, die hunne leerlingen geworden waren, als volkomene slaven bejegenen. Lord HOWICK, de zoon van Lord GREY, had het zoozeer verwacht, dat hij zich uit de bediening, waarin hij, onder zijns vaders bestuur geplaatst was, had doen ontslaan, om niet in het bewerken der verkeerdheid te deelen. Door reizen ging men zich ook thans weder vergewissen. Een nieuw genootschap, in 1837 opgericht 2), deed een nieuw blad in druk verschijnen 3), bepaaldelijk ten einde het leerlingschap te doen waarden. In het Lagerhuis werd een on-

1) 20,000,000 £.

2) Central negro emancipation committee.

3) The British emancipator.

derzoek naar hetzelfde ingesteld. Lord BROUGHAM verleende, ter verdere bestrijding, zijne snerpemde welsprekendheid. Het Parlement, eerst gereed op zijn eigen besluit terug te komen, onthield zich daarvan; maar deels met zachte, deels met krachtige hand, bracht het ministerie te weeg, dat eerlang, door de besturen der volkplantingen zelve, het leerlingschap wierd opgeheven en de gelijkstelling met de Engelsche onderdanen vervroegd. In 1838 was deze gewigtige uitkomst geheel verkregen. — Heugelijk zoo hiermede het verlangen der menschen-vrienden had kunnen bevredigd zijn. Doch, wat ook mogt zijn volbragt, het leed der Afrikanen had niet opgehouden. De pogingen der Engelschen alleen, konden het drijven van handel niet beletten. Daartoe werd de medewerking van andere mogendheden vereischt. Men was reeds bij den aanvang, op dit punt bedacht geworden. PITT, naar men meldt, had in 1788, aan de Fransche regering het wenschelijke eener vereeniging tot dat einde doen be-toogen en het antwoord was niet gunstig geweest. Maar naauwlijks had, in 1807, het Parlement de afschaffing van den handel bepaald, of het besluit werd genomen, onmiddellijk in staatsonderhandelingen te treden. Van hier is het, dat sedert 1810, de regeringen van alle beschaafde landen, met Engeland, tot wering des handels, overeenkomsten hebben aangegaan, nog versterkt met bepalingen tot het onderzoeken der schepen op zee. Zoodoende is echter de voormaals vrije handel niet overal gestuit en waar vervolging gevreesd wordt, veranderd in sluik-

handel, met deze bedroevende gewisheid daarenboven, dat het gevaar van ontdekking voor de handelaars en het wegvallen van vroeger voor de negers verordende bescherming, vaak den toestand dergenen, welke tot verkoop gedoemd worden, oneindig verergerd heeft. De slavernij van Afrikanen, steeds over eenen wijden omtrek lands bestaande, in de Vereenigde Staten vooral en Brazilië, brengt aauhoudenden toevoer te weeg. Om aan de behoefte van, jaarlijks 130,000 negers voor Amerika te voldoen, worden er jaarlijks nagenoeg 300,000 uit hun geboorteland weggerukt of uit het leven. De uitgebreidheid van het kwaad heeft de Engelsche regering niet doen verslappen. Een aanmerkelijk deel harer zeemagt is bestemd, geholpen door de schepen van andere staten, de kusten, langs welke men weet, dat uitvoer en invoer in zwang gaan, te bewaken, de geboeiden te bevrijden en de schuldigen ter straf over te leveren. Bij het Engelsche volk vinden deze pogingen voortdurend steun langs onderscheidene wegen. Te dien einde vereenigden, sedert weinige jaren, zich vele der aanzienlijksten, ook uit geestelijkheid en adel, onder het voorzitterschap van den gemaal der Koningin en in verband met een aantal vermaarde buitenlanders, tot een nieuw genootschap. Voortarbeidende tot beschaving van Afrika en zich geheele uitrustingen daartoe getroostende, stelt dit genootschap zich tevens tot oogmerk, den slavenhandel uit te roeijen 1). — Nog-

1) Society for the extinction of the slave trade and for the civilization of Africa.

tans dit uitroeijen, is het mogelijk terwijl de slavernij in wezen blijft? Want zoolang ergens vraag is naar slaven, zal de winzucht ze weten te leveren of door handel, of, gruwelijker, door sluikerij. Het kwaad moet dus in de kiem, in het bestaan der slavernij zelve, worden aangetast. Maar welk eene onafzienbare taak! Want bij degenen, welke de slavernij bestrijden, vestigde zich de blik niet slechts op Amerika en de negers; ook op de Mohammedaansche landen in Afrika, ook op vele der Aziatische rijken viel van lieverlede het oog. Voor het Engelsche gebied, liet zich de Engelsche regering zelve niet lang wachten; in de Britsche Aziatische bezittingen, algemeen, is reeds, onder het bewind van Lord ELLENBOROUGH, met den slavenhandel, ook de slavernij verboden. Maar vooral het Engelsche volk, nog beziel met het vroegere beginsel van het onduldbare der slavernij, strijdt voort in alle rigtingen. De moed schijnt hier tot het uiterste gedreven. De slavernij behoort te niet te gaan bij Britten en bij vreemden: deze is thans de leus. Ook daartoe werd, sedert 1839, eene maatschappij gesticht 1), werkzaam door eene menigte hulpgenootschappen, werkzaam evenwel alleen met middelen van zedelijken, godsdienstigen en vredelievenden aard. Haar ontbreekt het, mede, niet aan ondersteuning bij de aanzienlijksten des lands. Hare eerste openlijke vergadering hield zij onder voorzitting van den Hertog van SUSSEX. In de voorlaatste was de leiding

1) British and foreign anti-slavery society.

vertrouwd aan den Markies CLANRICARDE, CANNINGS aanverwant; in die van Junij laatstleden aan den jeugdigen, algemeen geëerden, Lord MORPETH, onlangs, door eene reize, met de slavernij in Noord-Amerika bekend geworden. Van deze maatschappij gaan oproepingen uit aan alle beschaafde volken, om te deelen in de moeiten en in de eer van het ondernomen werk. Tweemaal kwamen reeds diensvolgens, onder voorzitting van den nu meer dan tachtigjarigen CLARKSON, afgevaardigden te Londen zamen, uit nabij- en uit afgelegen oorden. De eerste dier vergaderingen was in Junij 1840. De tweede in Junij dezes jaars. Daar vond men zich, ten getale van nagenoeg 400, uit de oude en nieuwe wereld, bijeen. Nederlanders waren er niet.

J. H. S.

SCHETS

VAN DEN

TEGENWOORDIGEN TOESTAND DES SLAVENHANDELS.

In de geschiedenis der menschheid vertoonen zich van tijd tot tijd gebeurtenissen, die om de belangrijke gevolgen welke zij of reeds hebben voortgebracht of waarvan zij de kiemen schijnen te bevatten, onze aandacht meer dan andere tot zich trekken. Onder de zoodanige zal voorzeker elk, die behagen schept in het vergelijken des tegenwoordigen tijds met het voorledene en gaarne in de toekomst eenen blik waagt, de poging rangschikken, welke de beschaafde natiën der Christenheid, sedert weinige menschengeslachten, aanwenden tot afschaffing der slavernij. Welke zijne meening ook wezen moge aangaande het al of niet geoorloofde en regtmatige van dezen toestand; hoe hij denken moge over het voor- of nadeel met denzelven verknocht; hetzij zijn belang deszelfs handhaving of vernietiging vordere of schijne te vorderen; hetzij bij het voorgestelde doel nu, of later, of nimmer

bereikbaar achte; welke middelen hij bij voorkeur aangewend, welke andere hij uitgesloten wensche te zien — de hooge belangrijkheid van dit streven kan hij onmogelijk miskennen. Van de alleroudste tijden af treft men de slavernij aan bij genoegzaam alle volken, onder zachtere of ruwere vormen, door de wetten erkend, gehandhaafd en geregeld, door de zeden en denkwijze toegelaten of gevorderd. Hare laatste sporen verdwijnen allengs in den loop der eeuwen in het grootste gedeelte van Europa, en onder de beschaafde Christenvolken ontwaart men eindelijk een streven, hetwelk niets minder beoogt dan dien toestand voor altijd en alom te verbannen. Zoude dit verschijnsel niet in de hoogste mate onze opmerkzaamheid verdienen?

In de volgende bladen wenschen wij onze lezers eene schets aan te bieden van den *tegenwoordigen* toestand des slavenhandels. Willen wij de hoogst belangrijke onderwerpen, die met denzelfden in verband staan, leeren kennen of beter leeren beoordeelen, zoo schijnt het eigenaardig, dat wij de zaak in hare tegenwoordige gedaante onderzoeken.

Wij vangen daartoe aan met eenige opgaven ontleend aan den Britschen Staatsman sir THOMAS FOWELL BUXTON (*the African slave trade and the remedy for it*, London 1840, waarvan eene zeer gunstige beoordeeling gevonden wordt in *the Edimb. Review*, 1840) 1). Die schrijver vermeldt overal

1) Eene Hoogduitsche vertaling van B.'s werk is in 1841 te Leipzig uitgegeven, verrijkt met eene verhandeling over de toen nog aan-

de grondslagen zijner berekeningen, de personen en de geschriften, van welke hij zijne berigten ontleent; tot de laatste behooren onder anderen de jaarlijksche rapporten door de Britsche regering aan het Parlement wegens den slavenhandel overgelegd. B. heeft dus zijne landgenooten in staat gesteld zijn werk te beoordeelen. Daar niet blijkt dat iemand hem van onnaauwkeurigheid en overdrijving beticht heeft, meenen wij hem thans als gids te mogen volgen. Het tafereel door B. geschilderd betreft hoofdzakelijk het tijdperk van omstreeks 1828 tot 1838. Voor de binnenlandsche oorlogen in Afrika tot verkrijging van slaven gevoerd, heeft hij vaak de berigten van vroegere reizigers moeten raadplegen. Ofschoon latere mededeelingen ons de blijde hoop doen koesteren dat de waakzaamheid der Britsche kruisers den slavenhandel met steeds toenemend gevolg onderdrukt, oordeelden wij het nuttig die bepaalde en onwederlegde daadzaken hier zuiver weêr te geven.

Hier en daar zullen wij ons echter veroorlofen op die latere mededeelingen te wijzen, hetzij ter bevestiging, hetzij ter wijziging van B.'s opgaven, ten einde onze schets zooveel mogelijk den tegenwoordigen toestand des slavenhandels voorstelle. De spaarzaamheid dezer verwijzingen schrijve men toe aan den wensch om slechts daadzaken te laten spreken.

staande, sedert aanvankelijk mislukte, Niger-expeditie, door den beoernden Berlijnschen aardrijkskundigen CARL RITTER.

I. UITGEBREIDHEID DES HANDELS.

Uit den aard der zaak is deze, gelijk elke andere smokkelhandel, voor geene naauwkeurige begrooting vatbaar, doch men kan echter, op goede gronden, een minimum opgeven, hetwelk door de werkelijkheid gewis wordt overschreden. Buxton heeft hiertoe de officiële rapporten en begrootingen der verschillende Britsche consuls, regters in de gemengde gerechtshoven tot weering des slavenhandels, zeeofficieren, voorts vreemde magistraatspersonen, reizigers, kooplieden, oordeelkundig met elkander vergeleken en aan elkander getoetst.

1. BRAZILIE. De invoer van slaven te *Rio-Janeiro* wordt door den Britschen vice-consul aldaar opgegeven als van 1° Julij 1827 tot 1° Julij 1830 te hebben bedragen 148,940 zielen, t. w.

in het jaar eindigende 30 Junij 1828 42,496 zielen.

» » » » » 1829 49,667 »

» » » » » 1830 56,777 »

In de havens van *Bahia*, *Pernambuco*, *Maranhão* en *Para* wordt de invoer in het jaar, eindigende 30 Junij 1830, door hem begroot op 21,554 zielen.

Zoo veel derhalve deze vijf havens aangaat, voor welke het mogelijk is eenigzins naauwkeurige opgaven te bekomen, zoude de invoer van slaven in Brazilië in 1830 op meer dan 78,000 geschat moe-

ten worden 1). Bedenkt men echter dat de kust van dat uitgebreid rijk 38 breedte graden beslaat (gelijk aan het breedte-verschil tusschen de Noord-kaap en den mond des Nijls) en in hare kromlijnige bogten dus veel meer dan 800 uren gaans lang is, zoo lijdt het geen twijfel of dit getal is ver beneden het werkelijke. Volgens de *Parliam. Papers* toch van 1837 gaven meer dan de helft der in de hoofdhavens binnengeloopene schepen voor, in ballast te zijn aangekomen. Zij hadden hunne lading reeds op de kust geland.

Te vergeefs zoude men pogen deze opgaven, als van de Engelsche zijde afkomstig, te betwijfelen. De Juiz di Direito van *Ilha Grande*, een der weinige Braziliaansche beambten, die omtrent den slavenhandel hunnen pligt betrachten, en die daarom door het gepeupel naar het leven gestaan en door de regering afgezet werd, getuigt in November 1834 : »bijna de geheele bevolking dezer plaats en omstreek

1) Volgens een verhaal van reizigers, waren er in het zevenjarig tijdperk, van 1833 tot 1839 ingesloten, nagenoeg een millioen negers van alle zijden in dat rijk ingevoerd. Die reizigers, Mr. en Mrs. PILKINGTON, waren derwaarts gegaan om een onderzoek in 't werk te stellen. Het was in 1839 dat zij vertrokken. Zie Report of the British and foreign Antislavery society van 1842, bl. 30. Dit voert tot de veronderstelling van eenen invoer van 130,000 koppen jaarlijks.

Eene andere berekening, gegrond op de sterkte der aanwezige bevolking, als bedragende 2 millioenen, op de waarneming der jaarlijksche sterfte, als bedragende 5 ten honderd en op het niettemin voltallig blijven van de slavenmagt in de plantagiën, voerde de som in 1842 op tot eenen jaarlijkschen invoer van 100,000 als benoodigd en denklijk verkrijgbaar. Report Antisl. soc. 1842, bl. 41.

»neemt deel aan den slavenhandel.” De Braziliaansche minister van Marine raadde in Junij 1833 zijne regering aan, »de kusten door een *cordon sanitaire* te laten bewaken tot afweering der *zwermen* »van slaven, die *onophoudelijk* geland worden.” In 1835 sprak de Minister van Buitenl. Zaken tot de Brazil. Kamer van Gedeputeerden: »de woede »van dezen barbaarschen handel vermeerderd dagelijks »met nieuwe kracht; 1600 nieuw ingevoerde slaven »worden openlijk onderhouden op een landgoed nabij »*Ilha Grande*.” Gelijke taal voerde in 1836 de President van Bahia tot de afgevaardigden van dat gewest.

In de 6 maanden van 1° Dec. 1836 tot ult^o. Mei 1837 beliep, volgens opgave des Engelschen gezants, de slaven-invoer te *Rio Janeiro* 27,437 hoofden. Eene enkele brik genaamd *Johovah* (!) landde binnen 13 maanden in drie reizen 1820 slaven, niet in eenige hoofdhaven, maar op verschillende punten der kust. In 1836 schreef de Britsche Consul te *Bahia*: »de »onverschilligheid, om niet te zeggen oogluiking der »Braziliaansche regering op het stuk des slavenhandels, »de grove omkoopbaarheid der onderbeambten, de »toenemende vraag naar handen voor den landbouw, »de onmatige winsten uit dezen ontmenschten handel »voortspruitende, die in deze haven op de meest »schaamteloze wijze aangroeit, verbonden met de »bijkans onoverkomelijke moeite om door bijzondere »kanalen authentieke mededeelingen te bekomen, »wegens de vrees voor het staal of den kogel des »moordenaars bij vollen dag en in het openbaar, »en de donkere en listige streken der slavenhande-

»laars, van hunne agenten en van de landbouwers,
»ten einde den invoer van slaven te bemantelen en
»te begunstigen; — al deze stuitende en hinderende
»oorzaken vereenigen zich om het verkrijgen van
»authentieke opgaven aangaande de voorbeeldelooze
»toeneming des slavenhandels op de uitgestrek-
»te Braziliaansche kusten bijkans onmogelijk te ma-
»ken.”

2. SPAANSCH BEZITTINGEN: *Cuba, Porto Rico* enz.
De jaarlijksche slaven-invoer in deze eilanden wordt
door B. op ten minste 60,000 hoofden begroot, of-
schoon hij erkent, dat dit door hem aangenomen mi-
nimum op min zekere berekeningen steunt. Het
ontbreekt echter niet aan opgaven, waaruit zich dit
cijfer laat regtvaardigen. Kapitein M' LEAN, gezag-
voerder der Eng. bezitting Cape Coast Castle, betuigde
aan B. dat van de slavenhaalders uit de nabij gelegene
kust van Benin vertrekkende, er drie geacht konden
worden naar Cuba bestemd te zijn, tegen twee naar
Brazilië; en dit gevoelen werd door vele kooplieden en
scheepsbevelhebbers, op de kust van Guinea hande-
lende, gedeeld. Van al de in 1837 genomene en te Sierra
Leone opgebragte en verbeurd verklaarde slavenhaal-
ders was $\frac{1}{9}$ gedeelte naar Porto Rico bestemd. Aan
eenen van B.'s berigtgevers, op wien hij verklaart
te vertrouwen, werd, op dat eiland zelf, de invoer
in 1836 opgegeven, bedragen te hebben 7000 negers.
Men heeft dit cijfer soms te hoog gerekend; doch
het vindt zijdelingsche bevestiging uit de verhooging
van prijs voor de negers uit Mozambique gegeven,

terwijl bij de jaarlijksche vermindering door sterfte, evenwel de slavenmagt op de hoogte wordt gehouden. Zie Report Antislavery society hoven aangehaald bl. 39.

Volgens eene opgave van 1842 wordt het oudste en sterkste gedeelte der Spaansche koopvaardij vloot tot dezen handel gebezigd. Uit *Cadix*, *Barcelona* en andere Spaansche havens worden jaarlijks tusschen de 100 en 180 vaartuigen naar de kust van Afrika gezonden. Van daar op Amerika varende, winnen zij, op eene lading van 500 slaven, welke hun tusschen de 35 tot 40,000 dollars heeft gekost, de som van 120,000 tot 130,000 dollars zuiver. In Afrika wordt voor een slaaf 50—60 dollars per hoofd betaald; in de Havana 340—360 per hoofd. De sterfte is wel van 20 pCt. in den overtocht, maar de winst blijft nog aanzienlijk genoeg, om een aanmerkelijk voordeel uit te maken. Report of the Committee of the African civilization society 1842 Appendix 1. c. p. 61. 62.

3. Omtrent de overige Amerikaansche staten: *La Plata*, *Uruguay*, *Texas* enz. heeft n. het minimum van den jaarlijkschen slaven-invoer niet vermeld, bij gebreke van genoegzaam naauwkeurige opgaven. Men treft echter in zijn werk maar al te veel bewijzen aan van aldaar voortdurenden sluikhandel. Een der hooge staatsbeambten van Uruguay durfde niet ontkennen, dat in 1833 de regering den invoer van 2000 slaven had toegestaan, voor welke vergunning *die* beambte alleen 30,000 dollars van de kooplieden had ontvangen. — In 1834 werd op de Rio la Plata een

slavenhaalter aangehouden, onder de vlag van Uruguay, met 521 slaven aan boord, benevens een schriftelijk verlof der autoriteiten van Monte Video om 650 zoogenaamde kolonisten in te voeren. Elders vindt men aangevoerd dat in 1835 twintig Portugesche schepen (om van andere niet te gewagen) tot den slaven-invoer voor de haven van Monte Video gebezigd werden. In de Parl. Reports vindt men de lijst dier schepen.

Daar de regering der VEREENIGDE STATEN VAN N. AMERIKA het wederkeerige regt, om schepen, van slavenhandel verdacht, te doorzoeken aan Engeland geweigerd heeft, laat zich de slaven-invoer aldaar kwalijk begrooten. Verscheidene door B. opgegevene voorbeelden leeren echter dat de Amerikaansche vlag en Amerikaansche kapitalen tot dezen handel misbruikt werden.

De vermelde opgaven bijeenbrekkende, meent B. het aantal der *jaarlijks*, onder de vlag van Christenmogendheden, in Amerika aangebragte slaven op *minstens* 150,000 te mogen begrooten. Hoezeer verdwijnt daarbij het getal van ongeveer 8000, welke in 1837 door de Engelsche kruisers in vrijheid gesteld werden!

Men vindt in B.'s werk nog verscheidene opgaven ter regtvaardiging van dit ontzettend cijfer. Zoo schrijft Kap. M' LEAN, sedert vele jaren Gouverneur van Cape Coast Castle, dat hij uit het aantal schepen, die bezitting voorbijvarende of nabij dezelve door de Engelsche kruisers gezien, den uitvoer van

slaven in 1834 uit de baaien van Benin en Biafra op 140000 zielen schat. Uit brieven gevonden aan boord van een genomen slavenschip, bleek de jaarlijksche uitvoer uit de haven van Mozambique, omstreeks het jaar 1828, te bedragen 10000 hoofden. Commodore OWEN getuigt in 1833 dat jaarlijks van 11 tot 14 slavenschepen van Quilmance (Portugese haven op Afrika's oostkust, 19° Z. Br.) op Rio Janeiro varen, te zamen ongeveer 5500 slaven overbrengende. De koopvaardischipper COOK, die in de jaren 1836, 37 en 38 op Afrika's oostkust voer, begrootte den uitvoer in 1837 uit Mozambique op 8400, uit Quilmance op 7200 negers. Van de 38 schepen daartoe in dat jaar gebezigd, werd slechts één enkel genomen; die uitvoer werd in dat zelfde jaar door Luit^t. BOSANQUET op 12000 geschat. De Gouverneur der Spaansche bezitting Benguela (op Afrika's westkust 13° Z. Br.) erkende in 1826 dat eenige jaren vroeger van daar 20000 slaven jaarlijks werden uitgevoerd. De nabijgelegene Spaansche haven St. Paul de Loando (9° Z. Br.) leverde jaarlijks ongeveer even veel. Kassenda aan den mond der Congo (6° Z. Br.) neemt insgelijks een levendig deel aan den slavenhandel; OWEN vond er in 1827 één Fransche en vier Braziliaansche slavenhaalders voor anker. Den uitvoer van havens benoorden Kaap Palmas (4½° N. Br.) begrootte Generaal TURNER, Gouverneur van Sierra Leone, in 1825 op 30000 negers jaarlijks.

Latere berigten doen echter de hoop ontstaan dat de vervolging der kruisers den handel meer en meer

krachtdadig onderdrukt. Men leest in het *Report of the Committee of the Afr. civilis. Soc.* 21 June, blz. 40: »aangaande de beoordeeling der verkre-
»gene uitwerking, wordt het *Committee* geleid tot
»het besluit, dat het zaamgevat bedrag des slaven-
»handels onlangs eene vermindering heeft ondergaan.”
Nog bepaalder wordt zulks uitgedrukt in het Maand-
schrift: *The friend of Africa*, Nov. 1842: »er
»schijnt voldoende reden te wezen om te gelooven dat
»de handel in den laatsten tijd snel verminderd is.”
Vooral opmerkelijk is hetgeen aldaar blz. 168 ver-
meld wordt uit het rapport van een *Committee* uit
het Britsche Parlement over de westkust van Afrika:
»Benoorden den evenaar” — zoo maakt het Com-
mittee uit de verzamelde getuigenissen op — »over
»eene kust van vele duizend (eng.) mijlen lengte,
»heeft de handel, met uitzondering van eenige
»weinigte punten in de nabijheid van Sierra Leone
»en de rivier Gambia, genoegzaam opgehouden.”
De jongste bevindingen leiden tot de overtuiging,
dat de marktplaatsen, naarmate van den voortgang
der vervolging, verlegd worden. Laatstelijk waren
de Portugesche bezittingen aan de zuidelijke en oos-
telijke kusten met de daarbij gelegene eilanden meer
het hoofdtooneel geworden.

Men trachte de zaak niet te bemantelen door de-
zelfde gelijk te stellen met de verhuizingen, die jaar-
lijks uit sterk bevolkte landen van Europa naar min
bewoonde streken des aardbols geschieden. Voorzeker
is het voor de bevordering van der menschen welzijn

heilzaam dat een overbevolkte staat zich van een gedeelte zijner burgers ontlast, die of zelve of althans wier nakomelingen een gelukkiger lot in een minder bevolkt oord kunnen vinden. Maar wie gevoelt niet dat zoodanige verhuizing vrijwillig behoort te geschieden? Neen, het is niet overbevolking, die den slaven-uitvoer heeft te weeg gebragt en in stand houdt. De berigten van alle reizigers, die in de laatste jaren onze kennis van Afrika zoo zeer hebben uitgebreid, stemmen daarin overeen, dat de tropische natuur van dat werelddeel in ruime mate levensonderhoud aan deszelfs bewoners aanbiedt. Het is ook niet vrijwillig noch tot hun welzijn, dat die honderdduizenden negers hunnen geboortegrond verlaten. Het geringste nadenken is toereikend, om te beseffen dat ten einde deze 150,000 slaven geboeid tot aan de kust te vervoeren, moorddadige oorlogen hebben moeten voorafgaan, waarin een nog veel grooter aantal sneuvelde; dat voorts die oorlogen alle beschaving, alle eerlijke handelsverkeering moeten tegenhouden. Wij beween dus niets meer dan de waarheid, als wij de oorlogen, de groote menschenjagten in Afrika, met al derzelver ellende, op rekening stellen van den slavenhandel. Welaan, laat ons, aan de hand van Buxton, het tafereel der gruwelen, door denzelven voortgebragt, van naderbij beschouwen. Wij willen den lezer geene gewrochten der verbeeldingskracht leveren, die de philanthroop zoo gemakkelijk op zijne kamer toebereidt; wij zullen bij voorkeur ooggetuigen laten spreken.

II. AARD EN GEVOLGEN DES HANDELS.

1. *Oorlogen, gevoerd ter bekoming van slaven.*

»Openbare staatsstukken, Parlementaire getuigenissen, werken van reizigers over Afrika bewijzen, zegt BUXTON, »dat de voornaamste en bijna eenige »oorzaak van oorlog in het binnenste van Afrika, »de wensch is om slaven ter verkoop te bekomen, »en dat elke soort van geweld, van den inval eens »legers af tot aan den roof door enkelen gepleegd, »gebezigd wordt om dit doel te bereiken.” In deze woorden laat zich het getuigenis zamenvatten van allen, die door eigene aanschouwing met den toestand van dat werelddeel bekend zijn.

De bekende BRUCE, die in 1770 Abyssinie bereisde, zegt van de slavenjagten aldaar: »de volwassene mannen worden allen gedood; daarna verminkt, en deelen »hunner lichamen als zegeteekenen weggevoerd; van »de oude moeders worden vele insgelijks vermoord, »terwijl andere van vrees en wanhoop zich zelve om »het leven brengen. De knapen en meisjes worden »in woeste zegepraal weggesleept.”

De hoogleeraar SMITH, die in 1816 kap. TUCKEY vergezelde naar de rivier Congo (7° Z. Br.) getuigt: »nieder »met wien ik sprak, erkent, dat indien de blanken niet »kwamen om slaven te halen, de oorlogen, die, van de »tien keeren negen malen uit den Europeschen slaven- »handel voortspruiten, veel zeldzamer zouden wezen.”

Den Sultan van Fezzan (in N. Afrika, bezuiden Tripoli) vond Kap. LYON in 1819 gedurig met slavenjagten bezig, in ééne van welke 1800 gevangenen, op weinige na, of omkwamen alvorens Fezzan te bereiken, of door den overwinnaar vermoord werden.

Majoor GRAY, die omstreeks 1820 de omstreken der rivier Gambia bereisde, en de toenmalige Britsche Consul in het land der Ashantynen DURTIS, schrijven beide de herhaalde oorlogen in de door hen bereisde landen toe aan de begeerte om slaven als handelsartikel te verkrijgen.

In 1821 bevond zich Kap. MORESBY op Afrika's oostkust gestationeerd, en had bijzondere gelegenheid om de wijze waarop de slaven verkregen worden te leeren kennen. »De Arabische handelaars, zegt hij, van de kust van Zanguebar (omstreeks 6° Z. Br.) gaan het land in met kralen en snuisterijen; wanneer zij eene plaats bereikt hebben waar weinig handel gedreven wordt en de inwoners in eenen staat van barbaarschheid verkeerden, vertoonen zij hun die voorwerpen, naar gelang van het aantal slaven die zij begeeren. Dan wordt eenig dorp tot eenen overval gedoemd; weldra hebben de Arabieren hunne keus gedaan uit de gevangenen; de ouden en gebrekkigen laat men omkomen of men vermoordt ze.»

Hooren wij de beroemde reizigers DENHAM EN CLAPPERTON, welken men eenige kennis aangaande het binnenland van Afrika wel niet ontzeggen zal, daar zij in 1823 dat werelddeel van Tripoli af door Fezzan, de woestijn Sahara, Bornou, tot aan de kust van Guinea, ter lengte van meer dan 700 uren

gaans, dwars zijn doorgereisd. »Bij den aanval op »eene plaats is het 'slands gewoonte, die dadelijk in »brand te steken, en dewijl de dorpen slechts uit »stroohutten bestaan, wordt alles door de vlammen »verteerd. De ongelukkige bewoners ontvlugten de »vlammen en vallen onmiddelijk hunnen meedoo- »genl ozen vijan! n handen, die hunne woonplaats »heeft omsingeld; de mans worden spoedig ver- »moord en de vrouwen en kinderen, gekneveld, »tot slaven gemaakt. De stam der Begharmi (nabij »het groote meer Tschad) werd in vijf verschil- »lende rooftogten door den Sheik van Bornou ver- »wonnen, waarbij minstens 20,000 ongelukkigen »sneuvelden en 15,000 tot slaven gemaakt werden.” Zoo geregeld keeren deze rooftogten jaarlijks weder, dat DENHAM ergens de uitdrukking bezigt: »het jaar- »getijde was teruggekeerd, waarin de souvereinen »dezer landen ten krijg uittrek en om slaven te be- »komen.” — De Sheik van Bornou huwde de dochter des Sultans van Mandara, aan welke tot huwelijksgift beloofd werd de opbrengst eens rooftogts in het land van Kerdy, door de vereenigde magt der beide bondge- nooten te ondernemen; 3000 ongelukkigen werden aan hunne woonplaatsen ontruikt en als slaven verkocht, terwijl het dubbel van dit aantal opgeofferd werd om hen te overmeesteren.

Van de bovengemelde Portugesche bezitting Quil- mance (op de oostkust van Afrika) getuigt Com- modore OWEN, die in de jaren 1823 en 24 die kusten opnam: »hare schatten plagten te bestaan voor een »gering gedeelte in goud en zilver, maar voornamelijk

in granen, die in zoo groote hoeveelheid geteeld werden, dat men er *Mozambique* van konde voorzien. Maar de Slavenhandel heeft de kunstvlijt vernield, en die streken, waar te voren vrede en landbouw geheerscht hadden, in krijg en bloed gedompeld. Thans trachten roofhorden onophoudelijk slaven te bekomen om aan de Portugezen te verkoopen, die zich mesten met dat bloed. — Van de Portugesche kolonie *Inhambana* zegt hij: »de slaven aldaar gekocht zijn de kriegsroof der kleine stammen, die zonder deze markt voor hunne gevangenen, naar alle waarschijnlijkheid met elkander in vrede verkeerden zouden.”

ATHMUN, agent der *American Colonial Society*, schrijft in 1823, uit *Liberia*, aan de bestuurders dezer maatschappij: »ik verhaal ul. het volgend voorval, niet om deszelfs zeldzaamheid, want dergelijke dingen gebeuren misschien iedere maand, maar omdat het door mij zelven waargenomen is en ik voor deszelfs waarheid kan instaan: Koning BOATSWAIN, onze magtigste beschermer en standvastige vriend onder de inboorlingen, ontving eene hoeveelheid goederen te pand van eenen Franschen slavenhaalter, die hij beloofde met jonge slaven te zullen betalen; hij stelt er zijne eer in, zijn woord gestand te doen. De tijd naderde waarop het schip terug verwacht werd, maar hij had de slaven niet. Naar zijne offers rondziende onder vreedzame stammen, koos hij daartoe onder de *Queaks* uit, een klein landbouwend en handeldrijvend volk van zachte geaardheid. Zijne krijgers werden listiglijk verdeeld

in de verschillende gehuchten, en door eenen gelijktijdigen aanval in de stilte des nachts op de slapende bewoners, voltooiden zij, zonder moeite of weerstand, in één uur, de vernieling van den geheelen stam; alle volwassenen, mannen en vrouwen, werden vermoord, alle hutten verbrand! Zeer jonge kinderen deelden, over het geheel, in het lot hunner ouders; de knapen en meisjes allen werden bewaard om den Franschman te betalen.”

De moedige LAUDER, die het eerst den *Niger* van *Boussa* af (waar MUNGO PARK vermoord was), tot aan deszelfs mond bevaren heeft, zegt in zijn dagboek (1830): »de slavenhandel heeft de droevigste gevolgen te weeg gebragt: regeringloosheid, onregt, onderdrukking heerschen door denzelfen in Afrika, en doen volk tegen volk, man tegen man opstaan. Al deze rampen en vele andere heeft de slavenhandel veroorzaakt, tot vergoeding waarvan de Europeanen, tot wier voordeel hij gedreven wordt, en door wier aanmoediging hij zoo algemeen bloeit, aan de inwoners geschonken hebben geestrijke dranken, smakeloos bonte zijden stoffen, en nietswaardige koraalsnoeren.”

In 1832 voer LAIRD den *Niger* en hare nevenrivier de *Tschadda* op en was ooggetuige der wreedheden, door den slavenhandel voortgebragt, toen hij aan het vereenigingspunt der twee stroomen gekomen was. »Bijna geen nacht verging of wij hoorden het »angstgegil van ongelukkigen, die door de *Felatahs* »in slavernij werden weggevoerd. De bewoners der »dorpen op hunnen weg vlugten over de rivier op »de nadering des vijands. Weinige dagen na de

»aankomst dezer vlugtelingen toonde eene opstijgende
 »rookkolom den aantogt der *Felatahs*; binnen twee
 »dagen stonden alle dorpen in vlam. 't Geschreeuw
 »der ongelukkigen, die niet waren ontsnapt, beant-
 »woord door het luid gehuil en misbaar hunner
 »vrienden en magen (aan de overzijde der rivier
 »gelegerd) op het zien hunner wegvoering in sla-
 »vernij en hunner vernielde woningen, — dit alles
 »bragt een schouwspel te weeg, 't welk hoe gemeen-
 »oek in dit land, zelden of nimmer door Europeesche
 »oogen gezien was, en mij de gruwelen des slaven-
 »handels levendiger dan ooit vertoonde."

De gewezene Gouverneur van *Fernando Po* be-
 zoekt in 1834 oud *Calabar*, op de nabij gelegene
 kust, en vond de inwoners juichende over eenen pas
 volbragten rooftogt, waarin zij een dorp hadden
 overvallen, dood geslagen al wie weêrstand bood,
 en de overigen als slaven weggevoerd.

Met deze opgaven zijn geheel overeenkomstig de
 laatste berigten der Wesleijaansche zendelingen op
 verschillende punten der kust en in het binnenland.
 Onder de dagteekening van 5 Januarij 1838 schrijft
 de zending fox van *MP Carthy's* ciland (in de rivier
Gambia 250 eng. mijlen van haren mond): »deze
 »omstreek is onlangs weder hevig ontrust geworden.
 »Nauwelijks zijn de regens voorbij en de rijke oogst
 »ingezameld, of het krijgsgedruisch met al deszelfs
 »gruwelen wordt op korten afstand gehoord. Moe-
 »ders, hare kinderen en weinige benoodigdheden
 »opnemende, vlugten om lijfsbehoud; dorpen, na
 »beroofd te zijn van zooveel vee, als de roovers be-

»geeren, worden dadelijk in brand gestoken; wolken
»van rook stijgen ten hemel. 't Geschreeuw van
»hen die vermoord worden, laat zich ligter voorstellen
»dan beschrijven; die het bloedbad ontkomen, wor-
»den in hopelooze slavernij weggevoerd. Een aantal
»*Bambarras* is op nieuw aan den noordelijken oever
»der rivier, niet ver van deze plaats, en de arme
»*Foulahs* van *Jamalli* zijn dus naar dit eiland om
»bescherming gevlugt, met zooveel vee en andere
»zaken als zij konden medebrengen.”

Een ander zendeling *Morgan* merkt terecht op: »ik
houde mij overtuigd, dat de slavenhandel veeten
gewrocht heeft onder de stammen van Afrika, door
welke zij nog voor veel volgende geslachten in oor-
logen gestort zullen worden, tenzij deze neiging
uitgeroeid worde door den Christelijken Godsdienst,
of hunne omstandigheden door beschaving veranderen.”

Wij achten het onnoodig, deze getuigenissen aan-
gaande den toestand, waarin eene bewoonbare
oppervlakte van minstens twee malen die van Eu-
ropa verkeert, te vermeederen. Men beroepe
zich niet op de oudheid van dien toestand, ook
vóór de vestiging der Europeanen aan Afrika's
kusten; die gruwelen zijn door hun toedoen
welligt vertienvoudigd. Gaarne geven wij toe dat
het negerras grootere woestheid en wreedheid aan
den dag legt dan andere menschenstammen; maar
is de slavenhandel dan niet juist het middel geweest
om deze ondeugden te bevorderen; en de ontwik-
keling van zachtere zeden te onderdrukken? De

allerdringendste behoefte is, de prediking des Christendoms voor te bereiden door de bevordering des vredes; en dit kan, naar onze meening, alleen geschieden, door het kwaad in den wortel aan te tasten. Honderdduizenden worden thans nog door winzucht geroofd, en daartoe zekerlijk het dubbel aantal vermoord. Wanneer de openbare meening in alle beschaafde landen de slavernij doet opheffen, dan vervalt de misdadige hoofdoorzaak van de verdierlijking van Afrika's inboorlingen.

(Het vervolg in een volgend nummer).

BERIGTEN

AANGAANDE DE NEDERLANDSCHE KOLONIEN.

Wij zijn voornemens onder deze afdeeling bijeen te brengen de bijzonderheden, welke in dagbladen en andere geschriften voorkomen, en die ons toeschijnen van belang te zijn om met den toestand der koloniën bekend te worden. Wanneer die stukken om de uitgebreidheid of om eene andere reden niet geschikt zijn om overgenomen te worden, zullen wij ze alleen aanduiden, ten einde er de lezers opmerkzaam op te maken. In het vervolg hopen wij ook door persoonlijke en schriftelijke mededeelingen in staat gesteld te worden om bijzonderheden bekend te maken, welke nog niet elders te lezen staan. Wij noodigen elk een, die daartoe in staat is, uit, om ons zulke berigten voor de plaatsing in dit Tijdschrift wel te willen toevertrouwen.

SURINAME.

Bevolking.

De opgaven hieromtrent waren in de laatste jaren zeer uiteenlopend; doch in het begin van het

vorig jaar is van regeringswege een bétigt bekend gemaakt 1), dat wij van belang achten hier mede te deelen.

»De vrije bevolking der kolonie Suriname, waarvan het getal op ruim 10,000 zielen wordt geschat, bestaat slechts voor een klein gedeelte uit Europeanen en derzelver afstammelingen, en overigens uit kleurlingen en gemanumitteerde slaven.»

»Het getal der slaven, die aan de plantagiën verbonden zijn, bedraagt 32,622, en dat dergenen, die op privé namen zijn ingeschreven, 14,257, zoodat de geheele slavenmagt in de kolonie Suriname in het laatst van het jaar 1841 bedroeg 46,879 koppen.»

»De verspreide stammen van Indianen, wier getal moeilijk is te bepalen, doch hetwelk dat van 1000 waarschijnlijk niet te boven gaat, leven van jagt en visscherij en zijn afkeerig van allen arbeid.»

»De bevredigde boschnegers, afstammelingen van vroeger weggelooopen slaven, zijn verdeeld in onderscheidene stammen, als de Aukaners, wier getal op ongeveer 2500 wordt geschat, de Saramaccaners en Sarakrekers, ten getale van omstreeks 3000 zielen, en de Bekoe en Moesinga of Matuanie boschnegers, die kunnen geacht worden 800 hoofden sterk te zijn. Vroeger waren deze boschnegers voor de veiligheid der kolonie gevaarlijk, en is uit dien hoofde het zogenaaemde cordon van binnenlandsche defensie tegen hen aangelegd. Thans leven zij stil in hunne bosschen, doch dragen tot de waarde van het land niet bij.»

1) Staats-Courant, 14 Maart 1843.

»Want behalve de bewerking van kostgronden voor hun levensonderhoud, verrigten zij geen anderen arbeid dan het vellen en behakken van eenig hout, dat zij langs de rivieren afvoeren en op de plantagiën of in de stad verkoopen. Onder den stam der Saraccaners en Sarakreekers heeft het Christendom eenige vorderingen gemaakt, door de bemoeijingen van een' zendeling der Moravische broeders, wiens werkzaamheden tot uitbreiding van het Christendom met een gunstig gevolg bekroond schijnen te worden.»

»Met den stam der zoogenaamde Bonninegers, tellende tusschen de 6 en 700 zielen, worden geene regtstreeksche betrekkingen aangehouden, vermits zij afstammelingen zijn van opstandelingen, die in 1804, na moord en plundering bedreven te hebben, in de bosschen zijn gevlugt. Men laat hen thans ongemoeid, en de Aukaners staan borg voor hun gedrag. Zij zijn aan den linker oever der Marowijne gevestigd, doch verplaatsen zich langzamerhand naar den regter oever of de Fransche zijde van die rivier.»

»De bovenstaande cijfers te zamen trekkende, kan de tegenwoordige bevolking van Suriname geschat worden als volgt:

Vrije menschen van alle kleur	10,200
Slaven	46,879
Indianen	1,000
Boschnegers	7,000
Totaal	<u>65,079</u>

»De slaven nemen jaarlijks in getal af. De vermindering heeft over de laatste drie jaren, ongeveer 850

's jaars, of nagenoeg 2 ten honderd bedragen. Tot die vermindering dragen de manumissien veel bij, — maar als voorname oorzaken schijnen te moeten worden aangewezen: de zedeloosheid, de veelwijverij, overmatigen en vooral nachtelijken arbeid en eindelijk, eene aan die oorzaken van uitputting onevenredige voeding.”

Het zoude belangrijk zijn, dat ten opzichte der vrijen afzonderlijk wierd opgegeven het getal der blanken en der negers en kleurlingen; doch die onderscheiding is, zoo het schijnt, bij de telling niet gemaakt.

Wat betreft de slavenbevolking, worden hier alleen onderscheiden die, welke op privé namen zijn ingeschreven en die, welke aan de plantagiën verbonden zijn. Het is ons duister onder welke dezer twee afdeelingen de slaven, welke het eigendom der regering zijn, gerangschikt worden. Ook ware het van belang dat hun getal afzonderlijk wierd opgegeven.

Ten opzichte der *geborenen* en *gestorvenen* zijn ons geene opgaven bekend dan die, welke men jaarlijks vindt in den Surinaamschen Almanak. Zij hebben alleen betrekking op Paramaribo, en daarin worden niet onderscheiden de vrijen en slaven, noch de blanken en kleurlingen. Wij zijn zelfs niet zeker, dat in die Staten de geheele bevolking van genoemde stad begrepen is. Indien wij dit mogen aannemen, en indien Paramaribo werkelijk ongeveer 15,000 inwoners telt,

zoo als onder anderen door den heer **TEENSTRA** wordt opgegeven, zoo is de sterfte niet buitengemeen groot. In de laatste vijf jaren, van 1837 tot 1841, bedroeg het laagste getal (in 1838) 219, het hoogste (in 1841) 400; dit zoude zijn nog niet 1 op de 68 in het eerste en 1 op de 38 in het laatste jaar. Aanmerkelijk minder bedraagt bijna elk jaar het getal der geborenen; alleen in dat jaar toen de sterfte zoo gering geweest is, overtrof het dat der overledenen en beliep 286. In 1841 werden er 291, en dus meer dan het vierde minder geboren dan er stierven.

Het zoude zeer belangrijk zijn dat de bijzonderheden omtrent de geboorten en sterfgevallen over de gehele kolonie, naauwkeurig wierden medegedeeld, met onderscheiding van de slaven en de vrije, blanke en gekleurde bevolking.

Omtrent den *staat der gezondheid* vernamen wij uit het reeds aangevoerde regeringsberigt het volgende:

»De melaatschen, die ten getale van 400 à 450, op het établissement Batavia, afgezonderd van de verdere bevolking leven, en die voor de maatschappij voor altoos verloren zijn, worden grootendeels ten koste van het Gouvernement onderhouden.»

»De R. K. pastoor **GROOFF** heeft zich met het godsdienstig onderwijs van deze ongelukkigen belast. Hij blijft zich bij voortduring geheel aan die instelling wijden, en brengt verreweg het grootste gedeelte van het jaar te midden van deze tooneelen van ellende en jammer door, waardoor hij een zeldzaam voorbeeld geeft van menschlievendheid en zelfopoffering.»

»De gezondheids-toestand, die in het algemeen in de kolonie Suriname bevredigend is, heeft, gedurende de laatste vijf maanden van het afgelopen jaar, eene ongunstige wending genomen. In Augustus 1841 hebben zich kwaadaardige galkoortsen geopenbaard, die spoedig veel kenteekenen van gele koorts hadden. Ofschoon het garnizoen in het eerst scheen vrij te blijven, werd hetzelfde in October en November aangetast, en terwijl er in de eerste zes maanden niet meer dan 23 sterfgevallen onder hetzelfde hadden plaats gehad, is dit getal in de laatste zes maanden tot 52 geklommen.»

»De in Suriname gestationneerde oorlogsvaartuigen hebben een betrekkelijk gering verlies geleden; zijnde van de equipagiën derzelve gedurende de eerste zes maanden van 1841 slechts één, en gedurende de laatste zes maanden niet meer dan 9 man overleden.»

»De koopvaardijvloot is het meest aangetast geworden. De meeste schepen hebben uit hoofde van verlies aan opvarenden, niet te huis kunnen varen, zonder dat hunne equipagiën zijn aangevuld, of door de oorlogschepen, of door de inhuring van afgedankte militairen of anderen.»

»Bij de burgerij was het getal overledenen in de eerste zes maanden van het afgelopen jaar 143, en in het overige gedeelte van het jaar 207.»

»De ziekte was in het laatst van Januarij dezes jaars (1843) wel verminderd maar nog niet geheel geweken.»

Het is ons niet bekend, dat, sedert, eenig berigt omtrent den verderen loop dier ziekte is bekend gemaakt.

Nijverheid.

»De staat van den landbouw is in de kolonie Suriname in het algemeen gedrukt door de buitengewoon lage prijzen der koloniale producten in Nederland. Het getal der nog in bewerking zijnde plantagiën en gronden bedraagt 383. Hieronder 106 suikerplantagiën, waarvan 46 van stoomwerktuigen zijn voorzien. Op de overige plantagiën worden de suikermolens door water of door muilezels in beweging gebracht.»

»Voorts zijn er 129 koffij-, 50 katoen-, 2 cacao- en 1 indigo-plantagiën.»

»De overigen zijn kleine kost- en kweekgronden, die geene producten voor den uitvoer leveren.»

»De oogst is in het jaar 1841 niet onvoordeelig geweest. Gedurende het gemelde jaar zijn afgescheept geworden 31 millioen ponden 1) suiker; 1,700,000 ponden heele koffij; 239,000 ponden gebroken koffij; 1½ millioen ponden gezuiverde katoen; ruim 85,000 ponden ongezuiverde katoen; ruim 86,000 ponden cacao; ruim 78,000 gallons rum; ruim 99,000 gallons melassie; en eindelijk 638 ponden indigo. Dit resultaat verschilt niet veel van dat van het jaar 1840. De gemelde producten zijn nitgevoerd geworden met 82 Nederlandsche en 32 Amerikaansche schepen.»

»De handel met Britsch en Fransch Guyana is van weinig belang. De uitvoer derwaarts bestaat in jenc-

1) Het schijnt dat men in Suriname nog bij oude ponden rekest en niet bij kilogrammen of zoogenaamde Nederlandsche ponden.

ver, provisiën, maïs en andere min belangrijke artikelen. De handel met de Nederlandsche West-Indische eilanden heeft zich bepaald tot eenige kleine ladingen zout, waartegen dram, melassie en maïs derwaarts is uitgevoerd. De invoer uit Amerika, bestaande uitsluitend uit provisiën, heeft in 1841 bedragen eene waarde van *f* 415,800, welke is gedeckt door den uitvoer van melassie en door remises in wissel 1).”

De handel van Suriname wordt even als die van Java zeer benadeeld door de gebreken van het muntwezen en het zoogenaamde geschokt kredietstelsel. Wij zullen trachten in het vervolg onze lezers naauwkeurig daarmede bekend te maken.

Maatregelen der regering. Slavernij.

Onder de veranderingen, welke de wetgeving in de West-Indische koloniën, onder het bestuur van den heer Gouverneur-Generaal RIJK, heeft ondergaan, mogen wij niet onopgemerkt laten de publicatie van 8 Mei 1841. Zij bevat belangrijke verzachting van de wet op het *feitelijk geweld*, dd. 16/17 Maart 1830. In vele gevallen wordt het minimum der straf van gevangenis lager gesteld, zoo als in Art. 1 van twee maanden op veertien dagen, in Art. 2 van vijf op ééne maand. Diezelfde verlaging geldt ook voor den tijd van dwangarbeid ten

1) Staats-Courant, 14 Maart 1843.

opzigte der slaven, welke straf voor hen plaats heeft in de gevallen, waarin gevangenis tegen de vrijen wordt uitgesproken. Ook wordt bij Art. 3 het wreede Art. 17 der genoemde wet gewijzigd, waarin bepaald was, »dat de straf van dwangarbeid steeds zoude moeten »worden voorafgegaan door eene correctie van *meer* »dan honderd slagen.” Het nieuwe artikel laat dit aan den regter over, en zegt: »het zij met — »het zij zonder voorafgaande slagen.”

Eindelijk veroorlooft Art. 8 om ook andere verzachtende omstandigheden toe te laten dan onmiddellijk voorafgegane terging of kweiling, welke alleen als zoodanig in de vorige wet werden beschouwd. De regter is nu geheel vrij gelaten in het oordeel, of er verzachtende omstandigheden aanwezig zijn; en hij kan, wanneer hij die erkent, en tevens de schade geen *f* 20 te boven gaat, de straf verminderen tot op vier en twintig uren gevangenis en *f* 5 boete, hetzij te zamen, hetzij afzonderlijk op te leggen. Ten aanzien van de slaven kan, in diezelfde omstandigheden, de straf tot vier en twintig uren gevangenis, met of zonder voorafgaande slagen, verminderd worden 1).

Door deze publicatie is dus aan de regters althans *vrijgelaten* om met veel meer menschelijkheid de straffen toe te passen dan dit tot nog toe het geval was.

Dezelfde heer Gouverneur-Generaal RIJK heeft nog

1) Men vindt de wet van 16/17 Maart 1830 in den Surinaamschen Almanak van 1831, bl. 169; de publicatie van 8 Mei in den S. A. van 1842, bl. 139.

kort voor zijn vertrek uit de kolonie, bij publicatie van 2 Maart 1842, eene gewichtige verordening ingevoerd, waarbij de kolonie verdeeld wordt in acht divisiën, behalve de twee districten Nickerie; en de gewapende burgermagt geregeld wordt, welke in elk dezer afdeelingen onder een' aanvoerder, die den titel van *heemraad* draagt, steeds gereed moet zijn, om de publieke rust en veiligheid te verzekeren. Dit reglement was reeds sedert 1835 bij den Kolonialen Raad in behandeling. Het bevat zeer doelmatige voorschriften, om ieder oproer of aanval van weglloopernegers onmiddellijk met kracht te keer te gaan 1).

Ten opzigte van de behandeling der slaven door hunne meesters zijn, voor zoo ver ons bekend is, onder het bestuur van den heer RIJK, en ook sedert zijn vertrek tot nog toe geene nieuwe wettelijke verordeningen bekend gemaakt; hoewel men verneemt dat genoemde heer Gouverneur-Generaal, tijdens zijn verblijf in Suriname, en ook de regering in het moederland, sedert zijne terugkomst zich ernstig daarmede hebben bezig gehouden.

Een opmerkelijk berigt, dat met dit onderwerp in betrekking staat, lezen wij in de Arnhemsche Courant van 16 November 1843, no. 27.

1) Men vindt deze publicatie in den Surinaamschen Almanak van 1843, bl. 127.

WEST-INDIE.

»Paramaribo 12 Sept. Bij resolutie van den Gouverneur-Generaal van den 11 dezer, no. 1125, is het lid van den kolonialen raad C. L. RÖPERHOFF, in deszelfs functiën geschorst; en, bij resolutie van heden, no. 1129, het heemraadschap der divisie *beneden Commewijne*, provisioneel opgedragen geworden aan het lid van den kolonialen raad J. ZAAL.

De Gouvernements-Secretaris,

G. S. DE VEER.

»Over deze schorsing van den heer RÖPERHOFF in zijne functiën van kolonialen raad, is door de verdere leden van gemelden raad een eerbiedig, maar zoo ernstig als krachtig adres aan Z. Exc. den heer Gouverneur-Generaal ingediend, met verzoek tot weder-intrekking van dezen, tegen een zoo geacht medelid van hun kollegie, genomen maatregel, waarvan de aanleiding schijnt geweest te zijn eene tegen gemelden heer *anoniem* ingebragte aanklagte van misbandeling van eenen slaaf; eene aantijging, waarvan het adres der leden van den kolonialen raad beweert, dat het hunnen, in zijne functiën geschorsten, ambtgenoot niet moeilijk zou vallen, het ongegronde en lasterlijke te bewijzen, indien hij slechts, zoo als hij in billijkheid vermag te verlangen, met zijnen aanklager en het juiste der hem gedane aantijging bekend gemaakt mag worden.”

Wij hebben dit berigt nergens tegengesproken gevonden, noch eenige opheldering aangetroffen omtrent deszelfs inhoud. Het zoude zeer te wenschen zijn, dat men in het moederland naauwkeurig onderrigt wierd van een zoo gewigtig voorval. Is het waar dat een zoo hoog geplaatst ambtenaar zich aan mishandeling van een' slaaf heeft schuldig gemaakt, dan behoort hij niet bloot geschorst te worden, maar gestraft. Is het beweren zijner ambtgenooten waar, dat hij gelasterd is, dan behoort de lasteraar gestraft, de beambte in zijne eer hersteld te worden. Er ligt veel aan gelegen voor de eer en het gezag van het bestuur in de kolonie, dat zulk een punt niet in het onzeker gelaten worde.

Voor de manumissie van slaven is onlangs de wetgeving eenigzins gewijzigd, bij de volgende verordening 1):

»Paramaribo, 2. October. Publicatie, houdende nadere voorzieningen omtrent het manumitteeren van slaven in de Nederlandsche West-Indische Bezittingen.»

»In naam des Konings. De Gouverneur-Generaal der Nederlandsche West-Indische Bezittingen.»

»Allen die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doet te weten:»

»In aanmerking nemende, dat het wenschelijk is voorgekomen, om eenige veranderingen daar te stel-

1) Wij vonden dit stuk in de Arnhemse Courant en andere dagbladen van November 1. l.; doch niet in de Staats-Courant.

len in de bestaande bepalingen ten aanzien van het manumitteeren van slaven in de Nederlandsche West-Indische Bezittingen ;”

»Den Kolonialen Raad gehoord , voor zoo ver betreft de Kolonie Suriname;”

»Heeft goedgevonden en verstaan, krachtens de daartoe verleende authorisatie bij Koninklijk besluit van den 5^{den} Mei, ll. n°. 92, met alteratie in zoo ver van de Publicatiën van den 23sten December 1828 (G. B. n°. 29.), en van den 23sten en 27sten Maart 1832 (G. B. n°. 2 en 3), te bepalen, zoo als bepaald wordt bij deze:”

»Art. 1. De verzoeken tot het verleenen van manumissie-brieven aan slaven, zullen voortaan niet worden ingewilligd, dan na dat door of van wege den eigenaar van den te manumitteeren slaaf, tot het einde, vermeld bij art. 15 van het reglement op de manumissie der slaven in de Nederlandsche West-Indische Bezittingen (Gouvernements-Blad van 1832 n°. 2), zal zijn gesteld een personeele borgtogt, ten genoegte van het gouvernement, of eene reële cautie, waarvan het bedrag wordt bepaald als volgt :

- a. Voor slaven-kinderen beneden de twaalf jaren, op *f* 300 per hoofd.
- b. Voor slaven tusschen twaalf en veertig jaar oud, voor zoo ver zij in staat zijn in hun eigen onderhoud te voorzien, op *f* 200 per hoofd; en
- c. Voor slaven boven de veertig jaren, of de zoodanigen, die door ziekte of ligchaamsgebreken niet in staat zijn om in hun eigen onderhoud te voorzien, op *f* 400 per hoofd.”

»Art. 2. De in het vorig artikel vermelde borgtogten en reële cautiën zullen door de belanghebbenden kunnen worden afgekocht door de storting in eens in de Koloniale kas, ten voordeele van het gouvernement, van de volgende sommen, als:

Voor elken slaaf, bedoeld bij § *a* van het voorgaand artikel, *f* 75; voor elken slaaf, bedoeld bij § *b* van het aangehaald artikel, *f* 50; en voor elken slaaf vermeld bij § *c* van dat artikel *f* 100.”

»Art. 3. De bedoelde afkoop zal ook toegestaan worden voor diegenen, welke zich voor de uitvaardiging der tegenwoordige Publicatie, als borgen voor gemanumitteerde slaven hebben verbonden, of daarvoor eene reële cautie in 'slands kas hebben gedeponeerd, voor zoo ver niet reeds de gestelde borgtogt mogt zijn opgevorderd of de gestorte cautie verbeurd, ten gevolge van het bepaalde bij § 30 van het hierboven aangehaald reglement; zullende de bedoelde personele borgtogten en reële cautiën in dat geval worden vernietigd of gerestitueerd, nadat het voor den afkoop verschuldigd bedrag en de tot op de dagteekening van den afkoop, door den gemanumitteerde verschuldigde belastingen, in de koloniale kas zullen zijn overgebracht.”

»Art. 4. Het maximum der kosten, vallende op het manumitteren van slaven, wordt voor den vervolg vastgesteld, als volgt:

Voor een' manumissie-brief voor een' persoon, *f* 16; voor een' manumissie-brief voor eene slavin met een of meer kinderen, *f* 25; voor advertentiekosten *f* 15.”

»Art. 5. In bijzondere gevallen, ter beoordeeling

van den Gouverneur-Generaal of van de Gezaghebbers der koloniën, zal zoowel van het stellen van borgtogt voor het manumitteren van slaven, als van de daarop vallende kosten, geheel of gedeeltelijk, vrijstelling kunnen worden verleend.”

»En opdat niemand hiervan onwetendheid voorwende, zal deze op de gebruikelijke wijze worden gepubliceerd en in het Gouvernements-Blad geïnsereerd.”

»Aldus gearresteerd te Paramaribo, den 21sten Augustus 1843.”

(Volgen de onderteekeningen).

Hierdoor worden de bezwaren der manumissie eenigzins verminderd 1). De borgtogt voor den vrij te laten slaaf tusschen de twaalf en veertig jaren is van *f* 500 op *f* 200 verminderd; en de gelegenheid om eene bepaalde som te storten in de plaats des borgtogts is daargesteld. Het wekt evenwel nog altijd eene treurige gewaarwording, dat van de vrijheid zulk eene zware belasting geheven wordt. Men bedenke daarbij dat hierdoor nu en dan Europeanen kunnen belet worden hunne eigene kinderen aan de slavernij te onttrekken. Wij durven met te meer vertrouwen den wensch uitdrukken dat deze hinderpaal geheel mogt worden weggenomen, daar hij door mannen, welke lang in de kolonie verblijf hielden, wordt afgekeurd. De Heer LANS (welke niet tot de bestrijders der slavernij behoort), schreef nog onlangs dat hij dien voor nutteloos en zelfs schadelijk houdt. Als grond voor

1) De publicatie van 23 en 27 Maart 1832 vindt men in den Surinaamschen Almanak van 1833, bl. 139.

die belemmering van de vrijlating der slaven voert men aan, dat de vrijgelatenen tot armoede vervallende, zouden moeten onderhouden worden. Doch hieromtrent vindt men in het werk van den heer LANS het volgend belangrijk getuigenis: »Wat den last voor de gemeente betreft, kan ik alleen dit zeggen, dat, zoo veel mij bewust is, nooit eenige alimentatie van Regeringswege aan gebrekkige of verarmde gemanumitteerden is verleend. Onbekwaamheid tot arbeid, door ziekte of ouderdom, is dan ook het eenige denkbare geval, waar eene ondersteuning zou te pas komen; maar de Regering is hiertegen genoeg beveiligd door de menschlievende neigingen der kolonisten en de milddadigheid der luchtstreek” 1).

Godsdienst.

Het is welligt niet aan alle onze lezers bekend, dat sedert 1776 de Moravische broeders in de kolonie Suriname hunne pogingen aanwenden om het Christendom onder de negers te verbreiden. Hunne prediking heeft gedurende vele jaren bijna geen vruchten gedragen; zij werden door verre de meeste directeuren van de plantages geweerd.

In 1828 werd te Paramaribo eene maatschappij opgericht, om hunne werkzaamheid te bevorderen.

In 1829 kwam eene uitgebreidere maatschappij met dat doel tot stand, welke twee hoofdbesturen

1) Bijdrage tot de kennis van de Kolonie Suriname, 's Hage 1842, bl. 46.

heeft, een te 's Gravenhage en een te Paramaribo; zij werd goedgekeurd bij Koninklijk besluit van 4 Julij 1829. Een gedrukt verslag van de Handelingen dezer maatschappij wordt jaarlijks aan hare leden uitgereikt. Uit de laatste verslagen ziet men, dat de werkring dezer ijverige mannen zich eenigzins heeft uitgebreid. Een hunner heeft zich onder de vrije Boschnegers gevestigd, en van tijd tot tijd *bekomen zij toegang* tot eenige plantages, welke zij dan om de maand of om de twee maanden *mogen* bezoeken. Want het behoort nog altijd tot de regten der meesters om te gedoogen of te verhinderen, dat aan hunne slaven het evangelie worde verkondigd!

Zeer werd geroemd de ijver en menschlievendheid van den R. K. Pastoor GROOFF, van wien hierboven reeds met lof gewaagd werd. Die waardige geestelijke is thans verplaatst.

*Kolonisatie van vrije Europese Landbouwers
in Suriname.*

Het is bekend, dat sedert een' geruimen tijd over eene proef, om landbouwers uit ons land naar de uitgestrekte velden van Guyana over te brengen, gesproken is. Het denkbeeld dat die vruchtbare grond rijke oogsten van allerlei voortbrengselen zoude opleveren, wanneer slechts handen werkzaam waren, om dien te bebouwen, moet wel den wensch doen opkomen, dat zulk eene proef mogt genomen worden. Doch velen hebben de meening uitgesproken, dat die proef onmogelijk gelukken kon, en dat zij,

die zich uit Europa naar onze kolonie zouden begeven, met oogmerk om daar veldarbeid te verrigten, noodwendig slagtoffers moesten worden van hunne onderneming.

Dit onderwerp is met veel zaakkennis in de dagbladen behandeld. Wij duiden hieronder eenige artikelen aan, welke ons zijn voorgekomen zeer der lezing waard te zijn 1).

Het zoude van ons vermetel zijn ons hierover een eigen oordeel aan te matigen; doch wel durven wij uit hetgeen voor en tegen geschreven is, besluiten, dat de onderneming met rijp beraad geschiedt, en dat de zwarigheden niet zoo groot zijn, of er bestaat gegronde hoop op goeden uitslag. Het is geen plan, dat slechts door geheel met Suriname onbekende personen opgeworpen, ligtvaardig wordt uitgevoerd, zoo als door sommigen beweerd is. Het is reeds voor lang door mannen die de kolonie zeer wel kenden als uitvoerlijk voorgestaan. Onder anderen werd het op den 17^{den} Mei 1830 door den kundigen en verdienstelijken Heer C. PH. VLIET, te Paramaribo zelf verdedigd. Voor onze landgenooten zal het niet onbelangrijk zijn te hooren, wat de Heer VLIET zegt omtrent het grootste bezwaar dat tegen die kolonisatie wordt aangevoerd. »Hoe zou het mogelijk zijn, (zegt men) dat een Europeaan den zwaren arbeid onder den blooten hemel, aan de bran-

1) In het Algemeen Handelsblad van 11, 24 en 28 Octob. 8, 14. en 21 Novemb. 1842, met uitzondering van het eerste blad, alle de 2^e editie. — Tijdgenoot 1843, bl. 209, 470.

»dende zonnestralen blootgesteld, zou kunnen uithouden; eenen arbeid, waartegen de negerslaaf alleen »bestand is?"

»Ik kan niet nalaten," zegt de heer v., »om hier eene vraag te opperen, die de ongegrondheid van deze en dergelijke stellingen duidelijk zal aantoonen. Ik vraag namelijk: waren de volkplantelingen, die met Lord PARHAM, in het jaar 1652, de kolonisatie dezer gewesten aanvingen, geene Europeanen, en hadden deze Europeanen in den tijd van vier of vijf jaren het toch niet zoo verre gebragt, dat zij reeds 40 à 50 kleine suikerplantagetjes aangelegd hadden? De stralen der middagzon zullen in den tijd van Lord PARHAM toch wel in deze gewesten denzelfden graad van hitte gehad hebben als in onze dagen, terwijl het ontegensprekelijk is, dat het klimaat toenmaals vrij wat ongezonder was dan in onzen leeftijd. En waarom zou men dan thans de onmogelijkheid van zoodanige onderneming willen beweren, indien zulks niet uit vooroordeel geschiedt 1)?"

Wij wijzen den lezer verder op het belangrijk stuk over dit onderwerp in het Tijdschrift voor staathuishoudkunde en statistiek van den Heer SLOET tot OLDHUIS 2).

De proef wordt thans genomen, en wij hopen de lezers in het vervolg bekend te houden met den gang van deze nieuwe kolonisatie, welke de belangstelling van het moederland zoo zeer verdient. Tot

1) Zie Surinaamschen Almanak 1833, bl. 273.

2) IIe Deel 1° Stuk bl. 106.

herinnering teekenen wij hier alleen op, dat de ondernemers zijn de heeren A. VAN DEN BRANDHOFF EZ., J. H. BETTING en D. COPIJN, Hervormde Predikanten te Elst, Beest en Wilnis. Hun aanbod is door den Koning aangenomen en goedgekeurd, bij een besluit van 25 Januarij 1843 1). De Heer BETTING is reeds in Suriname aangekomen met eenige kolonisten, en zij zijn daar met groote welwillendheid ontvangen. In de maand Augustus II. schreef men uit Paramaribo, dat daar eene Maatschappij tot bevordering dezer kolonisatie werd opgericht 2); en in het te Paramaribo uitkomend algemeen Nieuws- en Letterkundig Blad, wordt onder dagteekening van 8 September II. medegedeeld:

»Wij vernemen met genoegen, dat, na opname van de gronden der districten Coppename, Saramacca en Para, het zijne Excellentie den Heer Gouverneur Generaal, in overeenstemming met den WelEerwaarden Heer J. H. BETTING, behaagd heeft de keus der plaats tot eene proef met Europeanen te bepalen tot den post Groningen en dat de noodige bevelen zijn uitgevaardigd, om — behalve andere maatregelen tot bevordering van het plan, — een aantal van 36 koppen slaven van 's lands houtvelling ter beschikking te stellen van bovengenoemden predikant, ten einde, onder de leiding van een' bekwamen directeur, het terrein beschikbaar te maken ter op-

1) Te vinden in de Staats-Courant van 20 Jan. 1843; ook in het Tijdschrift van den Heer SLOET t. a. p.

2) Staats-Courant 13 Nov. 1843.

name van de eerst uit te komende vijftig Europesche huisgezinnen."

»Wij hopen dat dit besluit met de beste uitkomsten bekroond en het drooge jaargetijde met ijver benuttigd moge worden, om die voorbereidende werkzaamheden te volvoeren, welke de strekking kunnen hebben om de plaats der vestiging aan de eerste behoeften der nieuwe kolonisten te doen beantwoorden, en hun de gelegenheid te verschaffen om, zonder oponthoud, den arbeid aan te vangen, waarvan de beste vruchten worden verwacht. Daartoe schenkt de hemel zijnen besten zegen!" 1).

CURACAO, ARUBA EN BONAIRE.

Wij zullen in een volgend nummer meer omstandig over deze koloniën spreken, en in het bijzonder onze landgenooten opmerkzaam maken op de belangrijke pogingen door den gezaghebber, den heer Kolonel Baron VAN RADERS, aangewend, om van den anders dorren grond dezer eilanden nuttig gebruik te maken, in het belang van de bewoners en van het moederland. Deze verdienstelijke bestuurder is onlangs uit het moederland naar Curaçao teruggekeerd. Met veel belangstelling lazen wij in de dagbladen het volgend berigt, waaruit blijkt, dat zijne pogingen door de Regering ondersteund worden, en dat aan eenige onzer jeugdige krijgslieden eene zeer nuttige bestemming te beurt viel.

1) Zie Staats-Courant 13 Novemb. 1843.

Harderwijk, 3 Dec. »Op den 2ten dezer is van hier, onder geleide van den 2ten Luitenant VAN DER BREGGE, te water naar Hellevoetsluis vertrokken een detachement, sterk 25 onder-officiëren en manschappen, waaronder 8 volontaire onder-officiëren: de Baron VAN TILL', de Baron VAN BOECOP, ALINGS, MULLER, D. KRAFFT, C. KRAFFT, WAGNER en MELLING, die door hun goed gedrag bijzonder bestemd zijn voor de Cochenille-cultuur op Curaçao; zullende dezelve met het transportschip *Willem Frederik Hendrik*, onder bevel van den 1sten Luitenant ter zee VAN BRAAM HOEKGEEST, naar West-Indië worden overgevoerd 1).”

Omtrent de *bevolking* dezer eilanden zijn ons geene officiële opgaven van lateren tijd bekend. Wij laten hier volgen, die, welke voorkomen in de reis van den heer Predikant BOSCH 2), welke waarschijnlijk wat beneden den tegenwoordigen stand zijn, daar de bevolking, zelfs der slaven, hier meer toe- dan afnemend is.

Curaçao 3).

Blanken	2755
Vrije Mulatten en gekleurden	5970
Slaven	6280
	15005

1) Arnh. Courant 6 Dec. 1843.

2) Utrecht, het eerste deel 1829, het tweede deel 1836.

3) 1° Deel bl. 208.

Aruba 1) in 1830

Blanken	369
Gekleurde vrijen	1696
Slaven	355
	2420

Bonaire 2) in 1828

Blanken	90
Vrije gekleurden	839
Slaven	747
	1476

ST. MARTIN, ST. EUSTATIUS EN SABA.

Van deze eilandjes, vroeger zoo gewigtig voor onzen handel, verneemt men zeer zelden iets in het moederland. Wij hopen evenwel in het vervolg omtrent hunnen tegenwoordigen toestand naauwkeurige berigten te kunnen mededeelen.

De bevolking is er afnemend, althans die van St. Eustatius. Wij hebben geene echte opgaven gevonden, hoe de stand der bevolking in de laatste jaren geweest is; doch die van den heer BOSCH, welke in 1816 St. Martin en Eustatius bezocht, kan voor dien tijd wel als naauwkeurig beschouwd worden, en is waarschijnlijk voor den tegenwoordigen tijd eenigzins te hoog. Voor het overzigt deelen wij die hier mede.

1) II° Deel bl. 55.

2) II° Deel bl. 235.

St. Martin (het Nederlandsche gedeelte van dat eiland) 1).

Blanken	700
Gekleurde vrijen	300
Slaven	2500
	3,500

St. Eustatius 2).

Blanken	500
Gekleurde vrijen	300
Slaven	1800
	2,600

Saba 3).

Vrijen	300
Slaven	130
	430

Indien de bovenstaande opgaven als naauwkeurig kunnen worden beschonwd, zoo bedraagt thans de geheele bevolking van onze Westindische koloniën 90,510.

Waarvan slaven: 58,691.

BEZITTINGEN OP DE KUST VAN GUINEA.

Ook aan deze wordt men in het moederland slechts zeldzaam herinnerd. Zij waren het, van waar de slaven-

1) 1° Deel bl. 85.

2) 1° Deel bl. 34.

3) Wij volgen voor dit eilandje de opgave voorkomende in de laatste uitgaaf van STEINS Handbuch der Geographie 1834, III° Th. S. 828; hoewel wij niet weten waaruit die genomen is. De opgaven in andere werken zijn meestal hooger, en zoo wij vermoeden boven de waarheid.

handel gedreven werd; en, den hemel zij dank, zij hebben dat belang en dat voordeel voor het moederland verloren. Het is evenwel een gewichtig punt van onderzoek of zij niet in andere opzigten, ja voor de menschheid zelve, een nieuw belang kunnen opleveren. Wij wenschen in de gelegenheid gesteld te worden, uit dat oogpunt de aandacht onzer landgenooten op die bezittingen te kunnen vestigen.

In het Algemeen Handelsblad van 14 October 1839 lazen wij met groote belangstelling het volgend berigt:

»Naar men verneemt, is in den aanvang van het loopende jaar, aan de commissie der Protestantsche kerken in Nederlandsch Oost- en West-Indiën, in deze residentie gevestigd, in bedenking gegeven, om haren werkkring ook uit te breiden tot de zaken der kerk op de Nederl. bezittingen en etablissementen ter westkust van Afrika, welke sedert de laatste 25 jaren geheel is in verval geraakt, en ten gevolge der onlangs bij Z. M. onzen geëerbiedigden Koning, daaromtrent verder gedane vertoogen, heeft men alle redenen, om het er voor te houden, dat nopens deze gewigtige aangelegenheid eerlang gunstige en doeltreffende beschikkingen zullen worden genomen.»

Wij hebben sedert niets meer van dit belangrijk onderwerp vernomen. Indien welligt aan deze zaak sedert gevolg is gegeven, zullen wij ons verheugen, in staat gesteld te worden, dit aan onze lezers bekend te maken.

Van de Negers, welke voor korten tijd nog van die kust gehaald werden, om in onze Oost-Indische koloniën als soldaten te dienen, is nu, zoo als men

weet, geen spraak meer. Onze Regering heeft van die werving geheel afgezien; wij zullen dus niet terugkomen op den strijd, welke deswege met de Engelschen was opgekomen. Alleen willen wij tot eer van onze Regering niet onopgemerkt laten, dat zij de belofte, om deze Negers als vrije lieden te behandelen, eerlijk nakomt, en hen na volbragten diensttijd naar hun vaderland terugzendt. Daarvoor was ons het bericht belangrijk, dat wij voor korten tijd in de dagbladen lazen, en dat wij hier overschrijven:

»Harderwijk 2 December (1843). Op den 4 dezer zal van hier, onder geleide van den 1sten Luitenant SMIT, naar Vlissingen vertrekken een detachement, sterk 34 manschappen, Afrikanen, waaronder 1 officier en 4 onder-officieren, ten einde met de brik *de Lynx* naar de kust van Guinea te worden teruggebracht” 1).

In ons volgend nummer zullen wij ook Berigten omtrent onze Oost-Indische koloniën mededeelen.

J. A.

1) Arnh. Courant 6 Dec. 1843.

VOORVALLEN

IN SURINAME.

Het blad van Britsch Guyana, genaamd *the Guiana Times*, behelsde voor eenigen tijd het volgende:

»De Nederlandsche koloniale Gouvernementsschooner *Henrietta Elizabeth*, kapitein HANSEN, kwam gisteren aan, in de rivier van Demerary. Voor anker komende vertoonde zij eene Engelsche vlag aan den voortop en gaf een saluut van 21 schoten, welke van het fort beantwoord werden. Spoedig daarna werd de grootste nieuwsgierigheid gaande gemaakt, doordien op het besloten plein, voor het huis van den Gouverneur, een twintigtal welligt (*perhaps a score*) vreemde Afrikanen verzameld waren. Eenigen zeiden, dat zij van Sierra Leone, anderen, dat zij van St. Helena kwamen. Het bleek, dat zij als passagiers gekomen waren aan boord de *Henrietta Elizabeth*, en dat hunne geschiedenis was als volgt: In 1823 werd een slavenschip *Las Niveas* (de sneeuw) geheten, genomen en opgebracht naar Paramaribo, in Suriname, ter adjudicatie voor de gemengde Britsche en Neder-

landsche commissie aldaar. De slaven, ruim 49 in getal (*some forty nine in number*) werden, natuurlijk, om den schijn van betamelijkheid, verklaard vrij te wezen; en, in spijt daarvan, bleven zij door de hebzucht (*rapacity*) van de Nederlandsche regering en de misdadigheid van den Britschen commissaris, twintig lange jaren in slavernij, onderworpen aan de zweep, de spaansche bok en al de andere barmhartigheden van het wetboek van Suriname, tot dat hun getal tot 26 versmolten was, daaronder begrepen de kinderen, geboren gedurende deze smartelijke en onregtmatische dienstbaarheid. De overgeblevenen en afstammelingen van de oorspronkelijke lading van slaven, waren de angstige menschelijke wezens, nu, eindelijk in het genot van volmaakte vrijheid, vereenigd onder de onmiddellijke bescherming van den vertegenwoordiger der Britsche kroon. Van zulke rampzaligheden zijn die vreemdelingen vrij gekocht, gedeeltelijk door den ontwaakten ijver van den Britschen Minister van Buitenlandsche Zaken (*foreign secretary of State*), maar gedeeltelijk, hebben wij reden van te denken, door de eerlijkheid en den ijver van den tegenwoordigen Britschen commissaris, den heer SCHENLEY, welke echter verblijvende in het hart van de legerplaats des listigen en zelfzuchtigen vijands, bedreigd met persoonlijke aanranding (*personal violence*), en niet ondersteund door eene vrije drukpers, in gevaar moet verkeereren, indien zijne onkreukbaarheid (*integrity*) door het Bestuur in 't moederland en door de drukpers in West-Indië niet wordt aangemoedigd, zijn prijzenswaardig on-

dernemen door wezenlijke uitputting en ontmoediging te laten varen, hoezeer er verscheidene honderden *bona fide* vrije negers zijn, blootgesteld aan de kwellingen, welke de 26 gelukkig zijn ontkomen. Toen de ongelukkigen aan boord gingen om naar deze kolonie te komen, deden hunne juichtoonen de geheele stad (Paramaribo) weérklinken. De ellendige Nederlanders (*the wretched Dutchmen*) twistten en vloekten, bevende voor hunne magt over die slaven, die nog de hunne bleven, door welke echter de oorzaak van het gejuich wel werd verstaan, en die slechts brandden hunne meer gelukkige broederen te vergezellen.”

De Antislavery Reporter van 18 October II., het vorenstaande verhaal overnemende, voegt er deze woorden bij:

»Wij deelen (in dit nummer) een zeer belangrijk verhaal mede van de komst van 27 negers uit Suriname in Demerary, ontruikt aan de slavernij, door de krachtige tusschenkomst van het Engelsche Gouvernement. 274 andere zijn er nog in gelijke banden en wij vernemen met genoegen, dat de Britsche Consul te Suriname, in den naam van zijn Gouvernement, rekenschap van dezelve gevraagd heeft. Mogten wij hetzelfde kunnen zeggen van hunne lotgenooten in Cuba en Brazilië.”

De Antislavery Reporter van den 1sten November II. hield eenen brief in van den heer LEFROY, die, van 1816 tot 1829, Commissaris in de gemengde Com-

missie te Suriname geweest is en waarbij dezelve den schrijver van de *Guiana Times* ter verantwoording roept voor de uitdrukking, dat de bovenbedoelde slaven *door de misdadigheid (criminality) van den Britschen Commissaris* 20 jaren lang in dienstbaarheid gebleven waren, verklarende, dat hij, in het voorjaar van 1823, als wanneer het voor den schijn vrij, doch in waarheid slaven laten der bedoelde negers moest hebben plaats gevonden, met verlof in Engeland geweest is; verklarende voorts, indien hij nu nog in zijne eer beklad werd, den Hertog van WELLINGTON of Lord ABERDEEN te zullen oproepen, door welke hij, in der tijd, uit zijne betrekking is ontslagen en bestraft, op verlangen van de autoriteiten in de kolonie en omdat hij, wel verre van met dezelve te heulen, geoordeeld was, te verre te zijn gegaan in zijnen ijver om de stelselmatige bedriegerij (*humbug*) en pligtonthulling dier autoriteiten, te bekampen en aan 't licht te brengen."

Aan de *Guiana Times* is, — naar het schijnt, uit Suriname, — het volgende geschreven:

»Onder de klasse van menschelijke wezens, uwe medemenschen en de mijne, welke zeer ten onregte bevrijde Afrikanen of vrije arbeiders genoemd worden, zijn begrepen een 700 of 800 zielen, negers, aangevoerd van de Afrikaansche kust, sedert het sluiten van het tractaat tot vernietiging des slavenhandels, in 1818, met *Groot-Brittanje*. Onder de merkwaardigsten van deze, zijn, die genoemd worden de *Légère* — negers. De *Légère* was een

slavenschip onder Fransche vlag, ter hoogte van deze kust, genomen in de maand September 1823, door den tegenwoordigen Admiraal Sir THOMAS COCHRANE, destijds kapitein, welke, zich verlatende op de goede trouw van den Gouverneur Generaal van Suriname van dien tijd, van welken hij in geschrifte, de stelligste belofte ontving, dat zij bevrijd zouden worden, het geheele getal ongelukkigen aan land bragt te Paramaribo, van waar de meesten hunner werden vervoerd naar de Gouvernementsinrigtingen. Het meerendeel derzelve zijn op dit oogenblik gevestigd op de houtgronden aan de rivier Coppename.

Ten aanzien dezer menschen werden door den Minister te 's Hage, namens den Koning der Nederlanden, de plegtigste verzekeringen gegeven, dat zij in allen opzichte zouden behandeld worden als vrije menschen; welke koninklijke belofte ik naauwelijks behoef te zeggen, dat in niets gehouden is behalve in het toekennen van den bijnaam van *vrije werklieden*, bij wege, denk ik, van bespotting, gevoegd bij onregt.

De *Légère*, gelijk ik boven zeide, was genomen onder Fransche vlag en, daar het tractaat met Frankrijk bepaalt, dat slavenschepen, onder die vlag genomen, naar eene Fransche haven moeten worden gebragt tot adjudicatie, zoo werden dat schip en deszelfs lading door den Franschen Minister te Londen gevraagd, om uitgeleverd te worden aan zijne regering. Toen echter op voldoende wijze aan hem bewezen werd, dat de scheepspapieren valsch waren, liet de Fransche Minister zijne aanvraag varen.

Doch vermits de *Légère* niet genomen was noch onder Engelsche noch onder Nederlandsche vlag en het nooit met juistheid werd opgemaakt, tot welke natie zij wezenlijk behoorde, werden de Afrikanen van haar boord niet voor het gemengd Geregts-hof gebragt, welks magt van adjudicatie zich slechts uitsrekt tot zoodanige slavenschepen met derzelver ladingen, welke genomen worden onder de vlag der betrokkene mogendheden.

Door de Britsche Commissarissen werd echter eenige kennis van deze menschen genomen, en zij gaven aangaande dezelve zoodanige mededeelingen aan hun Gouvernement, dat door den Heer CANNING, toen Secretaris van Staat voor de buitenlandsche zaken, een brief van dankbetuiging werd gezonden aan den Gouverneur Generaal (van Suriname) voor de wijze, op welke hij dezelve had overgenomen uit handen van Sir THOMAS COCHRANE; waarbij hij had bewezen, ten genoegen van de Engelsche regering, dat de Nederlandsche koloniale overheden er op bepaald waren, al te doen wat in hun vermogen was, om het tractaat van 1818 tot het beletten van den slavenhandel, ten uitvoer te leggen. De Heer CANNING wist zekerlijk niet, dat dezelfde Gouverneur, aan welken hij eene zoo onverdiende betuiging deed, gewoonlijk zooveel geld per hoofd ontving voor iederen slaaf, welke op de kust geland werd en dat niets dien baatzuchtigen ambtenaar beter kon gevallen dan het in zijne bevuilde handen stellen van ladingen, als die der *Légère*, van welke hij gaarne, op gelijke voorwaarden, zoo veel zoude ontvangen hebben, als Sir

THOMAS COCHRANE of eenig ander even moedig officier hem konde verschaffen.

Van het jaar 1823 zijn deze menschen hier gebleven, werkende en in ieder opzigt behandeld als slaven, onderworpen aan harden arbeid en aan slagen en geen arbeidsloon genietende en slechts eene magere toedeeling van voedsel, met weinig of geen kleeding.

De geschiedenis van de andere slavenladingen op deze kust geland en door de overheden genomen, ingevolge het onderzoek, waarop zij verplicht waren, te letten, zoude weinig anders zijn, dan eene herhaling van hetgeen ik reeds gemeld heb aangaande de *Légère*. Het zij dan genoeg te zeggen, dat verscheidene honderden meer van dit ongelukkig volk, aan land gebracht omtrent denzelfden tijd, sedert altijd hebben gekwijnend in onregtvaardige gevangenschap. In dien beklagenswaardigen staat zullen zij waarschijnlijk blijven, tenzij door het aanbrengen van het werktuig van wettige pijniging, namelijk de drukpers — (niet de bedorvene en ellendige bladen van deze kolonie — maar eene Engelsche drukpers meen ik), de Nederlandsche overheden hier in het moederland worden gedwongen, hunne hand los te laten van de verlorene slagtoffers hunner onderdrukking.”

Verder meldt hetzelfde blad nog het volgende: »Eenige kwaaddoeners zijn, in het einde van October, in de stallen van den heer SCHENLEY geslopen en hebben er twee paarden van waarde vergiftigd. De dieren stierven in vreeselijk zigtogen, het eene

weinige uren na het andere. Niet onwaarschijnlijk was het door opstoking van eenen of anderen langen paardenkooper, welke gebruik maakt van de woede der planters en daarom alras een' gereeden aftrek zoekt voor zijne waar, dat deze onmensche-lijke wandaad werd bedreven. Eene belooning van 1000 gulden is uitgelooft voor het ontdekken van den vergiftiger der paarden, door den Gouverneur, naar wij veronderstellen. Zoo een slaaf inlichtingen gaf, zoude hij zijne vrijheid verkrijgen. De dood der arme paarden geeft slechts nog meer dichters-lijks aan het twistpunt en zal sterker dan ooit de gemoederen van het Engelsche volk treffen."

De Antislavery Reporter van den 27sten Decem-ber behelsde daarop deze woorden (bl. 236):

»De opgewondenheid, aan welke de heer SCHENLEY, de Britsche Commissaris in Suriname, zich heeft blootgesteld, door zijne allerweldadigste en regt-vaardigste tusschenkomst ten behoeve van personen, in die kolonie onwettig in slavernij gehouden, schijnt eenen hooger en graad van kwaadwilligheid en onbeschoftheid te bereiken. Het is van 't uiterste gewigt, onder deze omstandigheden, dat hij de volle en krachtige ondersteuning van zijne regering be- kome, en wij hopen met het meeste verlangen, dat dezelve hem spoedig en krachtig is verschaft. Wij zouden ons ook verheugen, op dit onderwerp de aandacht der Engelsche drukpers te zien ontwa-ken. In eenen edelen strijd als dezen, met eene wanhopige bende slavenhouders, moet een Britsch

ambtenaar noch verlaten worden, noch veronachtzaamd.”

Eindelijk heeft almede de Londensche *Globe* op het bovenbedoelde opmerkzaam gemaakt en laatstelijk het navolgende geschreven 1):

»Voor eenigen tijd deden wij zien, dat de Britsche Commissaris, de heer SCHENLEY, te Suriname, tusschen beide was gekomen ten behoeve van de genomene Afrikanen, die eenen tijd lang gevangen zijn gehouden en wij vernemen nu met leedwezen, dat, ingevolge zijne moedige en menschlievende tusschenkomst, dezelve bloot is gesteld aan de meest ernstige moeilijkheden en zelfs bedreigingen van de slaveneigenaars (*the Slaveholding-population*) in die kolonie. Twee zijner paarden zijn op zijnen stal vergiftigd en ten zij hij krachtig ondersteund wordt door het Britsche Gouvernement, zal die plaats hem geen veilig verblijf meer opleveren, — zoo zeggen onzer berigten, — noch voor hem zelven noch voor zijn gezin. Lord STANLEY, hopen wij, zal de noodzakelijkheid zien eener spoedige tusschenkomst.”

Het vorenstaande, hoe grievend ook, meenden wij onzen lezers niet te moeten onthouden en, hoezeer uitgebreid, deelden wij het in deszelfs omvang mede. Want een uittreksel, hetwelk alleen de hoofzaak konde voorstellen, zoude ook die bijkomende opgaven hebben doen vervallen, welke, hier en

(1) Zie GALIGNANI's *Messenger*, van den 23^{en} December.

daar, licht, maar toch, door het onbestemde en vreemde, nog vertroostende donkerheid over het verhaal verspreiden. Dat verhaal nogtans ijlt reeds, met de vermelde bladen, de wereld door. Mag men dan hier niet vragen: wat is er geschied? En die vraag, zij wordt te eerder gedaan, naarmate men hopen kan, van welonderrigten, spoediger beantwoording uit te lokken. Openlijk brenge die beantwoording de waarheid aan den dag, welke wij ons niet in staat bevinden mede te deelen.

Vijf punten worden er aangevoerd:

1. Het, in Suriname sedert het met Engeland gesloten tractaat van 1818, in slavernij houden van een aantal Negers — *verscheidene honderden*, heet het, 700 of 800, of wel 274 — aangevoerd, voor en na, met de schepen *Las Niveas*, *la Légère* en andere, welke Negers hadden behooren te zijn vrij gemaakt, doch alleen, zoo men beweert, in naam vrij verklaard zijn.

2. Pligtonthouding van de overheden in Suriname en inzonderheid wangedrag van den thans overleden Gouverneur-Generaal der kolonie, welke, wordt er gezegd, voor het toelaten van elken slaaf eene som gelds genoot 1).

(1) In het werk van den heer M. D. TEENSTRA, *de negerslaven in de kolonie Suriname en de uitbreiding van het Christendom onder de heidensche bevolking*, Dordrecht bij H. LAGERWEIJ 1842, vindt men, op bl. 343 en 344, opgave van twee in druk gegevene, ons overigens niet bekende requesten, in 1827, aan den toenmaligen Koning ingediend door den heer JAN GERARD RINGELING, ambtenaar der kolonie Suriname, welke daarbij te kennen heeft gegeven, dat, in 1822, met de brik *la Légère*, een aantal slaven waren aange-

3. Het met eene Nederlandsche Gouvernements-schooner, met de Engelsche vlag (*an English ensign at the fore*) inbrengen in Demerary van 26 inwoners uit Suriname, door hulp der Engelsche regering, in hun regt, zoo men opgeeft, hersteld.

4. Het vragen van rekenschap, opgedragen aan den Britschen Consul te Suriname, aangaande Negers, in onze kolonie, nog, zoo men beweert, ten onregte in slavernij gehouden.

5. De Britsche Consul in Suriname ten doel aan allerlei moeilijkheden van de zijde der slavenhouders, bedreigd en in gevaar verkeerende met zijn gezin; het dooden van twee zijner paarden en het door den Gouverneur van Suriname uitloven van *f* 1000 en beloven van de vrijheid aan den slaaf, voor inlichtingen, die zouden kunnen worden gegeven aangaande den dader.

Ter zake van dit een en ander worden nu de Engelsche drukpers en de Engelsche regering opgeroepen, deels om de nog in beweerde onregtmatige slavernij verkeerenden te bevrijden, deels om den Britschen Commissaris te beschermen en te handhaven.

voerd, welke door den koning, in 1823, vrije arbeiders verklaard waren, doch, »dat de vindingrijkheid van den raad-fiscaal (in de kolonie), geruggesteund door de faciliteit van den Heer Gouverneur, het middel had weten aan te wenden om in plaats van de wezenlijk bedoelde slaven, anderen door ziekte en rampen uitgemergelde en vermagerde negers en negerinnen, uitschot van hospitalen en ziekenhuizen, aan het Gouvernement over te leveren — terwijl drie of vier derzelve slaven (van de Fransche brik) op welke wijze dan ook, het eigendom werden van den heer Raad Fiscaal.” De Heer TEENSTRA voegt er bij, dat dit gebeurde te Paramaribo algemeen wordt erkend.

Wij wenschen de bereiking van het tweeledig oogmerk mede, namelijk: dat alle onregt ophoude en alle beleediging. Wij erkennen echter, op de stukken oordeelende, gelijk zij zijn liggende, ons geen juist begrip te kunnen vormen van die in den Britschen Commissaris zoo geprezene *onkreukbaarheid*, welke moet worden *aangemoedigd* en voor *uitputting* bewaard door de vrije drukpers in West-Indië en de magthebbers in Engeland. De vrije drukpers hier te lande zal dien ambtenaar alle eer en aanmoediging geven tot eene krachtige, menschlievende tusschenkomst voor ongelukkigen. Doch komen misschien ambtspligten, niet zoowel de menschlievendheid van den Commissaris, als den *ontwaakten ijver* des Britschen Ministers in deze te hulp? Heeft ook de algemeen erkende begeerte naar vrije arbeidslieden in de Engelsche koloniën, haar deel aan die werkzaamheid, die, eenen twintigjarigen bezitstaat — onregtmatig welligt, wij erkennen het, — weder oprakelt, den juichtoon van de bevrijden doet weergalmen in de boezems van verdere Surinaamsche slaven, welke men niet zag en uit denzelfden mond, met eenen kreet van liefde en teederheid voor de Negers, eenen kreet van vijandschap en verachting doet opgaan voor de Nederlandsche blanken? — Niet te min, verkeerdheid van onze zijde, wordt daarmee niet het geringste geregvaardigd. Wie zou durven verwachten, dat al het daarvan opgegevene, blijken zal verzonnen te zijn? Het aange-tijgde aan eenen voormaligen Gouverneur herinnert de doorgaande klagten tegen de Gouverneurs in de

Spaansche bezittingen; het aangetijgde aan de slavenhouders en met hen eensgezinde ambtenaren, stemt zamen met de ondervinding ten opzigte der planters en koloniale raden in de Engelsche koloniën. Zoo is dan Suriname niet vrij van het algemeene kwaad. Ja zelfs het is er heerschende, het komt der barbaarschheid nader, wanneer men zich jegens den vertegenwoordiger eener vreemde mogendheid niet meer betoomt, wanneer wraakzucht hem vervolgt, omdat hij, in zijne betrekking, ondersteund — zoo wordt het opgegeven — door de beiderzijdsche Europesche regeringen, een aantal menschen verlost heeft of verlossen wil, uit ongeregte banden.

»*Vivitur ex rapto, non hospes ab hospite tutus!*”

Dit is een toestand als die der ijzeren eeuw.

Red.

LETTERKUNDIGE BERIGTEN.

In het dezer dagen in het licht verschenen tweede deel der *Aanteekening op de Grondwet* van den Hoogleeraar THORBECKE, vonden wij nieuwe blijken van des schrijvers belangstelling in den toestand van onze volkplantingen. De heer THORBECKE meent, dat »dezelfde redenen, om welke, volgens Art. 198 der Grondwet, het muntstelsel hier te lande door de *wet* moet worden geregeld, ten aanzien van het muntstelsel in de koloniën gelden.” Intusschen vond die regeling »voor de koloniën tot dus ver enkel door *Gouvernementsbesluiten*” plaats. Bladz. 239. — Als zoodanige worden vermeld »de Besluiten in naam des Konings uitgevaardigd door den Commissaris-Generaal van 18 Febr. 1826 (*Bijv. tot het Staatsbl.* 1826 III, p. 12 volg.) en den Gouverneur-Generaal in Nov. 1839, *Arnh. Cour.* van 26 Maart 1840; vergel. *Handelsbl.* van 21 Nov. 1840. Verward muntstelsel in de *West* blijkens de circulaire van den Gouverneur-Generaal van 1 August. 1840, *Handelsbl.* van 26 Oct. 1840.”

Op Art. 200 der Grondwet wordt aangeteekend, dat »de werkkring der *Fransche* Rekenkamer zich

ook over de koloniën uitstrekt.” Bladz. 242. — Reeds op Art. 126 der Grondwet (I^{ste} Deel, bl. 348) vroeg de heer THORBECKE, of de koloniale middelen en uitgaven buiten het jaarlijksch, uitvoerig verslag van het gebruik der geldmiddelen zouden blijven?

Eene belangrijke vraag van geheel anderen aard wordt op Art. 225 der Grondwet, hetwelk de vrijheid der drukpers waarborgt, geopperd. Bladz. 302. — Geldt het artikel in de *koloniën*? of verliest de Grondwet, ook waar hare voorschriften volstrekt, boven bijzondere betrekking tot het Rijk in Europa, zijn, *over zee* hare kracht? — De heer THORBECKE haalt hierbij aan het *Handelsbl.* van 10 Sept. 1840 en het »merkwaardig vonnis, in dergelijke zaak, van het Gerechtshof te *Bombay* in *Annual. Regist.* 1827, p. 359—365, waarbij tot beginsel is gesteld, dat geene Gouvernements-ordonnantie kracht kan hebben, die met de algemeene Rijkswetten strijdt.” Verg. ook de Aanteekening I^{ste} Deel, bl. 143 op Art. 59.

G. W. V.

ONUITGEGEVEN DAGBOEK,

GESCHREVEN

gedurende een verblijf op JAVA, van het jaar 1827—1830,

DOOR

L. H. W. Baron van AYLVA RENGERS.

Uit het oorspronkelijk Fransche handschrift vertaald.

De schrijver van het dagboek, waaruit, langs dezen weg, van tijd tot tijd gedeelten zullen worden medegedeeld, vergezelde in het jaar 1826, als kapitein, eene afdeeling vrijwilligers naar *Java*. Hunne bestemming was, den opstand, tegen onzen bondgenoot, den Sultan van *Djoejocarta*, uitgebroken, te helpen dempen. Het dagboek werd gedurende dien tijd, dus voor meer dan vijftien jaren, geschreven; weshalve het zoude kunnen bevreemden, dat het thans eerst publiek gemaakt wordt, en dat niet de schrijver zelf, maar een hem persoonlijk onbekende, als ik, de uitgave op zich genomen heeft. Deze bevreemding zal echter wijken, wanneer men weet, dat hetzelfde niet met het oogmerk geschreven werd om in het licht gegeven te worden. De schrijver teekende slechts op, wat hem nu en dan bijzonder opmerkelijks voorkwam, bijviel of bejegende; ten einde daarin later een hulpmiddel tot herinnering te bezitten, en om, als in een' uitvoerigen brief, voor

verwanten en vrienden zamen te stellen, hetgeen hij meende dat hun aangaande *Java*, uit zijne pen te vernemen, meest belangrijk zoude zijn (1).

Dit is mij uit het dagboek zelve gebleken, waaraan ik door toevallige omstandigheden kennis draag; omstandigheden, zonder welke deszelfs belangrijke inhoud mogelijk nog langen tijd, misschien voor immer, onbekend gebleven zijn zou, en aan welke het ook is toe te schrijven, dat de taak der bekendmaking niet door den schrijver zelve, maar door mij is aanvaard geworden. Zij zijn deze: in een gesprek over Javaansche onderwerpen, met een' geachten Contubernaal, Mr. W. F. G. L. Baron d'ABLAING VAN GIESENBURG, thans als ambtenaar der 1ste klasse naar *Java* vertrokken, verhaalde deze mij bijzonderheden aangaande den maatschappelijken en godsdienstigen toestand der bewoners van het *Tingersch* gebergte, die mij onbekend waren en mijne belangstelling bijzonder opwekten. Ik vroeg hem, vooral omdat sommige derzelve wonderspreukig schenen, naar zijne bronnen; waarop hij mij een gedeelte uit bovengemeld dagboek, het gedeelte dat op *Tinger* betrekking had, ter lezing aanbood; de geloofwaardigheid van het dáár gestelde waarborgende, door het hem bekende karakter van den mij (toen ook bij name nog) onbekenden schrijver. Ik las die berigten met groote belangstelling; en toen mij bleek,

(1) »En omdat er zich onder deze bevonden, die de Hollandsche taal niet magtig waren, werden de aantekeningen in het Fransch opgesteld.» *Aant. van den Schrijver.*

dat zij naauwkeuriger en uitvoeriger waren; dan hetgeen daarover in druk bekend was, verzocht ik den heer D'ABLAING, om van den schrijver, die hem het HS. vermoedelijk ter voorbereiding voor zijne aanstaande reis naar *Java*, voor eenigen tijd had afgestaan, voor mij verlof te vragen, om het bovengemelde opstel over *Tinger* voor mijne studiën te mogen excerpereu, enkel met oogmerk, om mijn geheugen te hulp te komen; ten zij de schrijver mogelijk, hetgeen mij nog liever zijn zou, dit stuk in het belang der wetenschap in deszelfs geheel zou willen uitgeven?

Weinige dagen daarna ontving ik door den heer D'ABLAING, van wege den schrijver, (wiens naam mij nu ook bekend werd, het berigt), dat mij niet slechts vergund was, uit het genoemde dagboek te excerpereu of af te schrijven wat ik mógt verlangen, maar dat hij mij bovendien ook toestond, daaruit al datgene aan het publiek mede te deelen, hetwelk mij doelmatig mogt voorkomen. Was het eerste gedeelte van dit berigt mij aangenaam en vereerend, het laatste was mij zeer onverwacht en in geen en deele vooruitgezien; en hoe gevoelig ik ook was voor het verrassende vertrouwen door den hooggeëerden schrijver in mij gesteld, ik kon zoo mij toch de bezwaren niet ontveinzen, die aan zulk eene uitgaaf voor mij verbonden waren. Mij was de bekendmaking van het geheele dagboek wenschenswaardig voorgekomen. Maar mijne jeugdige kennis van *Java* en deszelfs belangen, mijn wegens andere bezigheden bezette tijd, en de overtuiging, dat er in ons vaderland mannen waren (om van den geachten schrijver zelve niet te spreken),

aan wier handen de uitgaaf van zulk een H.S. beter dan aan de mijne zoude zijn toevertrouwd, maakten mij huiverig, deze hoe ook vereerende taak te aanvaarden. En toch konde ik mij aan dezelve niet onttrekken. Daar de schrijver zelf de uitgaaf van zijn dagboek niet wenschte te bezorgen; daar bij de verleende vergunning tot wetenschappelijk gebruik het verlangen was uitgedrukt, dat *ik* de keus ter uitgaaf mogt bewerkstelligen, en daar mij die vergunning zoo ruim en onbekrompen was verleend, vond ik hierin groote reden, om niet te beproeven deze taak op de schouders van anderen over te dragen. Voorloopig hield ik mij dus onledig om ook de overige deelen van het dagboek doortelezen; en naauwelijks daarmede ten einde gekomen, werd mij bekend, dat te *Utrecht* zich eenige geleerden hadden vereenigd, om, met menschlievende bedoelingen, een tijdschrift uit te geven, hetwelk *aan de bevordering der kennis van de Nederlandsche en vreemde koloniën* zou gewijd zijn. Voor zulk een werk en tot bevordering van zulke oogmerken, schenen de aantekeningen van den geachten schrijver bijzonder geëigend te zijn. Ik gaf daarom aan de Redactie van het genoemde tijdschrift kennis van het bij mij berustende H.S., en bood daarvan gedeelten, als bijdragen, voor hetzelfde aan. Met welwillendheid werd dit aanbod aangenomen, en ik werd uitgenoodigd, om met eene eerste proeve ter mededeeling zoodra mogelijk te beginnen. Aan dit verlangen meende ik te moeten voldoen. Ik nam, om vertraging voor te komen, voorloopig zelf de taak der vertaling op mij; met verzoek evenwel aan den

schrijver om dezelve vóór ze ter pers werd overgeleverd, nog te willen doorzien en er die verbeteringen in aanbrengen, die hij noodig mogt oordeelen. Ook aan dit verzoek werd door Z. H. W. G. met heusche bereidvaardigheid voldaan; zoodat de lezer overtuigd kan zijn, dat de vertaling de oorspronkelijke denkbeelden van den schrijver naauwkeurig wedergeeft. Alleen de aanteekeningen over de heen- en terugreis, worden — met goedkeuring van den schrijver — achterwege gelaten. Niet om derzelver mindere belangrijkheid; maar omdat zij aan de kennis van *Java* min bevorderlijk en dus met het oogmerk van dit tijdschrift min overeenkomstig schenen. Dat zij overigens in geen' minderen graad dan het dagboek over *Java* zelve, van des schrijvers veelzijdige kennis, helder oordeel, levendige opmerkingsgave en eenvoudigen, maar bevalligen, schrijftrant getuigenis geven, dit openlijk te zeggen, zal de bescheiden schrijver, naar ik hoop, mij niet ten kwade duiden, omdat het mijne overtuiging is.

LEIJDEN,
den 30 Januarij 1844.

L. J. F. JANSSEN.

VAN **BATAVIA** NAAR **SAMARANG.**

1829.

Op den 20 Augustus, 'smorgens te 8 uren, stond het rijtuig ingespannen voor het huis der heeren NOLTHENIUS, DE HAAN EN VAN LEEUWEN, op het Koningsplein, waar ik gelogeerd was en waar ik niet slechts als een oude kennis, maar regt als een vriend was behandeld. Men zeide elkander vaarwel! en ik besteeg de cales, met mijn' reisgenoot, den heer SIEBURGH, president van het gerechtshof te *Samarang*; — en, voort koetsier!

De weg van *Batavia* naar *Buitenzorg* levert weinig opmerkenswaardigs op; 't is een weg zoo als er meer zijn. De 13 uren afstand legden wij in 4 uren af. — De ligging van *Buitenzorg* is wél gekozen voor een buiten van een' Gouverneur-generaal van *Indië*. De luchtgesteldheid is er aangenaam, wegens de bijzondere hoogte van het terrein, en de gezigten van de bergen zijn verrukkelijk. Het paleis is fraai; het is op eene breede schaal gebouwd en heeft iets vorstelijks. Het park is

wél onderhouden, maar niet groot. Ik zag er eene menigte gemzen, herten en reebokken. De botanische tuin is kostbaar door planten van allerhande soort; men ziet er uit vier werelddeelen, uit alle hemelstreken en clima's. Ik bewonderde er vooral den waterboom uit *Arabië*, met zijn waaijervormig gebladerte, en den notemuskaatboom uit de *Molukken*. Ook zag ik er den nopal in zeer goeden toestand. Op dit soort van cactus leeft de cochenille. Men had die plant zoowel als het diertje uit *Spanje* ingevoerd, en scheen wel te slagen. Men moedigt deze cultuur in alle residentien van *Java* aan. Gevestigd zijnde, zou zij eene wezenlijke bron van rijkdom worden, vooral in een' tijd, waar hare cultuur in *Amerika* zoo zeer verwaarloosd wordt. Ook weet men, dat *Spanje*, *Mexico*, *Cuba* en de vroegere Spaansche bezittingen aan dit kleine diertje een groot gedeelte van hunnen rijkdom, grooter welligt dan aan de mijnen, te danken hebben. Met eene andere cultuur, nog van veel meer aanbelang, worden in deze oogenblikken (1829) op *Buitenzorg* proeven genomen. Het is die van den thee. Men heeft dezelve van *China* ingevoerd. De struik groeit verwonderlijk goed, en ik heb bij den heer Commissaris-Generaal *Dubus* thee gedronken, die in den tuin van het paleis gewonnen en goed was. Er is geen twijfel aan, of deze kostbare heester zal goed tieren en krachtig worden in landsdouwten zoo vruchtbaar als een groot deel der Preangerlanden en andere hooge streken zijn. Het eiland *Java* heeft deze voordeelige zijde, dat alle

landen voor cultuur geschikt zijn, alle eene krachtige, vruchtbare vegetatie hebben. Het is niet als in *Europa*, waar de hooge bergen met ijs en sneeuw bedekt zijn, of waar zij naakte rotsen, dor zand of heidegrond zonder waarde vertoonen. Op *Java* is de grond van alle hoogten, ook van de hoogste bergen, gelijk aan dien der dalen. De steilste kanten en zachtste hellingen, alles is bedekt met vruchtbare aarde, alles rijk in planten en in voortbrengselen van vegetalen aard. Alleen de toppen der vuurspuwende bergen maken eene uitzondering. Men heeft dus speelruimte om eene luchtsgesteldheid, die wegens het verschil der onderscheidene hoogten soms merkelyk verschilt, uit te zoeken, zoo als men die voor het plantsoen, hetwelk men voornemens is aan te leggen, het voordeeligst acht, en bij een weinig oplettendheid in de keuze van het terrein, houd ik mij overtuigd, dat men er alle planten der gematigde zoowel als der heete luchtstreek goed zal kunnen trekken; die alleen nitgezonderd, die geen' grooten overvloed van regen kunnen verdragen en die langer moeten blijven leven, dan het drooge jaargetij duurt; want zij, die niet meer dan zes maanden noodig hebben om gezaaid en inge oogst te worden, zullen gedurende dien droogen tijd volkomen slagen. Er is eene menigte goede grond, die niet benuttigd wordt, omdat het ontbreekt aan handen om te werken, doordien het land niet bevolkt genoeg is. Men zou eene kolonie Chinezen, die er meer dan genoeg in dat land zijn, — een volk vol nijverheid en werkzaamheid — op die on-

gerepte beemden kunnen overplaatsen, om naar hunne wijze den thee te trekken en te bewerken, en daardoor eene groote bron van rijkdom voor onze koloniën en onzen handel kunnen openen. Want het is eene bekende zaak, dat het grootste kapitaal der Engelsche Oost-Indische Compagnie in den theehandel met *China* gebezigd wordt, en dat deze de vermogendste steun hunner koloniale magt in dat gedeelte der wereld is. En welken invloed heeft niet die Compagnie en derzelver rijkdommen op de magt van het koninkrijk *Groot-Britanje*? Daarenboven, de handel in *China* zelf is onderworpen aan eindelooze moeilijkheden van allerlei aard; aan knevelarijen van de zijde der Chinesche kooplieden, die de waren, welke men er uit trekt, 2 of 3 maal duurder laten betalen, dan waarvoor men ze elders zou kunnen bekomen; en *Java* is groot en vruchtbaar genoeg om in de consumtie van koffij, thee, suiker, indigo en cochenille van geheel *Europa* te voorzien, mits men er in slage en de cultuur bescherme.

Wij vertoefden één' dag op *Buitenzorg*, en op den 22, 's morgens te 2 uren, begaven we ons verder op weg, om, begunstigd door heerlijken maanschijn, onze reis voort te zetten. Het land werd bij uitstek bergachtig en leverde zeer verschillende gezigten op. Bij het aanbreken van den dag, hielden wij ons eenige oogenblikken te *Tjie-sro-a* op, zijnde een buiten van den Generaal *HOLSMAN*, waar wij een kop koffij dronken. In de buiten-gaanderij zittende, hadden wij tegen ons over, ter regter zijde, den vulkaan *Gedé*, en een weinig linksch, dien van

Salek, uit wier kruin eene lichtblauwe, doorschijnende, rookkolom opsteeg. Na het rijtuig weder bestegen te hebben, bevonden wij ons weldra aan den voet van den berg *Magmijdon*, dien wij over moesten. Hier is het land niet zoo gecultiveerd als nabij *Buitenzorg*. Digte en fraaije bosschen bedekken er de hoogten en de dalen. Hoe hooger men stijgt, hoe digter het hout wordt, en den kruin van dezen verbazend hoogen berg bereikt hebbende, vindt men de boomen van allerlei grootte zoo dicht bij elkander staan, dat men veel bezwaar zou hebben, om 50 schreden ver in het bosch door te dringen. Het is bijna onmogelijk er in rond te gaan. De beklimming dezer hoogte, al beproeft men dezelve over de meest gangbare plaatsen, is wegens de steilheid der bergzijden, bij uitstek bezwaarlijk. Wel verre, dat onze vier paarden het rijtuig omhoog konden krijgen, moesten er bovendien acht buffels voorgespannen worden. De kracht van één' buffel wordt gelijk aan die van vier paarden gerekend. Dit buitengewoon span hielp ons voort, en bragt ons met langzamen en voorzigtigen tred, boven op den bergtop, zonder zelfs eenmaal stil te houden om adem te halen, niettegenstaande men berekenen kon, dat wij op dien top 6000 voeten boven den spiegel der zee verheven waren. De lucht was er frisch, bijna zou ik zeggen koud. Een watersprong, die aan de zij van den weg tusschen eenige steenen heenschoot, scheen ons toe helder en zuiver water te bevatten. Wij schepten er een glas vol van, maar het was zoo koud, dat noch de heer

SIEBURGH noch ik er van durfden drinken. Men ademt hier eene zuivere lucht in, en gevoelt zich vrolijk, opgewekt, veel meer in zijn schik, dan beneden in de vlakte. Het gezigt strekt zich uit over eene aaneenschakeling van hoogten, dalen en bergvaleijen, alle met een groen tapijt van bosschen en struiken overdekt. Maar het land zelf is ledig. Men ziet geene woningen. Er is geene bevolking, om gebruik te maken van eene zoo vruchtbare landsdouwe. De tijger heerscht er met het onbeperktste magtsgebied.

Langzaam waren wij omhoog gestegen; maar het hoogste punt van den *Magmijden* achter den rug hebbende, begonnen de afstijgings-werkzaamheden. Men spande de buffels af, die in plaats van te helpen, nu door hunnen langzamen tred slechts oponthoud zouden veroorzaken; men remde een der achterwielen stevig vast, en nu ging het in den sterksten galop naar beneden, over een' weg, die soms zoo steil was, dat de paarden, alhoewel rennende als of de grond onder hen brandde en vliegende als of de dood hen op de hielen zat, echter ter naauwer nood het rijtuig vooruit konden blijven; en waarlijk zij behoefden niet te trekken, want het ging sneller dan hun lief was. Het was eene vaart om van te duizelen; alle voorwerpen vlogen als een wind voorbij; men kon ze niet onderscheiden; men zag, gelijk men pleegt te zeggen, niets dan groen en blaauw voor oogen. Intusschen diende er wél op gelet te worden, om zich in het midden van den weg te houden; want

het ging soms dicht langs boorden van afgronden; ten dien einde wendde men een middel aan, hetwelk onge-
looflijk kan schijnen, maar hier toch algemeen in zwang
is. Aan het vooreinde van den disselboom zijn twee tou-
wen vastgemaakt, ieder van ongeveer eene el lengte.
Aan elke zijde van het gespan neemt één man één
eind van een dezer touwen, en deze beiden bestu-
ren nu den dissel, door de touwen altijd gestrekt
te houden; voorthollende, blijven zij niet alleen
met de paarden gelijken ren houden, maar zij jagen,
door roepen, schreeuwen en zweepslagen, de bees-
ten nog gedurig harder voort, die nu met het be-
stuur niets te doen hebbende, vrij vooruit snellen.
Niettegenstaande de vliegende snelheid van dien loop,
vergeten de beide mannen geen oogenblik hunne
manoeuvre van besturing. Er zijn gedeelten van
den weg, waar zij genoodzaakt zijn op die wijze
bijna van de eene wisselplaats tot de andere te
rennen, en dan eerst zijn zij een weinig buiten
adem.

Bij deze gelegenheid een woord over de posten
op *Java*.

Weinig landen in *Europa* kunnen zich in dit op-
zigt met *Java* meten. De wegen zijn niet bestraat,
maar zij bestaan bijna overal uit eene harde, dikwerf
rotsachtige, aarde. Zij zijn afgedeeld in Engelsche mij-
len, van 20 minuten gaans, die men hier *palen* noemt
omdat elke mijl gekenmerkt is door een' genummerden
paal. Den geheelen weg over, van *Batavia* tot aan
Sourabaija, bestaat er eene paardenpost van het
Gouvernement. Onder het bestuur van den Gouver-

neur-Generaal VAN DER CAPELLEN, was zij geregeld van *Anjer*, of het westelijke einde, tot *Banjoewangie*, of het oostelijke einde van het eiland; een afstand van 864 mijlen of 288 uren gaans. Deze post is voorzien van wisselplaatsen, en die wisselplaatsen zijn doorgaans 5 mijlen, bijna 2 uren gaans, van elkaar verwijderd. Men noemt zulk een' afstand eene *station*. Zodoende heeft elk span, hetwelk steeds uit 4 paarden bestaat, slechts den afstand van 2 uren te loopen. Zij leggen gewoonlijk eene mijl of paal in 5 minuten af; men besteedt 3 of 4 minuten om te wisselen en zoo legt men elke *station* in een half uur af. Ik geloof niet, dat men in eenig ander land spoediger reist. De paarden zijn er steeds in vollen galop (1). De meeste postpaarden kunnen niet draven. Soms is het moeilijk ze in 't gelid te houden; in plaats van trekken doen ze somwijlen niet dan stijgeren en slaan; dikwijls loopen ze achteruit en slaan en bijten elkander; maar weldra doet dan de zweep zijn' pligt, en, zijn ze eens weer in de vaart, dan gaat het voort als de wind. Intusschen is er een groot onderscheid in de posterijen der onderscheidene residentieën. Van *Batavia* naar *Buitenzorg*, waar dikwijls hooge ambtenaren passeeren, worden zij het beste bediend, ofschoon die van de residentieën *Cheribon* en *Rembang* niet minder in orde zijn. Die van *Samarang* en *Sourabaja* zijn de minste. De heer Commissaris-Generaal DUBUS, heeft uit een beginsel van spaarzaamheid de posten van *Anjer* naar *Batavia* en

(1) Zulks is, meen ik, ook in Rusland het geval.

van *Sourabaija* naar *Banjoewangie* opgeheven, en het getal paarden aan elke wisselplaats tot op één voorspan verminderd — vroeger waren er méér — en daarbij het tarief zoodanig verhoogd, dat eene reis te land tegenwoordig eene zaak van belang is. Van *Batavia* naar *Samarang*, een afstand van 367 palen of 123 uren, hebben wij voor paarden alleen *f* 600 betaald. Dan moet men nog eigen rijtuig hebben; vervolgens komen er de fooijen aan koetsiers, loopers en buffel-leiders bij; want dat alles moet betaald worden. — Doch keeren wij tot ons afstijgen van den *Magmijdon* terug.

's Morgens te 11 uren werd het zonder ongeluk volbragt, en kort daarop kwamen wij de *Tjie-pannas* aan. Hier is een buiten van den Gouverneur-Generaal. Het uit hout opgetrokken huis is van ééne verdieping, en heeft niets bijzonder opmerkelijks. De moestuin is voortreffelijk, en heeft wegens zijne moeskruiden grooten naam. Maar de eigenlijke waarde van dit, zoo ver van de hoofdstad gelegen, buiten, bestaat in de warme baden, die men er vindt, en van welke de plaats ook den naam *Tjie-pannas*, d. i. *warm water*, ontleend heeft. De vlakte, in welks midden *Tjie-pannas* ligt, is doorsneden van eene menigte beekjes en watersprongen, die alle hunnen oorsprong hebben in de nabijheid der vulkanen *Gedé* en *Salek*. Onder deze beken zijn er verscheidene, die een' tamelijk sterken warmtegraad hebben. Wie niet te teer gevoelig is, kan er de hand in houden; maar om in te baden, moet

men het met koud water vermengen. De sprongen of spranken koud en warm water loopen bijna in dezelfde rigting, en naderen zich niet alleen onderling, maar niet zelden ziet men ook, dat zij door den een' of anderen arm met elkander in onmiddelijke aanraking komen, zonder evenwel, dat daarom het koude water eenige warmte aanneemt, noch ook, dat het warme kouder wordt. Om het baden gemakkelijk te maken, heeft men badplaatsen aangelegd, doorgaans tusschen twee watersprongen van beiderlei temperatuur, die men in eene kom zich laat vereenigen, en in welke kom men er den gewenschten warmtegraad aan verleent, door er minder of meer water van eene dier beekjes in te laten vloeijen. Het opmerkingwaardigste van alles is, dat de beddingen van al die beekjes bedekt zijn met planten, kruiden en bloemen, over welke het water heenvloeit, en dat de planten, die zich in het warme water bevinden, van dezelfde soort zijn als die, welke in het koude worden aangetroffen, dat zij in denzelfden toestand van groen- en frischheid zijn en dat de bloemen zelfs in haar ontluiken dezelfde fraaiheid van kleur en gedaante vertoonen. Alle deze wateren bevatten erkende minerale zelfstandigheden, die een krachtig geneesmiddel tegen velerlei ziekten opleveren.

Behalve de goede Europesche moeskruiden, die te *Tjie-pannas* wassen, heeft men er voortreffelijke aardbeziën, welke in het overige gedeelte van het land zeldzaam zijn. Wij maakten ons de goede gelegenheid ten nutte en vergastten er ons regt aan.

Na wat uitgerust te zijn, en ons in- en uitwendig versterkt te hebben, zetteden wij onzen togt voort. Wij kwamen door een wél bebouwd land, hetwelk zeer bewoond scheen, doch bijzonder heuvelachtig was. Te vier uren 's namiddags kwamen wij te *Tjanjor*, en stegen ten huize van den heer HOLMBERG VAN BEERFELD, resident der Preanger-regentschappen, af. *Tjanjor* is eene fraaije plaats; zij is goed gebouwd en wél onderhouden. Het is eene zeer bevolkte negerij en de omstreken zijn bekoorlijk. Ook bevindt er zich eene stoeterij van het Gouvernement, waarin ik zeer fraaije Persische en Arabische paarden zag.

De bevolking van dit land kan men, eigenlijk gezegd, niet Javaansch noemen: Zij is oorspronkelijk van *Sunda*, en verschilt wezenlijk van de echte Javanen in karakter, gewoonten en taal. De menschen zijn er arbeidzaam en vlug van begrip; zij zijn niet van die onbekommerde zorgeloosheid, die wanhopige traagheid van ligchaam en geest der bewoners der Oosterlanden, of der landen, die van het Gouvernement onafhankelijk zijn. De Sundas zijn in het algemeen wélgemaakt, hunne leest kondigt meer kracht aan, dan die der overige bewoners van *Java*. Ook de kleeding verschilt. Allen, vrouwen en jonge dochters zoowel als mannen, gaan naakt van het hoofd tot op den gordel; hetwelk men alleen in de Preangerlanden aantreft. Ook vindt hier nog de bijzonderheid plaats, dat er geene Chinezen zijn, die anders in grooten getale aangetroffen worden. Tot dit land is hun de toegang geweigerd.

Daar de grond er van eene bij uitstek groote vruchtbaarheid — en het buitenlandsch vervoer zeer moeilijk is, zijn er de eetwaren zeer goedkoop, vooral die, welke op bevel van het Gouvernement geteeld worden; omdat de handen-arbeid er niets kost, vermits de bevolking voor rekening van het Gouvernement, bij corvijen werkt. De Resident heeft mij gezegd, dat men er 2 ponden rijst voor één cent, één pond koffij voor twee cent, en één pond arrow-root voor twee cents heeft. Moesvruchten zijn zeer zeldzaam. Het rundvleesch is slecht; maar men eet er veel reebokken, wier vleesch voortreffelijk is en die er in overvloed zijn. Men berekent, dat deze Residentie in doorsnede jaarlijks 100,000 pikols of balen koffij levert. Dit maakt 12,500,000 ponden (oud gewigt) uit. Thans is men bezig, er de geforceerde indigo-cultuur, voor rekening van het Gouvernement, in te voeren. Men zal jaarlijks 650,000 ponden indigo, tegen $\text{f}0.82$ het pond kunnen leveren. Tot dus ver konden de particulieren, die zich met deze soort van industrie onledig hielden, de indigo niet minder dan tegen $\text{f}2$ het pond leveren en hadden door dezen tax reeds den prijs doen dalen, dien de Engelschen er tot hiertoe in Bengalen voor ontvingen. Het is wel jammer, dat gebrek aan bevolking verhindert om voordeel te trekken uit eene groote streek lands dezer Residentie, welke ten zuiden gelegen is. Vier vijfde deel is nog ongebruikt, en zou schatten kunnen opbrengen. Thans wandelt er de rhinoceros, en jaagt er de tijger op de ontelbare heiren van herten en reebokken, waarmede de bosschen bevolkt zijn.

In de beddingen der rivieren van dit land vindt men fraaije cornalijn- en agaatsteenen. De inboorlingen weten die op eene eenvoudige en spoedige wijze te slijpen. Ik heb er van die, welke ik gaande weg verzamelde, laten slijpen. Er bevinden er zich onder, die zoo fraai zijn, als men maar wenschen kan. Wanneer men zich de moeite geeft om de steenen zelf te gaan verzamelen, kost het snijden van een halssieraad, met twee oorbellen niet meer dan *f* 2.50; de eenige moeilijkheid is om een genoegzaam aantal steenen van dezelfde kleur te vinden. Intusschen is daartoe ook niets dan geduld noodig.

Het was niet ver van *Tjanjor*, dat de Resident mij eene plaats toonde, die getuigenis gaf van de verwonderlijke kracht van den tijger. In eene eenigzins afgelegene omheining, bevond zich eene Javaansche woning, waarbij een paardenstal was. Een koningstijger vond middel om binnen de omheining te komen, greep een paard uit den stal, sleurde het weg, sprong met zijn' buit de bamboesen palissaden, die de omheining uitmaakten, over, en maakte zich uit den voet. Gezegde palissaden waren omtrent 8 voeten hoog en slechts 4 of 5 voeten van den stal verwijderd, zoodat de tijger geen' aanloop nemen kon, maar den sprong met vasten voet nemen moest. Men kon intusschen zien, dat hij met een' klauw de heining boven op geraakt had, oogenschijnlijk om zich in den sprong te ondersteunen. Inmiddels is het ook waar, dat de Javaansche paarden veel kleiner zijn dan de Europeesche, en dat de tijgers op *Java* verbazend groot zijn. Tijgers van zes en zeven voeten

lengte zijn niet zeldzaam, en ik heb van *Tjanjor* de huid van een konings-tijger meêgebragt, die in de zon gedroogd was en dus veel van zijne lengte verloren had, doch die desnietteenstaande nog zeven voeten lang was, de staart niet medegerekend.

Op den 23sten vertrokken wij naar *Bandong*. De weg heeft hier meer afwisseling, maar het land is nog steeds zeer bergachtig. Telkens hadden wij een voerspan van buffels noodig om de paarden in het optrekken van het rijtuig te hulp te komen. Wij passeerden de rivier *Tjie-sokkan*, die eene breedte van 50 tot 60 schreden heeft, over eene fraai getimmerde brug, die enkel door inboorlingen was opgeslagen. Over de rivier *Tjie taram*, welker stroom minder snel is als men zulks gewoonlijk in dit bergachtige land ziet, ligt eene drijvende brug, als eene schipbrug. Zij bestaat uit 5 vloten, van bundels *bamboes*, die aan de bovenzijde de gedaante van voorsteven van schepen hebben. Deze bundels, 25 voeten lang en 8 voeten breed, zijn met elkander door *rottang*-banden vereenigd en bedekt met een kleedsel van gespleten bamboes, gevlochten als eene mat. De geheele brug kan eene lengte van 70 voeten gehad hebben. Zeer lange en sterke *rottangs* hielden de drijvende bundels vast aan boomstammen aan beide boorden der rivier. — Te *Radja-matalem* trokken wij langzaam eene rivier over, door middel van eene praam of pont, die niet anders dan een groote bundel *bamboes* was. De lijn of koord, die van den eenen oever naar den anderen gespannen was, om de praam over te halen, was van *rottang* en kan

eene lengte van 80 voeten gehad hebben. Om deze twee overgangsmiddelen daar te stellen had men geene andere materialen gebezigd dan *bamboes* en *rottang*.

Terwijl ik mij met het Hoofd van het dorp *Radja-matalem* onderhield, vroeg ik hem, of de tijgers hier niet dikwijls menschen wegroofden? waarop hij antwoordde: »in deze maand zijn wij gelukkig geweest; wij missen er tot nog toe slechts drie.” Intusschen waren wij nog slechts op $\frac{2}{3}$ in de maand gevorderd. Wanneer men nu bedenkt, dat de tijgers zoo veel mogelijk de groote wegen vermijden, hoe vele menschen moeten dan niet op meer afgelegen plaatsen hunne prooi worden. Men mag hier naar aannemen, dat het getal van 1800, op hetwelk men de personen aanslaat, die in doorsnede over geheel *Java* jaarlijks hun ten buit vallen, veel te laag berekend is. En desniet-tegenstaande heeft de Commissaris-generaal DUBUS de premie van *f* 25, die het gouvernement op een' tijgerkop gesteld had, tot op *f* 2.50 verminderd. Nu acht men het niet meer de moeite waardig, ze te gaan opzoeken en zijn leven te wagen door er jagt op te maken.

Te *Bandong* logeerden wij bij den Regent-inboorling, die den rang van Adipatty heeft, in *Holland* zou men zeggen, Staatsraad in buitengewonen dienst. Wij troffen er de heeren NAGELL, MALDEGHEM, YOUNG en FISCHER aan, alle controleurs der koffij-plantagiën; zij waren op hunne tournées en bevonden zich hier toevallig te zamen. *Bandong* is gelegen in eene heerlijke vlakte, van 10 tot 12 uren lengte en bijna even zoo veel

breedte, de hoogste van geheel *Java*. De gematigde luchtsgesteldheid veroorlooft er eene zeer onderscheidene cultuur. De koffij, de rijst en het katoen groeijen er naast de maïs en de aardappelen. Ik heb er een geheel veld met boekweit gezien, in vollen bloei en in zeer goeden toestand, en het welgelukken dezer plant bevestigt, naar mij toescheen, hetgeen ik boven gezegd heb, aangaande de verschillende soorten van cultuur voor welke *Java* vatbaar is, wanneer men de ligging van den grond in het oog houdt. Een' geheelen dag hebben wij deze landstreek doorkruist, zonder genoodzaakt te zijn de kap van het rijtuig op te zetten; zoo gematigd is hier de warmte. Het is de weërsgesteldheid van *Gelderland* in de maand Julij. In dit gedeelte van het land heeft men eene groote menigte herten en reebokken. Zij zijn zeer fraai en van een groot soort, bruin- bijna zwartharig en van zwaar gewei voorzien. Er zijn er, die aan de schoft vier voeten hoog zijn. Dikwijls rigt de Regent van *Bandong* groote jagtpartijen aan. Men jaagt de herten met paarden, die tot dit oogmerk afgerigt zijn. Maar dikwijls, wanneer men meent een hert te vervolgen, stoot men op een' rhinoceros, die in groot aantal in het zuiden aanwezig zijn, of men ziet zich tegenover een' tijger, die hier overal aangetroffen wordt. Het Regentschap van *Bandong* is het fraaiste van die der Preangers. De Regent Adipat-tij heeft f 200.000 inkomen van zijne landen. Hij leeft dan ook als een vorst. — Den 24 Augustus kwamen wij, tegen den avond, te *Sumadang*, eene andere hoofdplaats van een der Regentschappen van *Preanger*, aan, en namen onzen intrek bij den Regent KOSOEMO-JODA,

die ons bij uitnemendheid wel ontving. Wij troffen er den Controleur der koffij-plantagiën den Heer *** aan, die van zijne tournée in het zuiden terug kwam. 's Anderendaags des morgens vroeg een tourtje in de omstreken doende, bezochten wij zekeren Heer *ERMATINGER*, een' Zwitser van geboorte, die zich sedert 50 jaren op *Java* bevond en van welken tijd hij er meer dan 40 jaren in dienst van het Gouvernement had doorgebracht. Hij was nu op pensioen, en had deze afgelegene plaats uitgekozen, om er zijne dagen in stilte te eindigen, levende als een inlandsch opperhoofd.

In het Zuidelijke gedeelte van dit Regentschap bevindt zich de verschrikkelijke vulkaan, die in het jaar 1827 door eene verbazende uitbraking vele mijlen gronds met zijn gistend slijk ter hoogte van verscheidene voeten overstroomd heeft. De brandende hitte dezer slijk-massa heeft, volgens het getuigenis van den Regent, duizende menschenlevens gekost; maar die er aan ontkomen waren, hadden het gevaar weldra vergeten, en, gebruik makende van de buitengewone vruchtbaarheid van den nieuwen grond, er zich op nieuw gevestigd, en waren wederom, en met zeer goed gevolg, begonnen hunne plantsoenen aan te leggen.

Hier nog een verhaal hetwelk de Heer Controleur *** mij heeft medegedeeld. Toen hij zich kort geleden in het zuiden van *Java* tegenover het eiland *Noessa-Kambongan* bevond, was hij gelogeerd geweest bij eenen Officier van gezondheid, die tot een' militairen post op die plaats behoorde, maar, met eene Europeesche vrouw getrouwd zijnde, verkozen

had, een huis op eenen kleinen afstand van gezegden post te bewonen, ten einde niet in eene gesloten schans te moeten verblijven. Eens op een' avond had de Officier zich met zijne vrouw en den Heer Controleur aan tafel, aan het souper, bevonden, terwijl het eenig kind van den Officier in eene belendende kamer sliep, en alle deuren en vensters, zoo als dit altoos in dit land gebruikelijk is, open waren. Op eens springt een koningstijger in de kamer over de tafel heen en valt, in den anderen hoek van het vertrek neer. Alle vlogen met een ijsselijken schrik op van hunne stoelen; de vrouw ijlt naar de wieg van haar kind. De tijger, of uit schrik van zich in eene beslotene plaats te bevinden of misschien verblind door het schitterende licht der lamp, die op tafel brandde, of mogelijk van spijt een door hem bedoelden greep gemist te hebben, kroop nu langs den grond achter de vrouw heen, glipte onder de wieg door, op hetzelfde oogenblik dat de vrouw er het kind uithaalde, om het in haren schoot te verbergen en middelerwijl deze met haren kostbaren schat de kamer uitvloog, klouterde hij, als eene kat, tegen den wand, die van gevlogten *bamboes* gemaakt was, op, stak zijn kop door een hoek van het dak, hetwelk slechts met riet gedekt was, en verdween, zonder eenig ander leed dan den ijsselijken schrik veroorzaakt te hebben. Ik geef het verhaal zoo als het mij is medegedeeld; men heeft mij de waarheid er van plegtig verzekerd. Ik voor mij zie er ook niets ongelooflijks in.

De omstreken van *Sumadang* zijn bergachtig; de

grond is zeer vruchtbaar en wel bebouwd, de gezigten zijn er buitengemeen schilderachtig. De inwoners zijn van het *Sunda*-ras, en de vrouwen zijn er welgemaakter dan in eenig ander gedeelte van *Java*. Men kan daarover des te beter oordeelen, daar zij de zelve kleedingwijze hebben als die van *Tjanjor* en van *Bandong*, zijnde het bovengedeelte van het ligchaam zonder eenigen sluijer. Ik heb vele meisjes gezien die opmerkenswaardig schoone vormen hadden. Maar de kleur, die onbehagelijke roetkleur, bederft veel schoons.

Van *Sumadang* vertrekkende naar het oosten, is de weg steil en moeilijk; na eene halve mijl voortgereden te zijn, kwamen wij aan eene doorsnijding, die men voor eenige jaren in eene groote rots gemaakt heeft, om den weg te verkorten; daar de rots te hoog en te steil was om er den weg over heen te leggen, en de diepte ter zijde te groot om dezelve er om heen te doen gaan. Deze doorsnijding kan eene breedte van 12 tot 15 voet hebben, en klieft eene rots van 25 a 30 voet dikte.

Bij het vallen van den nacht kwamen wij te *Tomo* aan, gelegen aan de zamenvloeiing der rivieren *Karong-Sambong* en *Lossarie*. Hier verlieten wij de groote Residentie der *Preanger-regentschappen*, die men in oppervlakte gelijk stelt aan geheel Noord-Nederland, en wij zouden nu de rijke en vruchtbare Residentie *Cheribon* intrekken.

Te drie ure 'smorgens verlieten wij het gastvrij verblijf van den Heer PLAAT, magazijnmeester van de koffij te *Tomo*, waar wij den avond hadden doorge-

bragt, en ons den maneschijn ten nutte makende, begaven wij ons weder op weg. Wij trokken de beide rivieren over, digt bij de plaats waar zij haar water vereenigen. Beide zijn bevaarbaar tot op eenen aanmerkelijken afstand van de kust, en daardoor zeer nuttig tot het vervoer der produkten van het binnen-land. Terwijl men de paarden ontspande, en het rijtuig in de veerschuit plaatste, begaf ik mij naar het uiteinde der landtong die de beide rivieren scheidt. De grond waarop ik stond was gelijk met het water en ik plaatste mij juist aan de punt waar de wateren hunnen loop vereenigen, toen een drijvend voorwerp op de *Lossarie*, dat ik voor eenen boomstam aanzag, die door den stroom werd medegesleept, mij naderde. Eensklaps bemerk ik leven in dezen veronderstelden boomstam, en te gelijk hoor ik eenen harden slag in het water. Ik doe eenen sprong achterwaarts, zoo groot als ik ooit in mijn leven gedaan heb, en die mij gelukkig buiten het bereik van het monster bragt. Het was een Aligator, dien men hier *Kaaiman* noemt, van middelbare grootte; hij kan tien tot twaalf voeten lang geweest zijn. Met éenen slag van zijnen staart, deed hij den stroom bruisschen en bedekte hij de oppervlakte van het water met schuim. Indien hij niet de beleefdheid had gehad mij vooraf van zijne nadering te waarschuwen, zou hij mij een oogenblik later, met alle gemak hebben kunnen inpakken; want ik was juist gelijk met het watervlak, en zijn muil groot genoeg om mij in te slokken.

Een weg, zoo gelijk als de vloer eener danszaal, en paarden, die liepen als herten, bragten ons weldra te

Cheribon. Deze residentie is meer vlak dan bergachtig, zij wordt gehouden de beste koffij te leveren en is in het algemeen rijk in voortbrengselen. Wij trokken door eenige moerassige gedeelten. Om den weg aldaar te bevestigen, heeft men dien met een matwerk van gespleten bamboes bedekt, waarvan sommige gedeelten eene lengte van bijna eene mijl hadden.

Wij hielden ons te *Cheribon* slechts eenige uren op om uit te rusten. Overigens, ofschoon het land zeer schoon is van aanzien, wegens den fraaijen plantengroei, merkt men echter te zeer, dat men de zoo frissche en aangename berglucht verlaten heeft en men wordt op nieuw ter nedergedrukt door de hitte der lage vlakten.

Wij kwamen nog dien zelfden avond te *Tagal*, hoofdplaats der Residentie van dien naam, en rustten uit bij den secretaris der Residentie, den Heer *VERSCHUUR*, wiens woning onder groote boomen aan den oever der zee alleraangenaamst gelegen is. Ik ontwaarde digt bij het huis twee, voor dit land, buitengewoon groote paarden, daar zij bijna de grootte van Geldersche paarden hadden. Men zeide mij dat zij uit Nieuw-Holland kwamen en van zeer goed ras waren. Zij behoorden aan den resident van *Tagal*, den Heer *VAN DER POEL*. Het huis der Residenten van *Tagal*, dat even als alle andere hôtels der Residenten op *Java*, aan het Gouvernement behoort, is zeer schoon en heeft het voorkomen van een paleis.

Des avonds om 10 ure begaven wij ons weder op weg, trokken *Pama* te half 12 door en gingen een

bezoek afleggen bij den Regent, dien wij nog in zijne *Pondoppo* of buiten-galerij vonden, een kop koffij gebruikende, aan eene tafel bedekt met ingemaakte vruchten en zoetigheden.

Den 27sten trokken wij door *Pekkalongan*, ook hoofdplaats van de Residentie van dien naam, welk woord in de Javaansche taal beteekent vledermuizenest. Wij hadden geenen lust er ons op te houden; en waarlijk wanneer men de schoone landstreken van *Preang* en van *Cheribon* heeft doorreisid, dan leveren de Residentiën van *Tagal* en van *Pekkalongan* weinig opmerkenswaardigs voor den reiziger op, schoon zij belangrijk genoeg mogen zijn met betrekking tot hare voortbrengsels en haren handel.

Toen ik mij te *Kendal* bevond, had ik wel een uitstapje willen doen, om den schoonen waterval te bezigtigen die in de nabijheid is. Na hetgeen men er mij van gezegd heeft, valt het water bijna 200 voeten hoog, in drie vallen van bijna gelijken afstand, naar beneden; dezelve moet zeer waterrijk zijn; doch dit zou eenen dag hebben opgehouden, en wij waren te zeer gehaast om te *Samarang* te zijn, waar wij den avond van dien dag dan ook aankwamen.

Eenigen tijd na mijne terugkomst te *Samarang*, bragt men in die stad den dweeper KIAY-MODJO, Groot priester (Iman) der oproerlingen, met 80 andere priesters van zijnen aanhang, die krijgsgevangen gemaakt waren nabij *Kamelokko*. Hun intogt te *Samarang* leverde een zeer belangrijk gezigt op. Een

piket cavallerie opende den trein; op eenen afstand van 50 pas volgde KĪAY-MODJO te paard, gekleed in eene simarre of lang kleeft van donkergroene stof, en het hoofd versierd met eenen geweldig grooten witten tulband. Hij was klein van gestalte, doch had een buitengewoon uitdrukkingvol gelaat. Hij reed tusschen den Luitenant-Kolonel GEY en den Kapitein ROEPS; deze laatste was de Javaansche taal volkomen magtig en diende hem tot tolk. Op eenige passen achter dezen volgden de 80 priesters alle te paard, twee aan twee, en behoorlijk ingesloten door eene dubbele rei huzaren. De eskorte werd gesloten door een bataillon infanterie. De kleeding van KĪAY-MODJO en dier overige gevangenen was die, welke de Arabieren sedert eeuwen dragen, dezelve als die der Saracenen ten tijde der kruistogten; en indien de ruiters, die de eskorte vormden, in plaats van huzaren, kurassiers geweest waren, had men zich zeer wel eene illusie kunnen maken en kunnen gelooven voor oogen te hebben een tooneel uit die ridderlijke tijden van godsdienstigen heldenmoed — gevangene Saraceenen, door tempelridders begeleid. Toen de eskorte de stad naderde, hieven ruiters en voetvolk, in geestdrift geraakt door het belangrijke van het convooi, dat aan hunne zorg toevertrouwd was, te zamen in eene uitboezeming van nationale fierheid, het vaderlandsche volkslied aan:

Wien Neêrlandsch bloed door de ad'ren vloeit
Van vreemde smetten vrij, enz.

De gevangenen, verwonderd over eene zaak, zoo vreemd voor hen als het maathoudend gezang van

eene troep militairen, vraagden wat dit beduidde. Men gaf er hun de verklaring van, die zij zeer wel begrepen, maar zij konden zich niet onthouden van te betuigen dat een gevoel van nationaliteit zoo openbaar en zoo luide verkondigd, hun eene zeer vreemde zaak scheen. Hierover behoeft men zich niet te verwonderen. Deze menschen kennen geen volkgeest, geene edele geestdrift, alle verhevene gevoelens zijn bij hun uitgedoofd en de Mahomedaansche priesters op Java, die immer in een ieder alle gevoel van eigenwaarde en zelfstandigheid onderdrukken, kennen zelve geene andere denkbeelden dan van bekrompen eigenbelang en partijgeest, gegrond op het blindste en wreedste fanatisme.

Deze KĪAT-MODJO, die eene zoo belangrijke rol gespeeld heeft in den opstand van 1825, was een man van de laagste geboorte. Hij had zelfs geen naam, want KĪAT beteekent *heilig* en MODJO was de naam van het dorp waar hij geboren was. Hij was dus eenvoudig de *heilige* van *Modjo*, en deze heiligheid bestond voornamelijk daarin, dat hij eenmaal in zijn leven de pelgrimsreis naar het graf van den grooten Profeet had gedaan. Brandende godsdienstijver heeft er een belangrijk persoon van gemaakt.

(*Wordt vervolgd*).

VOORVALLEN

IN SURINAME.

Vervolg.

Tot bij het ter perse leggen dezès, zijn ons, aangaande het in ons vorige nummer medegedeelde, geene zoodanige afdoende berigten toegekomen, als wij gaarne hadden ontvangen. Wij zijn echter in staat, uit het schrijven van een bijzonder persoon, welke zich vroeger in Nederlandsch Guyana heeft bevonden, en op wiens getuigenis wij staat maken, ten deze nog het navolgende te melden.

»In de kolonie weet ieder, dat aldaar, sedert jaren, omstreeks 700 negers van het Koloniaal Gouvernement in slavernij gehouden worden, die hadden behooren vrij te zijn. Dat de overleden Gouverneur-Generaal VAN HEECKEREN, voor het bevorderen van het ongeoorloofd invoeren, geld zou hebben genomen, is in de Kolonie niet erkend. Hoe het zij, die slaven zijn afkomstig van schepen, welke den verboden slavenhandel drevén en zijn nog in Gouvernementsdienst, behalve de slaven, in der tijd aangebragt met het schip *las Niveas*. Voor zooveel

deze betreft, zijn er verzoogen tot derzelver vrijstelling ingediend, niet eerst door den tegenwoordigen Engelschen Commissaris SCHENLEY, maar door zijnen voorganger SAMO. Waarom bepaaldelijk voor deze en niet ook voor de andere negers, blijkt echter niet. De regering in het moederland heeft, in de maand Augustus 1841, last gezonden aan den toenmaligen Gouverneur-Generaal RYK, de negers te ontslaan. Dezelve droegen den naam van vrije arbeiders, en de dusgenoemde vrije arbeiders in de Kolonie worden als slaven behandeld. Genoemde Gouverneur-Generaal in 't algemeen voorstander zijnde van de vrijlating der slaven, heeft nogtans bezwaar gesteld in 't nakomen van dien last, uithoofde van het gevaar, hetwelk hij voor oogen zag uit eene gedeeltelijke vrijlating, vermits het hem ontwijfelbaar was, dat zoodanige gedeeltelijke vrijlating, bij alle de slaven en arbeiders, welke in slavernij bleven, gegronde reden zoude geven tot misnoegen en klagen. Het zijn de bedoelde negers nu van *las Niveas*, welke thans werkelijk vrijgegeven zijn. Eerst zijn dezelve vrijverklaard, en hebben zij zich vrijwillig op het fort Nieuw-Amsterdam als vrije arbeiders gevestigd, terwijl de mannen er 50, de vrouwen er 30 centen daags genoten, voor arbeidsloon. Drie derzelve hebben zich van daar verwijderd; twee van deze op bekomen bevel, vermits zij zich aan verregaande onbeschoftheid hadden schuldig gemaakt. De Heer SCHENLEY heeft zich genoopt gevonden, deze twee onder zijne bescherming te nemen, en veertien dagen later, hebben alle de gemelde vrij-

verklaarde arbeiders geweigerd te werken, en zich begeven naar dien Heer, welke hen naarmate zij opkomen, aanneemt en onderhoudt. Men ziet duidelijk, dat die menschen door genoemden Commissaris zijn opgeruid en voor Demerary geworven, waar men zooveel behoefte aan handenarbeid heeft. Het Koloniaal Gouvernement heeft nu werkelijk de groote goedheid gehad, die onwillige vrijlieden met de schooner *Henrietta Elizabeth* naar Demerary te doen overvoeren. Het zou te bezien staan, in hoeverre het lot der negers van *las Niveas*, welke zich in de armen van den liefderijken Engelschen Commissaris hebben geworpen, inderdaad blijken zal, door hunne verplaatsing naar Demerary, verbeterd te zijn. Immers behalve het hun in Suriname toegekend daggeld, genoten zij daar ook, even als alle vrijlieden, welke buiten Paramaribo voor het Koloniaal Gouvernement werken, hetgeen men in de Kolonie noemt *vivres* en tevens vrije woning, dewijl zij waren gebleven in de negerhuizen, in welke zij hun verblijf hielden voor de vrijlating. Noch over te harden arbeid, noch over te harde bestraffing konden die negers klagen; want wat er op de bijzondere plantadjen soms door de eigenaren of zaakwaarnemers moge bedreven worden, van de negers wordt door het Koloniaal bestuur niet zooveel gevergd als van den Nederlandschen landbouwer gevorderd wordt. Van wege dit bestuur werd eenmaal eenen neger voor de verraderlijke verwonding van eenen anderen neger de afschuwelijke straf der Spaansche bok opgelegd. Doch indien men ook meermalen zweepsla-

gen oplegt, het voegt de Engelschen kwalijk, bij de bejegening van hun eigen krijgsvolk, de Nederlanders daarin onmenschelijkheid aan te tijgen. Dat overigens de handelwijze van den Engelschen Commissaris evenzeer onvergenoegdheid in de Kolonie verspreidt, als het gedrag door de vroegere Commissarissen gehouden, sedert de slaven in de Engelsche Koloniën werden vrijverklaard, is niet te bevreemden. De tusschenkomst van den Heer SCHENLEY is niet ruiterlijk, maar slinksch. Niet slechts de bemoeijingen ter overvoering van de negers van *las Niveas*, maar ook andere omstandigheden wekken mistrouwen tegen hem. Op eene vroeger door hem ingebragte beschuldiging, als of op eene plantaadje, een uur gelegen van het fort Nieuw-Amsterdam, eene slavin ten gevolge eener strafoefening zoude zijn overleden, was in de Kolonie last ontvangen van de regering in 't moederland, die zaak te onderzoeken. De bevinding van den Procureur-Generaal, op het getuigenis onder anderen van den officier van gezondheid, door welken de slavin, ziek zijnde, behandeld was, leverde geene bevestiging op van het beweeran van den Commissaris. Deze handelt onder den schijn van menscheelievendheid; doch zijne pogingen werken niet tot vrede. Niet slechts is er spanning bij de blanken. Maar de vrijstelling der negers van *las Niveas* door de geheele Kolonie bekend geworden, heeft bij de verdere negers de meening verspreid, dat die vrijstelling de voorbode is eener algemeene vrijlating, en deze meening wekt onder hen eenen geest van onrust en weerspannigheid, waaruit men, volgens de

laaste tijdingen, in de Kolonie groot kwaad begon te vreezen.”

De berigten welke ons, ook van elders, geworden, geven ons de bevestiging van deze in Suriname bestaande vrees, welke wij hartelijk wenschen dat niet reeds heden verwezenlijkt zij. Had men, bij den heerschenden staat van zaken in de West-Indische Koloniën over het algemeen, vroeger bij ons afdoende maatregelen weten te nemen en ten uitvoer te leggen, om in het lot onzer slaven behoorlijk te voorzien, hetgeen men vreest, ware wel denkelijk niet zoo dreigend, zoo gevaarlijk geworden.

Het is hier de plaats niet, dit te ontwikkelen; doch wij laten nog eenige berigten volgen uit den Antislavery Reporter ontleend en, naar onze beschouwing, belangrijk. Een aldaar in het nr. van 10 Januarij 11. uit den Guyana Times overgenomen stuk, houdt eene verdediging in van den tegenwoordigen Gouverneur-Generaal van Suriname, den heer ELIAS, welke aldaar voorgesteld wordt als de eerste (1), door wien in die Kolonie gewerkt is ter verzachting van den staat der slaven, en als uit dien hoofde ten voorwerp aan de schandelijkste lastering van de zijde der planters, welke de bijzonderheden zelfs van zijn huiselijk leven hebben genomen tot grondslag van een verzoekschrift, hetwelk bij dezelve werd rondge-

(1) Men vergelijke in het eerste nummer van dit tijdschrift bl. 45, waar uithijkt, dat de Minister van Marine, Vice-Admiraal RIJK, reeds ten tijde hij de betrekking van Gouverneur-Generaal der West-Indische bezittingen bekleedde, gelijke pogingen heeft in het werk gesteld.

dragen om onderteekening, en strekte, hem van het beheer der Kolonie te verwijderen. Als een blijk van de menschlievendheid, onafhankelijkheid en geestkracht van dien staatsambtenaar, wordt aldaar tevens vermeld de afzetting van de Heeren FREUDENBERG en RÖPERHOFF als Koloniale raden, en wel ter zake van wreedheden door hen tegen hunne slaven gepleegd, »welke wreedheden aan denzelfven kenbaar waren »gemaakt door den Heer SCHENLEY, den Britschen »Commissaris.”

Ten vervolge op dit medegedeelde, vindt men in dat nummer nog klagten over pligtverzaking van het gerechtshof van Suriname, zoodra het de negers geldt, met opgave van op de plantaadjen gepleegde wreedheden tegen dezelve, welke nu onlangs op *Susannasdaal* aanleiding hadden gegeven, dat een opzigter door eenen neger was omverge-stooten en geslagen. Dit zeldzaam voorbeeld van ongehoorzaamheid deed verwachten, dat de negers eindelijk zich zelve regt zouden doen en dat plundering en bloedstorting zouden volgen. »Het is eene mogelijkheid,” zegt de schrijver, »ik wenschte, dat ik er niet had bij tevoegen, eene waar-schijnlijkheid.”

In het nummer van 24 Januarij wordt, naar aanleiding van de beschuldiging tegen den Heer LEFROY en de door denzelfven ingebragte bijzonderheden, volgehouden, dat dezelve zijnen pligt niet heeft betracht, waarvan de vervulling hem ligter had moeten vallen, dan, na zooveel tijdsverloop, den Heer SCHENLEY; terwijl eindelijk in het nummer van

7. Februarij 11. eene nieuwe verdediging van eerstgenoemden gevonden wordt, waarin hij onder anderen vermeldt, dat in zijnen tijd van verblijf een afdoend bewijs van het gepleegde niet was te vinden, terwijl ook destijds de geest niet zoo algemeen wakker was, op het stuk der slavernij.

Red.

BELANG

DER

OPENBAARHEID IN KOLONIALE AANGELEGENHEDEN.

Van eene geachte hand hebben wij de navolgende opmerkingen ontvangen betreffende de noodzakelijkheid van meerdere openbaarheid omtrent onze koloniale aangelegenheden, welke wij gaarne aan onze lezers mededeelen.

De schrijver, met de Indische zaken bekend, juicht het voornemen der redactie van dit Tijdschrift uitermate toe, als bestaande er, naar zijn oordeel, in ons Vaderland, groote behoefte aan eene gelegenheid tot meerdere algemeene verspreiding van kennis onzer Oostersche aangelegenheden, dan tot heden plaats vindt.

Het gebrek aan kennis, in dit opzicht, voor een groot gedeelte, toeschrijvende aan de stelselmatige en opzettelijke geheimhouding, welke, onder de vroegere Regering, ook in het Moederland werd opgemerkt, acht de Schrijver, onder de tegenwoordige Regering, welke te dezen aanzien veel milder en ruimer begripen heeft aangenomen, het ook met den wensch en de bedoelingen dier Regering overeenkomstig, dat de Natie niet langer onbekend worde gelaten met aangelegenheden, welke voor dezelve van zoo groot gewigt

zijn. Meerdere verspreiding van licht en kennis omtrent Indische zaken, meerdere mededeelingen van de handelingen der Indische Regering en der O. I. en W. I. Ambtenaren, zijn derhalve voor het algemeene welzijn eene zeer wenschelijke zaak. Hierdoor toch alleen kan eene openbare meening omtrent zaken en personen, waaraan volstrekt gebrek bestaat, worden tot stand gebragt, en alleen door *zoodanige openbare meening*, onder welke verstaan wordt die der weldenkendste, braafste, bekwaamste en edelste in den lande, kan een bestuur 't welk geheel autocratisch is, aan toom en breidel gelegd en afgeschrikt worden, om over te gaan tot maatregelen dan eens van eenen onbillijken, dan weder van eenen gewaagden en onvoorzigtigen aard.

De schrijver, de juistheid van het gezegde uit het verledene toelichtende, gaat aldus voort:

»Ik durf het gerustelijk overlaten aan de uitspraak
 »van verstandige lieden meer met onze administratie
 »bekend, of niet naar hun gevoelen menig besluit der
 »O. I. of W. I. regering nimmer het daglicht zoude
 »hebben gezien, indien hetzelfde ter meerdere algemeene
 »bekendmaking in een der openbare Nieuwsbladen
 »had moeten worden medegedeeld, en of in dat geval
 »niet vele handelingen en maatregelen, die welligt den
 »toets der billijkheid en regtvaardigheid niet kunnen
 »doorstaan, zouden zijn achterwege gebleven? Ik ten
 »minste die bekend ben met zoo vele handelingen van
 »dien aard, die zoo menig besluit, reglement, be-
 »paling, contract, transactie en geschreven stuk heb-
 »bende onder mijne oogen gehad, welke tegen regt en bil-

»lijkheid aandruischen, ben verzekerd, dat menige re-
»denering op onverklaarbare valsche beginselen ge-
»bouwd en op hoogen toon volgehouden en tot wet
»gemaakt, nimmer het papier zoude bezoedeld hebben,
»indien men had kunnen vermoeden, dat dezelve aan
»de onverbiddelijke en onpartijdige critiek van de
»publieke opinie zoude worden blootgelegd. — In-
»tusschen is er geen land ter wereld hetwelk koloniën
»bezit, alwaar de publieke opinie zulk een onmisbaar
»goed is als in het onze. Engeland heeft behalve zijn
»*India Company* en zijn *Court of Directors*, voor een
»groot gedeelte zamengesteld uit lieden die gedurende
»een groot aantal jaren in Indië in hooge burgerlijke
»of militaire betrekkingen zijn gezeten geweest, zijn
»*Board of Controul* in het jaar 1784 onder het Mi-
»nisterie van den toen 25 jarigen grooten PITT daar-
»gesteld, welke voor de belangen van Indië waken,
»berustende de wetgevende en uitvoerende magt, on-
»dergeschikt aan die van het Vaderland, bij de Oost-
»Indische kompagnie en de *Board of Controul* ge-
»zamenlijk.

»De *Board of Controul*, ook wel genaamd *Board*
»*of Commissioners for the affairs of India*, ont-
»vangt zijne aanstelling van de kroon en wordt veelal
»door een der Ministers gepresideerd. DUNDAS was
»deszelfs eerste President. Maar in Nederland is slechts
»een enkel mensch, wiens wil wet voor Indië is en
»die allés zonder de minste contrôle naar zijn goed-
»vinden regelt; waarvan het natuurlijke gevolg is,
»dat het hoofd des bestuurs geheel afhankelijk is van
»de kennis en het doorzigt en ook meestal van den wil

»van dien eenigen man in het Vaderland, — het verder gevolg is dat men met ieder' nieuwen Minister van koloniën, ook een nieuw stelsel en eene andere wijze van zien kan hebben, deze afbrekende wat gene gebouwd heeft. Het is een ieder genoegzaam bekend, dat de vijfjarige Inlandsche Javasche oorlog welke wij voor 14 jaren gelukkig hebben zien ten einde gebragt, duizende van menschen - levens en millioenen schats aan ons vaderland gekost heeft; maar is het ooit algemeen bekend geweest, dat de O. I. regering door het Gouvernement in het Vaderland bij officiële stukken is beschuldigd geworden van door hare eigene verkeerde maatregelen tot die onlusten te hebben bijgedragen? Ik geloof Neen!

»Is het geloofbaar, gelijk toch inderdaad waar is, dat eene zoo ernstige beschuldiging niet door een behoorlijk onderzoek is achtervolgd geworden? Zoude zulks bij eene andere Natie hebben kunnen plaats grijpen? Toch neen! Het was alleen daar mogelijk, waar geene publiciteit, geene openbare discussie, geene publieke opinie gevonden worden, en waar daarenboven de handelingen van eene geheele regering aan het oordeel van een enkel Minister, in stede, zoo als in Engeland, aan de uitspraak van twee Collegiën worden onderworpen. In alle andere Landen zoude het eene zedelijke onmogelijkheid geweest zijn, en zoude het Gouvernement zich wel gewacht hebben om eene beschuldiging van eenen zoo verschrikkelijken aard zich te veroorloven, zonder dezelve door eene vrijspraak of door een vonnis te doen achtervolgen.

»Niet minder verkeerd was de groote geheimhouding, waaronder de staat van zaken op de kust van *Sumatra* reeds sedert verscheidene jaren begraven lag.

»Het is slechts een groot jaar verleden dat wij zijn bekend geworden, — en zulks niet door onze regering, maar door de pen van eenen verdienstelijken schrijver, den Luitenant BOELHOUWER — met de noodlottige onheilen, welke onze te onvoorzigtige uitbreiding en versnippering van onze militaire magt in de bovenlanden ten jare 1833 gekenmerkt hebben; onheilen waarvan men in onze O. I. annalen vruchteloos een tweede voorbeeld zal zoeken. »Men leze:

»Te *Loender* was onze bezetting vermoord.

»Te *Loeboesi Kopping* eveneens, zijnde de bezetting op de gruwzaamste wijze vermoord geworden, zoo mede een vijftigtal zieken met een Chirurgijn der 2^e klasse.

»Te *Bonjol* waren insgelijks dertig man door het vijandelijk zwaard omgebracht.

»Te *Loeboe-Ambalo* werd onze post mede het slagtoffer van de verwoede Padries.

(»Zie Lt. BOELHOUWER. *Herinneringen van mijn verblijf op Sumatra's westkust*, uitgegeven bij de Erven DOORMAN te 's Hage.)

»Was het alzo niet wenschelijk geweest, dat onze vroegere regering milder ware geweest met hare berigten en mededeelingen omtrent de zoo belangrijke aangelegenheden van het eiland *Sumatra*; en dat, indien men al voor de uitspraak en het oor-

»deel der publieke opinie ware bevreësd geweest ,
»men ten minste niet verzuimd hadde om, voor
»en aleer deze roekelooze uitbreiding aan ons gezag
»te Sumatra te geven , welke reeds zoo vele kost-
»bare levens en zeer veel millioenen guldens ver-
»slonden heeft, alle die veroverings-plannen aan het ad-
»vies en de consideratien te onderwerpen van be-
»voegde beoordeelaars. Maar omtrent hoevele meer-
»dere zaken van het grootste gewigt voor den Ne-
»derlander zijn wij geheel en al onkundig gelaten.
»Wat weten wij bij voorbeeld af van het stelsel van
»kultures, sedert eenige jaren, op *Java* ingevoerd,
»omtrent het deel, hetwelk Nederlanders daarin
»mogen nemen, en op welke voorwaarden? Veel
»zeker zal daarvan te lezen zijn in de besluiten der
»O. I. regering en in de staatsbladen; maar waar
»zullen wij alle die stukken bekomen, en is het ook
»niet wenschelijk, dat alle bepalingen omtrent onze
»landgenooten en omtrent de voorwaarden en verplig-
»tingen aan hun verblijf en hunne vestiging in de
»Kolonie verbonden, van algemeene bekendheid
»worden, ten einde bittere teleurstelling te voorko-
»men, welke al veel malen half ingewijden bij hunne
»komst in Indië wacht.

»Al wat wij van tijd tot tijd bij stukken en brok-
»ken opzigtelijk de kultures, zoo in de Districten
»van het Gouvernement, als der Inlandsche Vorsten
»en Prinsen vernomen hebben, is zoo gering, zoo on-
»bepaald, zoo weinig zamenhangend en dikwijls het
»eene tegen het andere strijdig, dat het te hopen
»is dat het publiek eindelijk eens meer volledige in-

»formatien daaromtrent, en opzigtelijk vele belangrijke zaken en onderwerpen bekomen moge, hetzij »door het Ministerie van Koloniën, hetzij door aanmoediging van hetzelfde aan de O. I. ambtenaren »en particulieren die met Indië en Indische belangen bekend zijn.”

Na deze opnoeming van de nadeelen, die uit de bestaande geheimhouding noodwendig zijn voortgesproten, geeft de schrijver ons de verzekering van zijne ondervinding, met eene opgave der staatshuishoudkundigen, waaruit zijne gevoelens zijn geput. Deze gevoelens op de kennis onzer Koloniën toepassende, betoogt de schrijver verder het belang, hetwelk het hoofd van den staat bij deze openbaarheid bezit.

»De rede en ondervinding leeren,” zegt hij verder, »dat, waar de regering van het vaderland, omtrent »den waren staat van hare overzeesche bezittingen »alleen door haar bestuur in Indië en door geene »andere kanalen en geene publieke opinie wil worden ingelicht, dezelve noodwendig onnaauwkeurige »berigten moet bekomen en niet zelden aan groote »onheilen blootstaat.

»De rede leert het, het gezond onbevooroordeeld »verstand zegt het, en 's menschen onvolmaakte »natuur leidt daartoe, dat ieder bestuur zijne eigen »handelingen in het gunstigste daglicht beschouwt, »zich illusien maakt en niet zelden ziende blind is »voor zijne gebreken en voor de slechte resultaten »zijner maatregelen.

»En wat de rede en het gezond verstand leeren,

»heeft de ondervinding gestaafd. De tafereelen omtrent onze Indische Financiën in het jaar 1822 »met zulke gunstige kleuren en zoo veel belovend »aan het Ministerie van Koloniën geschilderd, werden op eenmaal en alleronverwachtst verduisterd en »beneveld door de noodlottige kennisgeving, welke »lang en hoog gezongen lofzangen in bitterejeremiaden verkeerde; dat men namelijk uithoofde van een »te kort van eenige millioenen, genoodzaakt was geworden met een Engelsch huis in *Bengalen* eene geldleening te sluiten, waarbij Gouvernements producten in zekeren zin gedeeltelijk aan het Engelsche huis »waren verpand geworden. Op gelijke wijze hebben »wij de gunstige vooruitzigten, welke slechts zoo weinige jaren geleden omtrent het batig slot onzer »O. I. financiën gegeven waren, niet aan de hoog »gespannen verwachting der natie zien beantwoorden, »en alweder om diezelfde reden, omdat de staatsman, die dezelve ter goeder trouw gaf, met te »veel natuurlijke eigenliefde en vooringenomenheid »voor zijn eigen werk bezielde was, en te gunstige »denkbeelden omtrent de resultaten zijner administratie koesterde, met niet genoegzame onpartijdigheid, kalmte en voorzigtigheid de goede en »kwade kansen der toekomst berekende. Wat is »geworden van die voorspelling, dat binnen weinige »jaren Indië de kosten der Nederlandsche staathuishouding zal betalen?

»En wil men nu ook een voorbeeld uit een naburig land, Engeland? zie hier hetzelfde:
»Wij vinden bij MILL in zijne geschiedenis van

»Britsch Indië aangeteekend, dat, toen omtrent de
»aangelegenheden van Indië, ook in Engeland nog
»minder publiciteit bestond, dan thans, tijdens LORD
»CORNWALLIS zich van zijne roemrijke taak kweet
»om de Indische administratie te herscheppen en
»op een beter voet te brengen, deze edelman van
»den echten stempel, nog edeler van ziel en hart
»dan door geboorte, den armen Indiër had gevon-
»den gebukt gaande onder de gebreken van het
»bestuur; de uitdeeling van het regt allerwegen
»allerschandelijkst, zedeloos en verdorven; 'sLands
»inkomsten geheven naar beginselen welke onrijm-
»baar waren met het in stand blijven van eenig
»particulier eigendom; het volk vervallen in de
»grootste armoede en ellende, meer dan een derde
»van het geheele Land tot woestenij vervallen en
»het overige dreigende, daartoe ook spoedig te ge-
»raken, en dat, *let wel*, op dat zelfde oogenblik,
»ten gevolge van het gunstige tafereel door den Mi-
»nister omtrent den staat van Indie opgehangen, het
»gansche parlement, en, op zijn voorbeeld, als bij
»echo, ook de gansche natie weergalmde van den
»uitbundigsten lof op de volmaakheden van het
»bestuur in Britsch Indië.

»Is dit alles niet voldoende om den onbevooroor-
»deelden het schadelijke van een stelsel van geheim-
»zinnigheid en het nuttige en doelmatige van pu-
»bliciteit en publieke discussie, ook omtrent onze
O. I. en W. I. zaken te overtuigen. Met veel regt
»heeft een beroemd fransch statistiek schrijver ge-
»zegd, »*que les grands maux en administra-*

» » *tion proviennent des fausses notions qu'on se*
» » *forme de la nature des choses et des fausses*
» » *règles qu'on s'impose en conséquence, et que*
» » *les nations jouissent du bonheur à différens*
» » *dégrés, à proportion des justes notions qu'el-*
» » *les se forment des choses qui leur importent*
» » *le plus.*””

BERIGTEN

AANGAANDE DE NEDERLANDSCHE KOLONIËN.

J A V A.

In de Staats-Courant van 6 Junij 1842 las men een Koninklijk besluit van den voorgaanden 28. Mei, waarbij bepaald werd, dat een ijzeren Spoorweg zoude worden aangelegd van *Samarang* naar *Kedoe*, en de zoogenaamde Vorstenlanden op Java, bestemd om te worden bereden met ijzeren wagens, getrokken door buffels, ossen of paarden. Verder wordt in dat besluit de gelegenheid aangeboden aan bijzondere ondernemingen om dien weg te leggen, en de voorregten bepaald, welke daaromtrent zouden worden toegestaan. In het laatste artikel vindt men bepaald, dat op den 1. September van datzelfde jaar door den Minister van Koloniën een verslag aan den Koning zoude worden uitgebragt, omtrent de ingekomene aanbiedingen hiertoe betrekkelijk.

Het is ons niet bekend dat sedert van dit ontwerp iets bekend gemaakt is, of dat eenig begin van uitvoering daaraan gegeven is. Intusschen verdient het de grootste belangstelling van onze landgenooten.

Op het groote en vruchtbare Java zijn de moeilijkheid en kosten van het vervoer der voortbrengsels een hinderpaal waardoor schatten verloren gaan; in sommige streken zelfs de gelegenheid om zich de groote voordeelen, welke de grondt aanbiedt, ten nutte te maken, geheel benomen wordt. De kosten van het vervoer van producten tot aan de havens, overtreffen niet zelden hunne oorspronkelijke waarde, zij zijn somtijds drie of viermalen zoo groot. Welke voordeelen zouden dus spoorwegen niet opleveren, waardoor dat vervoer gemakkelijk en minder kostbaar werd gemaakt. Die wegen zouden waarschijnlijk op vele plaatsen zoo kunnen worden aangelegd, dat men geheel geene kracht behoefde, om de zware ladingen van het binnenland naar de kust over te brengen. Het binnenland toch is hoog en eene kleine helling is voldoende om de wagens op de sporen van zelfs te doen voortgaan. Aan de mijnwerken in Engeland en elders, heeft dit menigvuldig plaats, de spoorweg van *Saint-Etienne* naar *Lyon* levert er eveneens een voorbeeld van op. Men klaagt in ons land, dat de gelegenheden voor ondernemingen van nijverheid ontbreken; zoude het aanleggen van Spoorwegen op Java niet eene gelegenheid voor onze kapitalisten en voor jengdige mannen van bekwaamheid opleveren, om hun fortuin en hunne krachten nuttig en voordeelig aan te wenden?

Eenige verbetering schijnt intusschen plaats te hebben omtrent de gewone wegen. Dit mag men besluiten uit het volgende, hoewel zeer onbestemde bericht:

»De laatst van Java ontvangen berigten, loopende

tot 21 October ll. vermelden het verbeteren en vermeerderen der wegen tusschen *Batavia* en *Buitenzorg*, tot bevordering van den afvoer der producten van de particuliere landerijen in het Buitenzorgsche, die in de laatste jaren zeer beduidend zijn toegenomen, zoo wel daar als elders op Java." (Staats-Courant 22 Februarij 1844).

Ook mogen wij niet onopgemerkt laten de pogingen door de Regering in den laatsten tijd aangewend, om de middelen van vervoer op Java te bevorderen. De Hr. L. betoogde reeds in het Amsterdamsch Handelsblad van 28 Junij 1841 het groot gewigt van dit onderwerp, en stelde voor om zoo mogelijk door aanvoer van buffels van de naburige eilanden het getal der trekdieren te vermeerderen, en om voor lastdieren te beproeven, kameelen en lamas in te voeren. Volgens latere berigten is de proef met een veertigtal kameelen of dromedarissen, van *Teneriffe* aangevoerd, werkelijk genomen. Uit een berigt in de Staats-Courant van 27 Novemb. 1843 schijnt het, dat deze proef niet gelukt is. Zeer ten onregte werd de Regering hierover aangevallen in het Handelsblad van 9 December 1843 en werd beweerd dat die proef niet slagen konde. In de Arnheemsche Courant van den 24 derzelfde maand werd met weinig woorden het ongerijmde van dien aanval, zeer duidelijk in het licht gesteld. De dromedarissen welke op *Teneriffe*, een bergachtig land, even als op Java, en in een niet zoo zeer verschillend klimaat zulkè goede diensten doen, konden, zoo het zich liet verwachten, zeer

wel ook op het laatste eiland slagen. Wij moeten de poging der Regering toejuichen; en welligt is de hoop nog niet verdwenen, dat, wanneer men ze op eene andere plaats van Java of met andere behandeling dezer lastdieren hervat, eene gewenschte uitkomst verkregen wordt. Indien wij wel onderrigt zijn, is het geheel niet onmogelijk, dat nalatigheid in de zorg voor deze kameelen de oorzaak is der mislukking; in welk geval het zeer jammer zijn zoude, dat men op eene onvolkomenene ondervinding deze zaak opgaf.

Ook op de verbetering van het voertuig voor de produkten heeft de Regering hare aandacht gevestigd. Reeds in Dec. 1841 werd gemeld, dat aan de Heeren DIXON en Co. te Amsterdam was opgedragen om eenige ijzeren karren of wagens voor dat oogmerk te vervaardigen. Nu las men in de Staats-Courant van 8 Januarij II.: »Met het doel om het transport der producten op Java te bevorderen, is een voertuig vervaardigd, om de, in vele opzigten, ondoelmatige Pedattie (Javaansche buffel-kar) te vervangen, tevens het onmisbare vereischte bezittende van onderweg door den inlander te kunnen worden hersteld. Eene proef zoude met dat voertuig genomen worden.” In hoe ver deze twee berigten samenhangen is ons niet zeer duidelijk.

Uit het Amsterdamsche Handelsblad van 8 Maart 1844 nemen wij het volgende over:

»Batavia, 7 Oct. 1843. Nadat op gisteren alhier uit Nederland was aangekomen het koopvaardij-fregatschip *Koning Willem II*, gezagvoerder L. C. E. VAN

DER BURCH, aan boord hebbende een detachement koloniale troepen, sterk 4 officieren en 170 onder-officieren en manschappen, onder bevelen van den Kapitein bij de O. I. infanterie H. A. C. A. JANSEN, zijn de genoemde troepen op heden aan de werf dezer stad ontscheept, om derzelver marsch naar de aanvankelijke bestemming, *Wettevreden*, te vervolgen."

»De staat van gezondheid dezer manschappen, — waarvan gedurende den overtocht *niet één* is bezweken, — laat evenzeer, als hun uiterlijk voorkomen, niets te wenschen over; hetwelk grootendeels aan de welingerigte zorgen der *Hooge Nederlandsche Regering*, omtrent de te verstrekken voedings- en verscheidsmiddelen aan boord mag worden toegeschreven...."

»Wij verheugen ons alzoo aan het Nederlandsche leger, alsmede aan bijzondere personen te kunnen en mogen mededeelen, dat voor hen, die genegen mogten zijn de reis derwaarts in ondergeschikte militaire betrekkingen te ondernemen, het als eene ongegronde dwaling mag worden beschouwd, zich door schrikbeelden voor de zeereis, — van welken aard die ook mogen zijn, — van hun opgevat voornemen te laten terughouden, aangezien aan scheepsboord genietingen zijn voorbereid, die de billijke verwachting verre overtreffen, vooral, bijaldien, gelijk onderwerpelijk het geval is geweest, de detachements-Kommandant daartoe zoo krachtadig medewerkt."

Wanneer voor de overvaart zoo wel gezorgd wordt, moge zich de vaderlandsche jeugd de gelegenheid

gretig ten nutte te maken, om haar vaderland te dienen en tevens de wereld te zien, zoo als het in den engen kring van het gewone leven niet ligt te beurt valt. In Engeland vindt men er geen bezwaar in, dat alle troepen van het leger ter beschikking staan om naar de Koloniën gezonden te worden; bij ons staat daar tegen in den weg, dat ons leger niet geworven is; doch zoo er eenige kracht en moed in onze jeugd is, moeten onze officieren en soldaten uit eigene beweging die bestemming vragen. Ook voor de Koloniën is het van groot gewigt dat zij door echte Nederlanders verdedigd worden.

SURINAME.

Met veel belangstelling nemen wij uit de *Staats-Courant* van 13 Januarij 1844 het volgende berigt over:

Paramaribo, 13 November 1843.

»Wij vernemen met groot genoegen, dat op den aan den grooten rijweg van *Quotta* gelegen buitengrond *Oldenburg*, welke door het Gouvernement eenigen tijd geleden is aangekocht, een hospitaal en andere woningen zijn aangebouwd, ten einde aldaar te beproeven, om de melaatschheid of zoogenaamde boasie te genezen.»

»De Heer G. C. BERCH GRAVENHORST, art. Med. et Chir. Doct., die zich aangeboden heeft om deze proef kosteloos te ondernemen, zal daartoe binnen kort in staat gesteld worden, daar eenige slaven, welke aan die ziekte laboreren en zich op *Batavia* bevinden, eerstdaags verwacht worden, om aan de behandeling van gemelden Doctor te worden toevertrouwd.»

»Wij hopen dat zijn menschlievend aanbod met een gunstig gevolg mag worden bekroond, en hij zijne aan te wenden pogingen rijkelijk beloond mag zien in het herstel zijner ongelukkige natuurgenoten, aan wier welzijn hij belangeloos zijne kundigheden wil toewijden.»

Wij meenen bij dit bericht te mogen vermelden, dat de Heer G. C. BERCH GRAVENHORST, van *Curaçao* geboortig, in de jaren 1828-35 zijne geneeskundige studiën aan de Utrechtsche Hoogeschool volbragt heeft, en zich destijds de achting zijner mede-studenten verwierf. Sommige medeleden der redactie hadden toen het genoegen zijne kennis te maken; wij verheugen ons dus zeer dat iemand, wien wij reeds vroeger als arts en als mensch hebben leeren kennen en hoogachten, zich tot deze gevaarvolle proef edelmoedig heeft aangeboden.

Voor niemand gewis kan dit bericht streelender wezen, dan voor den Hoog Eerw. Heer J. GROOFF, die als Vicarius Apostolicus der Nederl. O. Indische bezittingen eerlang naar *Java* vertrekken zal, en misschien de eerste Europeaan geweest is, die moed en zelfopoffering genoeg betoonde, om zich het droevig lot der boasiënegers, met verachting van levensgevaar en met verzaking van al de genoogens en geriefelijkheden des levens, krachtdadig aan te trekken. Op blz. 42 van ons 1^e N^o. vermeldden wij de hulde door de Staats-Courant aan zijne menschlievendheid toegebracht. Wij meenen niet te mogen verzwijgen wat ons kortelings uit eigene beweging aangaande dien edelen man geschreven werd door iemand die den

Heer GROOFF op den boasiegrond *Batavia* bezocht heeft: »hij is een man die door bijzondere braafheid uitmunt, die veel meer dan zijn leven waagde tot heil »der negers; want jaren lang stelde hij zich bloot »aan het overerven van de ijsselijkste aller kwalen, van de melaatschheid. Zijne zelfopoffering »is zoo oneindig verheven boven de fraaiste redevoeringen of geldelijke bijdragen die immer in het »belang der negers gedaan werden, als het handelen »boven het spreken is. Men moest voor dien man »een standbeeld oprigten, maar zijne nederigheid »zoude er zich tegen verzetten. Ik heb den Heer »GROOFF bezocht op den boasiegrond *Batavia*, waar hij »zich meestal ophield, te midden van de onuitsprekelijkste en walgelijkste ellende; ik weet dus, hoe »ver zijne menschlievendheid gaat, terwijl ik, tot eene »andere geloofsbelijdenis behoorende, ook door geene »religie verblind worde.”

Wij wenschen den Heer BERCH GRAVENHORST zegen toe op zijne menschlievende pogingen. Indien het zijner geneeskundige bekwaamheid gelukken mogt voorbehoedsmiddelen tegen deze afgrijpselijke ziekte te vinden, indien hij mogt kunnen bewijzen dat deze kwaal niet altijd ongeneesselijk en niet onvoorwaardelijk besmettelijk is, en dat het welzijn der Kolonie niet vordert deze ongelukkigen uit de zamenleving te verbannen naar het ver afgelegen *Batavia*, zal hij zich jegens zijn vaderland en het ongelukkig negerras eene onuitwischbare verdienste verworven hebben.

Paramaribo, 24 Nov. 1843.

»De op den 14^{den} alhier aangekomen Fransche oorlogsschoener *la Colombe*, gevoerd door den luitenant ter zee COURNET, heeft, uit den kruidtuin te *Cayenne*, voor het Gouvernement alhier aangebragt de navolgende planten, welke, op last van zijne Excellentie den Heer Gouverneur-Generaal, gisteren zijn opgezonden naar den post *Groningen*, in *Saramacca*, ten einde ten behoeve der nieuwe kolonisten te worden aangekweekt, als: 100 planten van *Piper nigrum*, 90 dito van *Bambusa arundinacea*, 90 dito van *Calamus viridis* rottang, 100 dito van *Laurus Cinnamomum*, 100 dito van *Elaeis Guineënsis*; 30 dito van *Myristica moschata*, benevens zaad van *Basella violacea*.”

»Wij hopen, dat deze proef met een gunstig gevolg moge worden bekroond, en daardoor tot opwekking verstrekken aan allen die belang bij den landbouw hebben, om op dusdanige wijze te trachten, de voortbrengselen dezer Kolonie zoo veel mogelijk te vermeerderen, en nieuwe takken van bestaan te openen.” (Staats-Courant van 16 Jan. 1844).

CURAÇAO.

»Uit Curaçao zijn berigten ontvangen van den 15 November. Dezelve zijn gunstig ten opzichte van den gevallen regen. Overal was men bezig den nu vruchtbaar geworden grond te bearbeiten; inzonderheid was de bedrijvigheid groot op 's Rijks etablissement

Plantenrust, hetwelk, naar een stelsel van waterpasse begreppeling, tot de nopal- en andere cultuur in gereedheid werd gebragt, *door vrije lieden*, welke volgens taak werden betaald en nu veel meer en beter werkten dan voorheen, toen zij op daggeld arbeidden. Te *Aruba* werd wederom op nieuw veel goud gevonden; een ieder was daar weder aan het graven gegaan; enkele personen hadden binnen weinige dagen ettelijke ponden gouds bijeen verzameld.” (Staats-Courant 18 Januarij 1844).

LETTERKUNDIGE BERIGTEN.

Précis de l'abolition de l'esclavage dans les colonies anglaises.

Onder dezen titel werd te Parijs in 1840, op last van den Minister van Marine en Koloniën, een stuk uitgegeven, dat in 1841 en 1843 door nog vier andere gevolgd is; zoo dat het werk thans uit vijf boekdeelen bestaat. Wij kunnen het aan onze lezers aanduiden als eene der beste bronnen, waaruit men eene naauwkeurige kennis van de afschaffing der slavernij verkrijgen kan. Wij zullen ons bij voorkomende gelegenheden op dit werk beroepen, en zullen ook van tijd tot tijd eenige der belangrijkste stukken daaruit mededeelen. Vooraf willen wij onze lezers in het algemeen met den inhoud bekend maken.

Het eerste deel bevat eene inleiding, welke de maatregelen der Engelsche regering doet kennen die bestemd waren om de vrijverklaring voor te bereiden. Vervolgens vindt men de acte der afschaffing zelve, en een overzicht van de algemeene voorschriften van den Engelschen Secretaris van staat voor de Koloniën tot uitvoering van die acte gegeven. Eene tweede afdeeling bevat de opgaaf van de toepassing en van

de uitwerking van de acte der afschaffing van de slavernij op *Jamaica*, *Antigua*, in *Guyana* en op *Mauritius*. In de derde afdeeling zijn de voornaamste actes, uitgevaardigd door het moederland en door de wetgevende of besturende magt in de gezegde Koloniën, woordelijk vertaald medgedeeld. Het tweede deel bevat de stukken, waaruit de eerste uitwerking der vrijverklaring in de verschillende Koloniën blijkt; de actes, ook die betrekkelijk andere dan de boven gemelde Koloniën, worden weder vertaald medgedeeld.

In het derde deel vindt men de Rapporten en verhooren van de Commissiën door het Parlement benoemd, vóór en na de afschaffing der slavernij; de laatste om zich van de gevolgen van den vrijen arbeid te verzekeren. Daar achter zijn gevoegd een aantal documenten en eene opgaaf van de beraadslagingen welk in Mei 1841 in het Parlement over den invoer van de suiker hebben plaats gehad. In de tweede helft van het vijfde deel worden deze officiële stukken vervolgd tot aan het begin van het jaar 1843.

In deze deelen vindt men dus bijeengebragt het voornaamste dat in de zeer talrijke en omslagtige stukken voorkomt, welke jaarlijks over dit onderwerp van wege het Engelsche Parlement worden uitgegeven, en die het bovendien zeer moeilijk is om zich volledig te verschaffen.

Niet minder belangrijk zijn de stukken voorkomende in het vierde en in de eerste helft van het vijfde deel, bestaande in berigten welke de Fransche Minister van Marine en Koloniën zich verschaft heeft

van ambtenaren, zee-officiëren en andere personen, welke op zijnen last de Engelsche Koloniën bezocht hebben, om naauwkeurig gade te slaan welke de uitwerking was der groote veranderingen door de Engelsche regering ingevoerd. Deze berigten zijn veelal geschreven met volkomene kennis van zaken en zonder vooringenomenheid. Zij betreffen zoo wel den toestand vóór de volkome vrijverklaring, onder het zoogenaamd leerlingschap, als dien sedert Augustus 1838, toen alle dwang omtrent den arbeid heeft opgehouden.

De Fransche Minister heeft door het uitgeven dezer stukken groote dienst bewezen aan zijne landgenooten, welke tegenwoordig een levendig belang stellen in het groote vraagpunt der afschaffing van de slavernij in hunne Koloniën. Door naauwkeurige bekendheid met de maatregelen door de Engelsche regering genomen, en met de uitwerking die daarvan ondervonden wordt, zal de Fransche wetgeving in staat gesteld worden om met voorzigtigheid het goede na te volgen en het verkeerde te vermijden. Behoeven wij er wel bij te voegen dat onze landgenooten zich evenzeer die lessen der ondervinding kunnen ten nutte maken, en dat, wanneer wij uit deze belangrijke verzameling in het vervolg gedeelten denken over te nemen, dit bijzonder met die bedoeling geschieden zal.

Ons oogmerk was ditmaal alleen onze lezers op dit werk opmerkzaam te maken, en wij willen ons dus bij deze opgaaf van den inhoud bepalen. Alleen kunnen wij niet wederstaan de volgende woorden van den Kapitein JEHENNE af te schrijven, welke, zoo het

ons toeschijnt, het juiste standpunt aanduidt, van waar de vraag omtrent de afschaffing der slavernij behoort beschouwd te worden. Hij is niets minder dan een dweeper, en het is juist na vermeld te hebben welke zwaarigheden de vrijverklaring oplevert, dat hij zegt 1): *»Pour moi, complètement désintéressé dans ce débat, je puis émettre une opinion à l'abri de tout soupçon de partialité. Je regarde l'émancipation des esclaves de nos colonies comme inévitable, comme nécessaire. Il me semble que nous sommes dans une de ces crises où Dieu manifeste sa volonté; et qu'est-ce pour Lui, qu'un malaise de vingt ou trente ans dans quelques familles, si un bien doit en résulter pour une immense population dans les siècles à venir!....*

Wij vinden van dit werk ook eene aankondiging in de Jaarboeken voor regtsgeleerdheid van de Heeren DEN TEX EN VAN HALL, Ve Deel bl. 166.

Het zal aan vele onzer lezers bekend zijn, dat in het *Tijdschrift voor Staathuishoudkunde en Statistiek* van den Heer SLOET TOT OLDHUIS, reeds meerdere artikelen voorkomen betrekkelijk de Koloniën en de afschaffing der slavernij. Voor hen welke hiermede nog niet bekend zijn, duiden wij dat verdienstelijk Tijdschrift aan onder de werken in ons Vaderland, welke met ons die onderwerpen behartigen. In de drie eerste stukken van het tweede deel, in het vorig jaar ver-

1) V. p. 114.

schenen, vindt men een uitvoerig stuk van den gunstig ook bij ons bekenden RAMON DE LA SAGHA over den invloed van de vrijverklaring der slaven in de suiker-Koloniën. De beschouwingen van dezen schrijver verkrijgen te meer belang door zijne bekendheid met *Cuba*, en zijne opmerkingen verdienen gewis behartiging. Hij betoogt vooral, dat bij de afschaffing der slavernij het stelsel van kultuur behoorde gewijzigd te worden, en dat men zich niet zoo uitsluitend tot het voortbrengen van enkele soorten van produkten, met name van suiker, moest bepalen. Dit stelsel is, volgens hem, het gevolg van den gedwongen en slechten arbeid der slaven geweest, waardoor alleen het werk der arbeiders in het groot en met veel verlies van krachten is aangewend. De kleine landbouw en de kultuur van vele andere voortbrengsels moet, zoo hij meent, daarvoor in de plaats komen. Hij duidt vele dwalingen aan, welke, volgens zijn oordeel, bij de afschaffing der slavernij in de Engelsche Koloniën begaan zijn. Bij het oordeel, dat hij velt over de verkeerde rigting welke men aan het godsdienstig en schoolonderwijs der negers gegeven heeft, zoodat zij daardoor van den arbeid afkeerig werden, heeft hij toch blijkbaar het oog gevestigd op een toestand die niet meer bestaat. De Zendingen van verschillende sekten, het meest de wederdoopers, hebben, volgens de berigten, bij den aanvang, werkelijk die schadelijke rigting aan hun onderwijs gegeven, en in dit opzigt nadeelig gewerkt. Doch sedert lang hebben zij zelf het verkeerde hiervan ingezien, en, volgens het stellig ge-

tuigenis van geheel onpartijdige ooggetuigen, wenden zij sedert alle pogingen aan om de negers tot arbeid en goede huishouding aan te sporen. Zij zijn dan ook geheel niet meer in strijd met de planters of met de beambten, doch zijn bij dezen zeer goed aangezien, en hun invloed, zoo ver die reikt, is geheel geschikt om in het belang der volkplanters de eensgezindheid van negers en blanken, en de maatschappelijke orde te bevorderen 1).

De vraag in hoe verre de opbrengst der Koloniën door de vrijverklaring der slaven achteruit gegaan is, welke in deze beschouwing ook ter sprake komt, zullen wij hier niet vooruitloopen. Alleen wenschen wij den lezer indachtig te maken, dat bij het beoordeelen der daadzaken tot deze vraag betrekkelijk noodzakelijk dient in het oog gehouden te worden, dat die Koloniën den invloed der afschaffing van den *slavenhandel* zouden ondervonden hebben, al ware ook de *slavernij* niet afgeschaft, zoo als de toestand van *Suriname* ons genoegzaam bewijst; — dat de tegenwoordige toestand is die van *overgang*, welke uit den aard der zaak voor den bloei dier Koloniën nadeelen moet opleveren, voor welke ook opzettelijk eene schadeloosstelling is toegestaan. Door magtspreuken, zoo als deze, dat in warme landen de arbeid nimmer zonder slavernij zoude plaats vinden, laat zich de Heer R. D. L. S. niet verblinden; wij behoe-

1) Men vindt dit onder anderen in het V^de deel der hierboven vermelde stukken, uitgegeven door den Franschen Minister van Marine en Koloniën, p. 74, 103.

ven ook onze lezers wel niet daartegen te waarschuwen. De ondervinding, en met name het voorbeeld van onze eigene Kolonie *Java*, wederlegt die voldoende.

Een groot gebrek van duidelijkheid is ons in het stuk van den Heer LA SAGRA in het oog gevallen. Ook schijnt het wel eenige voorliefde ten opzigte van *Cuba* te verraden, wanneer hij zoo zeer afkeurt, dat de Engelschen geene suiker van landen, waar men nog slaven insmokkelt, willen toelaten.

Onze lezers zullen in het laatste nummer van hetzelfde Tijdschrift van den Heer SLOET TOT OLDFHUIS zeer belangrijke berigten vinden, omtrent de Kolonisatie van vrije landbouwers in *Suriname*.

J. A.

In de Algemeene Vergadering van 6 April 1842 heeft het *Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen*, onder andere, de volgende belangrijke prijsvraag, vóór of op 1 October 1843 te beantwoorden, uitgeschreven.

Het Genootschap vraagt:

Eene geschiedenis der Volkplantingen, door de Zeeuwen aangelegd en veroverd op de Kust van Guiana, als aan Rio-Essequibo, Berbice, Suriname en de daaromstreeks gelegene Eilanden St. Eustatius, Tabago enz., vooral met betrekking tot de wijze, waarop zij daarbij zijn te werk gegaan, zoo in het uitgeven van Gronden en het aanleggen van Plantagiën, als in het doen bewerken daarvan, hetzij door Slaven, hetzij door vrije

*handen ; waarbij ook moet vermeld worden dat geen ,
wat of als instelling , of als plaatselijke benaming ,
den stempel van Zeeuwsche herkomst draagt.*

Het Genootschap wenscht dat men zich niet bepale tot het-
geen uit bekende Boekwerken kan bijeengezameld worden ,
maar dat ook , zoo mogelijk ongedrukte bescheiden worden
opgespoord , of althans minder bekende gedrukte stukken wor-
den gebezigd , waardoor eenig meerder of nieuw licht aan het
onderwerp kan worden bijgezet.

Het antwoord kan zich bepalen tot aan het tijdstip , waarop
de bedoelde Koloniën opgehouden hebben uitsluitend een ei-
gendom te zijn van Zeeland , of van Zeeuwen. Zoo zal men
b. v. ten aanzien van Suriname voegzaam met 1682 of 1683,
en ten aanzien van Tabago of Nieuw-Walcheren met 1677 ,
kunnen besluiten. Echter zal een beknopt overzicht der ver-
dere lotgevallen en van den tegenwoordigen toestand dier
Koloniën , de waarde van het antwoord verhoogen.

Wij achten ons verplicht , bij deze den wensch te
uiten , dat , indien onverhoopt geene , of wel niet vol-
doende antwoorden bij den Secretaris des Genootschaps
ingekomen zijn , vorenstaande prijsstof andermaal moge
worden voorgesteld , en de ijver van een of ander on-
zer Geleerden aan de verwachting van het Genoot-
schap waardiglijk beantwoorde.

G. W. V.

ONUITGEGEVEN DAGBOEK,

GESCHREVEN

gedurende een verblijf op JAVA, van het jaar 1827-1830,

DOOR

L. H. W. Baron van AYLVA RENGERS.

(Vervolg van bl. 107.)

OORLOGS-LEVEN. 1827.

Den 27 September ontving ik bevel om mij met 200 man naar *Magelang* te begeven, de hoofdplaats, of, zoo als men hier zegt, de *Hoofd-negerij* van de residentie *Kadoe*, en aldaar nadere orders af te wachten.

Ik verliet het kamp van *Salatiga* den volgenden morgen om 5 ure, en bereikte nog voor den middag *Ambarawa*, waar wij ons legerden in een gebouw, dat bestemd was tot huisvesting van doortrekkende troepen. Den volgenden dag bestegen wij het *Jamboe-gebergte*, 't welk wegens deszelfs steilte zeer moeilijk te beklimmen is. Elk half uur was ik verplicht eene halte te maken om de soldaten weder op adem te doen komen. Onze paarden verstonden dit klimmen beter; men zag dat zij er aan gewoon waren. De *Jamboe*-bergen zijn onbebouwd en leveren een zeer wild en woest gezigt op. Op het hoogste punt

dezer bergen ligt de redoute *Tjong-Tang*, die de soldaten de windbenting noemen, wegens den aanhoudenden en sterken wind die er voortdurend waait. Tot die hoogte gekomen, ofschoon het eerst 9 ure in den morgen was en de zon reeds hoog boven den horizon stond, deed de koude zich zoo sterk gevoelen, dat ik zeer blijde was, mijnen mantel te kunnen omslaan. Wij bragten den nacht te *Medono* door, bij den Regent, die ons zeer wel ontving. Den 30ten kwamen wij te *Magelang* aan, waar wij in een kamp gelegerd werden, voor ons opzettelijk in gereedheid gebragt en van goede bamboes-barakken voorzien.

Magelang ligt juist in het middelpunt van *Java*, zoowel in de lengte als in de breedte. Het bevat 18 à 20 duizend zielen, maar er zijn slechts vijf steenen huizen; al de overige zijn van bamboes. Er is eene groote menigte winkels van de Chinezen. Op den dag onzer aankomst begaven zich de officieren *en corps* naar den Resident van *Kadoe*, die ons voor den volgenden dag ter maaltijd noodigde.

Sints eenige dagen was de wapenstilstand, dien men met de opstandelingen had gesloten, ten einde, en de vijandelijkheden waren weder begonnen; ook had onze togt ten doel om de grenzen der residentie *Kadoe* tegen de invallen van den vijand te dekken. Deze grenzen waren niet verder dan op twee mijlen van *Magelang*, en wij bevonden ons reeds op het tooneel van den oorlog. Ik was dus zeer verwonderd van, aan de tafel van den heer Resident, een aangenaam gezelschap van Europesche dames aan te treffen, die zeer gerust en zonder bezorgdheid schenen

te zijn te midden van de troepen-beweging, en zich even zoo veilig geloofden onder de bescherming onzer bajonetten als of zij te *Batavia*, op 200 mijlen van het tooneel des oorlogs verwijderd, geweest waren.

De maaltijd was dan ook zeer vrolijk en genoeglijk. Des avonds maakte men muzyk en danste. Gedurende deze vermaken kwam men mij de order brengen, om ten 2 ure des nachts met mijne troep te vertrekken en mij naar de zijde van *Trayjam* te begeven, waar zich de vijand verzamelde, dien men moest uiteendrijven. Ik gaf er onmiddellijk kennis van aan mijne officieren, die alle op het feest aanwezig waren, maar niet één verliet den dans, en terwijl wij het uur van ons vertrek afwachtten, bleven wij aan het walsen, aan het dansen van quadrilles, even als of wij ons na het bal in een goed bed konden gaan nederleggen in plaats van te paard te moeten stijgen, om jacht te gaan maken op de *Brandals*. Tegen negen ure des avonds deed zich eene sterke kanonnade hooren, waaraan zich spoedig een goed geweervuur paarde. Het vuur was niet ver af, ten hoogste eene mijl van ons verwijderd. Het was de mobile kolonne van den majoor *LECLERC*, die gebruik willende maken van den schoonen maneschijn, op marsch was gegaan om van positie te veranderen en op eene vijandelijke bende gestoten had. De plaats, waar wij ons bevonden was hooger dan die waar het gevecht voorviel; men kon zeer goed de bewegingen der beide partijen nagaan, aan de rigting der vuren. Ik begaf mij in de buiten-galerij van het residentshuis om beter te zien en na eenige oogenblikken het tooneel te heb-

ben aanschouwd, werd ik getroffen door het driedubbel contrast, dat zich op dat oogenblik voor mij vertoonde. Een prachtige maneschijn verzilverde de vlakte! de hemel was onbewolkt, de lucht zacht en aangenaam, de natuur in eene volmaakte rust; het geruisch der wateren der *Progo*, die met de snelheid van eenen bergstroom aan mijne voeten voorbij vlogen, was het eenige teeken van beweging dat zij gaf. Maar niet veraf hoor ik de verdubbelde kanonschoten, ik zie de korte maar herhaalde flikkeringen van hun losbranden, het knetteren van het geweervuur houdt aan, de hoornen der Jagers doen zich in verschillende signalen hooren, de tamboers slaan den stormmarsch en het geschreeuw en gegil der Javanen beantwoorden dit geraas. Wolken van vuur en roodkleurige rook verheffen zich uit de huizen door de strijdenden in brand gestoken, alles is geweld en vernieling; terwijl ik op eenige treden afstands van mij niets hoorde dan de zachte toonen der piano, de nog zachtere stemmen der dames, die met hunne dansers vriendelijk praatten en lachtten; de genoegelijke gesprekken onzer heeren, die zich gelukkig gevoelden in zulk een aangenaam gezelschap te zijn, daar waar zij meenden dat hun slechts bivouacs, gevechten en moeilijke togten te wachten stonden. Dit alles bragt eene zonderlinge gemoedsstemming te weeg en men wist niet, aan welk gevoel zich over te geven; aan de onbestemde somberheid die de kalmte der natuur inboezemde, aan de opbruising van ongeduld om onze wapenbroeders ter hulp te snellen en met hen op den vijand aan te vallen, of aan het vermaak van

bij het walsen om te zweven, en aan het betooverende der lieve gesprekken en den minnelijken kout. Gelukkig hadden onze makkers geene hulp noodig; daarenboven was de order van niet vóór 2 ure op te trekken, en wel in eene rigting, tegenovergesteld aan die, waar wij het gebulder van het geschut hoorden; wij bleven dan bij ons gezelschap tot op den oogenblik, dat men ons waarschuwde, dat onze paarden gezadeld waren en alles voor het vertrek in gereedheid was.

Het hoofd nog vol van de denkkeelden die een zoo aangename avond had doen geboren worden, trokken wij zeer wel opgeruimd naar *Trajam*; maar bij onze aannadering verspreidde zich de vijand en wij zagen er slechts enkele achterblijven. Ik begaf mij toen naar *Moentilan*, en ontving, tegelijk met de andere kompagniën van ons bataillon, order om er te blijven, ten einde de werkzaamheden te dekken aan eene redoute, die men bezig was te maken om de grenzen te beveiligen. Wij huisvesteden er in barakken van bamboes, die wij zelven maakten uit de overblijfsels van huizen, die men uit de naburige dorpen haalde. Den 5^{en} October kregen wij bezoek van de 4^e mobile kolonne, aangevoerd door den majoor VAN DER WIJCK. Zij was gestationneerd te *Tempel*, op slechts drie mijlen afstands van ons; maar dat land was zoo vol van Brandals, (naam die men aan de muitelingen gaf en die *op-roerling* beteekent) en alle wegen waren er zoodanig door bedekt, dat om eenige zieken over te brengen of om levensmiddelen en munitie te gaan halen, men

verplicht was, zich door de geheele kolonne te doen begeleiden. De mobiele kolonnes die men in dezen oorlog gebruikte, bestonden uit infanterie, kavallerie en artillerie, elk wapen in genoegzame verhouding, en het geheel een totaal makende van 200, 400, 500, somtijds tot 1000 en 1200 man, waarbij veeltijds niet meer dan 100 of 150 Europeërs waren, de overigen allen inlanders.

Gedurende de eerste dagen van October werden onze vedetten alle nachten verontrust door vijandelijke benden. Wij deden eenige togten naar die zijde om het terrein te zuiveren en wij dwongen deze roovers om buiten de grenzen van het gouvernements land te blijven; intusschen mogt het ons niet gelukken hen te bereiken. Wij waren te sterk in Europeesche soldaten (800 man) en dan wagen zij niet ligt eene ontmoeting. Den 17. October, omstreeks 10 ure in den morgen, hoorden wij een dof en eentoonig geluid, dat uit den grond scheen voort te komen; dit geluid werd van oogenblik tot oogenblik sterker en geleek weldra naar het gerol van eenen aanhoudenden en sterken donder. Wij waren hier aan den voet van den vulkaan *Mär-apie*, die bij zijne uitbarsting in 1822 zoo vele verwoestingen aanrigtte. Omstreeks 2 ure verminderde het geraas aanmerkelijk, maar des avonds om 9 ure gevoelden wij eenige ligte schuddingen van den grond, en de krater van den vulkaan braakte vlammen en lava uit. Den volgende morgen, bij het opkomen der zon, waren de grond, de huizen, de boomen, alles bedekt met eene dunne laag van witte asch en alles

zag er uit even als of het gesneeuwd had. Het eerste ochtendwindje nam deze asch mede. De vulkaan rookte zeer, doch was overigens stil. De aanhoudende vermoeijenissen van onze dagelijksche togten, convoijen en eskorten, veroorzaakten vele zieken. In drie weken tijds waren 7 officieren en 300 soldaten in het hospitaal opgenomen. De werken van versterking bragten er veel toe bij, want men moet den grond omwroeten om de palissaden te planten, en ofschoon Javanezen dit werk verrigttten, is de nabijheid van omgewerkte aarde in dit land zeer nadeelig voor de gezondheid, zoo wel van inboorlingen als van Europeërs; daarom kost elke weg dien men aanlegt, zoo vele menschenlevens. Daarbij begon de westers of regen-mousson, en deze zou ons weldra den grond onhandelbaar en het terrein onbruikbaar maken. De opperbevelhebber van het leger wilde ons dus doen terugtrekken uit de positie van *Moentilan* om ons gelegenheid te geven van weder te bekomen; doch eerst nog een' grooten togt ondernemen, om den vijand uit zijne schuilhoeken te verjagen, die te dicht aan onze grenzen waren, en hem naar het binnenste van *Matarem* terug drijven.

Te dien einde kwam de Generaal VAN GEEN zich te *Moentilan* bij ons voegen met zijnen staf en eene versterking in troepen; en den 2^{en} November zette zich de kolonne naar *Bligo* in beweging.

Wij waren sterk, 500 man Europeanen en 2000 *Barissan*-mannen; een naam, dien men aan den landstorm van het land geeft. Paardenvolk en artillerie was in evenredigheid. Deze massa was te

sterk voor den moed der Brandals. Wij zagen er geen' enkelen verschijnen; zij verstrooiden zich in de verte en wij hadden niets te verwinnen dan de moeilijkheden van het terrein. Intusschen zijn ook deze groot. Daar men geene wegen, slechts zelden paden door het land heeft, is men genoodzaakt, midden over de akkers te gaan. Nu zijn die akkers alle rijstvelden, die, daar zij steeds $\frac{1}{2}$ voet onder water moeten gehouden worden, het geheele jaar moerassen zijn, waar men tot aan de knieën inzakt. De soldaten gaan er barrevoets door, de broek tot aan de knieën opgestroopt, en kunnen slechts langzaam vooruitkomen, omdat de modder verhindert de beenen er zoo spoedig uit te trekken als men wil. De officieren zijn te paard. Maar zeer dikwijls zijn de modderpoelen zoo diep, dat de paarden er tot aan den buik inzakken en hunne ruiters niet meer kunnen dragen. Dan is men wel genoodzaakt om af te stijgen, en, men zij goed of slecht geschoeid, dit is om het even; want in $\frac{1}{4}$ uur tijds zijn laarzen, schoenen, slopkoussen naar beneden; alles blijft in den modder steken, en men is weldra even barrevoets als de soldaten. Voorts is het terrein nergens effen, maar vertoont overal min of meer hellende steilten, en de rijstvelden zijn altoos terrasvormig aangelegd, om er het water in te kunnen behouden. Deze terrassen liggen gewoonlijk 2 tot $2\frac{1}{2}$ voet boven elkander, en hebben eene breedte van 20, 25 of 30 schreden. Zoo heeft men op elke 25 tot 30 schreden, eene hoogte van 2 tot 3 voeten op- en af te klimmen; hetwelk in dien modder zoo

vermoeijend is, dat ook de sterkste meent de lendenen te zullen breken. Voeg hier nu bij, eene loodrecht boven het hoofd staande zon, die, door geen enkel wolkje getemperd, hare stralen met eene kracht naar beneden schiet, waarvan zij, die het niet gevoeld hebben, zich geen denkbeeld kunnen vormen, en men zal zich niet meer verwonderen over de groote sterfte onder de militairen op eenen Indischen veldtogt; of over de verschrikkelijke ziekten, waaraan diegenen, die het geluk gehad hebben om den dood te ontsnappen, nog langen tijd na-lijden. Nog eene zaak maakt de marschen in dit land uiterst moeilijik, vervelend en vermoeijend, t. w., dat het terrein doorsneden en doorkruist is van een oneindig getal groote en kleine uitgedroogde stroombeddingen, stroomen, riviertjes en beken, en dat er geene bruggen zijn. Men kan naauwelijks $\frac{1}{4}$ uur gaan, zonder eene uitgedroogde stroombedding te ontmoeten, welker steile oevers gewoonlijk opgestapeld vol liggen met steenen en groote keiën, terwijl de bodem door eenen stroom of eene rivier gevormd wordt, die soms moerassig en slibberig is. Deze beddingen hebben meestal tusschen de 20 en 30 voeten diepte, en men moet eerst een pad zoeken, over hetwelk men er in kan afdalen; vervolgens eene waadbare plaats om de rivier door te kunnen trekken, en daarna aan de overzijde op nieuws eene plaats om er uit te klimmen. Tusschen *Moentilang* en *Kali-Tjongkong*, een afstand van $\frac{3}{4}$ uur, vindt men zes zulke beddingen, van welke er drie van aanmerkelijke stroomen voerzien zijn. Vooral aan de zijde van

Grogol zijn er, die eene kolonne wel 2 of 3 uren tijds ophouden, en in het bijzonder zijn de kanonnen, de transporten van levensmiddelen en de munitie moeilijk over te brengen. Dikwijls is men genoodzaakt de stukken van de affuiten af te ligten en beide afzonderlijk naar den anderen oever over te brengen. Gewoonlijk doet dan de vijand, die deze zwaarigheden zeer goed kent, gedurende den overtocht eenen aanval, en wel juist op het oogenblik dat de kanonnen nog niet bruikbaar zijn. Dan wordt er veel beleid en vooral veel orde en bedaardheid toe vereischt om te verhinderen, dat men niet van eenige zwakke zijde verrascht worde en om niet met nadeel, bij hunne menigte, den aanval af te slaan. Niet ver van *Mingir* geraakte ik eens in een terrein ingesloten, hetwelk, zoo het effen geweest was, geene twee uren lang zou geweest zijn. Maar op die uitgestrektheid waren vijf stroombeddingen te passeren, en wij waren van alle zijden ingesloten en omringd van eene massa van vijanden. Met 150 man en twee stukken werd ik zes uren lang met dien halsbrekenden arbeid opgehouden, en moest tot vijf malen toe door mijne achterhoede, met de bajonetten, de vermetelen terugdrijven, die door hun groot aantal moed gevat hebbende, van de gelegenheid gebruik wilden maken, om ons, telkens als zij ons een stuk zagen ontmantelen en een ander, hetwelk zoo even den overtocht volbragt had, weder ineen zetten, met hunne lange spietsen op het lijf te vallen.

Den 7^{en} November kregen wij bevel om naar *Mangelang* terug te keeren, en den anderen dag, tegen

den middag, traden wij het kamp, hetwelk voor ons bestemd was, binnen, om bij het hoofdkwartier der armée, hetwelk zich in deze hoofdplaats bevond, als garnizoen te dienen. Eene afwezigheid van zes weken was niet lang genoeg geweest, om ons de genoegens van ons eerste verblijf in dit oord te doen vergeten; maar de ontbijten bij den Luitenant-Kolonel DUPERRON, de diner's bij den Secretaris VAN GROEL, de muzikale soirées bij den Resident, deden ons weldra de bivouacs en rijstvelden vergeten.

Sedert eenige dagen had zich de regentijd geopenbaard. Te 10 ure des morgens begon de regen; hij gудste met plassen tot 11 ure toe; zoodat het water dikwijls geenen genoegzamen afloop kon krijgen en het terrein, hoe oneven het ook was, er door ondergezet werd. Men kan zich in *Europa* geen denkbeeld van die regens maken. Zij doen soms aan eenen nieuwen zondvloed denken, en na dezelve volgen, van 2 tot 6 uren, de verschrikkelijkste donderslagen, vergezeld van lange bliksemstralen, bij aanhoudendheid elkander op; en dagelijks herhaalt zich dit. In het midden der maand November vernamen wij, dat de opstandelingen op nieuw zamentrokken naar de zijde van *Langoon*. Wij gingen den 19^{den} met 200 man derwaarts op marsch. Bij *Boro-bodor* gekomen zijnde, hadden wij de rivier *Progo*, die eenen snellen stroom heeft, te passeren. Het is onmogelijk, vooral in den regentijd, eene vliegende brug, praam of vlotbrug op dezelve in stuur te houden; maar men had voor den overtocht eene allezins zonderlinge brug zamengesteld. Op eene plaats, waar

zich twee boomen, waringa's van de grootste soort, aan weërszijde van den oever, tegen over elkander bevonden, had men van den eenen boom naar den anderen eene brug van bamboes gemaakt, welke brug men door middel van verbazend groote bindsels van rottang, aan de hoogste takken der boomen had opgehangen, in dier voege, dat de rottangs, die het midden der brug vasthielden, schuins om hoog liepen, bevestigd zijnde aan de toppen der beide boomen, die min of meer naar de rivier overbogen. Deze brug had de lengte van 80 en de breedte van slechts drie voeten, en derzelver hoogte boven den spiegel der rivier bedroeg meer dan 40 voeten. Een der boomen stond echter met zijnen voet veel lager, dan de andere ter overzijde. Om nu te vermijden, dat de brug niet eene helling verkreeg, die den overtocht zeer zou bemoeijelijkt hebben, had men het einde der brug niet aan den voet van den boom, maar tusschen de takken van zijnen kruin bevestigd, ten minste 15 voeten hooger dan het terrein was, en vervolgens een ander stuk brugs gemaakt, hetwelk, beginnende uit deze takken, met den steilen oever der rivier vereenigd was, zoo dat wij, door de takken heen, over eene verwonderlijk goed bewerkte brug passeerden. Het geheel was door Javanen gemaakt. De troepen passeerden man voor man. De officieren waren van de paarden afgestegen en leidden dezelve aan de hand. Hoewel deze zoo ligte en bewegelijke brug onder het gewigt onzer beesten tamelijk sterk schommelde, waren deze toch niet al te bevreesd; maar hunne meesters

ziende voorgaan, volgden zij met vertrouwen. Overigens waren de groote verhevenheid der brug, derzelve geringe breedte, die de paarden gelegenheid gaf de geheele hoogte af te zien, de kracht van den stroom en het donderend gedruisch der wateren, die in massa onder onze voeten stroomden, wel in staat, schrik aan te jagen. Desniettegenstaande passeerde alles zonder ongeluk; de bagage veroorzaakte de meeste moeite. Een half uur na dezen overtocht waren wij te *Boro-bodor*, waar eene schans met garnizoen was, benevens een onbewoond kamp, voorzien van bamboezen barakken. Wij legerden ons in dit kamp om er den nacht in door te brengen, en begaven ons den volgende morgen vroegtijdig weder op weg. Aan den voet der bergen *Kamiriombo* aangekomen zijnde, maakten wij, om de troepen te doen uitrusten, dicht bij den beroemden tempel van *Boro-bodor*, halt. Deze tempel is het best bewaarde gedenkstuk der oude godsdienst op *Java*. Het is een waar meesterstuk van bouw- en beeldhouwkunst. Dezelve bestaat uit negen verdiepingen, die als eene pyramide van onder naar boven, in grootte verminderende, toelopen. De zes onderste étages zijn vierkant, de drie bovenste rond, en het contrast dezer beide vormen doet eene uitwerking, die het oog aangenaam treft. Het geheel loopt in een groot rond koepeldak uit. Aan den voet is hij aan elke der vier zijden 526 voeten breed en de hoogte bedraagt 116 voeten. Op het terras van elke étage ziet men eene menigte nissen, die alle wel bewerkte standbeelden bevatten, en hoewel die op Oostersche wijs,

met de beenen over elkander zittende, zijn voorgesteld, zijn derzelver gelaatstrekken veel overeenkomstiger met het Europeïsche, dan met het Indiaansche ras. Behalve deze standbeelden, is er een zeer groot getal basreliëfs aan, met afbeeldingen van dieren, enz. Het is opmerkelijk, dat men daar tusschen, onder anderen, den leeuw vindt, die op *Java* anders onbekend is. Al deze beeldwerken zijn zeer goed bewerkt en even als het gebouw zelf van basalt 1). Tot den bouw heeft men noch kalk noch cement gebruikt; de steenen zijn door insnijdingen aan elkander vastgehecht. Ofschoon men gewoon is dit gedenkstuk een' tempel te noemen, zou ik toch eer van gevoelen zijn, dat het een Mausoleum of graf van eenig aanzienlijk of heilig persoon ware; want het heeft geene binnenruimte en geenen ingang. Het is eene wand, rondom met versierselen bedekt, en mijns oordeels is het te vermoeden, dat zich in het midden een graf bevindt. De Javanen, niettegenstaande zij Mohamedanen en volgens dezen godsdienst verplicht zijn, om van elk beeld, van elk nagebootst wezen, eenen afkeer te hebben, gaan dikwijls in de nissen van dit monument hunne gebeden verrigten en wierook branden. Wij vonden er zelfs offerhanden van vruchten, gekookte rijst, enz. Het oord is overigens zeer eenzaam; men ziet er geene woningen dan in de verte.

1) Zie over dezen tempel vooral CRAWFORD, die er uitvoerig over handelt in de *Transactions of the Lit. Society of Bombay, London* 1820, p. 154 verv., en van denzelfden en van onderscheidene beeldwerken afbeeldingen mededeelt.

Wij vervolgden onzen marsch langs de steile hellingen van het gebergte, de rivier *Progo* aan onze linkerzijde hebbende. Weldra vernaauwde zich het pad zoodanig, dat niet meer dan één man tegelijk passeren kon, en dat één misstap eenen val van 80 tot 100 voeten diep in den stroom ten gevolge zou gehad hebben. Juist op de moeilijkste plaats werden wij verrascht door het vuur des vijands, die zich boven ons bevond, terwijl het ons onmogelijk was omhoog te stijgen, aangezien de helling van het gebergte bijna loodregt was. Wij verdubelden onze schreden, om uit dezen kwaden engpas te geraken en losten geen enkel schot tot wederstand; want wij konden ons niet roeren. De vijand trok, in plaats van ons een terrein te betwisten, hetwelk hem zoo voordeelig was, in dezelfde mate terug, als wij vooruittrokken. Weldra bereikten wij eenen uitweg, in eene kleine, moerassige vlakte, waar de vijand drie lunetten opgeworpen had, die elkander onderling tot verdediging strekten. De aanval begon onverwijld en de Brandals werden overhoop geworpen, verstrooid en uit hunne verschansingen verdreven. Na hen nog eenige oogenblikken nagezet te hebben, zagen wij er geen' meer opdagen en trokken terug om de verschansingen te vernielen. Toen men bezig was om de sterke palissaden die dezelve omgaven uit te rukken, zagen wij door een gat in de palissaden eene slang uitkomen, die de slang van *Sawa* of *rijtslang* genoemd wordt. Zij was 11 voeten lang; maar de dikte ging die van eene gewone paling niet te boven. Haar vonnis was weldra geveld;

eenige sabelhouwen hakten ze in even zoo vele stukken. Intusschen is deze soort van slangen, die op *Java* zeer gemeen zijn, niet kwaadaardig en geensdeels vergiftig.

Wij keerden denzelfden dag nog naar *Boro-bodor* en den volgenden naar *Magelang* terug. Eenige dagen na mijne terugkomst in het kamp, mij omstreeks 11 ure des morgens op de gaanderij buiten mijne woning bevindende en met lezen bezig zijnde, sloeg ik toevallig mijne oogen op, en zag dicht bij den berg *Tidar*, op geringen afstand van het kamp, eene zeer zonderling beweging in de lucht. Eene menigte van vogels draaide en tuimelde, op allerlei wijze, in eenen tamelijk engen cirkel rond. Stofmassa's, drooge bladeren, enz. waren in de hoogte opgenomen, en ziende, dat onderscheidene jonge boomen, pallissaden en barrières van het kamp uitgerukt en medegenomen werden, bemerkte ik, dat het eene windhoos was. Pijlsnel genaakte hij de barakken, klemde ze vast, rukte ze in een oogenblik omver en verstrooide de stukken van ééne derzelve, waarin 300 soldaten huisvestten, heinde en verre weg, nam het geheele dak van 15 officiers-vertrekken mede en stoof niet ver van ons voorbij. Daar het op den tijd der middag hitte was, had zich het grootste gedeelte der officieren en soldaten, op Oostersche wijs ter rust, d. i. tot slapen, begeven, en was eerst wakker geworden door het gedruisch, hetwelk het wegvliegend gedeelte hunner woning had veroorzaakt. Uit vrees echter verroerde zich het grootste gedeelte derzelve niet, maar zij staarden,

zonder te weten wat zij zagen. Het tooneel, dat zich aan de oogen opdeed, was ook zonderling genoeg; want de hoos, het dak en de bamboezen wanden der woningen wegrukkende, hief weldra, hoog in de lucht, een inderdaad komiek zamenraapsel van zaken mede; politie-mutsen, schoenen, bedlakens, kleederen, peluwen, boeken, administratiepapieren enz., enz, en dit alles draaide als of het vleugels had, in de rondte, en verloor zich, wervelend voortdrijvende, in het onbepaalde verschiep vanden dampkring. Om de mystificatie te voltooijen, werden wij, onmiddellijk na het voorbijtrekken der hoos, met eene zee van regen, als met een' zondvloed, overstelpt, en het was inderdaad eene zeer zonderlinge schilderij een 15tal officiers-kamers, die voor een kamp tamelijk wel gemeubileerd waren, wier bedden gespreid en wier tafels met papieren en boeken, — zoo velen de hoos de goedheid gehad had te laten liggen — bedekt waren, van dak ontbloot te zien, terwijl het water er op nederplastte als of het uit sluizen werd uitgestort. Men kan zich een denkbeeld van den toestand onzer goederen maken! Door een groot geluk werd echter niemand gewond.

De opstand, die zich tegen het einde van December 1827 in het vorstendom *Madion* en tegen *Radja-kwessi* geopenbaard had, had den moed onzer tegenpartij zeer gestijfd, terzelfder tijd, dat hij onze krachten verzwakt had, omdat men genoodzaakt geweest was, twee mobiele kolonnes der armée terug te trekken en naar *Rembang* te zenden.

Weldra kregen wij kennis, dat DIEPO-NEGORO zelf 8000 man bij *Karang-Kopek* vereenigd had, ten einde te beproeven, om zich van de schoone provincie *Kadoe* meester te maken. Wij konden op dat oogenblik over geene eenigzins geregelde troepen beschikken, en het gevaar was dreigende. Met veel moeite vereenigden wij 130 man expeditie-naire troepen en voegden er 50 Pradjourits-soldaten, inlanders, die de lijfgarde van eenen Regent of eenig ander edel Javaan vormen, en 20 kanonniërs met 2 stukken geschut bij. Het bevel over deze kleine kolonne werd aan mij opgedragen, met order om mij naar *Moentilan* te begeben en tot op het uiterste post te houden. Deze stelling was de sleutel van alle doortogten. De vijand kon, zonder dezelve eerst genomen te hebben, niet verder doordringen. Ik kon overigens naar welgevallen en met volkomene vrijheid, naar de omstandigheden het vereischttē, handelen. Den 27 December vertrok ik derwaarts; doch had veel moeite om mijnen post te bereiken, omdat de rivieren in den regentijd zoo moeilijk door te komen zijn. In de rivier *Babijlan* was onder anderen de stroom zoo sterk, dat de soldaten, ofschoon het water niet hooger dan tot aan de knieën reikte, zonder steun niet op de beenen blijven konden. Verscheidene vielen achter over en werden slechts met moeite gered. Ik verloor twee geweren, en er bedierf veel ammunitie. De marsch was niet verder dan 3 uren, en toch had ik zes beken en eene groote rivier, de *Ello*, te passeren. Gelukkig lag

de overtochtsplaats over de *Ello* op gouvernementsland en was van eene pont voorzien. De beken passeerde men wadende.

Terstond na mijne aankomst liet ik het opperhoofd van het dorp *Moentilan* bij mij komen en droeg hetzelfde op, om overal spionnen uit te zenden. Deze kwamen met de tijding terug dat de prins (Pangerang) *ADIESOURIO*, broeder van *DIEPO-NEGORO* en een van zijne dapperste officieren, met eene voorhoede van 800 man zich op een half uur afstands van mij bevond; dat hij bevel had, om mij hevig aan te vallen en mijnen post te vermeesteren, en dat het overige gedeelte der armée in twee afdeelingen verdeeld was, de eene aangevoerd door *DIEPO-NEGORO* zelven, geposteed bij *Karang-Kopek*; de andere onder de bevelen van Pangerang *NGEBEIJ*, oom van *DIEPO-NEGORO*, bij *Kanarouan*; doch dat zij geene vijandelijkheden beginnen zouden, dan na het wél slagen van den aanval der voorhoede. Dit bericht gaf mij hoop om in mijne verdediging te slagen. Want aan de geheele massa, zoo deze zich op mij geworpen had, zou ik bezwaarlijk wederstand hebben kunnen bieden; maar wel kon ik hopen, misschien den eenen na den anderen te slaan.

Den volgenden morgen, met zons-opgang, kwam de Panatoe (het hoofd) van het dorp *Krapiac* mij berigten, dat de vijand in aantocht was. Ik liet de wapenen vatten, ging hem te gemoet en trof hem in eene vlakte, niet ver van mijn bivouac, aan. Het terrein was mij gunstig en het gevecht niet van langen duur. Bespeurd hebbende, dat de Pangerang

zich in het middelpunt hunner linie bevond, rigtte ik op dit punt den aanval, en zoodra zij twee of drie man uit het gevolg van den Prins zagen vallen, maakte zich het overige gedeelte uit den weg en keerde terug naar de vorige standplaatsen, die zich op een terrein bevonden, hetwelk zoozeer van waterplassen doorsneden en met hout bedekt was, dat ik mij wel wachtte, hen te vervolgen. Intusschen vormde ik het plan om hen den volgenden morgen te verdrijven. Vóór het aanbreken van den dag maakte ik mij op weg, en wel zonder kanonnen, ten einde meer meester van mijne bewegingen te zijn. De dag brak juist aan, toen ik dicht bij hunne voorwacht was. Zij maakten alarm; ik marcheerde steeds voorwaarts. Het terrein werd al moeilijker en moeilijker, en op een oogenblik dat ik mij met mijne troepen op een zeer laag stuk land bevond, 't welk een doolhof geleek van watersprongen, stroomen en beken, en dat ik beklemd was tusschen steile boorden, waar men geen ander pad dan de beddingen der beken zelve had, zag ik mij onverwachts overvallen van een' hagelbui van kogels, die bijna loodregt op ons nedervielen. Zij waren afkomstig van tirailleurs, die zich gevestigd hadden boven in de kokosboomen, van welke de boorden dezer stroomen bedekt waren, en die van boven naar beneden op ons vuurden. Om mij van deze onheilspellende vogels te ontdoen, liet ik mijne voorhoede de schreden verhaasten, met bevel om eene demonstratie te doen, ten einde deze tirailleurs van het hoofdcorps af te snijden. Dit deed uitwerking. De vrees deed hen in allerijl afklim-

men en naar alle zijden eene uitkomst zoeken. De Pangerang hield met het overschot zijner strijdkrachten niet beter post dan zijne tirailleurs. Ik verdreef hem uit de dorpen waarin hij zich gevestigd had, en vervolgde hem tot in het dorp *Ngabentanion*. Hij trok zich in het gebergte van *Kalietjinking* (Scorpioen-rivier) terug.

Den derden dag trok hij op nieuw uit en begaf zich op marsch, om mij aan te vallen. In beleefdheid niet voor hem willende onderdoen, trok ik hem te gemoet, en doodde eenige van zijne manschappen; waarna hij weder aftrok, verder op dan de vorige dagen.

Na in het kamp teruggekeerd te zijn, ontving ik onderscheidene berigten, dat de vijand zich dien dag stil hield. Onze troepen hadden zich intuschen weder vereenigd, er waren twee kolonnes in aantogt. Maar er was toch geen plan om zich dien dag in beweging te zetten. Ik was dus zeer verwonderd tegen 2 ure 's namiddags eenige kanonschoten en daarna eene zich opvolgende kanonnade te hooren, die te naderen scheen. Men kon niet nagaan wat dit was en zond patrouilles uit, om de vlakte te verkennen. Deze kwamen mij boodschappen, dat alles zoo stil als mogelijk was. Ik liet daarop den Radin-Rongo (hoofd van het district) ontbieden, om hem te zeggen, dat hij onverwijld spionnen op verkenning uit moest zenden. Doch deze zeide mij, dat ik mij door dit geluid niet mogt laten verontrusten, aangezien de vulkaan er de oorzaak van was. Ik beken, dat ik er geheel door mis-

leid was, en alle mijne mede-officieren en soldaten eveneens; zoo zeer kwam hetzelfde met dat van het kanon overeen.

Den 30 December ontving ik weder het berigt, dat de vijand in aantogt was. Ik marcheerde naar *Pekondjien*; maar kon hem niet genaken, aangezien hij zich op het eerste gezigt terugtrok.

Intusschen had men zich de vier dagen, sedert deze verschillende manoeuvres plaats vonden, ten nutte gemaakt, en had 4 kolonnes, behalve de mijne, op de grenzen van *Kadoe* in beweging. Gedurende den nacht van den 30 tot 31 December kruisten zich estafetten en loopers, spionnen liepen rond, ordonnances en brieven kwamen af en aan. Tusschen 11 ure 's avonds en 3 ure 's morgens ontving ik er zeven. Er werd tot eenen algemeenen aanval besloten, en met het opgaan der zon zou het plan ten uitvoer gebragt worden. De luitenant-kolonel LEDEL vertrok met 300 Expeditionairs van *Pisangang*, de kapitein TEN HAVE met 400 man van *Tempel*, de majoor BAUER met 280 man van *Blabak*, en de kapitein DUCHESNE met 120 man van *Kamelokko*, terwijl ik met mijne 200 man van *Moentilan* marcheerde. Deze onderscheidene detachementen vormden eene linie van 5 uren lang en moesten beproeven, om bij een' naar het middelpunt gerigten marsch, de vijandelijke armée in te sluiten, en zich bij *Bligo* weder te vereenigen. Maar oogenschijnlijk begrepen de opstandelingen onze manoeuvre; zij lieten althans het terrein ledig. Alleen bij *Jamoes* stiet ik op eene troep van 1000 man, met geweren gewapend;

deze verstrooiden zich echter op het eerste vuur mijner tirailleurs. De huzaren van den luitenant DE LATRE sabelden er een zestigtal neder; dit was het eenige resultaat, dat wij erlangden. Intusschen was het land gezuiverd en de vijand verscheen er niet meer.

Wij vervolgden onzen togt tot *Bligo*, gelegen aan de oevers van den *Progo*, dien men hier niet kan passeren, omdat er geene brug is en de stroom te hevig, om hem met een vaartuig over te steken. Het dorp is zeer groot en de 5 kolonnes troepen logeerden in de door de inwoners verlatene hutten. Elk zocht zijn quartier. Wij bragten er den nacht van den 31 December 1827 tot den 1 Januarij 1828 door. Alles was, onder de hoede onzer voorposten, gerust ingeslapen. Men waande den vijand ver verwijderd. Maar een weinig voor middernacht werden wij door een levendig geweervuur, waarvan de kogels in groot getal door onze hutten vlogen, begroet. Alles was in een oogenblik op de been, en men bespeurde weldra dat dit vuur afkomstig was van eene bende Brandals, die zich aan de overzijde van den *Progo* weder zamengerot hadden, zeer wel bekend zijnde met de onmogelijkheid waarin wij ons bevonden, om de rivier over te trekken, en die ons dit nachtmuziek veroorzaakten, misschien om ons „een gelukzalig nieuwjaar” te wenschen. Deze onrust was echter niet van langen duur; een paar kanonschoten bevrijdde ons van deze rustverstoorders, en alles begaf zich weder te slapen. Mij echter had dit onverwachte alarm de nachtrust bedorven. Ik ging wandelen in de toen eenzame

lanen, tusschen de tuinen van het dorp, en gaf aan mijne mijmerende gedachten vrijen loop. Na eenige minuten verbrak de wachtroep »alles wel,» door de schildwacht der hoofdwacht aangeheven en vervolgens door alle wachten der voorposten, rondom het bivouac, herhaald, het zwijgen van den nacht en maakte mij indachtig dat het middernacht was. Dit was het oogenblik van overgang van het eene jaar in het andere. Het was het oogenblik, waarin de leden mijner familie in het dierbaar vaderland zich, zoo veel de omstandigheden toelieten, vereenigden; het tijdstip, waarop men voor elkanders heil hartelijke wenschen toebragt, waarop men zich geluk wenschte het vervlogen jaar beleefd te hebben, en de hoop uitte voor eene gelukkige toekomst. Hartelijke gevoelens, blijde gewaarwordingen, vermeerdering van vriendschappelijke gezindheid, verhoogden dan het genot des zamenzijs. Maar dacht men ook aan de afwezigen? aan hen, die zich, verwijderd van hunne vrienden op een ellendig bivouac, in het midden van een vijandig rijk, in eene verzengde luchtstreek, omringd van gevaren van allerlei aard, bevonden? Ik was alleen. — Niemand zeide mij, dat er nog wezens in de wereld waren, die belang in mijn aanzijn stelden. Ik had een jaar ten einde gebragt, dat mij vele moeilijkheden opgeleverd, vele gevaren te overwinnen gekost had. Het jaar dat begon, wat zou het mij baren? Zou ik er het einde van beleven? Zou ik mijn vaderland, mijn innig geliefd vaderland, wederzien? Dat alles gaf stof tot diepe overdenkingen. Doch dit kwam er nog bij: wat kwam ik

hier doen? Ik had het immers wél te huis? was tevreden en gelukkig; deelde in de vreugde des levens, waar ik ze vinden kon; was zonder zorgen. En toch — dit alles had ik verlaten, om krijg te gaan voeren aan het ander eind der aarde, tegen menschen, die mij nooit kwaad gedaan hadden. Ik was gegaan, om door bezwaarlijke togten en ongezonde nachtwaken mijn ligchaam te vermoeijen en mijne gezondheid te ondermijnen, terwijl ik in behagelijkheid en genot des levens had kunnen blijven in een goed land. — De mensch is een raadselachtig wezen; wat wil hij toch?

(Wordt vervolgd.)

DENKBEELDEN

OVER

DE MAATREGELEN,

WELKE

DE OPHEFFING DER SLAVERNIJ IN SURINAME Zouden moeten voorbereiden.

(Ingezonden.)

Welke begrippen men ten aanzien van de vrijlating der slaven ook zij toegedaan, hetzij men toejuiche of zelfs betreure, wat, te dien opzichte, sedert eenige jaren werd te weeg gebragt; voor ieder is het eene waarheid, dat het beginsel der vrijlating reeds tot eene aanmerkelijke hoogte heeft gezegevierd, gezegevierd niet slechts in de overtuiging van zeer velen, maar ook in daden, van welke de wereld gewaagt. De slavenhandel, door welken alleen in de sterfte der slaven kan voorzien worden, is thans door alle mogendheden der beschaafde wereld onwettig verklaard en wordt, met gezamenlijke krachten van een aantal derzelve, geweerd. In de nieuwe wereld, het eigenlijk tooneel van de slavernij der Afrikanen, is, over eene aanmerkelijke uitgebreidheid, die slavernij reeds opgeheven. In sommige der Vereenigde Staten en in *Mexico*, in sommige der Zuid-Amerikaansche Staten en voorts in al de Engelsche volkplantingen

zijn de negers vrij verklaard. Het eiland *St. Domingo* hebben de negers zelve tot eene vrije republiek, *Haïti*, gevormd. Dit gebeurde, hetwelk niet kan worden geloochend, moet zelfs door de halstarrigste voorstanders der slavernij worden aangenomen. Het is een grond, zich niet te bepalen bij de handhaving van het oude. Bepaaldelijk voor onze West-Indische volkplantingen is, hetgeen algemeen voorvalt, niet onverschillig. Inzonderheid is men voor *Suriname* niet meer vrij, naar verkiezing te handelen; want Nederlandsch *Guyana* ligt besloten tusschen Britsch *Guyana*, alwaar de slavernij is te niet gedaan, en Fransch *Guyana*, alwaar de vrijlating staat voorbereid te worden. Het is toch niet mogelijk, dat het gemelde zonder invloed blijve voor onze bezittingen. Het werkt menigvuldig op denkwijze en gedragingen. Het blijft niet verborgen voor degenen, die steeds in slavernij verkeerden en wekt natuurlijk in hen de begeerte op naar eenen toestand, welke wordt afgeschilderd als beter. In *Suriname*, als meer verwijderd van *Haïti*, heeft de opstand van dat eiland voorzeker minder invloed uitgeoefend en zoude het stelsel van slavernij welligt nog lang in volle kracht hebben kunnen blijven, indien de vrijlating in de Engelsche koloniën geene plaats had gevonden. Deze echter heeft de slaven in *Suriname* doen begrijpen, dat ook voor hen de tijd tot vrijwording is gekomen. Om dit te loochenen moet men den heerschenden geest onder die slaven niet kennen! Hoe zoude het ook anders kunnen zijn, bij het dagelijksche verkeer tusschen

de Britsche en Nederlandsche bezittingen; bij de overeenkomst in den landaard, in zeden en gewoonten der negers in beide koloniën en vooral bij de aanwakking van den geest der ontevredenheid, door werkzame kuiperij van vreemden! Hoe kan men verwachten dat de Surinaamsche slaven geduldig berusten in het vooruitzicht van altijd slaven te blijven, omdat zij ten zuiden van de *Rio-Corantijn* wonen, terwijl alle hunne broeders ten noorden dezer rivier, zoo ver Guijanaas kust zich uitstrekt, vrij zijn verklaard! Neen, dit doen zij niet en daardoor wakkert de geest van ontevredenheid steeds aan, en houdt men hen binnen de grenzen der kolonie slechts door militaire bezettingen en oorlogsvaartuigen. Neem beide weg en na verloop van weinige dagen zijn er geene slaven meer in *Suriname*. Het is ons wel bekend, hoe hardnekkig deze waarheid in de kolonie wordt tegengesproken; maar de gronden, die men aanvoert zijn onvoldoende, gelijk de ondervinding leert. Wat anders dan de militaire bezettingen van het nederdistrict *Nickerie* herstelde b. v. de orde, toen in Mei 1841 de slaven van den Engelschman BALFOUR in gewapenden opstand waren en welke waren de gevolgen geweest, indien, op dit punt, het gevaarlijkste van de geheele kolonie, wegens de nabijheid der Engelsche volkplanting, de orde niet dadelijk ware hersteld? Wat gebeurde er in de *Rio-Saramacca*, nadat in de maand Julij van hetzelfde jaar, 8 negers naar *Demerary* waren ontvlugt en het Gouvernement verplicht was, ook den mond van deze rivier door eene oorlogsbrik te doen bewaken? Op zekeren tijd had

zich Z. M. brik *de Brak*, aan welke deze station was te beurt gevallen, naauwelijks verwijderd, om, hooger de rivier op, water in te nemen, of men ontdekte dadelijk een vrij talrijk komplot van negers, die deze gelegenheid wilden te baat nemen, om met het vaartuig van de plantaadje, waartoe zij behoorden, te ontsnappen. Ons bestek laat niet toe, deze voorbeelden te vermenigvuldigen. Doch indien in vroegere jaren het stelsel van slavernij, behalve op dwang, nog eenigermate berustte op de gewoonte, die veel invloed heeft op de negers, zoo blijkt het genoegzaam, hoe weinig deze thans meer in staat is, om hen, zonder dwang, binnen de kolonie te houden. Het geheele stelsel berust dan ook heden ten dage alleen op geweld. Daarom is het op den duur niet vol te houden en tijdelijk slechts met groote opofferingen en bezwaren. Hieronder rangschikken wij, in de eerste plaats, het onderhoud van zes of zeven oorlogsvaartuigen tot eene dienst, die voor de marine niet zeer eervol en even min leerrijk is, hoezeer dezelve allerbezwaarlijkst kan genoemd worden. Immers, maanden en dikwerf zelfs jaren, op eene station te liggen ten einde tegen het weg loopen der slaven te waken, dit is waarlijk voor de zeelieden eene droevige bestemming! Doch bovendien roepen wij den voorstanders van een stelsel, hetwelk wel onhoudbaar mag genoemd worden, toe: al deedt gij eene geheele vloot en duizenden krijgslieden tegen het wegloopen der slaven waken, zoodat er geen een eenige meer ontkomen konde, zal dit beletten, dat zij van lieverlede tot

een nietig aantal versmelten; zal dit uwe, met zoo vele opofferingen, in stand gehouden es slaven-kolonie belletten langzaam weg te kwijnen om eindelijk der moeite niet meer waardig te zijn, te bewaren! Wie weet niet, dat op vele suiker-plantaadjen de slavenmagt jaarlijks tot *vijf* ten honderd achteruitgaat, zoodat, ofschoon zij, op eenige koffij-plantaadjen en houtgronden, dezelfde blijft, ja zelfs aanwast, desniettemin jaarlijks, door elkander, de geheele slavenbevolking met *twee* ten honderd vermindert. Op het einde dezer eeuw zullen de plantaadje-slaven dan nagenoeg uitgestorven wezen; en reeds omstreeks het jaar 1860 hun getal niet meer dan ongeveer 20,000 bedragen; daar onder dezelve verre weg het grootste aantal tot suiker-plantaadjen behooren. En wat de privé-slaven betreft, die ongeveer het een derde van het geheele getal slaven bedragen, deze zijn zonder invloed op de productie der kolonie.

En nu vragen wij eenvoudig, of een dusdanige staat van zaken langer, door eene verstandige regering en een volk, hetwelk zijne belangen kent, lijdelijk kan geduld worden? Of zoude men gelooven *Suriname* te zullen behouden door eene vrije kolonisatie? Maar zoolang de slavernij wordt in stand gehouden, is er niets goeds van deze kolonisatie te wachten(1). Er is dus, reeds uit het oogpunt alleen van welvaart voor de kolonie en het moederland, veel, hetwelk voor de opheffing der slavernij ook in *Suriname* pleit. Nogtans het eensklaps vrij verklaren der slaven is niet hetgeen ons wenschelijk toeschijnt. Eene voorbereiding wenschen wij. Zij moge, in vele opzigten,

moeijelijk zijn , onuitvoerbaar is zij niet en , in allen gevalle , noodwendig geworden (2). Hetgeen als voorbereiding zoude moeten gedaan worden , is , naar onze meening , het volgende :

1. *De tijd en de wijze , waarop de slavernij zal worden opgeheven , moet worden vastgesteld en duidelijk aan de slaven bekend gemaakt.* Blijkens de ondervinding in de Engelsche koloniën , waren de slaven verre van gerust op onbepaalde beloften of dubbelzinnige bewoordingen. Slechts ontwijfelbare verzekeringen namen zij voor goede munt aan en als de zaak dan bij ons werkelijk zal gemeend zijn , zien wij niet , waarom men hun de waarheid niet zal verkondigen (3). Tevens hopen wij , dat die gewigtige regeling van zaken gepaard zal kunnen gaan met de afschaffing van het mengelmoes der thans in *Suriname* van kracht zijnde oude en nieuwe wetten en met de vervaardiging van goede wetboeken , die het vooruitzicht zouden openen van eene betere en vooral spoedigere regtsbedeeling , aan welke groote behoefte bestaat (4). Met deze en met de hier verder voorgestelde of met gelijksoortige andere maatregelen wachte men niet. Want het is hoog tijd , handen aan het werk te slaan.

2. *De vrije bevolking zal men meer algemeen trachten te beschaven en te veredelen.* Goede wetten en spoedige regtsbedeeling zullen dit doel reeds zeer bevorderen. Niets leidt toch meer tot demoralisatie , dan de mogelijkheid , om de wetten te ontduiken en de uitspraken der vonnissen , langs allerlei slinksche wegen , tot in het oneindige te ver-

tragen. Voorts brenge men het huwelijk, als grondslag van alle maatschappelijke instellingen, in eere. Daartoe verbiede men, vooreerst, aan alle burgerlijke en militaire ambtenaren, op straffe van hun ontslag bij overtreding, om met bijzitten te leven (5). Dit verbod strekke men ook uit tot de directeuren der plantaadjes, ten einde de administrateurs, die nu meest alle bepaaldelijk zijn ingenomen tegen gehuwde directeuren, te dwingen, om dienaangaande van stelsel te veranderen. Bij den kleurling moedige men zoo veel doenlijk het sluiten van wettige echtverbindingen aan, door zulks tot een punt van eer te maken. Welligt is dit niet zoo moeilijk als men meent; want de kleurlingen zijn in het algemeen hooghartig en dus gevoelig voor eer. Daarbij hebben de vrouwen veel invloed op dezelve, en deze zullen voorzeker geneigd wezen, om wettige huwelijken aan te gaan, als bij welke zij veel te winnen hebben. Men zoude de kleurlingen die een huwelijk aangaan, eervol kunnen doen vermelden en aan de kinderen, uit dien echt geboren, eene onderscheiding boven de onechtgeborenen toekennen. Tijdens den Gouverneur-Generaal VAN HEECKEREN beproefde men iets dergelijks; men wilde namelijk de echt- en onechtgeborenen in afzonderlijke compagnieën van de schutterij te *Paramaribo* plaatsen; maar moest het voornemen opgeven, wegens de groote ontevredenheid, die het verwekte. Het was ook geenszins billijk aan dien maatregel eene terugwerkende kracht te geven; niemand toch is meester van zijne geboorte; maar iedereen is er meester van,

om geene kinderen meer te verwekken, aan wier geboorte voortaan oncer zoude kleven. Er behoort ook meer gedaan te worden voor het godsdienstig en zedelijk onderwijs der vrijlieden. De geheele kolonie in gemeenten verdeeld hebbende, zoude men de geestelijken genoeg moeten vermeerderen, opdat alle inwoners in staat worden gesteld, om van tijd tot tijd de godsdienstoefening hunner gezindheid bij te wonen. — Te *Paramariho* moet het lager onderwijs verbeterd worden en er moeten scholen worden opgericht, in de overige meest bevolkte gedeelten der kolonie, b. v. in de *beneden Suriname*, in de *Commewyne*, in de *Cottica* en in het *neder district Nickerie*. Deze scholen zal men tevens, zoo veel doenlijk, door de slaven-kinderen doen bezoeken, ofschoon deze in den aanvang nog afgezonderd moeten blijven van de vrij-geborenen. De administratiën, verder, der plantaadjes, zouden weder, even als in den Engelschen tijd, onder contrôle moeten komen; wat die nu toch dikwerf zijn, weet een ieder, die niet geheel onbekend is met de West-Indische zaken. Waarom zoude eene dusdanige contrôle nu onmogelijk zijn, daar zij vroeger bestaan heeft (6)? En niet alleen de malversatiën in het beheer der plantaadjes, maar alle andere, van welken aard ook, moeten geweerd worden en bestraft. Op dit stuk dient de koloniale regering het voorbeeld te geven. Eindelijk, als een middel om op dit alles het zegel van kracht en degelijkheid te drukken, behooren de wetten stiptelijk gehandhaafd te worden, zonder eenig aanzien des persoons, opdat langs dien

weg de sporen verdwijnen van vroegere slapheid.

Alle die middelen, te zamen genomen, zullen, onmisbaar, hoogst voordeelig werken op het moreel der vrije bevolking. En is dit geen droombeeld, dan zullen daar na de slaven, zoo lang zij het nog blijven moeten, hunne meesters meer leeren eeren en, eenmaal ook vrije lieden geworden, derzelve goede voorbeelden navolgen. Maar wat is er van te wachten, indien men met goed gevolg werkt aan de verlichting der slaven, zoo dat velen van hen beter worden dan hunne meesters, welke zij dan verachten? Hoe onmogelijk het dan worden zoude, de slaven, die zoodanige meesters hebben, onder bedwang te houden; dit gevoelen zij voorzeker wel, die tegen hunne bekeering door de Moravische broeders gestemd zijn.

3. *Verlichting der slaven-bevolking, gepaard met trapsgewijze verbetering van hun deerniswaardig lot.*

Behalve de betere voorbeelden, die men hoopt, dat de vrije bevolking in het algemeen zal geven, werke men op de slaven-bevolking door de volgende middelen:

Ten 1ste legge de wet allen eigenaren de verpligting op, om de broeders van het *Moravische* zendeling-genootschap, ter verkondiging van het christendom onder de slaven, door toelating op hunne plantaadjes, behulpzaam te zijn. Dat men in Turkije zoodanige wet onbillijk zoude vinden, is te begrijpen; maar geenszins kan men een dusdanig oordeel vellen bij een christenvolk.

Ten 2de zal men de slavenkinderen, zoo veel de plaatselijke gelegenheid het toelaat, naar de school doen gaan. Ook deze verplichting behoort den eigenaren te worden opgelegd. Waar geene scholen kunnen bestaan, omdat de plantaadjes te ver uit een liggen, roepe men de hulp in der Moravische broeders, ook voor de bevordering van het lager onderwijs. En doet men dit en ondersteunt ter goeder trouw die verdienstelijke mannen, dan zal men zich niet bedrogen vinden in zijne verwachting. (7) Hoe menigmaal heeft steller dezes niet gezien, dat terwijl de mannen met de volwassene slaven godsdienstoefening hielden, hunne vrouwen intusschen de slavenkinderen het lezen leerden! Overigens verwijzen wij hem, die aan de mogelijkheid dezer voorstellen twijfelt, naar de plantaadje *Bergendal* in de boven-Suriname, waar bijna alle slaven christenen zijn, en de kinderen, ja zelfs bejaarde lieden, vrij goed kunnen lezen; gelijk ons zulks door eigene overtuiging is gebleken. Wij verdiepen ons dan ook niet in het veld der ijdele bespiegelingen, wanneer wij de bovengenoemde maatregelen aanbevelen; wij gronden ons op aanschouwing. Even als men op diezelfde plantaadje gedaan heeft, doe men, zoo veel mogelijk, man en vrouw te zamen leven, trachtende door die bijeenwoning tot de vorming van gezinnen te geraken: dan zullen de kinderen naderhand weten, wie hunne ouders zijn. Wanneer de verlichting voortgang heeft gemaakt, voere men de wettige huwelijken in. — Door deze middelen, in verband met de hieronder te vermelden verbeteringen in het lot der

slaven, zullen de ouders voorzeker meer liefde voor hunne kinderen verkrijgen; een gevoel, hetwelk, wij huiveren bijna om het te zeggen, bij vele ouders zeer flauw is. Hoe voordeelig dit op den aanwas der bevolking zal werken, behoeft wel geen betoog; nu sterven zeer vele jonge kinderen alleen door gebrek aan de noodige zorg en oppassing.

Wat de trapswijze verbetering in het lot der slaven betreft, een punt, dat den niet zaakkundigen gemakkelijk kan voorkomen, daaraan zijn inderdaad groote moeilijkheden verbonden. Men vleije er zich, onderanderen, niet mede, langs dien weg bij de slaven een gevoel van dankbaarheid te doen ontstaan. Want, eerstelijk komen daartoe alle concessiën reeds te laat, daar de Negers, sedert de vrijlating in de Engelsche koloniën, de vrijheid beschouwen als een regt, hetwelk hun niet langer kan onthouden worden. In plaats dan van met dankbaarheid de maatregelen te zien nemen, die de vrijwording moeten voorbereiden, zullen deze in hunne oogen slechts een middel wezen, om hen ten voordeele der eigenaren nog langer in slavernij te houden. — Ten andere heeft de slavernij de Negers zoodanig ontaard, dat zij ook in het algemeen voor geene dankbaarheid vatbaar zijn: goedheid geldt bij hen voor zwakheid, van welke zij misbruik trachten te maken. Deze droevige waarheid is iedereen bekend, die uit Europa vrijgevege gezindheden in eene slaven-kolonie heeft medegebragt en in toepassing willen brengen. Zij mag echter den waren menschenvriend niet terughouden, zich het lot der slaven aan te trekken, daar

de lage trap, waartoe zij zijn gezonken, grootendeels aan de slavernij en derhalve aan de blanken zelve, die er hen in gebukt houden, is toe te schrijven. Het goede dat men voor de slaven wil doen, zal dan in den aanvang met dwang moeten gepaard gaan en de tucht geenszins mogen verslappen. Het schijnt evenwel volstrekt noodig, den aard der straffen gedeeltelijk te wijzigen. Vooreerst door de barbaarsche, de menschheid onteerende straf onverwijld af te schaffen, die bekend is onder den naam van *spaansche bok* (8). De uitoefening dezer straf strekt tot schande voor het Nederlandsche volk, en men kan er zich niet genoeg over verwonderen, dat nog zoodanig overblijfsel van de ruwste barbaarschheid bleef bestaan! Wijders zoude de straf van *dwangarbeid in boeijen*, niet meer door het koloniale gouvernement moeten worden toegepast, dan ten gevolge van een regterlijk vonnis en derhalve niet meer op eenvoudige aanvraag van de meesters, *wegens slecht gedrag*. Hoe toch kan het opleggen van eene zoo zware straf, naar willekeur des meesters, langer geduld worden? Om verder de eigendunkelijke handelingen in het bestraffen tegen te gaan, zoude men op iedere plantaadje een boek moeten doen aanhouden, waarin alle straffen werden aangeteekend, met vermelding van derzelver aard en de aanleidende oorzaken tot dezelve. Dit boek moest alijd worden vertoond en de juistheid der inschrijving onderzocht, wanneer Commissarissen over de slavenbevolking, waarvan wij later zullen spreken, de plantaadje bezoeken; terwijl het niet of onnaauw-

keurig aanhouden van dit boek , met opklimmende boete moest gestraft worden.

Ieder eigenaar , directeur of administrateur , die overtuigd werd , van de slaven onregtvaardige , of andere of zwaardere straffen , dan de wet toelaat , op te leggen , moest , indien hij tot de eerste behoort , het regt verliezen , om slaven te houden ; zoo hij eene der laatstgenoemde betrekkingen bekleedt , daarvan ontzet worden. In dezen zin bestaat , zoo wij vermeenen , wel eene wet ; maar de toepassing derzelve falende , baat zij geenszins.

In plaats van , zoo als nu de gewoonte is , ieder verzuim , hoe gering ook , te straffen , zonder het goede te beloonen , — enkele uitzonderingen ten gunste van huisslaven daargelaten , — moet het laatste niet minder dan het eerste plaats hebben. En die belooning besta niet in het schenken van ijdele snuisterijen , maar in het toekennen van kleine daggelden aan de best oppassende slaven der plantaadjes en aan hen , die als handwerkslieden door hunne meesters verhuurd worden. Wij hebben hiervan de beste gevolgen ondervonden , en spreken derhalve , ook op dit stuk , slechts naar de leeringen der ondervinding. Langzamerhand zoude men dezen maatregel meer moeten uitbreiden en dan ook , door het tijdelijk inhouden van het daggeld , ter bestraffing van overtredingen , een middel verkrijgen , hetwelk verre boven de lichamelijke straffen verkieslijk is.

Aan de verordeningen omtrent de kleding der slaven moet een duidelijker zin gegeven en derzelver naleving stipt gevorderd worden. De bepaling , vol-

gens welke de meesters aan de slaven moeten geven *wat noodig is ter dekking hunner naaktheid*, is toch voor zoo verschillende uitlegging vatbaar, dat die dekking voor vele slechts bestaat in eenen lap lijnwaad, ter vervanging van het onmisbaarste kleedingstuk. Ook op de voeding moet de reeds genoemde Commissie bijzonder hare aandacht vestigen. In tijden van schaarschheid der bannanen, lijden vele slaven nu letterlijk gebrek. Aan de wettelijke bepalingen omtrent de kostgronden, wordt toch geenszins de hand gehouden; vooral niet op sommige suiker-plantaadjes, waar men, om maar de grootst mogelijke hoeveelheid suiker voort te brengen, de kostgronden geheel verwaarloosde. In plaats van de bannanen echter op de gebruikelijke wijze wekelijks aan de slaven uit te deelen, zoude het verkieslijker zijn, om hen op de plantaadjes kleine kostgronden te doen aanleggen, voor eigen gebruik. Men zal hen dan echter voor de bewerking dezer kleine gronden een' dag in de week moeten vrijgeven; behalve den Zondag, dien zij nu ook vrij moeten hebben; er echter voor wakende, dat alsdan die dag ook werkelijk tot het gewenschte doel worde besteed; want de bebouwing der gemelde kleine gronden moet even stipt worden gevorderd, als of het werk voor den meester ware; anders zal de zorgeloosheid der slaven eene oorzaak van verwaarloozing zijn. — Deze kleine gronden moeten dan echter aan de slaven in voortdurend bezit worden gelaten, ook na hunne vrij-wording; onder beding van op de plantaadje te blijven wonen. Men

zoude hen verder moeten aanmoedigen, om maïs, cassave en aardvruchten te verbouwen, eenige van de nuttigste vruchtboomen aan te planten, gevogelte te kweken en dergelijke. Door dit alles zullen de slaven tot zekeren welstand geraken, voor hunne kleine bezittingen meer gehechtheid verkrijgen, die hen later zal aansporen om vrijwillig, tegen dagloon, op de plantaadje te blijven arbeiden. — Wat het hoofddenkbeeld dezer inrigting betreft, namelijk eigene zorg voor het onmisbaarste deel van het voedsel, dit komt overeen met hetgeen dienaangaande plaats heeft op de houtgronden; maar op deze geeft men aan de slaven niets; latende hier den verkoop van zoogenaamde wrakke planken over, om zich het noodigste te verschaffen. Dien toevlugt hebben echter de slaven van andere plantaadjes geenszins; weshalve men deze bij voortduring van bakkeljauw, dram, tabak en pijpen moest blijven voorzien; alsmede van ligte kost voor de zieken, kraamvrouwen en kleine kinderen.

Ten opzigte van den arbeid der slaven, heeft men vooral te waken, dat er iederen werkdag niet meer worde gevorderd dan de wettige taak (het zoogenaamde *merk*), welke waarlijk zwaar genoeg is! Anders zal men hen den dag, dien zij meer dan nu vrij hebben ter bebouwing hunner kostgronden, somtijds willen doen inhalen, door de vijf overblijvende werkdagen meer te arbeiden (9). De nachtelijke arbeid op de suiker-plantaadjes, die nog geene stoomsuikermolens hebben en waarvan de molen een zoogenaamd waterwerk is, kan moeilijkelijk verhinderd

worden, daar de werking dezer molens van de watergetijden afhangt; maar de menschlievendheid vordert, dat de slaven, die den halven nacht gearbeid hebben, de helft van den volgenden dag verschoond blijven, terwijl zij nu, na den halven nacht in den molen te hebben gearbeid, op het gewone uur des morgens weder naar het veld moeten, even als of zij de toch zoo onontbeerlijke rust hadden genoten. De zwangere vrouwen zal men ook meer moeten verschoonen en althans geen ander dan ligt werk bij huis doen verrigten. Zij, die kinderen onder het jaar oud hebben, zoude men ook nimmer in het veld moeten zenden en, even min als de zwangere vrouwen, ooit lichamelijke straffen moeten doen ondergaan.

Het is volstrekt noodig om alle deze bepalingen bij de wet vast te stellen. Welligt ook is zulks, ten opzigte van eenige, het geval; wij immers zouden het tegendeel niet durven beweren; want, buiten de regtsgeleerden van beroep, vindt men weinig menschen, die in het doolhof der koloniale wetten en verordeningen genoegzame kennis bezitten, om te durven zeggen, dat deze of gene zaak er niet in voorkomt. Maar, wij hebben het reeds vroeger bemerkt, wat helpen wetten om welke zich niemand bekommert?

Dit zijn de voornaamste middelen, die, naar onze zienswijze, moesten aangewend worden, om het lot der slaven te verbeteren. Hoe langzamerhand meerdere vrijheid op meerdere verlichting moest volgen, dit is voor het oogenblik onnoodig te zeggen. Veel,

zeer veel ware er reeds in het belang der mensche-
lijkheid gewonnen, zoo men het opgegevene ter
goeder trouw ten uitvoer bragt. Wil men het ech-
ter doen met gegronde verwachting van goed ge-
volg, dan zullen de volgende maatregelen, voorzie-
ningen en bepalingen, al mede behartigd moeten
worden.

I. Ieder hoog of laag ambtenaar, die niet, ter
goeder trouw, uit al zijn vermogen, de wettig be-
paalde voorbereidings-maatregelen tot de vrijlating
ondersteunt en doet uitvoeren, moet verwijderd
worden. Geschiedt dit niet, dan lijden de beste
inzigten, buiten den minsten twijfel, schipbreuk op
een stelsel van onderhandsche tegenwerking, of wor-
den magteloos, door slapheid en pligtverzuim. Want
er zal kracht toe noodig wezen, om het bepaalde
te doen uitvoeren; dit kunnen wij van te voren
stellig verzekeren (10).

II. Er moet eene commissie benoemd worden, die
zich uitsluitend bezig houdt met alles, wat tot de
uitvoering der meergenoemde maatregelen betrek-
king heeft. Aan het hoofd dezer commissie stelle
men eenen man, zonder relatiën met de slaven-ko-
lonie, die aan een helder oordeel, bedaardheid en
vastheid van karakter paart. De godsdienstige ge-
zindheden doe men, door hunne leeraren, in die
commissie vertegenwoordigen; een der zendelingen
van de Moravische broeder-gemeente zal in dezelve
veel nut kunnen stichten, omdat die zendelingen
bijzonder goed met den aard der negers bekend zijn.
Omtrent de verdere samenstelling dezer commissie

en de bijzonderheden van haren werkkring, veroorlooft ons bestek geene verdere uiteenzetting; wij merken dienaangaande nog slechts aan, dat dezelve de plantaadjes vlijtig moet bezoeken en wijders, dat van derzelver ijver, onpartijdigheid en vastheid van handeling, met veronderstelling, natuurlijker wijze, van de noodige magt, al mede grootendeels het welslagen der zaak afhangt. Zonder eene dergelijke of gelijksoortige inrigting, zal men te vergeefs beproeven, om tot eene algemeene opvolging van de bepaalde maatregelen te geraken. Ook dit valt gemakkelijk te voorzien (11).

III. Alle vrijlieden, die niet voldoende hunne middelen van bestaan kunnen aantoonen, of een erkend slecht gedrag leiden, of zich aan mishandeling hunner slaven schuldig maken, zullen van het regt om er te houden, verstoken wezen. Zijn zij in het bezit van slaven, dan zal men deze tegen billijke taxatie moeten onteigenen. Waarom zoude men wel in het moederland vaste goederen mogen onteigenen, wanneer het algemeen belang zulks vordert en het in *Suriname* geene menschen mogen doen, die verhongeren of mishandeld worden? Welk eene onbeschrijfelijke ellende staan de slaven toch uit, wier meesters tot de allerlaagste klassen der maatschappij behooren! Over dit punt zoude de bedoelde commissie, onder goedkeuring van het koloniaal gouvernement, zonder hooger beroep moeten beslissen (12).

IV. De vrijlating moet door geene belasting hoege-naamd langer bemoeijelijkt worden. Die nu betaald wordt, is toch te gering, om als schadeloosstelling

te worden aangemerkt, voor het nadeel dat het algemeen eens kan lijden, door het tot armoede vervallen van den vrijgelatenen slaaf. De individuele vrijlating diende integendeel zoo veel mogelijk te worden aangemoedigd; het is de beste en geleidelijkste wijze, om tot eene algeheele afschaffing der slavernij te geraken (13).

V. De tegenwoordige wetten en verordeningen te zwak zijnde om de slaven voor willekeur te vrijwaren, zullen op dit stuk herziening vorderen; zulks gaven wij reeds te kennen. Doch ook de beste wetten kunnen het doel niet doen bereiken, indien geene zeer werkzame politie derzelver naleving bewaakt. — Die politie moet echter zeer onpartijdig wezen en met behoedzaamheid te werk gaan. Zij moet de slaven beschermen, zonder inquisitorisch voor de vrijen te worden; zij moet hem, die als een goed meester bekend staat, dan wel gadeslaan; maar geenszins verontrusten, veel min in het ongelijk stellen, wanneer de slaven onwillig of ongehoorzaam zijn. Dit punt is van belang, omdat de instandhouding der goede orde er van afhangt (14).

VI. De grondstelling, volgens welke *men toch geen en vrijen, tegenover eenen slaaf, in het ongelijk kan stellen*, moet opgegeven worden; hoezeer de oude kolonisten aan dezelve zijn gehecht. Het moet de slaven blijken, dat ook ter hunner bescherming de wet nimmer eene doode letter is. Waar geen regt is voor allen, daar leeft men nog in eenen staat van onbeschaafdheid.

Het vorenstaand opstel heeft de Redactie ontvangen van eenen bij haar bekenden en geachten man, die, door een langdurig verblijf in de kolonie, gelegenheid gehad heeft dezelve grondig te leeren kennen. De Redactie, het stuk met dankzegging aannemende, heeft gemeend, de vrijheid te mogen nemen, op hetzelfde te doen volgen eenige

A A N T E E K E N I N G E N .

(1) *Vrije kolonisatie*. Zij die de mislukking van eene kolonisatie voorspellen, gronden hun gevoelen voornamelijk, ten eerste, op de, naar hunne meening, voor Europeanen, die veldarbeid verrigten willen, ongezonde en ontzenuwende luchtstreek; ten tweede, op de vernedering, aan het verrigten van zoodanigen veldarbeid, in eene slavenkolonie verbonden, en op de voor ligchaam en geest verderfelijke uitwerkselen der zedeloosheid, die het bijna onvermijdelijk gevolg schijnt te zijn van de aanwezigheid eener slavenbevolking. Wat het eerste punt, het klimaat, betreft, daarover zijn de oordeelvellingen van menschen, die jaren lang Suriname bewoond hebben, zoo uiteenloopende, dat eene kolonisatie door Europeanen, vooral indien deze met voordeel eene andere cultuur kunnen verrigten dan de uitputtende suikerteelt, daarom alleen niet noodwendig schijnt te moeten mislukken. De tweede zwaarigheid is in ons oog zeer gewigtig, doch hare wegruiming

hangt van den mensch zelven af. Wanneer eenmaal, na de opheffing der slavernij, de veldarbeid in eere gebragt mogt worden, gelijk dezelve in Europa geëerd is, en de maatschappij op eenen hechteren zedelijken grondslag gevestigd zal zijn, zal deze verhindering opgeheven wezen.

Niettegenstaande wij, met den geachten steller, ook vóór de aankomst der jongste ongunstige berigten, betrekkelijk de op den post *Groningen* beraamde kolonisatie en den terugkeer in het vaderland van twee der vier uitgezonden, ons de zwaarigheden dezer onderneming niet hebben ontveinsd, vordert evenwel de onpartijdigheid, niet onvermeld te laten, dat onder de in Suriname gevestigde Europeanen of derzelver afstammelingen, verscheidene gevonden worden, die van eene Europeïsche kolonisatie veel heils verwachten, zonder nog dadelijk de opheffing der slavernij, als eene onvermijdelijke voorwaarde, op den voorgrond te stellen. Men vindt in een paar N^os. van het *Surinaamsch Nieuws- en Advertentie-blad*, van Februarij 1844, een uitgebreid plan, tot oprigting eener Maatschappij ter bevordering van kolonisatie, en in het nummer van 2 Maart 1844, eene oproeping van de deelhebbers in dit plan, tot eene beraadslaging over hetzelfde. Ook wordt ons gemeld de benoeming eener Commissie, uit 7 personen bestaande, om de bezwaren te onderzoeken, welke de Heer predikant **BETTING**, in een uitgebreid schriftuur, tegen de kolonisatie heeft aangevoerd. Die Commissie, uitgenoodigd om zoodanige voorstellen te doen, als zij vermeende te behooren, heeft aan dien last voldaan, en is van meening geweest, dat de bezwaren van genoemden heer ongegrond zijn. Zij acht dat noch het luchtgestel, noch het te verrigten werk, den Europeaan onvoorwaardelijk schadelijk is, en grondt zich daartoe op het voorbeeld van onderscheidene Europeanen, waaronder vele Nederlanders, die hunnen eigenen grond bebouwen en bearbeiten. Men meldt insgelijks dat de twee hier te lande wedergekeerde bouwlieden, **BOVENKAMP** en **DE VRIES**, in eenen zie-

kelijken toestand op den post *Groningen* aangekomen waren, zoodat zij aldaar niets hoegenaamd hebben kunnen verrigten. Ook mogen wij niet onvermeld laten een verhaal, opgeschreven als uit den mond dezer beide mannen, volgens hetwelk »de »Gouverneur der West-Indiën heeft kunnen goedvinden, de »vrouw van den alsnog in de kolonie verblevenen landbouwer »*RIJSDIJK*, wier aanwezen op het voorgenomen etablissement »zoo belangrijk was,” (dewijl zij in het overgebragte huisgezin vrouwelijke hulp en zorg moest verschaffen) »tot »minne te gebruiken voor zijn kind, daar Mevrouw de »Gouvernante ook pas bevallen was; alzoo van de in Indië »zeldzame gelegenheid gebruik makende, om eene blanke »vrouw tot min te bekomen.” (1) Dit bericht was ons reeds te voren, als uit *Suriname* zelf megedeeld, ter oore gekomen. Het nu daarvan in druk gegeven verhaal doet ons des te meer vreezen, dat er inderdaad een misslag is begaan, die, wat wij ook voor het bewind van den tegenwoordigen Gouverneur-generaal wenschen mogen, ons onverschoonlijk voorkomt. Indien in dezen voor *Suriname* zoo gewigtigen tijd, de proefneming van eene hoogst belangrijke zaak, door den Gouverneur der kolonie wordt in de waagschaal gesteld, omdat hij voor zijn kind liever eene blanke dan eene zwarte minne verkiest, dan toont hij daardoor alleen, niet op de hoogte zijner betrekking te zijn.

(2) *Voorbereiding tot het afschaffen der slavernij.* De schrijver spreekt, verder, in de onderstelling, dat het mogelijk zijn zal, de maatregelen, ter voorbereiding noodig, behoorlijk in werking te brengen. Die mogelijkheid kan echter nog betwijfeld worden. Immers de medewerking der vrije bevolking in de kolonie zal altijd, in meerdere of mindere mate, worden gevorderd. Maar zal zoodanige medewerking te verkrijgen zijn? De planters en die met hen eene gemeene zaak maken, hebben, over het geheel, eigene inzigten, aan welke zich niet slechts hun belang,

(1) *Utrechtsch Avondblad*, 8 Mei 1844.

maar ook dikwijls eene diepe overtuiging verbindt. Zoo worden soms de noodwendigste veranderingen niet erkend als wenschelijk en bestreden met eenen tegenstand, welke niet behoeft afgesproken te worden, om algemeen, aanhoudend en veel vermogend te zijn. Men herinnere zich het gebeurde in de Engelsche koloniën. Te vergeefs klaagde men, reeds voor anderhalve eeuw, in Engeland, over het harde lot der negers; de planters hielden die klagten voor dwaas. Te vergeefs jammerde men over de ijsselfheden van den slavenhandel; die handel werd voorgedragen, »als »een aangeboren regt, hetwelk niet kon worden ontnomen,» 1) tot welks langzame afschaffing zelfs men niet konde verstaan. Te vergeefs poogde men, toen eenmaal de handel was afgeschaft, verzachtende bepalingen voor de slaven in te voeren; »geene kolonie,» zeide lord STANLEY, »of zij »sloeg met minachting de waarschuwingen en beschikkingen van het parlement en het moederland af.» Te vergeefs werd eindelijk door het leerlingschap een staat van overgang tot de vrijlating der slaven beraamd; van dezelve werd alstoen door de meesters nog meer gevergddan vroeger en vijandschap gekweekt in het hart dergenen, die welhaast, als vrijen, naast hen zouden staan. — Mogen andere gezindheden dan deze, in *Suriname*, heerschen!

(3) *Verkondigen*. Wanneer men tot de overtuiging zal gekomen zijn, dat ook bij ons, op een min of meer verwijderd tijdstip, de slavernij moet worden opgeheven, schijnt het vaststellen en mededeelen van dat tijdstip nuttig. Zoodanig werd niet slechts, in Engeland, ten opzichte en van den slavenhandel en van de slavernij geoordeeld; maar ook elders. In 1787 werd bij de Constitutie, voor

1) »They considered that trade as their birth-right, which could not be »taken from them.» CLARKSON, *History of the abolition of the African »slavetrade*,» Deel II. bl. 516. In 1804 klaagde men in het parlement, dat de belanghebbenden slechts kunstenaarijen gebruikten, om de reeds onvermijdelijk geworden afschaffing van den handel te beletten, in stede van uit de beraadslagingen aanleiding te nemen tot wijze voorzorgen.

de vereenigde Staten van Noord-Amerika, het tijdstip van de vernietiging der slavernij bepaald. In het laatst der vorige eeuw verklaarde Denemarken, dat de slavernij in deszelfs koloniën, »met den aanvang der aanstaande eeuw» een einde zoude hebben. In het vorig jaar heeft de commissie, in *Frankrijk* benoemd, met den Hertog DE BROGLIE aan het hoofd, om de vraag der emancipatie, ter aanzien der Fransche volkplantingen te onderzoeken, voorgesteld, het tijdstip der vrijlating te stellen over tien jaren, met maatregelen ter voorbereiding in afwachting daarvan. Ook hier te lande werd reeds in 1797, in de nationale vergadering, door den heer GEVRENS voorgedragen: »in de toen ontworpen constitutie »den tijd van 15 of minder jaren te stellen, na welke »in onze koloniën geene slaven meer zouden mogen worden gebruikt.”

(4) *Betere regtsbedeeling.* De schrijver klaagt over het »mengelmoes der thans vigerende oude en nieuwe koloniale wetten”, en uit den wensch, dat die staat van zaken ophoude; dat ook in *Suriname* wetboeken worden ingevoerd. — Die behoefte zal wel niemand kunnen loochenen. De *Gouvernements-bladen* zelve, sedert 1816 tot en met 1839 in de kolonie uitgegeven, behelzende de *Proclamatien, Publicatiën, Notificatiën en Resolutiën van den Gouverneur van Suriname, van het voormalig Hof van Policie en van den Gouverneur-Generaal der Nederlandsche West-Indische bezittingen* 1), leveren daarvan het onwidersprekelijk bewijs. Bepalen wij ons ditmaal tot eenige berigten wegens den toestand der strafwetgeving en strafregtspleging, — gelijk zij in die officieële verzameling voorkomen. — Al dadelijk valt ons oog op het koninklijk Besluit van 15 Augustus 1834, bij Publicatie

1) Gedrukt voor rekening van het Departement der Maatschappij: *Tot nut van 't Algemeen te Paramaribo.* (Amsterdam, G. A. SPIN, 1837, 1840, 1092 en 208 bladz. 2 deelen 8°).

van den Gouverneur-Generaal der Nederlandsche West-Indische Bezittingen van den 19 November daaraanvolgende (*Gouvernements-Blad* N°. 15) ter kennis van het algemeen gebracht. Bij eene wet van 25 April 1838 (*Gouvernements-Blad* N°. 5) verklaarde de Gouverneur-Generaal, dat de inhoud van gemeld koninklijk besluit twijfel had doen ontstaan, of de woorden: »dat in al zulke gevallen, waartegen bij het Militaire Wetboek niet is voorzien, het oud-Hollandsch strafregt voor als nog alleen toepasselijk zal zijn,” in eenen beperkten zin opgenomen moesten worden, en mitsdien eene uitsluiting van de door den kolonialen wetgever verordende strafwetten aanduiden; dan wel, of de bedoelde koloniale strafwetten onder de woorden *oud-Hollandsch strafregt* waren begrepen, en alzoo in de gevallen, bij 's konings besluit vermeld, evenzeer van toepassing moesten zijn. 1) Na den kolonialen Raad te hebben gehoord, werd, ter wegneming van alle onzekerheid, goedgevonden te bepalen, dat *alle* binnen de Nederlandsche West-Indische bezittingen vigerende strafwetten, hetzij van vroegere, hetzij van latere dagteekening, onder de woorden *oud-Hollandsch strafregt* waren begrepen, als met het oud-Hollandsche strafregt één geheel uitmakende, en derhalve ook de koloniale strafwetten van volkomene toepassing zouden zijn. — Wil men een blijk van de onbestemdheid, die in de strafwetgeving heerscht, men vergelijkte slechts de verplichting der Surinaamsche Regters met die der Regters in het Moederland. — Art. 33 van het *Reglement op het beleid der Regering in de kolonie Suriname*, vastgesteld bij koninklijk besluit van 9 Augustus 1832, 2) schrijft voor: »In alle criminele vonnissen zonder onderscheid, welke ten laste van eenen beschuldigde worden gewezen, moet de misdaad worden

1) *Z. Gouvernementsbladen*, Eerste stuk, bl. 976 volg. Tweede stuk bladz. 142.

2) *Gouvernementsbladen*, I. 904—916.

uitgedrukt en omschreven, met vermelding der *regtsgronden*, waarop de uitspraak berust." — Hier mist men derhalve het zorgvuldig, duidelijk voorschrift, van hetwelk ons Wetboek van Strafvordering gewaagt. Hier wordt niet geboden, op straffe van nietigheid, *den tekst, het artikel der wet*, uit kracht van hetwelk een feit strafbaar is, te vermelden; 1) hier wordt niet geboden, afzonderlijk te beraadslagen: 1° over het bewezene of niet bewezene der daadzaken, 2° over derzelver qualificatie, 3° over het bewezene der schuld van den beschuldigde aan de daadzaken, en laatstelijk 4° over de toepassing der straf, bij de wet bepaald 2).

Er is echter, wijerkennen het met genoegen, een vooruitgang, een streven naar codificatie zichtbaar. Wij vinden daarvan eene proeve in de wet van $\frac{13}{18}$ Mei 1836, (*Gouvernements-Blad* N° 9) houdende *strafbepalingen tegen diegenen, welke, door verregaande onvoorzigtigheid en achteloosheid, oorzaak zijn van, of aanleiding hebben gegeven tot het ontstaan van brand*. Opmerking verdient de aldaar uitgedrukte behoefte aan »vaste lokale strafbepalingen 3),” welke tot die wet aanleiding gaf. — Vooral moet in dit opzigt melding worden gemaakt van de *Publicatie* van 16 Maart 1830 (*Gouvernementsblad* N° 2) *ter beteugeling en bestraffing van feitelijke gewelddadigheden* 4). — Bezielde met den wensch naar »wettelijke beschikkingen, meer overeenkomende met den geest des tijds en de begrippen eener gezonde Lijfstraffelijke Wetgeving,” werden de op dit stuk dusverre gebruikelijke Wetten, Ordonnantiën of Reglementen

1) Wetb. v. strafvord. Art. 94. — Art. 211.

2) Wetb. v. strafvord. Art. 206.

3) *Gouvernementsbladen*, II. 61 volg.

4) *Gouvernementsbladen*, I. 666—675. Die verordening bevat 40 artikelen. — Verg. over de *versachting* dier wet de *Publicatie* van 8 Mei 1841, vermeld in de *Bijdragen* N° 1, bl. 45 volg. — Zie ook *Gouvernementsbladen*, I. 777; *Publicatie* van 1 Februarij 1831 (*Gouvernementsblad* N° 1.)

afgeschaft. In Art. 1 gaf men eene definitie van *feitelyke gewelddadigheden*, die volgens Art. 2 in *gequalificeerd* en *eenvoudig* werden onderscheiden. — *Gequalificeerd* waren zij: of 1° door de plaats waar, of 2° door de personen, tegen welke zij zouden gepleegd zijn; of 3° door de gevolgen, welke zij gehad hadden, of 4° door de hulpmiddelen, waarvan men zich bediend had, of 5° door de omstandigheden, die met dezelve waren gepaard gegaan.

Bij Art. 24 werd den Regter de bevoegdheid toegekend, bij *bijsonder* verzachtende omstandigheden, de straf tot beneden het *minimum* te verminderen. In de Art. 27 en 28 werd het regt van zelfverdediging en dat van verdediging van anderen gehuldigd 1). (Verdediging van het leven, de gezondheid, de eerbaarheid, veiligheid, eigendom van den dader, of van een of meer zijner huisgenooten.)

Zoo hield de Publicatie van 31 Aug. 1830 2) (*Gouvernements-Blad* N°. 12) eene Strafwet in *tegen het namaken en vervalschen van Biljetten en verdere Akten der Particuliere Westindische Bank, en medepligtigheid aan die misdrijven*. — Geene deelneming was strafbaar, ten zij *wilens* en *wetens* of zekere daden waren gepleegd, of andere nagelaten. — Zoo werden bij de Publicatie van 12 November 1830 3) (*Gouvernements-Blad* N°. 15) houdende *voorzieningen ten aanzien van het verkoopen van dranken aan Paramaribo* (Art. 34) alle vroegere verordeningen, welke strijdig mogten zijn met eenig voorschrift, in die wet voorkomende, voor vervallen verklaard. — Zoo erkende men al verder de behoefte aan *eenige meer stellige en bepaalde voorschriften* bij het vaststellen der Publicatie van 10 Julij 1832, (*Gouvernements-Blad* N°. 10) houdende *strafbepalingen tegen injuriën, burengerucht en schennis van het huisregt* 4).

1) Verg. hierbij *Crim. Wetb. voor het koningr. Holland*. Art. 133—135.

2) Eerste stuk, bl. 719 volg.

3) Eerste stuk, bl. 739 volg.

4) *Ibid.* bl. 894 volg.

Maar, indien zulke verbeteringen in de strafwetgeving eenen trapswijze overgang tot eenheid en zekerheid van het regt aanduiden, wat zullen wij van de Regtspleging zeggen? Bij de Publicatie van 20 October 1827 1) (*Gouvernements-Blad* N°. 5) werd, ingevolge koninklijk besluit van 5 Augustus bevorens, in de West-Indische kolonien afgekondigd *het ten jare 1798 op den 10^{den} October vastgestelde Reglement, volgens hetwelk zal worden geprocedeerd tegen zoodanige gevangenen, die tot geene confessie der misdaad of misdaden, hun door den publieken Aanklager te laste gelegd, kunnen gebragt worden*. Wij zullen wegens dat Reglement, hetwelk tot aan de invoering der Fransche wetgeving een voornaam deel der manier van procederen in criminele zaken in de Provincie Holland heeft uitgemaakt, niets meer aanmerken, dan wat de Heer DE BOSCH-KEMPER in de Inleiding tot het *Wetboek van Strafvordering ontwikkeld* bl. CXXXVI daarvan zegt: »In het eerste lid van Art 1 werd de pijnbank geheel als afgeschaft beschouwd; in het tweede lid echter werd aan den Regter de bevoegdheid gegeven, om door zoodanige middelen, als hij gepast zoude oordeelen, den beklaagde tot antwoorden te noodzaken, waardoor inderdaad eene *gewijzigde pijnbank* werd ingevoerd. Zoo werd nog in 1802 een zekere JANSSEN met *bullepeesslagen* tot bekentenis gebragt 2)». Vond zulk een misbruik binnen *Amsterdam* plaats, welke middelen zal de Regter in *Suriname* gepast oordeelen?

Aan de Publicatie van 23 December 1828 (*Gouvernements-Blad* N° 29) bepallende de *Leges* en *Emolumenten*, welke op de *Publieke Kantoren* ten behoeve van den Lande

1) Eerste stuk, bl. 319—323. — Een bijzonder *Reglement op de Militaire Regtspleging bij de Landmagt in de Nederlandsche West-Indische bezittingen* werd ingevoerd bij Publicatie van 9 Mei 1832. I. 872 889, ingevolge koninklijk besluit van 19 Februarij bevorens.

2) MELJEN, *Esprit, orig., et progrès d. Institut. judic.* IV. 307 suiv.
H. C. VAN HALL, *Regtsgr. Verhandel.* bl. 103.

en voor de Ambtenaren zullen worden berekend 1), ontleenen wij het volgend tarief, als bijdrage tot de kennis van de, in *Suriname* gebruikelijke straffen.

De Cipier in de Forteresse Zelandia.

Gld. Cts.

Wegens kostgeld van eenen blanke of vrijman,	
per dag.....	» 50.
Idem van eenen slaaf, per dag.....	» 25.
Voor het afstraffen van eenen slaaf met eenen zoogenaa- mden Spaanschen Bok in de Forteresse Ze- landia.....	1 »
Voor het genezen van eenen slaaf, indien hij niet dadelijk wordt afgehaald.....	1 50.

Bij het geeselen en brandmerken.

Voor het leveren van het touw.....	2 »
Idem van de roede.....	1 »
Ten behoeve van den Scherpregter.....	2 »
Idem voor een brandmerk.....	1 »

Bij het voltrekken van de doodstraf.

Voor het leveren van den strop.....	2 »
Ten behoeve van den Scherpregter.....	3 »

*Bij het appliceren van eenen zoogenoemden Spaanschen
bok onder de galg.*

Voor het leveren van het touw.....	1 50.
Idem voor de roede.....	1 »
Ten behoeve van den Scherpregter.....	1 »

*Bij het afstraffen van eenen blanke of vrijman
met een vierkant.*

Voor het leveren der bullepezen.....	2 50.
--------------------------------------	-------

1) *Gouvernementsbladen*, I. 571, 588.

Voor iederen Onderofficier.....	1	50.
Voor het transporteren van eenen blanke of vrijman naar het Hof.....	»	25.
Idem van eenen slaaf.....	»	25.
Voor het transporteren van een' blanke of vrijman naar de Justitieplaats.....	1	»
Idem van eenen slaaf.....	1	»
Voor het ontsluiten van eenen blanke of vrijman..	1	»
Idem van eenen slaaf.....	»	25.
Voor het inklinken in bandijtenboeijen, wegens gedane moeite.....	3	»
Voor het benoodigde kostgeld bij het transporteren naar het kordon van blanken of vrijlieden, in eens.....	6	»
Idem bij eenen slaaf.....	3	»

Gelijk in den jare 1839 bij koninklijk Besluit eene Commissie benoemd is tot het daarstellen der vereischte ontwerpen, om de nieuwe Nederlandsche wetgeving voor Neêrlandsch Indië toepasselijk te maken, 1) en tot het doen van alle zoodanige verdere voorstellen, als in verband daarmee dienstig zullen worden geoordeeld, zoo ook hopen wij, dat de belangen der West-Indische Bezittingen in dit stuk mede zullen worden behartigd. — Men weet, dat reeds in 1828 de *Code d'Instruction Criminelle* en de *Code Pénal*, onder zekere wijzigingen, voor de Fransche West-Indische koloniën werden verbindend 2) verklaard; een maatregel, den edelen Minister van KAREL X, HYDE DE NEUVILLE, waardig.

(5) *Bijzitten*. Het leven met bijzitten hoorden wij wel eens voorspreken met het zeggen, dat het in Suriname

1) Z. *Nederlandsche Jaarboeken voor Regtsgeleerdheid en Wetgeving* door de Heeren DEN TEX en VAN HALL, 1839, bl. 703, 1841 bl. 38.

2) Zie DUVERGIER, *Collection complète des Lois*, Tom. XXVIII.

niet anders kan. Hoe droevig dusdanige noodzakelijkheid er zijn moet, kan men opmaken uit de bijzonderheden bij **TEENSTRA** vermeld, *de Neger-slaven* enz. bl. 24, 48 en 64, welke doen zien, welk dikwerf het lot is der bijzitten en van derzelver kinderen. In een werk van 1827 *Reize naar Guatemala*, door J. H., vindt men bl. 13, de volgende gewigtige opmerking: »Het bewonen der kolonie door de eigenaars der plantaadjen, met derzelver gezinnen, zou ook eenen zeer gunstigen invloed op de zedelijkheid der bevolking kunnen uitoefenen, door allengskens de ergeris te verminderen, van zoovele mannen van aanzien met zwarte of gekleurde zoogenaamde huishoudsters in openbare ontucht te zien leven. Door deze onbetamelijkheid lijdt ook de gezellige verkeerung in eenen hoogen graad, want het is natuurlijk, dat de huizen van die heeren door fatsoenlijke Europeaansche vrouwen worden geschuwd, ten gevolge waarvan de hare ook door hen weinig bezocht worden en er alzoo een schier algemeen gebrek aan gezelligheid ontstaat.» In *Britsch Gujana* wonen de eigenaren meer zelve op de plantaadjen.

(8) *Contrôle op de administratie der plantaadjen.* Aangaande de misbruiken, bij de administratie der plantaadjen in zwang, aarzelde **VAN HOEENDORP** niet, voor *twintig* jaren, in zijne *Bijdragen* 1) eene mededeeling bekend te maken, waarbij, met aandrang, dat toch de eigenaren zelve mogten waken, werd gezegd, dat jaarlijks twee millioenen guldens gerekend konden worden hun niet te goede te komen; vermits men het er voor houden kon, dat op de goederen, uit de pakhuizen te *Paramaribo* aan de plantaadjen af te leveren, 1 millioen, van het in *Paramaribo* verkoopen van banannen uit de plantaadjen, f 500,000 en van het verkoopen van koffij, suiker, cacao enz., onttreemd uit de ponten, met welke de plantaadjevoortbrengselen worden vervoerd, weder f 500,000 gemaakt

1) *Bijdragen tot de Huishouding van staat.* D. VII bl. 399 en verv.

werd, welke sommen ten voordeele kwamen van anderen dan de eigenaars en hypotheekhouders.

(7) *Moravische broeders*. Van alle zendelingen zijn deze, mede in de Engelsche koloniën, altijd gehouden het minst tot vijandschap te stemmen tegen de meesters. Echter worden zij, ook na de vorderingen daarmede in de laatste jaren gemaakt en volgens de gunstigste opgave, welke wij hebben gevonden, nu slechts op 100 van de Surinaamsche plantaadjen toegelaten en wel soms op zeer beperkte wijze. Men wil den arbeid er niet om doen vertragen en vreest alle verdere verlichting der slaven, als gevaarlijk voor de magt der blanken.

(8) *Spaansche bok*. Wij vinden deze straf op de volgende wijze beschreven: de tot dezelve verwezene neger of negerin, wordt nedergelegd, de handen worden zaamgebonden en de knieën tusschen de armen naar boven getrokken; vervolgens wordt de boeteling op zijde geworpen, met een' paal vastgemaakt, dien men in den grond steekt, en daarop door eenen neger, met eene roede van tamarindekjes, eerst op de eene zijde en vervolgens op de andere zijde gegeesseld, en wanneer dan het vleesch bloot komt, wordt hetzelfde, om beter te heelen, met citroensap, waarin buskruid is gemengd, ingewreven.

(9) *Merk*. Het behoeft geen betoog, dat al hetgeen, bij het allengs verminderen der slavenbevolking, kan dienen, om den slavenarbeid uit te winnen, van het grootste belang is. In het hierboven aangehaalde werkje van 1827 *Reize naar Guatemala*, vindt men, op bl. 11 aangeteekend, »dat ook reeds op de (Surinaamsche) plantaadjen, »de stoom een groot gedeelte van voormaals menschelijken »arbeid verving.” In de Engelsche plantaadjen neemt het gebruik van den ploeg, mede voor de suikerteelt, toe. Men vergelijke het geschrift van THOMAS CLARKSON, *Not a labourer wanted for Jamaica*, London, 1842, alsmede *Letters on the slave-trade, slavery and emancipation* door G. W. ALEXANDER, London, 1842, inzonderheid bl. 95.

(10) *Kracht van uitvoering.* De verhouding van de meesters tot de slaven bestaat niet slechts door de wetten, maar ook in de zeden en waar zij in de wetten opgeheven wordt, komt zij soms, met dubbele kracht, in de zeden te voorschijn. Men zie hetgeen TOCQUEVILLE er van zegt, in het beroemd werk *de la Démocratie en Amérique* vooral in het belangrijk hoofdstuk: *état actuel et avenir probable des trois races*. Hiermede hangt het zamen, dat men meermalen, zonder vrucht, getracht heeft, eenen tusschenstaat geboren te doen worden tusschen slavernij en vrijheid. En niet slechts is het moeilijk de handelwijze der meesters jegens de negers te veranderen; maar ook de negers worden bezwaarlijk tot eene gewenschte ontwikkeling gebragt, zoolang hun geene voldoende vrijheid verleend is. BURKE zeide: »it is impossible to civilize slaves.»

(11) *Commissie tot uitvoering der maatregelen.* Wij meenen de aandacht ook nog te mogen vestigen op eene van de bepalingen in der tijd, door den heer CANNING voorgedragen, ten aanzien der Engelsche koloniën, eer men tot de vrijlating der slaven in dezelve had besloten, namelijk de aanstelling van *beschermers der slaven* (*protectors*) gelijk er dan ook in vijf van de zeven Engelsche kroonkoloniën, onderanderen in Berbice en Demerary aangesteld werden. Lieden, op openbaar gezag gevestigd, met het doel, de belangen der slaven voor te staan, kunnen voor dezelve meer verrigten, dan ambtenaren, verplicht over de gemeenschappelijke belangen te waken.

(12) *Onteigening.* Het voorstel van den schrijver om, onder goedkeuring van het koloniaal Gouvernement, door de bedoelde commissie, in zekere gevallen, de onteigening der slaven tegen billijke taxatie te doen uitspreken, hecht zich aan een der gewigtigste vraagstukken, aan welke ons tijdschrift gewijd behoort te zijn. Eene algemeene opvatting heeft de ondernemers dezer *Bijdragen* doen verdenken van het drijven eener emancipatie of zonder schadeloosstelling aan de eigenaren of met eene scha-

deloosstelling welke het vermogen des lands te boven zoude gaan. Wij kunnen te dezer plaats, het onderwerp niet behandelen, maar bepalen ons te zeggen, dat wij met eene vrijlating eenen maatregel verstaan, welke in het belang is, ook der eigenaren zelve en dat wij overigens zoowel voor de koloniën als voor het moederland de inachtneming wenschen van Art. 162 der grondwet.

(13) *Bijzondere vrijlating.* Men vergelijkte het in ons eerste nummer bl. 52 reeds vermelde getuigenis van den heer LANS. Volgens het daarvan opgegevene, van wege den Minister van Marine in Frankrijk, bedroeg het getal vrijgelatenen in de Fransche koloniën, in *Fransch Gujana, Martinique, Guadeloupe* en *Bourbon*, in het begin van 1842, 40,585 en hebben gedurende dit jaar, nog 766 vrijlatingen plaats gegrepen.

(14) *Eene zeer werkzame politie.* Naarmate de toestand der slaven dien der vrijlieden meer nabij wordt gebragt, worden ook de maatregelen van orde meer uitgebreid. In de Engelsche koloniën, schoon de maatschappelijke toestand derzelve, sedert de algemeene vrijlating, meer gewonnen heeft, dan derzelver voorstanders hebben durven verwachten, is aan de werkzaamheden der politie veel te koste gelegd. De neger, gewoonlijk gehecht aan den grond dien hij bewoont, zal misschien dubbel aan denzelven verbonden worden, naarmate de slavernij minder op hem drukt en ook des te meer ongeneigd, voor het geen hij bezit, onzekere kansen te gaan beproeven. Nogtans voor velen zal het zorgeloos leven in de vruchtbare velden van Guijana bekoorlijk zijn. Velen zal welligt het hoogere dagloon aanvuren, hetwelk de Engelsche planter kan en ook wel zekerlijk zal doen aanbieden. Er zullen dus voorzieningen, ook voor de negers zelve en in derzelver belang vereischt worden, ten einde hen aan den kring der beschaving en aan de kolonie te verbinden.

VOORVALLEN

IN SURINAME.

Vervolg.

Misschien zal dit vervolg het slot kunnen uitmaken onzer mededeelingen over het gebeurde met de negers van het schip *Las niveas*. Sedert ons vorig nummer in 't licht verscheen, hebben de Engelsche bladen, zoover wij weten, daarover gezwegen, met uitzondering van hetgeen voorkomt in de *Guyana Times*, overgenomen in den *Anti-slavery Reporter*, van den 17^{den} April jl. als volgt:

»De Britsche commissaris SCHENLEY schijnt, tot op den tijd der laatste berigten, getrouw te zijn gebleven in het vervullen van zijnen plicht; want zijn ree, zijne apen en andere voorwerpen van natuurlijke historie waren vergeven; de genceesheeren werden bedreigd met verderf, zoo zij hem onder behandeling namen en hij en zijn gezin werden met uitwerpselen gegooid, terwijl zij in hunne eigene gaanderij zaten.»

De kieschheid verbiedt ons eene geheel letter-

lijke vertaling der laatste woorden. Bij de bovenstaande lijst van den verlorenen inboedel van natuurlijke historie, moet men voegen de vroeger als vergiftigd opgegevene paarden en zich dan verwonderen, hoe de *onkrenkbaarheid* van den aanhoudend, met de zijnen, aan belediging en lijfsgevaar blootgestelden commissaris, werkelijk voor uitputting bewaard blijft. Indien zijne pogingen ten goede, door Nederlanders kwalijk worden beloond, het bedroeft ons. Voor een oogenblik aannemende de juistheid van het overgenomen uit den *Guyana Times*, begrijpen wij, dat het in Suriname niet behoort te gaan als in Tipperary; dat niemand daar behoort te lijden, wat de Lord Chief Justice van het Hof te Dublin, den 9^{en} Mei, in 't Engelsch parlement verklaard werd te ondergaan: dat hij, ter zake van het aanhangig regtsgeding, zware belediging en ernstige bedreigingen voor hem en de zijnen doorstond (1). Doch wij vragen: zijn wij verplicht, op een eenvoudig zeggen van den *Guyana Times*, alle de gemelde opgaven aan te nemen? En wij vragen ook: zijn de pogingen van den heer SCHENLEY ten goede? Als lid van het gemengd gerechtshof, voor hetwelk de zaken van verboden slavenhandel-drijven worden aanhangig gemaakt, is hij regter en niets meer. Van waar ontleent hij de

(1) In de zitting van het Lagerhuis van den 9 Mei 11. werd een brief voorgelezen van den Chief Justice, Baron PENNEFATHER, inhoudende deze woorden: »*I have during the course of this trial received letters containing violent abuse and very serious threats and menaces towards myself and family.*»

bevoegdheid, als beschermer op te treden van slaven die zich bevinden onder Nederlandsch gebied? En welk is dan nog het doel, waarmede die bevoegdheid wordt uitgeoefend? Dat het doel voornamelijk is, de engelsche bezittingen eenig werkvolk te meer te verschaffen, wie kan daar aan twijfelen, wanneer men in de stukken (1), vroeger door het engelsch bewind ontvangen en aan den Gouverneur van Britsch Guyana gezonden, de aanbeveling vindt om *negers van Suriname* te doen overkomen naar *Berbice*? Indien het oogmerk van den Commissaris alleen is, paal en perk te stellen aan het onregt tegen eenige slaven in Suriname gepleegd, waarom vergenoegt hij zich niet, op de volledige nakoming

(1) In de *Papers, relative to the West Indies*, voorgelegd aan 't Britsch Parlement, over 1841, betreffende Britsch Guyana, vindt men bl. 75, het volgende uit eenen brief van een handelshuis te Liverpool. »We therefore entreat your Lordship (Lord JOHN RUSSELL) will take the peculiar circumstances and hardship of our case into your consideration and grant us the necessary relief. The negroes at Surinam, we beg to submit to your Lordship, would be the most suitable, from the proximity of that colony to Berbice, being only 24 hours sail, and the present miserably desponded situation of these poor people, as appears by Sir E. CUST'S description of them in his Reflexions on West-Indian affairs justifies, we think, our present application for their removal from amongst slaves to a free British colony, proverbial as Berbice is, for its good treatment of labourers. — We beg to observe that the whole 4000 africans at Surinam, could be comfortably located and receive profitable employment on the estates in the county of Berbice.» Deze brief is, onder meerderen, overgezonden aan den Gouverneur BENNY LIGHT, hij een schrijven van Lord JOHN RUSSELL, gedrukt op bl.-70—72.

van het aangegaan verdrag, zoolang noodig, aan te dringen? De volkomene vervulling van dit verdrag (1) is hetgeen men regt heeft, van het koloniaal Bestuur bij voortduring te vorderen. Of moet niet een verdrag, wettig aangegaan, zoolang het bestaat, ter goeder trouw worden nageleefd? De naam van vrije arbeiders behoort in Paramaribo dan niet meer ter bespotting gebezigd te worden. De negers, welke vrij zijn verklaard, behooren niet, even als de andere, tot arbeid gedwongen te worden, met zweepslagen, bij werkverzuim, door bij hen rondlopende bastiaans (2). Indien al hier uit bezwaar ontstaat, men is door de bepaling van het tractaat verbonden. Men beschikke dan nu zoo goed mogelijk. — Wij erkennen evenwel, niet te zien, dat het eene goede beschikking is, degenen, welke als nog in onregtmatige slavernij verkeerden, aan Engeland weg te geven. Krach-

(1) Art. 6 van het Reglement voor de gemengde gerechtshoven voor den slavenhandel enz. behoorende bij het tractaat tusschen Nederland en groot-Brittanje, van den 4^{den} Mei 1818, houdt in: »wat de slaven aangaat, dezelve zullen van het gemengde gerechtshof een »certificaat van vrijstelling ontvangen en zij zullen aan het gouvernement worden uitgeleverd, op welks grondgebied het Hof, dat »vonnis gesproken heeft, zal zitting hebben, ten einde als vrije huisbedienden of werklieden te worden gebezigd.»

(2) Wij hebben voor ons liggen eene naamlijst van de magt slaven zich in 1831 bevindende op 's Lands grond *Boniface*, meest afkomstig van de brik *La Légère* en de voor dezen Landsgrond gemaakte Reglementaire bepalingen en de Instructie voor den Directeur van denzelfden, brengen mede, dat die lieden, op de bovenbedoelde wijze, worden gedwongen tot schoonhouden van straten in Paramaribo, het reinigen der grachten, trossen en kokers aldaar, enz. vgl. *Gouvernementsbladen in de kolonie Suriname*, bl. 314, 315.

tens het tractaat, heeft zich ons Gouvernement verplicht tot de waarborging van derzelver vrijheid (1) en het is ons niet duidelijk, waarom, bij de aanhoudende vermindering der slavenmagt in onze koloniën, het behouden van hetgeen wij bezitten niet zoude worden beoogd? Te dien aanzien is er, in onze West-Indische bezittingen, een loop van zaken, dien wij ons niet kunnen verklaren. In de stukken betreffende Britsch Guyana, over 1841, aan 't Britsch Parlement overgelegd, komt voor, dat op de plantaadjen in *Berbice* zoogenaamde *verbondene werklieden* (2) waren, in 1837 en 1838, onder anderen, ook uit onze koloniën, overgebracht, als 84 uit *Curaçao*, waarvan 67 vrijgekochten uit slavernij en 59 uit *St. Eustathius* en *Saba* (3). Uit diezelfde stukken blijkt tevens, dat in *Britsch Guyana*, in 1841, voor het invoeren van iederen arbeider uit *Curaçao* 16 en uit *St. Eustathius* en *Saba* 20 dollars werden uitgelooft (4). Des te eerder zal men er op aandringen, dat er uit Suriname nog worden overgebracht van die 4000, die aldaar, volgens Sir EDWARD CUST's beschrijving, van slavenschepen afkomstig en onwettig in slavernij gehouden zijn (5).

(1) »Elk der beide gouvernementen verplicht zich tot de waarborging der vrijheid van zoodanig gedeelte dier lieden, als aan hetzelfde respectievelijk zal komen te beurt te vallen.» Art. 6 Regl. voormeld, op het einde.

(2) *Indented labourers*.

(3) bl. 92, 93.

(4) bl. 251.

(5) Vgl. bl. 76, in de aantekening: wij kennen het werk van

De menschevrienden van den *Guyana Times*, altijd belust, onze Surinaamsche blanken zwart te maken, vermelden bij het bovenverhaalde ten aanzien van den heer SCHENLEY nog, hoe eenige Surinaamsche visschers, in zee, een' schooner ontmoet hebbende, van *Martinique* naar *Cayenne* gezonden, waarvan de kapitein door het volk, bestaande uit twee kleurlingen en een' blanken (1) doodelijk verwond was, die bemanning naar Paramaribo hebben overgebracht, om te regt gesteld te kunnen worden. De bedoelde vrienden der negers gaan zoo verre, dat zij het euvel duiden, die daad, tegen den kapitein gepleegd, in Suriname misprezen te zien en wel op grond, dat dezelve strekte, aan de gemelde kleurlingen hunne vrijheid te verschaffen. Wij laten de schandelijke aanduidingen ter zijde, tegen de Nederlandsche schepelingen daarbij gevoegd. Maar naar welke beginsels werd hier toch geoordeeld en welk ontzag verdienen die schrijvers, dat wij op hunne berigten zouden vertrouwen? Wij behooren naar reinere bronnen om te zien.

Sir E. CUST niet en kunnen dus de waarde van die opgave niet beoordeelen.

(1) »The crew, consisting of two coloured persons and one white.»

OPROEPING

UIT

E N G E L A N D.

De onderteekenaren van het volgend stuk zonden ons hetzelve, in het Engelsch geschreven, over, met verzoek tot bekendmaking. Zij keurden vervolgens goed, dat wij hetzelve, vertaald, in dit nummer opnemen.

Wij, die deze vergunning vroegen en aan dezelve hier gevolg geven, behoeven, zoo wij hopen, deswege niets tot onze verantwoording te zeggen. Op de reizen, door den Heer ALEXANDER ondernomen, om, van *Stockholm* tot *Lissabon*, overal zich met welgezinde menschen te verbroederen tot bevordering der edele taak, aan welke hij zijnen tijd, zijn vermogen, zijn geheel bestaan gewijd heeft, is hij Nederland niet voorbijgegaan. Gelijk in vorige jaren met zijne landgenoten J. SCOBLE en J. WHITEHORNE, zoo heeft zich de innemend beschaafde man in dit voorjaar met den Heer WIFFEN hier te lande bevonden, vele van onze steden doorgereisd en den aandrang der overreding pogen te voegen bij hetgeen zijne pen reeds had aangeprezen. Met de welwillendheid, waarmede hij telkens regt deed wedervaren aan de gezindheden, welke hij, bij sommigen, had gevonden, heeft hij toch vroeger niet kunnen ontveinzen, dat zijne pogingen met weinig ge-

volg zijn bekroond, dat hij hier had aangetroffen weinig bekendheid met de groote zaak, die hij voorstaat, onwil dezelve te kennen, ja onbewogene harten, zelfs in de hoofdstad, en aldaar, zelfs onder de bedienaren van het Evangelie. Van deze bevinding hebben, blijkens de daarvan in het licht gegevene verslagen, de openlijke vergaderingen te *Londen* moeten getuigen. Nogtans wanhoopte men daar aan Nederland niet. In het groote streven, om, boven alle stoffelijke belangen, aan de eischen der menschenliefde te voldoen, een streven, hetwelk onze eeuw, boven alle vroegere, op heerlijke wijze in de geschiedenis zal kenmerken, gelooft men niet, dat Nederland achterlijk blijven zal. Men vertrouwt, inzonderheid ook, op deszelfs medewerking tegen het leed der slavernij. Reeds in de algemeene bijeenkomst van afgevaardigden, te *Londen*, in 1840, gehouden, werd tot eene oproeping aan het Nederlandsche volk besloten. In de even wijze als treffende rede, waarmede Lord MORPETH, als voorzitter, de vergadering van het Britsch Genootschap, in het vorig jaar, opende, sprak hij van de Nederlanders, als van vrienden, wier deelneming men verwachten mogt. In gelijken zin is de tegenwoordige oproeping geschied. Wij brengen, voor dezelve, den inzenderen, onzentwege dank en onze lezers mogen dezelve ontvangen met de oplettendheid welke zij verdient, met hoogschatting van den geest, welke er in ademt, met billijkheid, indien soms aangaande onze eigene volkplantingen, door vreemden op enkele punten werd misgetast. Men leze met de bedachtzaamheid, welke wij nooit misprijzen, maar men sluite, in vadzige vrees, de oogen niet voor het licht; men stuite, met ijskouden lach, het medegevoel niet voor liefdevolle klagten; men zij redelijk en welwillend. Wij verlangen niets meer. Wij verwachten van zeer vele landgenooten niets minder.

RED.

OPROEPING

TOT EENE GEHEELE EN ONMIDDELLIJKE

AFSCHAFFING DER SLAVERIJ

IN DE NEDERLANDSCHE KOLONIËN.

GERIGT AAN DE VRIENDEN

VAN REGTVAARDIGHEID, MENSCHELIJKHEID EN GODSDIENST
IN NEDERLAND.

Bij het einde van eene reis, ondernomen met het doel om de afschaffing der slavernij in de Nederlandsche koloniën te bevorderen, vragen wij uwe aandacht voor eenige opmerkingen, die wij u omtrent dit onderwerp aanbieden.

Veel genoeg heeft het ons gegeven, de gelegenheid gehad te hebben, getuigen te zijn van de groote belangstelling, door velen in Nederland gesteld in de vernietiging van het stelsel van slavernij, — een stelsel, hetgeen algemeen bekend is te zijn onregtvaardig, wreed en strijdig met den geest en de voorschriften van het Evangelie van CHRISTUS. Genoegen heeft het ons gegeven eene gelegenheid te hebben, sommigen van hen, tot wie deze regelen gerigt zijn, op te wekken, alle wettige middelen, die in hunne magt zijn, aan te wenden, om den

dag te verhaasten, op welken alle Nederlandsche ingezetenen gelijkelijk den zegen zullen genieten van persoonlijke vrijheid. Wij wilden echter, ware het mogelijk, aan elken inwoner van Nederland een kort overzicht voorleggen van de mishandelingen, ondergaan door hunne mede-onderdanen in verwijderde koloniën, en welke zonder twijfel terstond zouden ophouden, zoo zij er getuigen van konden zijn, wier verstand en hart nog niet gewoon zijn geworden verdrukking uit te oefenen en wier beginselen en gevoelens nog niet ten eenemale zijn verdorven.

Er zijn tegenwoordig, volgens schatting, 58,691 slaven in *Suriname* en in de Nederlandsche West-Indische eilanden 1), behalve degenen, die in denzelfden toestand op *Java* gehouden worden, wier getal wij niet kunnen opgeven. Van de slaven in *Suriname* en Nederlandsch West-Indië, zijn er 46,879 2) in de eerstgenoemde kolonie, die het overschot uitmaken van 70,000 die daar eenmaal zijn geweest. Het verschil tusschen het tegenwoordig en het vroeger getal van slaven in *Suriname*, is derhalve meer dan 23,000, en deze vermindering, die bijna *een derde* bedraagt, is vooral, — wij kunnen wel zeggen geheel — toe te schrijven aan het verderfelijke stelsel van slavernij in die kolonie.

Wij wenschen de gevolgen van dit stelsel op de algemeene welvaart van *Suriname* en op den toestand van hen, die in slavernij gehouden worden,

1) Zie deze Bijdragen, blz. 61.

2) Zie de officiële opgave: Bijdragen, blz. 39.

te beschouwen. Het zal toch wel duidelijk zijn, dat de schrikkelijke sterfte, van welke wij spraken, eene belangrijke schade voor de kolonie is, daar zij dezelve berooft van een groot getal landbouwers. Het gevolg hiervan is, dat jaarlijks plantaadjen verlaten worden, wegens gebrek aan handen, om die te bebouwen en die daardoor alle waarde verliezen. Ook hebben wij vernomen, dat de algemeene waarde van eigendom in *Suriname* zeer is verminderd, ten gevolge der onzekerheid, die bij den tegenwoordigen stand der openbare meening wel moet bestaan, omtrent de voortduring van het eigendomsregt, door den eenen over den persoon eens anderen beweerd, en door de waarde-vermindering der koloniale voortbrengselen. Het is een opmerkelijk feit, dat, bijna zonder eenige uitzondering, ten allen tijde slavenlanden de slechtste uitkomsten hebben opgeleverd, uit het oogpunt des handels beschouwd, niettegenstaande den grooten en zwaren arbeid van den slaaf gevorderd, en de geringe kosten, waarmede hij gevoed, gekleed en gehuisvest wordt. Ten blijke hiervan verwijzen wij naar het groote getal van plantaadjen die verpand zijn, niet alleen in *Suriname*, maar in elk slavenland, met hetwelk wij naauwkeuriger bekend zijn. De Fransche slavenkoloniën schat men, aan schuldeischers in het moederland schuldig te zijn eene som van niet minder dan 500,000,000 franken. Niettegenstaande de vermindering der slavenbevolking in *Suriname*, is het bedrag der voortbrenging in die kolonie eerder vermeerderd dan verminderd, gedurende de laatste veertien jaren.

Den toestand der slaven kan men daaruit opmaken, dat voor hen geene drangreden tot werken bestaat behalve de vrees voor straf. Onder zulke omstandigheden moet de arbeid altijd onwillig worden verrigt, en, waar dezelve niet op billijke wijze kan worden gevorderd, verkregen worden door het gedurige gebruik van den zweep of van andere, niet minder wreede middelen van bedwang. Het is wel niet noodig op te merken voor hen, die eenige bekendheid met de menschelijke natuur hebben, dat de groote magt, den slavenmeester of zijnen vertegenwoordiger in handen gegeven, dikwijls moet misbruikt worden. Vooral zal dit het geval zijn als de bestuurder van die magt niet de eigenaar zelf is maar een agent, die percentsgewijze beloond wordt naar mate van het bedrag der voortbrenging, door het werk der slaven verkregen. Daarenboven is het bekend, dat deze soort van personen, voor verre weg het grootste gedeelte, in eene hooge mate onzedelijk is, daar hun gevoel voor al wat goed en deugdzzaam is, verstompt is geworden door den jammerlijken toestand, in welken zij geplaatst zijn. De groote sterfte, die plaats gehad heeft en nog voortduurt bij de slavenbevolking van *Suriname*, is een genoegzaam bewijs voor de harde behandeling, aan welke die lieden zijn blootgesteld, die zich niet kunnen verdedigen. Het meerdere getal van dooden boven geborenen is eene bijzonderheid der slavernij, strijdig met de orde, door den Almagtigen ingesteld, en kan niet toegeschreven worden alleen aan de zedeloosheid, die met slechts weinige uitzonde-

ringen, algemeen bij de slavenbevolking bestaat. Deze sterfte staat voornamelijk in verband met de vordering van bovenmatigen arbeid en vooral van dien, die vereischt wordt bij de voortbrenging van suiker door slaven. Dit blijkt uit de vermeerdering, die algemeen plaats grijpt bij de vrije bevolking van die streken, hoewel ook die in de algemeene onzedelijkheid van zulke landen deelt. Dit blijkt ook uit de groote vermeerdering die op *Haiti* plaats heeft gevonden, sinds het vrij werd, niettegenstaande bij het gemis van behoorlijk zedelijk en godsdienstig onderwijs, het volk voor eene aanmerkelijke mate deszelfs vroegere onzedelijke gewoonten behield. Wij hebben ook berigten, dat er eene belangrijke vermeerdering bij de vrije gekleurde en slavenbevolking van *Curaçao* bestaat, waar de voorname koloniale handelsartikelen niet worden voortgebracht. Wij schrijven het grooter getal dooden boven de geborenen bij de slaven in *Suriname* toe, aan den grooten en zwaren arbeid van hen bij dag geëischt, en somtijds bij nacht; aan het gebrek aan genoegzame hoeveelheid van geschikt voedsel, aan de verwaarloozing van de noodige geneeskundige hulp, aan de wijze op welke de vrouwen worden gebruikt tot veldarbeid, welke eene natuurlijke ontwikkeling belet, en de uit dezelfde oorzaak ontstane ongeschiktheid om behoorlijk voor hare kinderen te zorgen. Ten bewijze hiervan beroepen wij ons op de volgende geschriften: *Beschouwing van den toestand der Surinaamsche plantagieslaven*, door F. A. KÜHN, Med. Dr. Amsterdam 1828. *De Neger-*

slaven in de Kolonie Suriname, door M. D. TEENSTRA, Dordrecht 1842, *Bijdrage tot de kennis der Kolonie Suriname*, door H. H. LANS, 1842, en de *Bijdragen tot de kennis der Nederlandsche en vreemde Koloniën, bijzonder betrekkelijk de vrijlating der slaven*, Utrecht 1844. Uit laatstgenoemd werk nemen wij het volgend berigt over, hetwelk daar uit de *Staats-Courant* van den 14^{den} Maart 1843 is getrokken: »De slaven nemen jaarlijks in getal af, de vermindering heeft over de laatste drie jaren ongeveer 850 'sjaars of nagenoeg *twee* ten honderd bedragen; tot die vermindering dragen de manumissiën veel bij, — maar als voornamste oorzaken schijnen te moeten worden aangewezen de *zedeloosheid*, de *veelwyverij*, *overmatige* en vooral *nachtelijke arbeid*, en eindelijk eene aan die oorzaken van uitputting *onevenredige voeding* 1).”

De afnemings der slavenbevolking is des te betreurenswaardiger, zoowel op zich zelve beschouwd, als ook in het bewijs, dat zij oplevert van de wreede mishandelingen, door de slaven ondergaan, als wij opmerken, dat, buiten het stelsel van slavernij, er alle reden bestaat te gelooven, dat hier eene zeer groote toeneming zoude bestaan, in plaats van eene afnemings bij de negerbevolking. De pogingen, gedurende de laatste jaren door het Nederlandsch Gouvernement gedaan, om verbeteringen in het stelsel van slavernij te brengen, kan men vei-

1) Bijdragen, blz. 40.

lig rekenen bijna geheel te zijn mislukt, en wij wagen het als onze overtuiging uit te spreken, dat al zulke pogingen op dezelfde wijze grootendeels moeten en zullen mislukken, totdat het arbeidsloon in de plaats van de zweep en van de andere midelen van dwang worde gesteld.

Hoe groot ook de lichamelijke mishandelingen en hoe schrikkelijk ook de sterfte, door slavernij veroorzaakt, mogen wezen, zij zijn slechts een deel van dit ingewikkeld stelsel van slechtheid. Ten einde de voortduring te verzekeren van de onregtvaardige magt, die hij bezit, is de meester onwillig zijnen slaven de gelegenheid te geven om onderwijs te genieten, en verhindert hen daardoor dat boek te kunnen lezen, hetwelk sommigen ten minste van hen, even als wij, beschouwen geschreven te zijn onder goddelijke ingeving voor het heil van geheel de menschheid. Tot voor weinige jaren nog werd het geloof des Evangelie's slechts in 14 van de 400 plantaadjen verkondigd, en tegenwoordig hooren de slaven van naauwelijks meer dan 100 plantaadjen, bij gelegenheid, de prediking van eenen Zendeling. Welk een verwijt voor een land, dat het Christendom belijdt, en hoe duidelijk een bewijs van het vreesselijk verval en verderf door de slavernij veroorzaakt! Ware dat stelsel afgeschaft, wij hebben alle reden om te gelooven, oordeelende naar de gevolgen der vrijlating in de Engelsche koloniën, dat weldra de plaatsen aan de godsdienst gewijd, talrijk zouden zijn in elk gedeelte van dit nu verwaarloosd land, gesticht vooral door

de vrijwillige bijdragen en den arbeid van hen, die nu slaven zijn.

De gevolgen der vrijlating in de Engelsche koloniën zijn zoodanig geweest, dat zij denzelfden regtvaardigen maatregel in elk land moeten aanbevelen aan elk, die een vriend van regtvaardigheid, menschelijkheid en godsdienst is. Het is bewezen geworden, dat de neger niet dat luije wezen is, als hetwelk hij afgeschilderd wordt door hen, die er belang bij hebben, of die hem alleen onder den invloed van dwang hebben zien arbeiden of in streken, waar de arbeid mingeacht is, omdat hij is vereenigd met slavernij. Niettegenstaande vele onvoorzigtige en onregtvaardige handelingen van een deel der vroegere slavenhouders, bij het weigeren om, bij de invoering der vrijheid, eenen billijken prijs voor den arbeid te betalen, — en het nadeel hierdoor aan de bebouwing toegebracht, — niettegenstaande ongunstige weërsgesteldheid, — het ophouden van dien onmatigen arbeid bij dag en nacht, die de arbeiders verteerde, — de verandering van werkkring voor sommigen van hen, een noodzakelijk gevolg der vrijheid, — het onttrekken voor een gedeelte der vrouwen aan den veldarbeid, opdat zij huisselijke pligten zouden vervullen, en der kinderen, opdat zij onderrigt zouden genieten, — wordt er bij voortduring een groote voorraad van tropische voortbrengselen geleverd. De voorraad *suiker*, uit de Engelsche West-Indische bezittingen gevoerd, gedurende de laatste jaren van de slavernij, bedroeg gemiddeld tusschen de 3,800,000 en 3,900,000 cent.

(203,695,200 en 209,055,600 kil. 1)). De uitvoer van suiker, sinds de vrijlating, is geweest als volgt:

1839 . . .	2,874372 cent.	154,782000 kil.
1840 . . .	2,214764 »	118,994000 »
1841 . . .	2,151217 »	115,314000 »
1842 . . .	2,473715 »	132,601000 »
1843 . . .	2,503577 »	134,201000 »

Deze opgave bewijst hoe onjuist de bewering is, dat de neger niet langer ter voortbrenging van suiker wil werken dan zoolang hij daartoe door slavernij gedwongen wordt, en wederlegt de niet de minder stoutmoedig geuite doch valsche bewering, dat de neger, vrijgelaten zijnde, wederom vervallen zou in een staat van woestheid. Aan den anderen kant is hij zeer aanmerkelijk in beschaving vooruitgegaan, sinds hij de meester zijner eigene daden is geworden, en de verbetering in zijne kleeding en de overige behoeften, gemakken en geneugten, thans in zijn bereik, hebben aanleiding gegeven tot eene groote vermeerdering van uitvoer van zulke waren uit het moederland. De gemiddelde vermeerdering van den uitvoer naar de Engelsche West-Indische koloniën is bijna of voluit 50 pCt., als men die vergelijkt met den uitvoer, gedurende het laatste tijdvak der slavernij, toen zij 2,500,000 Pond Sterl. jaarlijks beliep.

De opvoeding heeft alreeds eenen zeer aanzienlijken voortgang gemaakt bij de vrijgelatene klasse,

1) Het Cwt = 112 lb Eng. gewigt gerekend tegen 53,604 kil.

daar zij niet meer, gelijk vroeger, wordt tegengehouden. Een gelijke vooruitgang heeft plaats gevonden in zedelijkheid, en de vrijgelatene bevolking heeft hare belangstelling in de godsdienst, zoo als wij reeds vermeldde, getoond door rijke vrijwillige bijdragen tot oprigting van bedehuizen. Zij hebben daarbij op verschillende andere wijzen hunne gehechtheid aan dat Christendom bewezen, hetwelk het middel geweest is ter hunner bevrijding uit vroegere banden, en sommigen van hen zijn naar het land van hunne vaders gegaan, om het licht en den troost des Evangelie's naar dat ellendig en wreed mishandeld deel der aarde te brengen.

Wij hopen genoeg gezegd te hebben om aan te toonen, dat het pligt is met den meesten ijver de vernietiging te bevorderen van een stelsel, verderfelijk voor het geluk, het leven en de ontwikkeling zijner slagtoffers, een stelsel, ten sterkste strijdende met de regtvaardige en menschlievende beginselen van die godsdienst, die wij belijden.

De uitkomsten der vrijlating, waar zij plaats heeft gehad, hebben bewijzen genoeg opgeleverd, om de valsheid der redeneringen van hen aan te wijzen die de slavernij verdedigen, en moeten eene krachtvolle aansporing opleveren voor allen, die hunne medemenschen liefhebben en hunnen gebiedenden pligt als Christenen wenschen te vervullen, om de afschaffing der slavernij te bevorderen. Reeds 750,000 slaven genieten in de Engelsche Koloniën den zegen der vrijheid; dit voorbeeld heeft eenen sterken zedelijken invloed geoefend op die landen, die nog de

slavernij behielden. Een ander voorbeeld van vrijlating in eenen anderen staat zal den invloed van dit voorbeeld nog versterken, en zonder twijfel den dag verhaasten, waarop de barbaarsche instelling van slavernij niet langer zal bestaan onder beschaafde en zich Christelijk noemende regeringen.

Onder zulke regeringen zijn tegenwoordig *zes mil-
lioenen* menschelijke wezens, die als slaven gehouden worden. Het grootste deel van dit getal bevindt zich in de vereenigde staten van *Amerika*, in *Brazilië*, en in de Spaansche koloniën, *Cuba* en *Porto-Rico*. *Frankrijk*, *Denemarken*, *Zweden* en *Nederland* volgen echter nog hetzelfde verkeerde stelsel. Daar zijn sommige personen in *Nederland*, welke eigendommen in de Nederlandsche koloniën bezitten, welke veel kunnen doen om de afschaffing der slavernij in die landen te bevorderen en bijzonder verplicht zijn, dit te doen. Deze zijn de personen, welke een eigendom op slaven beweren. Mogt elk van hen, vooral zij die den naam van Christenen dragen, van zijn onregt afstand doen. Mogten de zoodanigen niet langer een stelsel mede ondersteunen, in zich zelf onregtvaardig, volkomen strijdig met die wet, die eischt, dat wij met anderen zullen handelen, zoo als wij zelven zouden wenschen behandeld te worden. Mogten de zoodanigen niet langer een stelsel bevorderen, van hetgeen bewezen is, dat het zulke bittere vruchten voortbrengt van ellende, dood, verval, onzedelijkheid en ongodsdienstigheid. Ten ernstigste bidden wij het *Moravische Zendelinggenootschap* en het *Genootschap ter bevordering van het*

Evangelie in Suriname en elders, om terstond hen vrij te laten, die zij als slaven houden en niet langer door hun voorbeeld eene wijze van handelen goed te keuren, welke ieder onder hen, die den Christennaam draagt, moet verfoeijen en wenschen overal afgeschaft te zien.

Aan u, vrienden van regt, menschelijkheid en godsdienst, tot welke wij ons wenden, bevelen wij de gewigtige taak aan, om onder uwe landgenooten de rampen bekend te maken, door de slaven ondergaan, en om aanhoudend aan te dringen op de opheffing van deze rampen tot dat, door den zegen van den Almagtigen op uwe pogingen, er geen slaaf meer zal overgebleven zijn in de West- en Oost-Indische volkplantingen van Nederland.

Rotterdam 23 April 1844.

GEORGE WM. ALEXANDER
BENJAMIN WIFFEN.

SCHEETS

VAN DEN

TEGENWOORDIGEN TOESTAND DES SLAVENHANDELS.

(*Vervolg van blz. 37.*)

2. *Vervoer der slaven uit Afrika's binnenlanden naar de zee kust.*

Op zijne verschillende reizen door *Afrika's* binnenlanden werd de beroemde MUNGO PARK meermalen genoodzaakt zich aan slavendrijvende kooplieden aan te sluiten. De slaven, zegt hij, worden gemeenlijk eerst bij paren aan elkander geketend, zoodat het regterbeen des eenen aan het linkerbeen des anderen bevestigd is. Door deze keten met een touw op te heffen kunnen zij gaan, ofschoon zeer langzaam. Voorts worden telkens vier slaven bij den hals met een paar sterke lederen riemen aan elkander vastgemaakt; 's nachts zijn hunne handen daarenboven geketend, en soms wordt nog eene lichtere ijzeren keten om hunnen nek geslagen. Zij die blijken van ontevredenheid uiten, worden aldus gekneveld: in een dik blok hout van drie voeten lengte wordt eene holte gemaakt, de enkel daarin gestoken en door een' stevigen ijzeren bout

bevestigd. Met zulke karavanen reisde PARK soms van 's morgens tot 's nachts, zonder eenig voedsel te nuttigen. Het gebeurde eens, dat eene vrouw en een meisje zoo vermoeid waren, dat zij den trein niet meer konden volgen; zij werden wreedaardig gegeeseld en voortgesleept, doch na eenige uren begonnen zij te braken, waardoor men ontdekte, dat zij klei gegeten hadden. Eene andere, van vermoeidheid uitgeputte slavin, die door geene zweepslagen meer tot voortgaan was te brengen, werd in koelen bloede vermoord. En echter getuigt PARK dat de eigenaar dezer slaven overigens een goed man was.

Soortgelijke beschrijving geeft Majoor GRAY van eene in 1821 door hem ontmoette slavenkaravane, uit 107 ongelukkigen bestaande, meerendeels vrouwen en kinderen: de mans waren bij paren bij den nek bijeengebonden, de handen op den rug vastgemaakt; de vrouwen alleen bij den nek, doch hare handen waren niet vrij gelaten uit eenig medegevoel, maar om haar in staat te stellen zware vrachten van koorn of rijst vast te houden, die men haar dwong op het hoofd te dragen, alsmede de kinderen op hare ruggen, voor zoo ver deze noch gaan noch te paard rijden konden. Zoo werden zij bijna in draf voortgedreven, om de ruiters te kunnen bijhouden, die ze als vee voortjoegen. Vele dezer vrouwen waren oud en geenszins in staat, zulk eene behandeling te verduren. Van eene andere door hem ontmoette slavenbezending zegt hij: de vrouwen en kinderen (alle bijna naakt en met zware lasten beladen) waren bij den hals bijeengebonden en werden haastig voortgejaagd

over een ruw steenig pad, 't welk de voeten vrees-
selijk wondde. Zeer vele kleine kinderen, die niet
konden gaan, werden deels gedragen op den rug
der gevangenen; deels door de te paard zittende
drijvers achter zich medegevoerd, aan den zadel
vastgebonden met een touw van boombast, 't welk
zoo hard en ruw was, dat het rug en zijden der
arme schuldellooze wichten ten bloede toe openreet.
Gering was echter nog deze pijn in vergelijking met
de vreesselijk ontvelde en geschaafde dijen, door het
onophoudelijk gehos op den naakten rug der paar-
den, die meestal in den draf gehouden werden.

LYON zag somwijlen, hoe kinderen van vijf of zes
jaren gedwongen werden eenen geheelen dag voort
te draven, soms veertien of vijftien uren achter een,
zonder rusten. De zweepen der eigenaars werden
gedurig gebruikt. Te veel water te drinken, te
weinig hout aan te dragen, in te slapen vóór de
maaltijd gereed was, werden als hoofdmisdrijven ge-
straft; te vergeefs verschoonden zich de arme lijd-
ers met hunne vermoeidheid; niets vermogt de zweep
af te weren. Geen slaaf mag ziek of moede zijn,
maar als hij sneeft, betreurt soms de meester nog
de al te spaarzame aanwending van zijn gewoon ge-
neesmiddel, het branden des buiks met een gloei-
jend ijzer.

De slaven, die van de omstreken van het groote
meer *Tschad*, dwars door de woestijn van *Sahara*
naar het noordelijke en bergachtige land van *Fez-
zan* vervoerd worden, sterven aldaar bij honderden
door de winterkoude, volgens DENHAM EN CLAPPERTON,

die in 1824 die streken bereisden. Zij zagen op hunne reis door de woestijn duizende geraamten. Vijftig slaven, tot eene karavane behoorende waarmede LANDER in 1826 reisde, waren in *twee* dagen *alle* van vermoeidheid en dorst omgekomen.

Wij achten het noodeloos deze schets aan te vullen met de gelijkkluidende berigten van CAILLIE, HOLROYD, BOWRING, OLDFIELD, die allen in de laatste jaren *Afrika's* binnenlanden bereisd hebben.

3. *Verblijf der slaven aan de kust in afwachting der inscheping.*

Eene nieuwe reeks van smarten verbeidt de ongelukkigen, die niet reeds op weg bezweken zijn. Het voor hen bestemde schip is nog niet aangekomen, of nog niet zeilree, of durft, uit vreeze der Britsche kruisers, nog niet uitloopen. In afwachting dat een genoegzaam aantal slaven bijeenverzameld is, om eene volle scheepslading uit te maken, en dat zich eene geschikte gelegenheid tot inscheping aanbiedt, worden zij, gebonden en geketend bewaard in groote gevangenhuisen, in de taal der slavenhandelaars *Barracoons* geheten. Vaak ontbreekt het hun daar zelfs aan het noodigste voedsel; van verpleging, na de vermoeienissen der landreis, is zelden eenige spraak.

Van zijn verblijf in de Portugesche bezitting *Benguela*, op *Afrika's* Oostkust, getuigt commodore OWEN in 1825: Wij zagen hier slaven, van beiderlei kunne, bij paren aan een geketend; ongeveer honderd dezer ongelukkigen waren pas van eenou groot-

ten afstand uit het binnenland aangevoerd. Vele waren slechts geraamten, aan alle ellenden ten prooi, die gebrek en vermoeidheid kunnen voortbrongen. Bij sommige waren de ijzers, door het verscheurde vleesch, tot op de beenderen doorgedrongen; in de etterende wonden woonden duizende insecten, die er hunne eieren legden. De Engelsche oorlogsbrik *Brazen*, in welke de moedige RICHARD LANDER in 1825 tot zijne ontdekkingsreis uitzeilde, nam, voor de kust van *Accra* ($5^{\circ} 40'$ N. Br.; bijna 0° . Lengte) eenen Spaanschen slavenhaalter, die op zijne lading wachtte. Men landde vervolgens en eischte de voor dat schip bestemde lading op. Toen dezelve aan de manschap des kruisers werd overgegeven, ontwaarde men, zegt LANDER, eene lange rei van treurige gezigten en vermagerde lichamen, uitgeteerd door ziekte en naauwe gevangenschap, door gebrek aan voedsel en door de bedorvene lucht van hunne kerker. Zij waren geheel en al naakt en zwaar geboeid, verscheidene verlamd door het gewigt hunner boeien, en hunne huid was door dezelve jammerlijk ontveld.

Kolonel NICOLLS bezocht, tijdens zijn verblijf op *Fernando Po*, de rivier *Cameroons*, waar hij een groot aantal slaven in eene *barracoön* opgesloten zag. Zij waren twee aan twee geketend; bij velen wreven de ijzers letterlijk tegen de beenderen door het rauwe vleesch heen.

Dewijl de slaven, zoowel door de zoogenaamde Christelijke slavenhandelaars, als door hunne Afrikaansche meesters slechts als dieren beschouwd wor-

den, wier lijden en smarten geen mededoogen verdienen, kan het geene verwondering baren, dat deze hen vaak in koelen bloede vermoorden, wanneer zij hunne gezondheid onherstelbaar vernield achten, zoo dat hunne onderhoudskosten door den verkoopprijs niet meer kunnen goedge maakt worden. Zoo verhaalt LANDER dat te *Badagry*, ($6\frac{1}{2}^{\circ}$ N. Br., 3° O. Lengte) eene algemeene slavenmarkt voor de Europeïsche kooplieden, het niet zelden gebeurt, dat de markt overladen is met menschelijke wezens, of dat er geene koopers gevonden worden, in welk geval het onderhoud der ongelukkige slaven, geheel voor rekening komt van het opperhoofd dier landstreek. Deze doet dan de slaven onderzoeken; de zieken, ouden en gebrekkigen worden zorgvuldig afgezonderd en in eene der factorijen aan elkander gebocid opgesloten. Vijf zoodanige factorijen, meer dan 1000 slaven van beiden seksen bevattende, waren er te *Badagry* tijdens LANDERS verblijf in 1825. Den volgenden dag worden de meesten dezer ongelukkigen gebocid en naar den oever der rivier gebracht, steenen om hunnen nek gebonden, in kanoes tot in het midden des strooms geroeid, en in het water geworpen.

In het verhaal zijner reize in *Afrika* vermeldt LEONARD, dat omstreeks 1830 de koning van *Loango* (de hoofdstad van dien naam ligt op $4\frac{1}{2}^{\circ}$ Z. Br., en ongeveer 12° O. Lengte) aan de officieren van de *Primrose* verhaalde, dat hij 8 slavenschepen in ééne week beladen kon, elk met 400 of 500 slaven, maar thans geene middelen hebbende om het grootste

gedeelte zijner gevangenen af te zetten, verplicht was ze te dooden. Kort voor de aankomst der *Primrose* was een groot aantal dezer ongelukkigen, omdat er geene markt voor hen was, en de moeite en kosten van hun onderhoud belangrijk waren, even buiten de stad geveerd en in koelen bloede vermoord.

4. Zeereis.

Het ligt in den aard der zaak, dat, sedert de openbare slavenhandel verboden is, de bevelhebbers en manschappen der tegenwoordige slavenschepen alleen uit dat verachtelijk gespuis zijn aan te werven, bij 't welk vuige winzucht alle eer, alle deugd, alle menschelijkheid kan uitdooven. Welk eerlijk zee-man zal zijne hand willen leenen tot een bedrijf, met verachting gebrandmerkt, waarin hij geen oogenblik de vrees verbannen kan, dat, binnen weinige uren, een kruiser hem zijne winst ontroove en aan de straffende gerechtigheid overlevere? Wij hebben dus natuurlijk van de tegenwoordige slavensmokkelaars eene nog snooder, wreeder, ontmenschter behandeling hunner ongelukkige gevangenen te verwachten, dan vroeger, toen de handel geoorloofd was.

Men heeft dan ook wel eens beweerd, dat men godwaald heeft met den slavenhandel gewapenderhand tegen te gaan, en dat het verzwaarde lijden der arme negers, op de zeereis, aan eene verkeerde staatkunde te wijten is; doch die deze moening voorstaan, zijn steeds in gebreke gebleven eene even krachtige en snel werkende vermindering aan te wijzen. Waarlijk, men moet welnig met de mensche-

lijke geaardheid bekend wezen, om het mogelijk te achten, dat een handel, die onmatige winsten belooft, alleen op het gebod der overheid zal ophouden, zonder dat deze hare wet door den gewapenden arm handhaaft. Neen! de namelooze wreedheden, door de huidige slavensmokkelaars bedreven, zijn niet te wijten aan de kortzigtigheid der Britsche staatskunst. De volharding, waarmede die regering, sedert jaren, voortgaat, dit kwaad, met steeds toenemend geluk, te bekampen, verdient onze achting en goedkeuring. Gelijk der Britsche natio de eere toekomt den gruwel des slavenhandels het eerst bestreden, en het euvel, voor zoo veel van haar afhing, bij den wortel aangetast te hebben, door de opheffing der slavernij in hare uitgestrekte bezittingen, ten koste van ongehoorde geldopoffering — zoo zal ook gewis de latere geschiedenis de waakzaamheid der Britsche kruisers, als eene krachtadige bespoediging van het einde des kwaads, met eere vermelden.

Toen in 1788 het Britsche Parlement, als eerste verzachtenden maatregel, het aantal slaven in eene betere verhouding tot den inhoud der schepen trachtte te brengen, werd bevolen, dat schepen beneden 150 ton niet meer dan 5 slaven voor elke 2 ton zouden mogen vervoeren; dat schepen boven 150 ton niet meer dan 3 man voor elke 2 ton mogten bevatten, en dat de hoogte tusschen deks nimmer beneden 5 voet mogt wezen.

In 1813 schreven de Portugesche en Braziliaansche regeringen aan de slavenschepen harer onderdanen voor, niet meer dan 5 man op elke 2 Portug.

(= 3 Eng. ton) te mogen overbrengen; gelijke bepaling werd in 1817 door de Spaansche regering verordend. De reglementen voor de Britsche transportschepen vorderen voor elke 3 man 2 ton scheepsruimte 1).

Het is noodig deze bepalingen te kennen om zich eenigermate eene voorstelling te kunnen vormen van de vreeselijke ellende, die de oopenpakking van honderde gebouwde menschlijke wezens in het benaauwde scheepshot, onder de brandende zon der keerklingstreken, te weeg brengt. Deze omstandigheid is, lang minder bekend gebleven, dan zij verdiende, dewijl de slavenhandel der Engelschen reeds van het jaar 1807 af opgehouden heeft, en de slavenhandelaars, onder andere vlaggen varende, hunne gruwelen zoo veel mogelijk pogten te bedekken. De officiële rapporten omtrent de door Britsche kruisers genomen slavenhaalders hebben echter deze bovenmatige overlading aan het licht gebracht. Wij zullen daarvan eenige voorbeelden vermelden. De Spaansche brik *Carlos*, in 1814 genomen, was 200 ton groot en had 512 negers aan boord. Volgens het reglement voor de Britsche transportschepen had dit vaartuig slechts voor 300 man scheepsruimte. 80 negers waren reeds bezweken en over boord geworpen, vóór het schip genomen werd. Van de overgeblevene vond men bij velen de beenderen, als het

1) In gewigt maken 20 Cwts (elk van 112 lb = 53, 604 Kil.) ééne ton uit (zoodat dus 1 Eng. ton = 1072, 08 kilogr.), doch in inhoud zijn 40 kub. Eng. voeten gelijk aan ééne ton. *PALMER'S Marine Dictionary*, 1815, Art. *Tonnage*, blz. 563.

ware, door de huid uitstekende. In het zelfde jaar werd de schooner *Aglaë* genomen, van 40 ton, beladen met 152 negers, dus twee en een half malen meer dan dezelve gevoegelijk bevatten konde. Om aan het schip den schijn te geven van eenen gewonen koopvaarder, was het dek met geteerde persennings gesloten. In het schip *de twee Braziliaansche vrienden*, groot 95 ton, vond men 260 slaven op een gepakt; de hoogte tusschen deks bedroeg slechts $2\frac{1}{4}$ voet. De *Aviso* van 165 ton bevatte 465 slaven en 33 man equipage. In 1825 werd een schooner van 80 ton genomen met 280 slaven, dus meer dan het dubbel, 't welk de ruimte behoorlijk konde bevatten. 180 waren tusschen deks gestuwd en 100 op het dek, hetwelk deze ongelukigen zoo geheel vervulden, dat men naauwlijks de scheepsmanoeuvres verrigten konde, zonder ze onder den voet te treden. De *Maria*, in 1830 prijs gemaakt, was 133 ton groot, en zoude dus, volgens 't Britsche reglement voor transportschepen, 200 personen gevoeglijk hebben kunnen bevatten. Er waren, de bemanning medegerekend, 545 menschen aan boord! Niettegenstaande het schip nog slechts 11 dagen reis had, heerschten pokken en buikloop reeds in vreesselijke mate. In 1834 werd de *Carolina* genomen van 75 ton, met 350 negers, dus meer dan drie maal zoo veel als het schip behoorlijk bevatten konde. 180 derzelve waren zoodanig op een gepakt, dat ze, zittende, naauwlijks het hoofd konden over-eind houden.

De allerjongste officiële rapporten der Britsche

kruisers, aan het Parlement overgelegd, zijn opgevuld met soortgelijke voorbeelden. Een zeer klein kustvaartuig van slechts 25 Spaansche, dus ongeveer 35 Engelsche tonnen inhoud, op de *Canarische* eilanden te huis behoorende, overigens oud en lek, werd in 1840 genomen met 274 *kinderen* en 4 volwassenen aan boord! Deze schooner heette *Jesus Maria*! 1). De Braziliaansche brik *Uniao* van 244 ton, had 683 slaven ingescheept, waarvan in 43 zeedagen 183 bezweken, en de overigen in den ellendigsten toestand ontscheept werden. 2) Een Engelsch zeeofficier schreef 11. Sept. 1843 uit *Rio Janeiro*: »heden nacht kwam hier binnen de (Britsche kruiser) *Frolic*, met een genomen slavenschip, aan boord hebbende 360 slaven; zoo mans en vrouwen als kinderen. Dit schip is slechts ongeveer dubbel zoo groot als eene onzer groote barkassen (*launches*) en de arme ongelukkigen waren er in gepakt als haringen in een vat.” Een andere brief van drie dagen later, uit de zelfde haven, vermeldt de neming der *Tartariga*, eene kleine schooner, van ongeveer 70 ton, die met 426 negers aan boord, van de kust van *Afrika* vertrokken was en ongeveer 100 derzelve op reis had verloren. 3) Het is bijna ongelooflijk, aan welke kleine vaartuigen de bevel-

1) *Proceedings of the gen. anti-slav. Convention held in London, from June 13 to 20, 1843*, bl. 223, alwaar verwezen wordt naar de *Slave Trade Papers, Class A*, 1841 pp. 175, 176.

2) *Proceedings etc.* 1843, blz. 230, aldaar overgenomen uit *Sl. Tr. Papers, Cl. B.* p. 754.

3) *Anti-slav. Reporter* IV, N°. 25. (25 Nov. 1843).

hebbers en matrozen der slavenschepen hun eigen leven en dat der negers wagen. Aanvankelijk is men geneigd, de waarheid der verhalen te betwijfelen, doch het aantal voorbeelden en de geloofwaardigheid der berigtgevers doen allen twijfel ophouden. Zoo werd in 1834 te *Sierra Leone* voor goeden prijs verklaard de *Apta*, van 30 voeten lengte en 11 breedte, met 11 matrozen en 65 slaven beladen. *Les deux soeurs* was 41 ton groot met 132 negers; de *Eleanor* bevatte er 135 op 60 ton scheepsruimte. De *San José Hallaxa*, een schooner van 7 ton grootte, was in 1822 van de rivier *Calabar* gezeld met 30 slaven, naar *Ilha do Principe*, maar dit eilandje niet hebbende kunnen bereiken, naar de plaats van zijn vertrek teruggekeerd, hebbende bijna allen mondvoorraad en water verbruikt en vijf of zes weken op zee geweest zijnde. Aldaar viel het vaartuig den Engelschen kruiser *Thistle* in handen. Een scheepje van 5 ton, op dat Spaansche eilandje te huis behorende, werd in 1826 genomen met 17 slaven, hebbende hetzelfde van 23 reeds verloren. Men had ze in eene ruimte van 1½ voet tusschen de watervaten en het dek ingepakt.

Wij bepalen ons tot deze weinige voorbeelden, die men met talloze andere soortgelijke zoude kunnen vermeerderen, om de vreesselijke opeenpakking der arme gevangenen aan boord der tegenwoordige slavensmokkelaars te bewijzen. De gevallen, waarin hun eene eenigzins dragelijke ruimte wordt toegestaan, behooren tot de uitzonderingen.

Men verbeelde zich dan de onuitsprekelijke ellende,

die het onvermijdelijk gevolg is van deze mishandeling. Menschelijke wezens, aan handen en voeten geketend, weken lang naakt op harde ruwe planken uitgestrekt liggende, in eene met hunne uitwasemingen en uitwerpselen verpeste lucht, aan al de angst der zeeziekte blootgesteld, ten prooie aan allerlei besmettelijke ziekten, tot razernij en wanhoop afgemarteld, en, tot overmaat van alles, door de vreeselijkste folteringen gedwongen spijs en drank te verzwelgen, wanneer zij in vrijwilligen hongersdood een einde hunner rampen willen zoeken! Men stelle zich het hol van zulk een slavenschip voor, als het door stormen wordt geslingerd, als lekken er indringen, als er aan mondkost en water gebrek ontstaat, en men vrage zich af of de verbeelding ijzingwekkender toestand kan uitdenken dan zulk eene drijvende hel!

Hoe ongaarne onze gedachten ook bij zulke afzigtelijke tooneelen van menschelijk lijden en menschelijke wreedheid verwijlen, het behoort tot onzen pligt, de getuigenissen te vermelden der Britsche Zee-officieren, aan welke de harde maar verdienstelijke taak is opgedragen tot onderdrukking dezer ijssekkheden mede te werken.

In 1819 zeilde de Fransche slavenhaarder *le Redout*, groot 200 tonnen, met eene lading van slechts 160 negers naar *Guadeloupe*; op den 15den zoedag openbaarde zich eene oogziekte, die zich ras verspreidde. De geringe watervoorraad maakte het noodzakelijk, aan elken persoon slechts 8 oncen daags uit te reiken, en deze hoeveelheid moest zelfs later tot een half wijnglas beperkt worden. Men

bragt de slaven op het dek, om hen de frissche zeelucht te doen inademen, doch men moest van dit middel afzien, omdat verscheidene zich in de zee stortten. De oogziekte en eene hevige buikloop begonnen zich ook aan de bemanning mede te deelen; elken dag vermeerderde het aantal der blinden. Drie dagen na de aankomst te *Guadeloupe* werd ook de eenige matroos, die door de besmetting gespaard was, ziek. 39 der negers waren geheel blind geworden, 12 hadden slechts één oog behouden, en 14 leden aan vreeselijke zweren. — De kapitein had op reis eenige negers, die trachtten over boord te springen, laten doodschieten en ophangen, om de anderen daardoor af te schrikken. 30 blinden had hij in zee laten werpen, omdat zij geene geldswaarde meer hadden, en daardoor proviand werd uitgespaard en daarenboven de assuradeurs voor de schade konden aangesproken worden. Deze assuradeurs betaalden dan ook de waarde der 30 verdronkene slaven. Toen nog slechts één enkel man zien konde om het schip te sturen, naderde er een groot schip, 't welk geheel op de genade van wind en golven dreef. De bemanning, de stemmen der matrozen van het Fransche schip vernemende, schreeuwde om hulp, roepende dat hun vaartuig de Spaansche slavenhaarder *St. Leon* was, en dat eene oogziekte *allen* aan boord had blind gemaakt, zoodat niet *één eenig* matroos of slaaf kon zien. Hun hulpgeschrei was te vergeefs: de *St. Leon* dreef voorbij en nimmer heeft men meer iets van denzelfven vernomen! Schreeuwt het niet tot God?

Kapitein KELLY nam in hetzelfde jaar de Portugesche schooner *Novo Felicidade*, op *Ilha do Principe* (een klein eilandje, aan Spanje toebehoorende, in de golf van *Biafra* gelegen, op 2° N. Br. en 7° 20' O. L.) te huis behorende, met 71 slaven en 10 matrozen behalve den schipper. Dit vaartuig was slechts 11 ton groot. In zijne geregteijke verklaring aan het gerechtshof van *Sierra Leone* getuigt Kapit. KELLY het navolgende: »de toestand, waarin deze arme schepselen gevonden werden, druischt tegen alle beginselen van menschelijkheid aan; — 17 mannen paarsgewijze bij de beenen aangeketend, en 20 jongens op elkander gesmeten in den kuil — eene ruimte 18 voeten lang, 7½ breed, en 1½ voet hoog. Het gezigt der slaven, van hunne boeijen bevrijd, was allerellendigst; naauwelijks één hunner kon op zijne beenen staan, door kramp en uitteering. De ruimte, aan de 34 vrouwen toegewezen, was nog enger dan die der mannen, zijnde slechts 9½ voet lang, 4½ voet breed en 2½ voet hoog; maar niet geboeid geweest en misschien over dag op het dek toegelaten zijnde, was hare houding niet zoo ellendig als die der mannen.”

Admiraal COLLIER nam in 1820 het schip *la jeune Estelle*, na eene jagt van eenige uren, gedurende welke men verscheidene vaten in zee drijvende opmerkte; men kon echter geene sloepen afzenden om ze te onderzoeken. Aan boord van den prijs komende, ontkende de kapitein slaven in te hebben; maar wegens de hoogst verdachte omstandigheden beval de officier een strikt onderzoek. Een Engelsch matroos, tegen een vat slaande, hoorde hoe er

eene flauwe stem uit kwam, als van eenen stervenden; 't vat werd dadelijk geopend, en men vond twee meisjes van 12 of 14 jaren er in gepakt. Een gevangene aan boord van 't Britsche schip herkende deze meisjes als twee uit veertien, die de slavenhaalter van een dorp op de kust had geroofd. Hierop beval de Admiraal 'tschip nogmaals te doorzoeken, op hoop de 12 overige te vinden, maar vergeefs. Toen rees het vreesselijk vermoeden, dat de slavenhaalter de 12 kinderen in vaten gestoken en gedurende zijne vlugt over boord geworpen had; maar het was te laat, de waarheid dezer gissing te onderzoeken, omdat de jagt het Engelsch fregat reeds vele mijlen verwijderd had van de plaats waar men de vaten in zee had zien drijven. In 1823 vond men te *Sierra Leone*, aan boord van opgebragte slavenschepen, Brazielsche bloedhonden, die afgerigt waren om 's nachts de luiken te bewaken en de slaven te beletten op het dek te komen. De slavenschepen van *Bahia* en *Cuba* nemen vrij algemeen dit middel te baat. Het Portugesche schip *Diana*, voorzien van een koninklijk verlofschrift om 300 slaven aan boord te nemen, als zijnde 120 ton groot, werd in 1824 opgebragt. Het schip was echter in de daad slechts 66 ton groot. Zulke bedriegelijke meetbrieven werden destijds veelal door de Portugezen gebezigd. Behalve de bemanning van 18 matrozen bevatte het vaartuig 156 negers. »Van alle slavenschepen bij welke ik ooit aan boord kwam,» zegt Kapit. WOOLCOMBE, »was dit in den ellendigsten toestand; de stank van wege de opceengehoopte vuilnis en van

zooveel menschelijke wezens in zulk eene naauwe ruimte op een gepakt (de mannen allen paarsgewijze geketend) was onuitstaanbaar. Om de ellende nog te vermeerderen, was de kinderziekte onder hen uitgebroken." Van het bovenvermelde schip: *de twee Braziliaansche vrienden*, waar men 260 slaven in eene ruimte van slechts 95 ton had gestuwd, getuigt Commodore BULLEN: »deszelfs afgrijpselijke toestand is ten eenen male onbeschrijfelijk. Vele vrouwen waren hoog zwanger, sommige hadden kinderen van 4 tot 12 maanden oud, allen waren op een gestuwd tot ééne massa van levend bederf (one mass of living corruption); en toch waren er nog ongeveer 100 negers minder in geladen, dan door de reeders was voorgeschreven."

Dr. WALSH geeft in zijne *Notices of Brazil* een levendig tafereel van den toestand van een Spaansch slavenschip, 't welk aangehouden was door het oorlogsvaartuig *North Star*, Kapit. ARABIN, met hetwelk hij in Mei 1829 terugkeerde. »Aan boord komende," zegt hij, »vonden wij het schip opgevuld met slaven: het had er 562 ingescheept en daarvan, in slechts 17 zeedagen, 55 verloren. De slaven waren alle tusschen deks besloten en de luiken met ijzeren roosters voorzien. Zoo gering was de ruimte, dat zij tusschen elkanders beenen zaten, zonder mogelijkheid om neder te liggen of slechts eenigzins, bij dag of bij nacht, van houding te veranderen. Daar zij voor rekening van verschillende eigenaars waren ingescheept, waren zij alle met de verschillende merken der eigenaars gebrand, even als

schapen. Deze teekens waren op de borst of den arm aangebragt, en wel, zoo als de stuurman met koele onverschilligheid zeide, met gloeiende ijzers. Boven het luik stond een barsche kerel met eene zweep van verscheidene in een gedraaide lederen riemen in de hand; hij was de slaven-opzigter van het schip, en als hij omlaag 't geringste gedruisch vernam, zwaaiide hij de zweep, die hij ging gebruiken. Ik was verheugd, hem dit hatelijk teeken zijner waardigheid te ontnemen, en heb hetzelfde sedert steeds behouden, als een gruwzaam gedenkteeken der werkelijkheid, zoo ik immer geneigd mogt zijn het door mij bijgewoonde schouwspel te vergeten. Zoodra de arme schepselen ons op hen zagen neder zien, klaarden hunne zwarte droefgeestige gezigten op. Zij bespeurden eenig medelijden en goedheid in onze blikken, van welke zij lang ontwend waren geweest, en als bij instinct begrijpende dat wij vrienden waren, begonnen zij oogenblikkelijk te juichen en in hunne handen te slaan. Een of twee hadden een paar Portugesche woorden opgevangen en schreeuwden: »Viva! Viva!» Vooral de vrouwen waren zeer aangedaan; alle staken hare armen om hoog, en toen wij om laag kwamen en haar de handen schudden, konden zij hare vreugde niet betoomen. Zij poogden op hare kniën voort te kruipen en rekten zich uit om onze handen te kussen, en wij bemerkten aldus, dat zij begrepen dat wij haar kwamen bevrijden. Sommige echter lieten het hoofd hangen in schijnbaar wanhopige moedeloosheid; verscheidene waren grootelijks vermagerd,

eenige, vooral kinderen, schenen stervende. Maar de omstandigheid die ons het meest trof, was, hoe het mogelijk ware, dat zulk een aantal mensche-lijke wezens leven konde, opeengepakt en zoo dicht mogelijk in elkander gestuwd, in lage cellen, 3 voeten hoog, waarvan het grootste gedeelte, uitgezonderd onmiddelijk onder het getraliede luik, beroofd was van licht en lucht, en zulks terwijl de thermometer, in de vrije lucht en in de schaduw, op het dek, op 89° F. stond. De ruimte tusschen deks was verdeeld in twee kamers, 3½ voet hoog. De eene was 16 voet breed en 18 lang, de andere 40 voet lang en 21 breed. In de eerste waren opgestuwd de vrouwen en meisjes, in de andere de mans en jongens; 226 mede-schepselen waren aldus bijeen geworpen in eene oppervlakte van 288 vierk. voeten, en 336 in eene andere van ongeveer 800 vierk. voeten; dus gemiddeld voor de mans 2½ vierk. voeten oppervlakte op 3½ voet hoogte, en voor de vrouwen, bij gelijke hoogte, nog geen 1½ vierk. v., ofschoon verscheidene zwanger waren. Wij vonden ook handen voet-boeijen van allerlei soort, maar het schijnt, dat deze alle afgenomen waren voor wij aan boord kwamen. De hitte dezer vreesselijke verblijven was zoo groot en de stank zoo ondragelijk, dat het volstrekt onmogelijk was er in te gaan, zelfs al ware er plaats geweest. Men mat dezelve uit, gelijk boven is opgegeven, nadat de slaven ze verlaten hadden. De officieren stonden er op, dat de arme schepsels op het dek zouden toegelaten worden, om lucht en water te bekomen.

Zij kropen uit het schip, gelijk bijen uit de ope-

ning eener korf, tot dat het gansche dek van voren tot achteren er tot stikkens toe mede opgepropt was. De plaatsen nazoekende, waar zij weggestouwd geweest waren, vond men nog eenige kinderen, vlak aan de boorden van 't schip. Deze arme wichten schenen onverschillig te zijn voor leven of dood, en toen zij op het dek gebragt waren, konden verscheidene niet staan. Nadat zij eene korte poos het ongewoon genot van versehe lucht gesmaakt hadden, werd eenig water aangebragt; toen eerst openbaarde zich hun lijden op vreesselijke wijze. Als razenden drongen zij er allen op aan. Noch verzoeken, noch dreigementen, noch slagen konden hen afhouden; zij gilden, worstelden en vochten met elkander om een drop van het kostelijk vocht. — Niets is er waaraan slaven, op de zeereis, zoo zeer gebrek lijden, als water. Men pleegt soms op de uitreis van slavenschepen, vaten, met zeewater gevuld, als ballast mede te nemen, en, wanneer de slaven ingescheept worden, die vaten te ledigen en met zoet water te vullen. Het gebeurde eens, dat op een schip van *Bahia* deze verwisseling verzuimd was: midden in zee bevond men, dat al die vaten slechts met zeewater gevuld waren. Al de slaven aan boord stierven! — Toen nu aan de armschepselen bevolen werd, weder naar beneden te gaan, knielden sommige neder en omvatten onze knieën met angstvolle blikken, op het vooruitzicht van terug te moeten keeren naar de ijselijke lijdensplaats tusschen deks. Het verwonderde ons niet, dat er 55 in slechts 17 dagen bezweken waren. Indedaad, men zag vele der overlevenden op de dekken liggen in

den uitersten graad van vermagering en in eenen staat van ellende en morsigheid, die niet was aan te zien.

Toen ik mijn' afschuw over dit tooneel had uitgeboezemd, betuigden mijne vrienden, die langen tijd aan de Afrikaansche kust geweest waren, en vele slavenschepen hadden bezocht, dat dit nog een van de beste was, die zij gezien hadden. De hoogte tusschen deks werd somtijds slechts $1\frac{1}{2}$ voet 1) bevonden, zoodat de ongelukkige wezens zich niet eens van de eene op de andere zijde konden omwenden; en daar zijn zij gewoonlijk bij den hals en de beenen geketend.

Eens, zoo verhaalden de officieren, hadden zij een slavenschip genomen in de rivier *Bonny*; de slaven waren, in de naauwe ruimte tusschendeks, zamengepakt en aan elkander geboeid. Men hoorde een vreeselijk oproer onder hen en kon zich niet voorstellen waardoor zulks veroorzaakt werd. Men sneed de luiken open en liet de slaven op 't dek komen. Zij waren bij tweeën en drieën met de handen geboeid. De angst der slaven kon toen maar al te wel beseft worden, want men vond velen hunner in verschillende

1) Uitgaande slavenschepen zijn met balken, planken en schroeven voorzien, uit welke, vóór de kust, losse dekken zamengesteld worden. De aanwezigheid dezer voorwerpen, gelijk mede van groote ketels tot spijsbereiding, en van vele watervaten of duigen en hoepels, om er watervaten uit te vervaardigen, wordt, volgens de tractaten, door Engeland met bijna alle zeemogendheden, tot afschaffing des slavenhandels, gesloten, als bewijs aangenomen, dat zoodanig schip voor den slavenhandel bestemd is, ook al vindt men werkelijk geen' enkelen neger aan boord. De gerechtshoven verklaren, op dien grond, het schip voor goeden prijs en spreken over de bevelhebbers en manschap de bepaalde straffen uit. Verg. het Tractaat van 25 Januarij 1823 tusschen Nederland en Groot-Brittannië.

toestanden van verstikking; velen stond het schuim op den mond, terwijl zij in den laatsten doodstrijd verkeerden; verscheidene andere waren reeds dood. Soms sleepte men eenen levenden op, aan een lijk vastgeboeid; soms waren, van de drie aan een gebocide schepsels, één dood en een tweede stervend. Het oproer was ontstaan door den doodsangst dezer verstikkende ongelukkigen, in den hoogsten graad van woede en wanhoop, worstelende om zich te bevrijden. Toen men allen had boven gebracht, vond men 19 lijken! Vele hadden elkander vermoord, uit hoop om ruimte tot ademen te krijgen. Mannen verwurgen die naast hen waren, en vrouwen dreven elkander de nagels in de hersenpan. — In andere gevallen namen verscheidene dezer ongelukkigen de eerste gelegenheid te baat, om over boord te springen en zich op die wijze van een ondragelijk leven te bevrijden. — Vaak vonden zij de arme negers vervuld van den ijsselijksten schrik voor hunne bevrijders. De slavenhandelaars hadden hen wijs gemaakt, dat de Engelschen menscheneters waren, die hen slechts namen om ze op te eten. Van deze dwaling bevrijd, waren vreugde en dankbaarheid des te levendiger. Soms had eene doodelijke ziekte hen bevangen, vóór zij genomen werden, van welke zij niet meer konden opkomen. Dikwerf plegen zij in het water der schepen, aan lij, te liggen, en niettegenstaande alle zorg, teeren zij uit tot vel en been, gesloopt door koorts en buikloop; en als zij ten laatste aan de golven worden overgegeven, zijn zij slechts geraamten.”

Tijdens de aanhouding van dit schip, had *Brazilië*

zich wel, bij tractaat met Engeland, verbonden geene slaven van de Afrikaansche kust benoorden den evenaar in te voeren, doch de aanvoer uit plaatsen beneden de linie was nog niet, bij tractaat, verboden. De slavenkapitein was voorzien van scheepspapieren, die de inachtneming der wet schenen te bewijzen, welker valsheid althans geenszins voldingend kon aangetoond worden. De opgaven der slaven zelve, volgens welke zij oorspronkelijk gekomen waren van plaatsen benoorden de linie, de koers door het schip gestuurd, deszelfs vlugt voor den kruiser, die hetzelfde eerst na eene jagt van 30 uren en 300 doorloopenen mijlen bereikte, deden wel hevige vermoedens oprijzen. Men oordeelde echter, dat, wat wettelijk bewijs betrof, het geval te twijfelachtig was, om eene aanhouding te regtvaardigen; zoodat het schip, na een scherp onderzoek van negen uren, eindelijk vrij gelaten werd, en deszelfs reis vervolgde.

»Het was reeds donker toen wij scheidden», — dus besluit Dr. WALSH zijn verhaal, — »en de laatste geluiden, die wij hoorden van het ongelukkige vaartuig, waren het geschreeuw en het gegil der slaven» 1).

De reeds vroeger aangehaalde koopvaardijshipper COOK (bl. 27) getuigt: »nietteenstaande de waarschijnlijkheid, ja gewisheid van ziekten, heb ik slechts

1) In een belangrijk opstel in den *Quart. Review*, 1836, Dl. II, getiteld: *The foreign slave trade*, wordt een veel uitvoeriger uittreksel gegeven uit het aangehaalde werk van Dr. WALSH (welk boek wij niet hebben kunnen raadplegen). dan in het werk van *Sir THOM. F. BUXTON*. Wij zijn daarom bij voorkeur het verhaal, in den *Quart. Rev.* voorkomende, gevolgd.

één enkel slavenschip gekend, 't welk een geneesheer aan boord had." Hoe zoude men ook kunnen verwachten dat *echte* geneesheeren, mannen die jaren lang, in eene beschaafde maatschappij, zich aan de studie hunner edele kunst hebben toegewijd, onder het geboefte willen verkeereren, waaruit de bemanning der tegenwoordige slavensmokkelaars bestaat?

In hetzelfde jaar 1829 werd de *Midas* genomen, die met 560 slaven de rivier *Bonny* (eene der monden des *Nigers* op 4½° N. Br., 7° O. L.) verlaten had, waarvan er, tijdens de aanhouding, reeds 160 gestorven waren. Van de 400 levenden sprongen er, dadelijk na de overgave, 30 in zee, 9 anderen deden hetzelfde op de verdere reize, alvorens het schip in *Havanah* binnen kwam; 66 waren aan pokken en andere ziekten bezweken. Na de landing stierven er nog 10. De overblijvenden, ten getale van 285 (dus de helft der oorspronkelijke lading), waren zoo ziek en vermagerd, dat de geneesheer geene mogelijkheid zag hunne signalementen op te maken, om in de getuigschriften hunner vrijverklaring op te nemen.

Kap. HAYES, van de Engelsche Zeemagt, verhaalt het geval van een slavenschip, eene volle lading inhebbende van paarsgewijze aan elkander geketende menschen, welks gezagvoerder, met meerdere menschelijkheid bezielde dan zijne gelijken, sommigen toestond, doch steeds aan elkander gehoeid, op het dek te komen, om de frissche lucht te scheppen; als wanneer zij oogenblikkelijk hand aan hand over boord sprongen en bij paren verdronken. Deze ongelukkigen wisten, dat zij naar het akelige en benaauwde tus-

schendeks moesten terugkeeren, met stank en onreinheid vervuld, waar het niet ongewoon, is dat vrouwen kinderen baren, terwijl mannen naast haar liggen te sterven; — levenden en dooden aaneengeketend, en de levenden, behalve al hunne andere pijnigingen, gefolterd door de vreesselijkste dorst, zelden meer dan ééne pint water daags bekomende. Kap. HAYES zegt verder: »er is thans aan mijn boord een officier, die, een slavenschip doorzoekende, niet slechts levende menschen aan lijken geketend vond, maar deze laatste reeds tot verrotting overgaande! en thans is er een geval voorgekomen, 'twelk te ijsselijk en te walgelijk is, om verhaald te kunnen worden.»

De bekende reiziger LAIRD verhaalt, dat in 1831 twee Engelsche kruisers, *the Black Joke* en de *Fair Rosamond*, voor den mond der rivier *Bonny*, de beide slavenschepen *Rapido* en *Regulo* ontmoeteden. Op 't zien der kruisers trachtten zij in de haven terug te keeren en wierpen 500 aan elkander geboeide menschen overboord. Door de menigte van haaijen was hun kielwater letterlijk met bloed gekleurd. De gezagvoerder van een Engelsch koopvaardijschip, juist op dat tijdstip in den mond der rivier liggende, was ooggetuige der geheele gebeurtenis. Hij verhaalde aan LAIRD, dat de jagt zoo vinnig geweest was, dat de 4 schepen, nagenoeg alle te gelijk, de kreek binnenliepen en in den modder vast raakten, alwaar de slavenhaalders de nog overige negers overboord wierpen, van welke zeer weinige, wegens hunne boeijen, het strand bereikten, en dat hij en zijne schepelingen behulpzaam waren geweest, om de schepen weder vlot

te krijgen, 'twelk met veel moeite gelukte. Later ontmoette hij den kapitein van een der slavenschepen, die zijne daad poogde te regtvaardigen, als voor het behoud van zijn eigendom noodwendig. Kapitein RAMSAY, bevelhebber van de *Black Joke*, die in het *United Service Journal* van 1833 een verhaal dezer zaak geplaatst heeft, verzekerde aan Sir THOM. FOWELL BUXTON, dat, onder het vervolgen, hij en zijne manschappen duidelijk de overboord geworpene negers door de haaijen zagen verscheuren, en dat, indien niet gelukkig twee aaneengeboeide negers waren opgevischt geworden, de slavenschepen aan de veroordeeling door 't gerechtshof zouden ontsnapt zijn. Een gelijksoortig geval vond plaats in het laatst van 1835, bij de jagt op den Spaanschen slavenhaarder *Argus*, door den Britschen kruiser *Charibdis*, Luit. MERCER; er werden 97 slaven overboord geworpen en de gevangene Spaansche kapitein betuigde, dat hij, om te ontsnappen, nimmer aarzelen zoude, zijne negers in zee te werpen. Inderdaad, wanneer de lading, zoo als veelal geschiedt, verzekerd is, is er voor de reeders en schepelingen in deze onmenschelijke wreedheid geldelijk voordeel te vinden. De eerste woorden van zekeren MAURI, toen zijn schip *Maria Isabella* door Luit. ROSE genomen was, waren: »had ik uw »schip slechts één uur vroeger gezien, ik zoude al »mijne slaven in zee geworpen hebben, want mijne »lading was verzekerd.”

Deze voorbeelden, van honderden negers, in koelen bloede aan de golven prijs gegeven, ten einde het schip te ligten en aldus aan de vervolging der krui-

sers te ontsnappen, zijn zoo veelvuldig en zoo wel door ooggetuigen gestaafd, dat de beide volgende verhalen aan den *South African Commercial Advertiser* van 20 Febr. 1841 en den *London Times* van 19 Aug. 1843 ontleend, niet ongeloofelijk schijnen:

»Uittreksel uit eenen brief van *St. Helena*: er is hier opgebragt door den kruiser *Waterwitch*, om voor goeden prijs verklaard te worden, een Portugesche schooner met 230 slaven. Zij lijden zeer aan de pokken. Zij die er vrij van zijn, zijn ontscheept in *Lemon Valley*, welke plaats onder strikte quarantaine gehouden wordt. Toen de *Waterwitch* zijne jagt begon, poogde de kapitein des schooners het te ontzeilen, door zijn schip te ligten, tot welk einde hij omstreeks, 130 slaven over boord liet werpen van de 350, die hij geladen had. Hij liet toen zijn vaartuig op 't strand loopen en ontsnapte. De sloepen des kruisers redden daarvan omtrent 70, maar het meerendeel van deze stierf later van vermoeienis.”

»De *Snake*, kommandant MILNE, heeft, in de West-Indiën, genomen den slavenhaalter *Araganti* met meer dan 300 slaven. Sedert de prijsverklaring van dit schip, zijn omstandigheden bekend geworden, die in gruwzaamheid ongeëvenaard zijn, zelfs in de geschiedenis der misdaden des slavenhandels. Het is bekend geworden, dat een slavenschip, gejaagd door een' kruiser, dien het hand over hand zag naderen, eenen slaaf, in een vat gekuipt, over boord geworpen heeft, zoodat zijn hoofd alleen kon gezien worden, met het doel om deszelfs vervolger te noopen bij te leggen en den slaaf op te visschen, waar-

door het schip poogde te ontsnappen. Hoe wreed en gruwelijk dit zijn moge, het is nog niets in vergelijking der ijzingwekkende daden aan boord van de *Araganti* gepleegd. Het blijkt dat dit schip de kust van Afrika verlaten heeft met 500 slaven aan boord, maar slechts zooveel leeftogt, als benoodigd was voor deszelfs eigene bemanning en eene geringe hoeveelheid rijst voor de ongelukkige slaven. Genomen zijnde had het schip nog slechts 320 slaven aan boord: het meerendeel der 180 overigen was geslagt, in stukken gesneden, gekookt en, met eene geringe hoeveelheid rijst, toegediend geworden aan hunne voormalige lotgenooten. Hoe ongeloofelijk deze daad schijnen moge, niettemin is zij maar al te waar."

Doch laat ons weder terug keeren tot de onbetwifelde berigten en getuigenissen van bekende en geachte Britsche officieren en regters en daarvan, ten besluite, nog eenige uitvoerige verhalen mededeelen. Kapitein WAUCHOPE schrijft aan *Sir THOM. F. BUXTON*, dat hij op 18 Sept. 1836 met zijn schip *Thalia* de Portugesche brik *Felix* nam, met 590 slaven. »Ik ging," zegt hij, »aan boord van den prijs, doch het is niet ligt, zulk een ijzingwekkend tooneel te beschrijven. De barkas en het achterdek waren oegpropt met kinderen, ziekelijke, arme kleine ongelukkigen, sommige echter nog aanvallig, verscheidene zeer getatouëerd: veel moeite was door hunne ongelukkige ouders besteed, om dezelve aldus, naar hunne meening, te versieren. De vrouwen lagen achter, tusschendecks, zeer opeengepakt en spiernaakt. Zij waren niet van alle versche lucht verstoken, want

het kleine luik was open: maar de plaats der mannen was al te vreeslijk; deze ellendigen, twee aan twee geboeid, gaapten en worstelden, om bij de ijzeren traliën der luiken te komen, waaruit zulk een stinkende damp oprees, dat het onuitstaanbaar was er in te zien. Het vereischt veel voorzigtigheid in 't begin, aan de negers toe te staan op het dek te komen, want het is onder hen een zeer gewoon gebruik over boord te springen om zich aan hunne ellende te onttrekken. Het slavendek was niet meer dan 3½ voet hoog, en daar onder waren de menschelijke wezens gestouwd of liever opeengepakt, zoo dicht maar eenigzins mogelijk was; velen zagen er zeer ziekelijk uit. Het was niet mogelijk in dit slavenhok te komen, dan door het luik. Toen zij allen op 't dek waren om geteld te worden, zeide men mij, dat niemand van ons scheepsvolk, gedurende eene enkele minuut, in dit hok blijven konde, zoo ondragelijk was de stank. De kleur dezer arme schepselen was donker vuil geel, geheel verschillende van het schoone glinsterende zwart onzer vrijgemaakte Afrikanen en Kroo-
mannen 1). Men toonde mij een' man, die zeer gebeten en gekneusd was; hij had deze wonden bekomen in eene worsteling, bij de tralies van het deklui-
k, om een mondvul frissche lucht."

Belangrijk is ook het getuigenis door den Heer JACKSON, gewezen regter in het gemengd gerechtshof van *Sierra Leone*, afgelegd voor het Committee des

1) Dezen naam draagt een der beschaafde en arbeidzaamste negerstanimen, aan *Afrika's* Westkust, op omtrent 5° N. Br. en 9° West. Lengte.

Parlements in 1830. »Ik acht het lijden der arme slaven grootelijks verzwwaard door het thans gevolgde stelsel 1); want de handel is thans onwettig, en daarom, al wat thans geschiedt, gebeurt in het duister; de slaven worden meer als balen 2), dan als menschelijke wezens ingepakt en de gewone rekening is, dat, als van drie reizen ééne gelukt, de reeders eene goede winst doen.” De Commissarissen in het gemengd gerechtshof te *Rio Janeiro* schreven in 1835 aangaande het schip *Patacho*: »het was in het eerst alleen op vermoeden aangehouden, en de nemers hadden het acht en veertig uren in bezit gehad, en, zoo zij meenden, alles ten naauwkeurigste doorzocht, vóór dat men ontdekte, dat er slaven aan boord verborgen waren. Hoedanig de toestand dezer ellendige wezens, ten getale van 47, geweest moet zijn, zoo langen tijd van lucht en voedsel beroofd en in de kleinste mogelijke ruimte ingepakt, als balen koopmansgoederen, behoeven wij niet te beschrijven”. In de *Parliam. Papers* van 1838 vindt men: de brik *Adamastor* van *Quilimane* had 800 slaven ingescheept.

1) Het stelsel namelijk, sedert 1814 door de regeringen van bijna alle zee mogendheden aangenomen, om den slavenhandel te verbieden, te straffen en gewapenderhand te beletten. Men heeft hetzelfde meermalen als ongenoegzaam en dus als ondoelmatig voorgesteld. Wij gelooven, dat, in deszelfs krachtige volhouding, het allerwerkzaamste middel tegen dien gruwel te zoeken is.

2) *Balen* is de thans gebruikelijke benaming der slaven, in het jargon, waarvan de slavenhandelaars zich in hunne brieven bedienen, opdat deze, in handen der kruisers vallende, niet tegen hen zouden ingeroepen worden. Zulke brieven komen voor in: *Trial of PEDRO DE ZULUETA*, Lond. 1844.

Van deze stierven op reis 304. De brik *Leao* had van dezelfde plaats 855 slaven ingescheept; daarvan stierven op reis, of werden over boord geworpen, 283. De pokken zich onder hen openbarende, smeed men er dadelijk 30 levend in zee. De overigen stierven aan de mazelen. Die in leven gebleven waren, ten getale van 542, werden aan land gebracht op de kust van *Brazilië* te *Mozambayo* nabij *Ilha Grande* (beide plaatsen weinige mijlen van *Rio Janeiro* gelegen), maar in zulk eenen ellendigen staat, dat het grootste gedeelte buiten staat was te gaan. — Kapitein WILSON schreef in 1839: menig slavenschip heb ik doorzocht en ik betuig, dat het onmogelijk is de ijzingwekkende tooneelen te schilderen, die zij aanbieden. Zij zijn alle meestal dezelfde; de meerdere of mindere ellende hangt gewoonlijk af van de grootte des vaartuigs en van den tijd gedurende welken de slaven ingescheept zijn geweest; want elke dag brengt eene vreeselijke vermeerdering aan van ziekten, wanhoop, verstopping en dood.

Aangaande het kleine kustvaartuigje *Jesus Maria*, reeds blz. 233 vermeld, 35 Eng. ton groot, met 274 kinderen, 4 volwassenen en 10 matrozen beladen en in 1840 genomen, schrijft de gewezene Engelsche Consul TURNBULL te *Havanah* aan Kolonel COCKBURN, Gouverneur der *Bahama* eilanden: »wegens de verregaande vermagering en verzwakking, waarin die kinderen verkeerden, heb ik het verlies van 7 hunner te betreuren, niettegenstaande al de zorg, waarmede zij door den bevelhebber en de geneeskundige officieren van H. M. schip *Romney* en door mij zelven

zijn behandeld. Behalve de daadzaak, die helaas op dit eiland weinig geteld wordt, dat deze kinderen, thans aan uwer Exc. zorg toevertrouwd, en andere, hunne medegezellen, die op den overtocht gestorven zijn, gestolen en tot slavernij gedoemd waren, eischt mijn plicht, Uwe Exc. te berigten, dat verscheidene hunner de slagtoffers geweest zijn, van de walgelijkste en ijsselijkste misdaden, hoedanige, zelfs door eene jury van slavenhandelaars, gestraft zouden worden. Op het dek van dezen ellendigen schooner, de *Jesus Maria*, zijn drie moorden gepleegd, aan eene volwassene vrouw en aan twee knapen, zonder eenige andere oorzaak, zoo ver ik heb kunnen ontdekken, dan brooddrunkene wreedheid. Deze bloedige daden zijn gepleegd door de slagtoffers op het dek te smijten en door zulke geweldige slagen, dat die noodlottige gevolgen hebben plaats gehad. In de kajuit van de *Jesus Maria* is eene reeks van tooneelen voorgevallen, van nog hatelijker en walgelijker aard. De weerlooze toestand der jonge meisjes schonk haar geene bescherming tegen de beestachtige lusten van den kapitein, zijne zoogenaamde passagiers en zijne helsche matrozen. Ik beken aan Uwe Exc., dat ik den moed niet heb, dit ijsselijk tafereel van misdaden te ontrollen."

Meldingwaardig is ook nog het geval van de Portugesche brik *Dous Fevereiro* op den 19 Febr. 1841 genomen door de Britsche schooner *Fawn*. Er waren, bij 't vertrek van *Benguela*, op den 1 Febr., 510 negers ingescheept, doch in de 18 zeedagen, vóór de neming verloopen, reeds 135 bezweken. De volgende

beschrijving, uit het logboek van de *Fawn* overgenomen, toont den ellendigen toestand der 375 overgeblevenen. »Aan boord van 't schip komende, vonden wij al de slaven omlaag en de luiken gesloten; dezelve openende vertoonde zich een schouwspel, bekwaam om zelfs het gemoed van eenen Portugees te vermurwen: levenden, stervenden, dooden, als in ééne massa zamengeperst. Sommige ongelukkigen, in den walgelijksten staat van kinderziekte, van 't hoofd tot de voeten met inéénvloeiende pokken bedekt; verscheidene vreesselijk aan oogziekte lijdende; eenigen volkomen blind; anderen, levende geraamten, met moeite van beneden opkruipende, buiten staat het gewigt huns ligchaams te dragen; moeders met jonge kinderen aan de borst, zonder aan dezelve een drup voedsel te kunnen geven; dat zij dezelve tot dus ver nog in 't leven hadden behouden, scheen verwonderlijk. Allen waren volstrekt naakt, en hunne ledematen zeer ontveld, door 'tliggen op de harde planken. De benaauwde lucht was onuitstaanbaar, als men beneden kwam; hoe menschen in zulk eenen dampkring ademen en leven konden, is onbegrijpelijk. Verscheidene lagen onder de losse planken, die het dek zamenstelden, te sterven; één was reeds dood. Op de verdere reis, van weinige dagen, naar *Rio Janeiro*, stierven er 13, nog 12 in die haven en daarenboven eenige aan boord van de *Crescent*, het hospitaal-schip voor genomene Afrikanen in die haven. Eindelijk, van 180, die van daar naar *Berbice* ingescheept werden, bezweken nog 20 op dien overtocht, niettegenstaande alle zorg was aangewend en men een' ruimen voorraad

van geneesmiddelen en antiscorbutica, behalve overvloed van gezond voedsel, aan boord had gebragt. De volgende tabel geeft een overzicht van de sterfte op dit vaartuig:

Aantal slaven aan boord, bij 't vertrek van <i>Benguela</i> :	510
Gestorven vóór de neming: (in 18 of 19 dagen).....	135
Genomen:	375
» op de 4 daagsche 1) verdere reis naar <i>Rio</i> :... 13	
» te <i>Rio Janeiro</i> :..... 12	
» op reis van <i>Rio</i> naar <i>Berbice</i> (van slechts 180): 20	
» te <i>Berbice</i> , 2 dagen na de landing:..... 4	
	181

De sterfte aan boord van den *Crescent*, schattende op: 20
Totale sterfte:.....204

Zoodat derhalve twee vijfden der te *Benguela* ingescheepte negers zijn bezweken 2).”

Wij vertrouwen dat de voorbeelden hier vermeld en de eenstemmige getuigenissen van zoovele geloofwaardige mannen, die door eigene aanschouwing den slavenhandel kennen, de overtuiging zullen vestigen, dat dezelve, in spijt van alle verdragen, nog bestendig jaarlijks duizenden onzer natuurgenoooten aan de wreedste mishandelingen prijs geeft, duizenden, in langen akeligen doodstrijd, ontrukkt aan een leven, dat bestemd was tot vreugde en geluk.

(Het vervolg in een volgend nummer.)

1) De reis was dus, wat het schip betreft, voorspoedig, daar hetzelfde, van *Benguela* tot *Rio Janeiro*, slechts 23 dagen besteedde; welligt behoorde het vaartuig tot die welbezeilde, op snelheid gebouwde schepen, die men in de laatste jaren meer en meer begonnen heeft te bezigen, om aan de kruisers te kunnen ontsnappen.

2) Proceed. of the gener. anti-slav. conv., Lond. 1843 blz. 229.

MEDEDEELING

VAN DEN HEER

G. S. DE VEER,

TE PARAMARIBO.

De Redactie haast zich, aan het volgend stuk eene plaats in te ruimen. Bij de mededeeling van een artikel uit de *Guiana Times* in het eerste nummer van dit Tijdschrift, bl. 67 en volgg., betrekkelijk zekere handelingen, welke een voormalig Gouverneur-Generaal der Nederlandsche West-Indische bezittingen zoude hebben gepleegd, onthield zij zich zorgvuldig van elke uitdrukking, waaruit konde worden afgeleid, dat zij een onbepaald geloof sloeg aan het aldaar verhaalde. — Doch zij meende de algemeene aandacht op die berigten, hetzij dan waar of valsch, te moeten vestigen, en liet daarop deze woorden volgen, bladz. 73: »Dat verhaal — ijlt reeds, met de vermelde bladen, »de wereld door. Mag men dan hier niet vragen: *Wat is er »geschied?* En die vraag, zij wordt te eerder gedaan, naarmate men hopen kan, van welonderrigten, spoediger beantwoording uit te lokken. — Openlijk bringe die beantwoording de waarheid aan den dag, welke wij ons niet in staat bevinden mede te deelen.»

Wij danken den Heer DE VEER, zoon van wijlen den Gouverneur-Generaal DE VEER, voor zijn vertrouwen in de

waarheidsliefde der Redactie, voor het gewigt, zoowel aan de aantijging, als aan de uitnoodiging tot opheldering van het gebeurde gehecht. — Wij wenschen tevens, dat de geëerde inzender, wiens natuurlijk gevoel van verontwaardiging over de belcediging der nagedachtenis zijns vaders, zóó luide spreekt, dien hoon volkomen logenstraffe, en alle verdere aanklagt te dier zake doe zwijgen. — Wij moeten niettemin doen opmerken, dat, zoo als in het derde nummer dezer bijdragen, bladz. 205, werd aangetoond, het koloniaal bestuur geenszins, wat had behooren te geschieden, de Negers, van welke de rede is, als *vrije* lieden heeft behandeld. — Die daadzaak blijft in haar geheel, en wordt, ofschoon insgelijks in het eerste nummer, bladz. 67, 68, 70, 73, 74, voorkomende, door den Heer DE VEER niet tegengesproken.

RED.

AAN DE REDACTIE VAN HET TIJDSCHRIFT: »BIJDRA-
GEN TOT DE KENNIS DER NEDERLANDSCHE EN
VREEMDE KOLONIËN, BIJZONDER BETREKKELIJK
DE VRIJLATING DER SLAVEN.»

In het eerste nummer van dit Tijdschrift is over-
genomen een artikel uit de *Guiana Times*, handelen-
de, onder anderen, over de aanhouding en uitlevering
door Sir THOMAS COCHRANE, aan het Gouvernement van
Suriname, van een slavenschip genaamd *la Légère*,
onder bijvoeging, dat te dier zake door den Minister
CANNING een' brief aan den Gouverneur dier kolonie
was geschreven, houdende dankzegging voor de wijze,
waarop het vaartuig met de slaven uit handen van
Sir THOMAS COCHRANE waren overgenomen; doch dat
de Heer CANNING zekerlijk niet wist, »dat dezelfde Gou-
»verneur, aan welken hij eene zoo onverdiende betui-
»ging deed, gewoonlijk zooveel geld per hoofd ontving
»voor iederen slaaf welke op de kust geland werd,
»en dat niets dien baatzuchtigen ambtenaar beter kon
»gevallen dan het in zijne bevuilde handen stellen
»van ladingen als die der *Légère*, van welke hij
»gaarne, op gelijke voorwaarden, zooveel zoude ont-

»vangen hebben als Sir THOMAS COCHRANE of eenig ander even moedig officier hem konde verschaffen”(1).

Het nummer van de *Guiana Times*, waarin dit artikel voorkomt, is den inzender reeds vroeger onder de oogen gekomen, doch uit hoofde van het absurde der beschuldiging, heeft hij het niet der moeite waardig geacht daarvan notitie te nemen; daar dit artikel echter thans in een geacht Nederlandsch tijdschrift is overgenomen, is het meer dan tijd het publiek te desabuseren nopens den laster geworpen op de nagedachtenis van een' verdienstelijk' man (vader van den inzender) die, ten grave gedaald, als eenig erfdeel aan zijne betrekkingen heeft nagelaten een eervollen naam, die van smet en laster moet vrij blijven.

De Gouverneur van *Suriname*, aan wien Sir THOMAS COCHRANE de bewuste uitlevering heeft gedaan, is wijlen de Generaal Majoor A. DE VEER, die gedurende de jaren 1822—28 deze hooge functiën heeft bekleed; te dier zake is echter nimmer bij denzelfden een brief van den Heer CANNING ontvangen, maar de *Guiana Times* schijnt te doelen op zekeren brief, van den Heer CANNING aan Lord GRANVILLE, destijds Britschen Gezant te 's Gravenhage, luidende als volgt:

No. 23.

Mr. SECRETARY CANNING TO VISCOUNT GRANVILLE.

Foreign Office. May 7, 1824.

Mylord!

I furnish Your Excellency with the copy of a Despatch dated the 16th of February last, from His Majesty's Com-

(1) *Bijdragen* blz. 69.

missary Judge resident at *Surinam*, relating to the case of the French Brig *La Legère*, detained and sent in to *Surinam*, with 353 slaves on board, bij Sir THOMAS COCHRANE.

Your Excellency will communicate this Despatch to the Netherlands Government expressing at the same time the gratification which is felt by Your Government at the highly honourable conduct pursued upon this occasion by the Governor, of *Surinam*, in the execution of the orders of His Sovereign.

I am, etc.

His Excellency Viscount
GRANVILLE.

(Signed) GEORGE CANNING.

— & ca. — & ca. — & ca. —

Deze brief is te vinden in de verzameling van berigten omtrent den slavenhandel, welke jaarlijks aan de Leden van het Britsche Parlement in druk worden rondgezonden (Class A, A^o. 1823—24 pag. 55); dezelve is, blijkens den inhoud, geschreven naar aanleiding van een rapport van den Engelschen Regter in het gemengd Gerechtshof tot weering van den slavenhandel, die, te *Suriname* gevestigd, ooggetuige is geweest van de geheele toedragt der zaak; zijn plicht was het te waken tegen alle inbreuken op het ten jare 1818 met *Groot-Britanje* gesloten tractaat, en bezwaarlijk laat het zich vermoeden dat deze ambtenaar zulke eervolle betuigingen zoude hebben geprovoceerd, bijaldien er eenige twijfel bestond omtrent de goede trouw of eervolle bedoelingen van den Gouverneur. De beschuldiging is trouwens absurd en in strijd met zichzelf; mogelijk zoude het geweest zijn dat de Gou-

verneur zich de handen liet vullen voor de oogluikende toelating van clandestine invoering van slaven, maar van wien zoude hij geld ontvangen voor zoodanige slaven als die der *Légère*, welke openlijk aangehouden en uitgeleverd waren? De slavenhalers, die door de aanhouding hun duur verworven goed verloren hadden, waren voorzeker niet geneigd, of hadden geen motief om, boven hun verlies, nog geld toe te geven; evenmin de Surinaamsche planter, die de gelegenheid verloor om slaven aan te koopen; gevolgelyk zoude die remuneratie hebben moeten komen van Gouvernementswege, in welk geval echter eene overtreding ondenkbaar is, daar zoodanige belooning wettiglyk toegekend, veeleer een prikkel zoude hebben daargesteld tot krachtdadige beteugeling van den verfoeijelijken slavenhandel.

De laster hiermede gedood zijnde, is het overbodig te bewijzen dat het Gouvernement geene belooning gaf voor aangehoudene Afrikaansche slaven; echter is het noodig met daadzaken aan te toonen, dat een Nederlandsch Ambtenaar van dien stempel verre verheven is boven zulke vermoedens als in de *Guiana Times* voetstoots worden opgeworpen.

Onmiddellyk na de uitlevering van de brik *La Légère* werd de bevelvoerder van dien bodem, PIERRE POUSSIN, en de supercarga JEAN MARIE BLEU, voor het Hof van Policie en Crimineele Justitie vervolgd wegens pogingen tot overtreding van de wetten op den slavenhandel; daar het echter bleek dat dit vaartuig te Nantes uitgerust en van Fransche papieren voorzien was, en dat geen enkele slaaf aan land was gebragt

tijdens de aanhouding door Sir THOMAS COCHRANE, werd door het Hof besloten het vaartuig met de slaven, onder gewapend geleide, naar eene Fransche bezitting te sturen en aan dat Gouvernement uit te leveren. Zijner Majesteits Brik van oorlog *de Kempphaan*, gekommandeerd door den Kapitein Luitenant ter zee J. W. VAN RIJN, werd met de uitvoering van deze Commissie belast en verliet op den 8 Januarij 1824 gelijktijdig met de brik *La Légère* de reede van *Paramaribo*; doch bij het afvaren van de rivier geraakte laatstgemeld vaartuig aan den grond, de beide vaartuigen lieten het anker vallen ter hoogte van de plantage *Jagtlust*; in dienzelfden nacht verschalkte men de waakzaamheid der brik *de Kempphaan* dermate, dat de bevelvoerder ROUSSIN, de supercarga BLED en het grootste gedeelte der slaven met twee ponten van boord der *Légère* werden ontvoerd.

Daar het gerucht van dit schandelijk bedrijf den volgenden morgen ter oore van den Gouverneur kwam, werd onmiddelijk een Adjudant aan boord *de Kempphaan* afgezonden om naauwkeurige berigten in te winnen, en toen de Kommandant eene sloep aan boord van de Fransche brik stuurde, werd het gerucht maar al te waar bevonden.

De Gouverneur, het gewigt van de zaak beseffende, vaardigde dadelijk eene Publicatie uit, waarbij embargo gelegd werd op alle schepen en vaartuigen (1), tegelijkertijd dat de rivier met gewapende sloepen

(1) Zie deze publicatie en de daaropvolgende, in de verzameling der Gouvernementsbladen in 1837 uitgegeven, ter drukkerij van A. C. SPIN te Amsterdam, pag. 190—92.

werd afgezet om alle communicatie naar beneden af te snijden; terwijl onderscheidene militaire patrouilles werden uitgezonden in de rigting waar men vermoeden kon dat de slaven waren ontvoerd. Aan het hoofd van eene dezer patrouilles stelde de hoogbejaarde Gouverneur zich in persoon, en had het geluk in den nacht van den elfden Januarij den supercarga met de ontvoerde slaven in de gronden van de plantage *Pomona* te arresteren.

De zaak werd toen andermaal voor het Hof van Policie en Crimineele Justitie gebragt en door eene condemnatie achtervolgd, terwijl de slaven als vrije arbeiders aan het Gouvernement werden uitgeleverd.

Blijkt hieruit, dat de Gouverneur *DE VEER*; verre van eenige oogluiking te gedogen, met de meeste energie dien verfoeijelijken handel trachtte te beletten, men oordeele dan of de eervolle betuiging van den Minister *CANNING* ten zijnen aanzien zoo onverdiend was; in aanmerking tevens nemende dat deze daadzaken zijn voorgevallen in de maand Januarij, en dat het rapport van den Britschen Regter, waarvan in de missive van den Heer *CANNING* melding wordt gemaakt, is van den 16 Februarij van dat jaar.

Er blijft nog een punt ter opheldering over, namelijk de aanhaling (bij noot op pag. 73) uit het werk van *M. D. TEENSTRA*, van de twee requesten door *JAN GERARD RINGELING* ten jare 1827 aan den Koning ingediend en welke vervolgens in druk zijn verschenen.

De beschuldigingen door *RINGELING* bij die twee requesten tegen den Gouverneur *DE VEER* ingebragt, uit wraakzucht dat hij wegens verregaand pligtverzuim

en wangedrag uit zijne betrekkingen was ontzet, hebben het onderwerp uitgemaakt van een opzettelijk onderzoek, door Zijne Majesteit opgedragen aan Hoogst-deszelfs Commissaris Generaal, den onlangs met roem en eer ten grave gedaalden Generaal, Graaf J. VAN DEN BOSCH. Dat onderzoek heeft plaats gehad door eene Commissie uit het Hof van Justitie ter dezer plaatse, nadat de Generaal DE VEER uit de betrekking van Gouverneur was afgetreden, en na afloop van dat onderzoek en het deswege aan Zijne Majesteit ingediend rapport, is de zaak getermineerd (1) met den

(1) Het zij ons geoorloofd, bij dit gezegde de navolgende aanmerking te voegen. Wij verheugen ons, dat door de oprigting van den Hoogen Raad der Nederlanden, aan wien art. 92 der wet *op de regterl. organisatie en het beleid der justitie* de kennismeming opdraagt van alle misdrijven, door Gouverneurs en Commissarissen des Konings in de koloniën en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen begaan, eene, ook in dit opzigt, erkende behoefte is vervuld. — Voor de nagedachtenis zelve dier hooge ambtenaren is een *judicieel* boven een administratief onderzoek verkieslijk: — getuige het geheim, waarin het resultaat der bemoeijingen van de Commissie, die het gedrag van den Heer DE VEER had te beoordeelen, tot hiertoe gehuld was. — Het schijnt niet ongepast, hierbij de belangrijke plaats van den beroemden MEIJER te herinneren: *over eenen provisionelen Hoogen Raad* (1817) (— *Leerstellingen omtrent de regterlijke magt*, Amsterdam 1812, bl. 36). — »Het is ter mijner kennis», schreef hij, »dat in eene der voornaamste steden het onderzoek eener zaak, die zich als misdraad voordeed, onvervolgd heeft moeten blijven, omdat een Gouverneur-Generaal eener volkplanting daarin betrokken was, en de ambtenaren, met dit onderzoek belast, zich zonder wettig gezag bevindende, hun opperhoofd hebben bevrraagd, die, bij gebreke eener bevoegde regthank, hun niet heeft kunnen opgeven, hoedanig zij te handelen hadden. — Het is te mijner kennis, dat iemand bij het Hooge Bestuur klagten tegen eenen anderen

navolgenden brief van Zijne Excellentie den Minister van Marine en Koloniën.

L^a. J. 's Gravenhage den 24 December 1828.
N°. 321^k.

»De Luitenant Generaal VAN DEN BOSCH, Zijner Majesteits Kommissaris Generaal voor de West-Indiën, heeft met zijne consideratiën het verslag ingediend, hetwelk aan Zijne Excellentie in der tijd is aangeboden door de Commissie belast met het onderzoek der bezwaren, door den gewezen Gouvernements Secretaris J. G. RINGELING, tegen U Hoog Edel Gestreng ingebracht.

»Uit dit onderzoek is ten vollen gebleken, dat niet alleenlijk die beschuldigingen niet bewezen, maar geheel valsch zijn bevonden, en dat zelfs die aantijgingen naar het oordeel dier Commissie op sommige punten zijn te beschouwen, als eene openlijke laster, met voorbedachtelijke verzwijging van belangrijke omstandigheden, tot waar verstand der zaak noodig.

Gouverneur-Generaal eener volkplanting heeft ingebracht, en verzocht, dat dezelve, ter zake van misbruik van magt en eigendunkelijke kwelzucht, zoude worden teregtgesteld. — Ik ben er verre van daan, deze Ambtenaren aan die misdaden schuldig te houden; maar zij konden het zijn. — Welke Regthank zal over die beschuldigingen oordeelen? Wie zal hen veroordeelen, zoo zij schuldig zijn? Wie hunne eer wreken, hunnen goeden naam herstellen, zoo zij onschuldig zijn? — Alleen de openbaarheid der regtspleging, door eene vrijspraak gevolgd, kan den laster doen verstommen. — Een *administratief* onderzoek is niet slechts, uit den aard der zaak onvolledig; het kan tevens voor den betrokken Ambtenaar zelven gevaarlijk zijn.

RED.

»Ik heb alle deze stukken onder de oogen des
»Konings gebragt, tegelijk met de voor U Hoog Edel
»Gestrenge vereeerende aanschrijving van den Luite-
»nant Generaal VAN DEN BOSCH, tijdens zijn aanwezen
»te *Suriname*, en wel op den 26 Julij 1828 aan U
»Hoog Edel Gestrenge gezonden.

»Ik heb daarna van Zijne Majesteit den last ont-
»vangen om U Hoog Edel Gestrenge eene stellige en
»openlijke verklaring te doen toekomen, dat Hoogst-
»dezelve U van alle de aantijgingen, welke voornoemde
»RINGELING zich tegen U veroorloofd heeft, volkomen
»geregtvaardigd houdt.

»Het is mij eene aangename pligt, mij van dien
»last te mogen kwijten, en aan een oud dienaar
»van den staat deze Koninklijke uitspraak te mogen
»mededeelen.

*De Minister voor de Marine en
Koloniën,*

»Aan den Heer Generaal Ma-
»joor DE VEER, oud Gou-
»verneur van *Suriname*.”
(get.) ELOUT.

Het origineel van dezen brief is in het bezit van
den inzender, gelijk mede die van den Generaal VAN
DEN BOSCH, waarop de Minister ELOUT doelt, luidende
als volgt:

N°. 255.

Paramaribo, den 26sten Julij 1828.

»Ik heb de eer gehad te ontvangen Uwe missive
»van den 24sten der vorige maand, waarbij Uwe Ex-
»cellentie heeft aangetoond de diensten door U Hoog
»Edel Gestrenge gedurende een tijdvak van ruim 32

»jaar, in onderscheiden moeilijke en aanzienlijke
»betrekkingen, aan den staat bewezen, en verder
»het verlangen te kennen geeft, om eene belooning te
»verwerven, aan die langdurige diensten geëvenredigd.

»Het strekt mij tot een wezenlijk genoeg Uwer
»Excellentie de verzekering te kunnen geven, dat ik
»van het gewigt dier diensten ten volle overtuigd
»ben. Gaarne erken ik mede, dat de financieële
»staat dezer kolonie onder uw Bestuur aanmerkelijk
»verbeterd is, en, op een gering niet noemenswaardig
»verschil na, komen Uwe opgaven, met de boeken
»geheel overeen. Ik vlei mij dat Uwe Excellentie,
»na deze rondborstige verklaring mijner gevoelens,
»zal beseffen, hoe streelend het voor mij zoude we-
»zen, aan de begeerte van U Hoog Edel Gestrenge te
»voldoen; doch de beslissing van Zijne Majesteit, ge-
»loof ik in deze niet vooruit te mogen loopen.

»Niemand dan onze Koning weet beter bewezen
»diensten te erkennen en te beloonen, en ik zou ge-
»wis aan de belooning, waarop U Hoog Edel Gestr.
»aanspraak heeft, hare hoogste waarde benemen, in-
»dien ze niet onmiddelijk door Zijne Majesteit zelve
»werd toegekend. Intusschen zal het mij eene ge-
»noegelijke taak wezen, den Koning met mijne be-
»vinding bekend te maken, en Hoogstdenzelfen mijne
»gunstige gevoelens ten aanzien van Uwe Excellen-
»tie mede te deelen; terwijl ik van mijne zijde de
»belangen der uwen, die mij worden aanbevolen,
»altijd volgaarne, daar waar plicht en gelegenheid het
»toelaten, bevorderlijk zal wezen.

»Ik verzoek Uwe Excellentie, met de opregte dank-

»betuiging voor de aan mij bewezen diensten, de
»verzekering te willen aannemen, der bijzondere
»hoogachting, waarmede ik de eer heb te zijn”

»*Uwer Excellentie's Dienstw. Dienaar*

»*Aan Zijne Excellentie* (get^d.) J. VAN DEN BOSCH.

»den Generaal Majoor A.

»DE VEER, oud Gouver-

»neur van Suriname.”

De belooning door Zijne Majesteit op dit gunstig rapport en op de voordragt van Zijne Excellentie den Minister ELOUT toegekend, is geweest een verhoogd pensioen, en de vergunning, bij eigenhandig schrijven van Prins FREDERIK medegedeeld, om de distinctive van den rang van Generaal Majoor te mogen dragen; zijnde de originele bewijzen hiervan almede onder den inzender berustende.

Niet minder moge tot lof en eer van den Generaal DE VEER strekken, dat hij ten jare 1804 gezamenlijk met den Heer BERGH het bestuur van het eiland *Curaçao* waarnemende, speciaal belast was met het militairwezen, toen een formidabele aanval der Engelschen op dat eiland werd afgeslagen; en dat hij vervolgens als Gouverneur van de Nederlandsche bezittingen op de kust van *Guinea*, van 1810 tot 16 de Nederlandsche vlag aldaar heeft gehandhaafd, niettegenstaande de bijeenrekking van ons Rijk aan de Fransche heerschappij; niettegenstaande de jaloersche blikken der Engelschen op *Cape Coast Castle*, in het gezigt van zijn grondgebied; niettegenstaande een opstand onder het militair garnizoen; niettegenstaande hij van alle communicatie met en toevoer

uit *Europa* finaal was afgesneden, en de wissels welke hij op het moederland afgaf onder zijne persoonlijke garantïe, tot bestrijding der kosten van de administratie, met protest retourneerden, zoodat hij zijne particuliere fondsen heeft moeten aanwenden, om zich in zijn bestuur staande te houden.

Deze fondsen later, te gelijk met de uitreiking der decoratie van den Nederlandschen Leeuw, als een bewijs van 's Konings hooge goedkeuring, gerestitueerd zijnde aan zijnen gemagtigde, terwijl hij als Gouverneur van *St. Eustatius*, *St. Martin* en *Saba* geplaatst was, gingen, door het failleren van dien gemagtigde weinige dagen na de uitkeering, voor het grootste gedeelte voor hem verloren.

Aan dit verlies, gepaard bij dat door hem geleden bij den aanval der Engelschen op *Curaçao*, en bij gelegenheid der verovering van het Fregat *Gelderland*, waarop hij zich als passagier bevond, gaande als Gouverneur naar de kust van *Guinea*, is het dan ook toe te schrijven, dat de Generaal DE VEER, wel bemiddeld in dienst van het Nederlandsch Gouvernement getreden, bij zijn overlijden in 1838, niet zoo veel naliet om het moederlijk erfdeel aan zijne kinderen uit het eerste huwelijk af te betalen; zijnde echter geene andere schulden onvoldaan gebleven.

De inzender dezer berigten zoude, uit hoofde van zijne betrekking tot den overledene, zich onthouden hebben van diens daden in druk te gewagen, ware het niet, dat de eer van zijn' naam op zulk eene verregaande wijze was aangerand geworden. Hij heeft hier echter de kieschheid ten offer moeten brengen

aan eene onvermijdelijke noodzakelijkheid, en verzoekt de Redactie en het geëerd publiek hem vrij te willen houden van de zucht tot ijdele praal of overdrijving, daar hij niets anders heeft ter neêrgesteld, dan bloote daadzaken, welke hij bereid is ten allen tijde met bewijzen te staven.

En verzoekt hij ten slotte de Redactie, aan dit berigt eene plaats in derzelver tijdschrift te willen inruimen.

Paramaribo den 9ten April 1844.

G. S. DE VEER.

BERIGTEN

AANGAANDE DE NEDERLANDSCHE KOLONIËN.

OOST-INDISCHE BEZITTINGEN.

Uit de reeks van belangrijke statistieke Tabellen aangaande de scheepvaart van en op Nederland, in het *tienjarig* tijdvak van 1832 tot 1841 ingesloten, welke het Handelsblad, sedert meer dan een jaar, levert, nemen wij de volgende over (H. Bl. van 9 Maart 1844):

Vaart van en op Nederlands Oost-Indië.

	INKLARINGEN.			
	Totaal.		Onder Nederl. vlag.	
	<i>Schep.</i>	<i>Tonnen</i>	<i>Schep.</i>	<i>Tonnen.</i>
1832	67	26954	58	23708
1833	54	21172	49	19311
1834	121	47833	91	37750
1835	125	53199	113	49076
1836	129	57013	118	53501
Totaal:	496	206171	429	183346
1837	142	68441	130	63856
1838	153	77280	138	71399
1839	204	101065	175	88829
1840	180	95089	164	88989
1841	206	113421	194	108545
Totaal:	885	455296	801	421618
Algem. Totaal:	1381	661467	1230	604964

UITKLARINGEN.

	Totaal.		Onder Nederl. vlag.	
	Schep.	Tonnen	Schep.	Tonnen.
1832	56	23728	55	23435
1833	81	32422	71	29567
1834	116	50481	116	50481
1835	125	56768	122	55867
1836	118	56935	120	58107
Totaal :	496	220334	484	217507
1837	135	72052	135	72052
1838	184	90747	176	88187
1839	212	111624	196	107551
1840	198	102052	184	99297
1841	170	96122	167	95154
Totaal :	899	472597	858	462241
Algem. Totaal:	1395	692931	1342	679748

De ingeklaarde en uitgeklaarde schepen bijeen-
voggende, blijkt hieruit:

Tonnen - inhoud van 2572 schepen onder Nederl. vlag: 1284712 Tonnen.

» » 304 » » vreemde vlaggen: 69696 »

Derhalve was gemiddeld:

een Nederlandsch schip groot 500 Tonnen.

» vreemd » » 342 »

*Beteugeling der zeerooverij in de wateren
van N. O. I.*

Glansrijk heeft de regering van *N. Indië* onlangs door daden geantwoord op de beschuldiging, door *the London Globe* (1), in het laatst des vorigen jaars, aan haar gerigt, dat art. 5 van het Tractaat van *Londen* van 17 Maart 1824 (2) door haar slechts

(1) Zie Handelsblad van 19 October 1843.

(2) Hunne Nederlandsche en Groot-Brittanjesche Majesteiten verbinden zich, om krachtadig bij te dragen tot het beteugelen der

slappelijk werd uitgevoerd. Twee stuurlieden en een stuurmansleerling van den Engelschen walvischvaarder *Sara and Elisabeth*, gezagvoerder BILLINGHURST, waren, in de baai van *Amfoeng*, op *Timor*, in handen van roovers gevallen. Nadat het ééne dezer schepelingen gelukt was, door behulp van *Badjoresche* visschers, op den 10^{den} Julij 1843, *Menado* te bereiken, werd hij aldaar, door het bestuur van het noodige voorzien en op Z. M. brik *de Koe-rier* naar *Batavia* overgevoerd. Ter opsporing van zeeroovers in de wateren van *Lombok*, *Flores* en straat *Bonaratta*, kort te voren door de Nederlandsche zeemagt getuchtigd, werd Z. M. brik *de Arend*, met een detachement troepen aan boord, van *Makasser* uitgezonden. De Staats-Courant van 2 April l. l., aan welke wij deze bijzonderheden ontleenen, bevat voorts een uitgebreid verslag van den Luit. der 1^e klasse J. W. STOLL, kommanderende Z. M. stoomschip *Phoenix*, onder dagteekening van 20 November 1843, aangaande eenen kruistogt in de wateren van *Sumanap*, en een hardnekkig gevecht, van 5 uren, met 6 rooverspraauwen, welke eindelijk alle overmeesterd werden. 20 roovers werden daarbij gevangen gemaakt, 6 geroofde menschen bevrijd, al de overige zeeroovers, ten getale van ruim 70, gedood. Van de gevangenen vernomen zijnde, dat zij met

zeerooverij in die zeeën. Zij zullen geene schuilplaats of bescherming verleen en aan vaartuigen, met welke zeeroof bedreven wordt, en zullen, in geen geval, veroorloven, dat schepen of goederen, door zulke vaartuigen buit gemaakt, in eenige van hunne bezittingen ingevoerd, bewaard of verkocht worden.

7 praauwen uitgezeild waren, zoo werd ook dit laatste vaartuig opgespoord en, na drie dagen, gevonden en vermeesterd, waarbij wederom 6 roovers werden gevangen gemaakt en 3 geroofde menschen bevrijd, terwijl de verdere manschap door 't schrootvuur omkwam of verdronk. Drie manschappen van de *Phoenix* werden bij deze gevechten zwaar gewond, waarvan een, de matroos der 2^e klasse J. R. DE SINGER, later bezweken is. Dezelfde Staats-Courant bevat eindelijk nog een uitvoerig bericht wegens eenen soortgelijken togt, maar in een geheel ander gedeelte des archipels, t. w. in den doolhof van kleine eilandjes der residentie *Rio*, door Z. M. brik *Windhond*, Z. M. schoener *Janus*, drie Gouvernements-kruisbooten en drie kruispraauwen van den onderkoning van *Rio*, alle onder het bevel van den Luit. der 1^e klasse FRUCHT. Hoewel het daarbij niet gelukte de vlugtenderoovers te bevechten, bewerkte men evenwel, grootendeels door de hulpvaardigheid van den Sultan van *Jambi*, op *Sumatra*'s Oostkust, de bevrijding uit slavernij van 59 menschen, in de Engelsche bezittingen *Pulo Pinang* en op het vaste land van *Malacca* te huis behorende, welke, door de Nederlandsche overheden goed verzorgd, naar *Sinkapoer* zijn opgezonden. Op de hoofden van twee gevreesde roovers werd eene premie gesteld van f 200, en een verlaten roofnest verbrand. — Wij hopen dat de Engelsche gezagvoerders op *Sinkapoer* even voldoende zullen antwoorden op de beschuldiging hun in het Handelsblad van 26 Oct. 1843 en 4 Nov. 1843 aangewreven, van overtreding van het aangehaalde tractaat, door het

verleenen van schuilplaats aan zeeroovers en het toelaten van den verkoop van hunnen gemaakten buit. Van de groote stoutmoedigheid dezer vrijbuiters is onlangs weder een nieuw voorbeeld vermeld, t. w. een gevecht met twee rooversprauwen nabij de *Duizend eilanden*, weinige mijlen van *Batavia*, van welke ééne genomen werd doch de andere ontsnapte (1). Het uitzeilen van eenige oorlogschepen uit *Soerabaya*, op 15 Februarij dezès jaars, tot eenen kruistogt tegen deze zeeschuimers, bewijst op nieuw de waakzame zorg der Nederl. O. I. regering voor de veiligheid der Soendasche wateren (2). Van hetgene te dezen opzigte door dezelve ook reeds vroeger is verrigt, wenschen wij later een algemeen overzicht te geven, voor hetwelk wij trachten de noodige berigten te verzamelen. Op het hier medegedeelde betreffende het laatst voorgevallene meenden wij reeds dadelijk de aandacht te moeten vestigen.

Zuidzee-Walvischvangst.

In het Handelsblad van 15 Maart l. l. vindt men een lezenswaardig opstel over deze aangelegenheid, uitgelokt door het, in het laatst des vorigen jaars, uitgegeven vlugschrift van den Hr. C. BRANDLIGT: *Geschiedkundige Beschouwingen van de Walvischvangst*, en door de verschijning der *Statuten eener Nederl. Walvischvangst Maatschappij* ontworpen door de HH. J. en TH. VAN MARSELIS en C. BRANDLIGT. Men

(1) Staats-Courant van 16 Julij 1844.

(2) Ald.

wijst in hetzelfde op de uitnemende gelegenheid onzer O. I. Bezittingen tot uitoefening van deze visscherij, weleer in het Noorden zoo bloeiende, maar, naar het schijnt, door groote vervolging der visschen, aldaar meer en meer afnemende, zelfs bij de Engelsen. Tot bewijs van die goede gelegenheid strekken de vele walvischvangers van vreemde natiën, welke die bezittingen bezoeken, hetzij om te vischen, hetzij om zich van leeftogt, water en ververschingen te voorzien, en die tot dit einde met de inboorlingen ruilhandel drijven. Behalve dat onze deelneming aan die visscherij en aan dien handel ons een gedeelte verzekeren zoude van de winst thans uitsluitend door vreemde genoten, is het wenschelijk, voor het behoud van onzen invloed en ons gezag over die inboorlingen, dat zich, behalve Nederlandsche oorlogschepen, ook meer Nederlandsche koopvaarders in dien uitgebreiden archipel vertoonen. De steller acht de vestiging van eenige uitrustingsplaatsen, door kleine militaire bezettingen bewaakt, bevorderlijk tot dit doel. Hij slaat daartoe voor: het eiland *Solor* (ten O. van *Flores*), eenig punt op de N. W. kust van *Borneo*, en een der *Sangier* of *Sallibabo* eilanden (ten N. van *Celebes* en de *Molukken*); ook zoude hij later *Billiton* en eenig punt aan de W. kust van *Nieuw Guinea* daartoe geschikt achten. Zoo wij wel onderrigt zijn, is de voorgeslagene maatschappij, die een kapitaal van zes ton zoude behoeven, nog niet tot stand gekomen, doch intusschen, op 21 April dezes jaars, ter Zuid-Zee-Walvischvangst uit *Texel* uitgezeild het barkschip *Anna*

en *Louise*, kapitein GEORGE GRAY, behoorende aan de reeders Gebroeders REELFS te *Amsterdam*, na kort te voren door Prins FREDERIK HENDRIK in oogenschouw te zijn genomen, welke volgens eene opgave in het Handelsblad, deze onderneming door Hoogstdezelfs deelneming voor eenige aandeelen, begunstigt (1). Men weet dat eene gelijksoortige onderneming, voor eenige jaren door Rotterdamsche reeders beproefd, met geen gunstigen uitslag bekroond is geworden. In het verslag van den Gouverneur en de Gedeputeerde Staten van Noord-Holland aan de Provinciale Staten, in derzelver vergadering van 2 Julij l. l., wordt als een grond van hoop op het gunstig slagen dezer onderneming, de veel geringere aanvoer van traan in het jaar 1843 dan in de vorige jaren vermeld, met erkentelijkheid gewaagd van de ondersteuning, door den Koning toegezegd, en op de voorregten gewezen, die onze O. I. bezittingen aan de vaderlandsche walvischvangers kunnen aanbieden (2).

Slavernij op Java.

Onder den naam van slaven zijn op Java slechts een, in evenredigheid met de bevolking, zeer gering aantal lieden bekend, welke tot huisdiensten gebruikt worden. Onder dezelve zijn de landbouwers niet begrepen. Deze zijn wel verplicht den gemiddelden tijd van een vijfde van hetgeen hunne oogst vordert te besteden aan de teelt van voortbrengselen van

(1) Handelsblad van 5 en 23 April 1844.

(2) Staats-Courant van 8 Julij 1844.

regeringswege verlangd, maar met dezen arbeid volstaan zij en hetgeen dezelve, meer dan gevorderd werd, oplevert, wordt hun niet alleen betaald, maar zij moeten ook die betaling zelve komen ontvangen. Zoodanig zijnde bepalingen en derzelver deugdelijkheid wordt voor Nederland, zoo wij ons voorstellen, wel beloond door den maatregel, in de maand Junij in *Engeland* genomen, volgens welken de invoer van Java-suiker, als het voortbrengsel van vrijen arbeid en niet, als elders, van slavenarbeid, in *Engeland* wordt toegestaan tegen een regt van 34 Sh. per Cwt. en 5 pct. daarenboven. Men verwacht daarvan aldaar eenen aanmerkelijk vermeerderden toevvoer. Niet zonder moeite is in het Britsche parlement deze uitkomst verkregen. Men wierp de ministers tegen, dat de stelling, als of de Java-suiker de vrucht van vrijen arbeid is, den toets niet konde doorstaan en het is ook te voorzien, dat op het bestrijden van die stelling verder nog een aanmerkelijke tegenstand zal gegrond worden. Des te meer mag men wenschen, dat goede trouw in deze de Nederlandsche handelingen moge kenmerken en dat geene beweegreden de Javaansche landbouwers tot eenen met der daad slaafschen arbeid zal doen dwingen, die, hoezeer vermoed of geheimgehouden, door staatswijsheid, zoo min als door zedelijkheid, zoude kunnen worden geregtvaardigd. De opregte verzekeringen, welke deswege van de zijde van onze regering aan de Engelsche gegeven worden, kunnen, dunkt ons, voor deze genoeg zijn en het schijnt niet meer dan een louter gerucht, dat laatst-

gemelde magt agenten zal sturen naar eenige plaatsen op Java, ten einde na te gaan in hoeverre de bedoelde suiker werkelijk door geen slaven arbeid wordt voortgebracht. Wij weten genoeg, al ware het slechts door het voorbeeld van den Heer SCHENLEY, wat zoodanige agenten kunnen zijn. Doch ware er geene mogelijkheid, om zelfs den stand der huisslaven, thans, op Java ongeoorloofd te verklaren? Volgens hetgeen daarvandoor den Heer ALEXANDER in 1841 aan het genootschap te *London* werd gemeld, bedraagt derzelver getal slechts ongeveer 1500. Zie *the Second Annual Report of the Br. a. F. Anti-Slav. Soc.* (1841), bl. 104.

Slavenhandel.

Te *Batavia* zelf heeft zich in de maand September l. l. nog een geval van slavenhandel voorgedaan. Eene Portugesche bark van het Portugesche gedeelte van *Timor* heeft er 46 inboorlingen van dit gedeelte aangebracht en, onder verschillende voorwendfels, in het geheim, als slaven verkocht, maar de regering heeft den schipper in verzekerde bewaring doen nemen, een geregteijk onderzoek der zaak te weeg gebracht en maatregelen genomen, dat de verkochten, welke meest kinderen zijn, voorloopig zouden worden overgegeven aan gegoede, achtgewaardigē familiēn te *Batavia*, om voor huisselijken arbeid te worden opgeleid, terwijl het plaatselijk bestuur zorg draagt voor derzelver goede behandeling en latere in vrijheidstelling. Men vindt dit een en ander medegedeeld in de Staats-Couranten van den 31 Mei en den 12 Julij 1844.

WEST-INDIË.

*Tienjarig overzicht der scheepvaart van de
N. W. I. Bezittingen.*

Wij ontleenen het volgende aan het Handelsblad
van 17 Mei, l. l.

INKLARINGEN UIT NEDERLAND.

	CURAÇAO.					SURINAME.				
	Totaal.		Ond. N. Vlag.			Totaal.		Ond. N. Vlag.		
	Schep.	Tonn.	Schep.	Tonn.		Schep.	Tonn.	Schep.	Tonn.	
1832	2	300	2	300		64	17380	64	17380	
1833	1	158	0	0		57	15543	29	8136	
1834	2	300	2	300		66	16149	64	15511	
1835	2	273	2	273		93	22112	93	22112	
1836	3	646	3	646		93	21461	93	21461	
Totaal:	10	1677	9	1519		373	92645	343	84600	
1837	6	1444	5	1294		71	16223	70	16003	
1838	4	859	4	859		62	14677	61	14491	
1839	4	612	4	612		54	13240	54	13240	
1840	3	478	2	308		87	21329	87	21329	
1841	4	574	4	574		86	19990	85	19914	
Totaal:	21	3967	19	3647		360	85459	357	84977	
Algem. Tot.:	31	5644	28	5166		733	178104	700	169577	

UITKLARINGEN NAAR NEDERLAND.

1832	2	300	2	300	53	13464	53	13464
1833	1	150	0	0	59	15898	34	9265
1834	3	308	2	308	86	20225	86	20225
1835	2	247	2	247	88	20861	88	20861
1836	2	246	2	246	86	19601	86	19601
Totaal:	10	1251	8	1101	372	90049	347	83416
1837	2	362	2	362	64	14603	64	14603
1838	2	372	1	213	64	15688	64	15688
1839	4	634	3	464	68	16224	69	16224
1840	4	595	4	495	76	18160	75	18084
1841	4	520	4	520	95	22560	95	22560
Totaal:	16	2483	14	2154	367	87235	367	87150
Algem. Tot.:	26	3734	22	3255	739	177284	714	170575

Wanneer wij de ingeklaarde en uitgeklaarde schepen en derzelver tonnenlast bijentrekken, zoo volgt hieruit:

Tonnenlast van	57	schepen, varende op	Curaçao:	9378	Tonnen.
»	»	1472	»	»	» Suriname: 355388

Derhalve:

Gemiddelde scheepsruimte der schepen, varende op	Curaçao:	165	Tonnen.
»	»	»	» Suriname: 241

BEZITTINGEN OP DE KUST VAN GUINEA.

In de *Annales de l'Institut d'Afrique*, een maandschrift, hetwelk, sedert 1841, in 't licht wordt gegeven van wege het, in 1840, onder gezegden naam, te *Parijs* opgericht algemeen genootschap, om mede te werken tot de »civilisation et colonisation universelle» van *Afrika*, werd in het nummer van Maart II., onder het opschrift: *établissements hollandais à la côte d'Afrique*, aan die bezittingen de eere gegund eener afzonderlijke vermelding, hoofdzakelijk tot aanduiding »dat dezelve nog alleen dienstbaar blijven aan het doen voortduren des slavenhandels, deels door vreemden in dien handel behulpzaam te zijn, deels door de werving van negers voor ons Oost-Indisch leger.” Onze beroemde landgenoot de Hoogleeraar DES AMORIE VAN DER HOEVEN, welke lid is van voorzeggd *Institut d'Afrique*, heeft aan de *Annales* onverwijld eene wederlegging toegezonden, welke in het nummer van Junij, met goedwillige be-

tuigingen, is opgenomen. Aan de erkenenis, daarvoor den Hoogleeraar verschuldigd, nemen wij gaarne deel. Aan de hulde zelfs, hem daarvoor in het *Han-**delsblad* van den 11 Julij ll. toegebracht, willen wij niets te kort doen. Doch te wenschen is het, dat die hulde niet vermengd ware geworden met beweeringen, welke derzelver waarde verminderen. Wanneer men het »zonderling» en »ligtvaardig» noemt, dat er ten deze nog beschuldigingen tegen ons worden ingebracht, onderstelt men ons meer vrij van smet, dan bewijsbaar is. Het moge zijn, dat sedert 1814 onze Regering geene uitrusting voor den slavenhandel te *Elmina* meer heeft toegelaten; maar in 1819 heeft de Engelsche regering zich bij de onze beklaagd, dat er, uit *Elmina* en *Accra* booten aan de slavenhandelaars verschaft werden en, daarop in 1820 antwoordende, heeft de Baron VAN RAGELL niet alleen de zaak zelve aan Lord CASTLEREAGH niet ontkend, maar ook gemeld, »dat een ambtenaar, welke verdacht was, oogluiking te hebben gebruikt, bij eenige »vruchteloze pogingen» om slavenhandel te drijven, verplicht geworden was, naar het moederland terug te keeren. Men zie *Abstract of the information recently laid on the table of the House of Commons; being a Report etc., London 1821*, bl. 67—70. Evenzoo ten opzichte van de Afrikaansche ligting. Dezelve heeft zekerlijk opgehouden en is ook wel nooit een dadelijke slavenhandel noch een wezenlijk in slavernij voeren geweest. Maar de Baron VERSTOLK VAN SOELEN heeft ook aan Lord PALMERSTON niet kunnen ontkennen, dat de overeenkomst met den

Koning van *Asjanty*, volgens welke deze beloofd had, jaarlijks 1000 manschappen te leveren, waartegen hij, van onze zijde, voor geld, wapens ontvangen zoude, middellijk datgene bevorderde wat men, bij tractaat, verbonden was te keer te gaan. Is het vreemd, zoo daaruit aantijgingen tegen ons ontsproten? De *Morning Herald* nam een deswege ontvangen bericht, met verwijten en overdrijving aangevuld, op. De *Antislavery-Reporter* nam hetzelfde in een nummer van December 1841 over. De *Staats-Courant* gaf in Januarij 1842, aan dit laatste blad eene krachtige wederlegging. Hetzelfde beklagde zich toen met reden, dat men niet in aanmerking genomen had, dat de *Morning-Herald* eigenlijk het bericht had geleverd, en voegde er betuigingen bij van leed over alles, wat jegens ons verongelijking mogt heeten en van vertrouwen op de weldadige gezindheden, door ons, bij onze verdediging, aan den dag gelegd. Is het loffelijk, dat het *Handelsblad*, na dit alles, den *Reporter* aanklaagt, ter zake van die ligting en het handeldrijven, het Nederlandsch bewind *onlangs* te hebben beschuldigd en, op grond dier aanklagte, de lezers waarschuwt tegen het ligtelijk en onvoorwaardelijk geloof hechten aan verzekeringen van dat blad? Een artikel, van hetzelfde niet oorspronkelijk, voor twee en een half jaar geplaatst en sedert gedeeltelijk herroepen — tot doelwit te nemen — deze keus is niet gelukkig geweest. Krachtiger mischien had de aanval van het *Handelsblad* kunnen zijn, indien het de opgave der *Annales* hadde bestreden, dat onze betrekkingen tot de goudkust niets

dan bevordering van den slavenhandel betreffen (1). Aangaande den goederenhandel aldaar is het welligt in de magt van het *Handelsblad* alsnog gunstige mededeeling te doen. Het bestaan van de zoogenaamde *Afrikaansche Maatschappij*, van de dusgenoemde *Reederij voor de vaart en den handel op de kust van Afrika* toont reeds aan, dat bovengemelde opgave niet raauwelijs aan te nemen is. Door de Handel-Maatschappij wordt aan die reederij de interest van sommige aandeelen verzekerd. De regering werkt, in gelijken zin, mede. De *Staats-Courant* van den 13 Mei l.l. vermeldt de benoeming van eenen Directeur der Mijnen ter kust van *Guinea*. Zoo het schijnt, is, door de bijgeloovige begrippen der negers, het ontgiinnen van mijnen aan bijzondere moeilijkheden onderhevig. Doch men heeft daarenboven den aanvoer van ivoor en palmolie. Nog onlangs meldde het *Handelsblad* den aanvoer van eene hoeveelheid van 400,000 Ned. ponden palmolie, regtstreeks van de westkust van *Afrika* aangebragt door het Nederlandsche schip *Afrika*. Voor Engeland varen jaarlijks tot den aanvoer van palmolie 12 tot 15 schepen. Met bovengemeld schip *Afrika* is ook nog aangevoerd een vrij aanmerkelijk getal olifantstanden, blijkens carga-lijst, voorkomende in het *Handelsblad* van 13 Junij l.l. »Mag ook al voor het oogenblik de uitvoer »gering zijn,» — zoo zegt de Kapitein-Luitenant TENGEBERGEN in het belangrijke, naauwkeurige en aan-

(1) »*Les Hollandais ne font (namelijk op de kust van Guinea)
»aucun commerce de marchandises.*»

gename verhaal zijner in 1838 gedane reize, »wanneer de neger zijne behoefte voelt vergrooten, zal »deze ruilhandel ook uitgebreider worden”(1). Hier, evenzeer als in onze verdere bezittingen, zal de beschaving, met de andere belangen, ook de belangen des handels kunnen bevorderen.

(1) *Verhaal van den reistogt en expeditie naar de Nederlandsche bezittingen ter westkust van Afrika, door H. F. TENGBERGEN 's Gravenhage 1839.*

BERIGTEN

AANGAANDE VREEMDE KOLONIËN.

DEENSCHÉ KOLONIËN.

Verbetering van het lot der slaven in de Deensche Koloniën.

Het *Journ. des Débats* van 28 Maart 1844 bevat het volgende: »Men meldt uit *Kopenhagen*, dato 12 Maart: De Koning heeft onlangs eene ordonnantie gemaakt, die de navolgende verbeteringen bevat van den toestand der slaven in de Deensche eilanden *St. Croix*, *St. Thomas* en *St. Jan* (1):

1°. Op zon- en feestdagen zullen de slaven van allen arbeid bevrijd zijn tot 4 ure's namiddags. Na dit uur zullen zij voor hunne meesters slechts huiselijk of ligt werk behoeven te verrigten.

In gevallen echter van dringenden spoed, wettelijk bewezen, zullen de koninklijke autoriteiten, bij uitzondering, aan de slavenhouders kunnen vergunnen, hunne slaven op zon- en feestdagen tot veld- en fabriek-arbeid te bezigen.

(1) Kleine eilandjes tot de Antillen behoorende, gelegen zeer nabij en t. O. van de Spaansche bezitting *Porto Rico*.

2°. Aangezien de dienst der slaven noodwendig is voor hunne meesters op de marktdagen, zullen die markten, welke tegenwoordig op zondagen gehouden worden, op de voorafgaande zaturdagen verschikt worden.

3°. In de gemengde Commissiën van magistraatspersonen en planters, belast om te vonnissen over misdaden door slaven bedreven, zal voortaan noch de meester van den beschuldigden slaaf zitting hebben, noch iemand die middellijk of onmiddellijk belang heeft in de bezitting of in de bewerking van de plantaadje of van den grond, waar de misdaad gepleegd is.

De slaven zullen voortaan het regt hebben van beroep van de gemengde Commissiën op de gewone regtbanken.

4°. Er zullen op *St. Croix*, *St. Thomas* en *St. Jan* scholen worden opgericht voor de volwassene slaven en voor de slavenkinderen. De eigenaars van beide zullen verplicht zijn, hen dezelve te doen bezoeken, op straffe eener boete, welker grootte bepaald zal worden door de regtbanken, volgens de wetten die deze aangelegenheid voor de blanken betreffen.

In de inleiding voor deze ordonnantie, betuigt de Koning aan de planters dezer drie eilanden zijne tevredenheid over de bereidwilligheid, waarmede zij toegestemd hebben in belangrijke opofferingen, ten einde de regering in staat te stellen de vermelde bepalingen ten voordeele der slaven te maken.”

RED.

ONUITGEGEVEN DAGBOEK,

GESCHREVEN

gedurende een verblijf op JAVA, van het jaar 1827-1830.

DOOR

L. H. W. Baron van AYLVA RENGERS.

(*Vervolg van blz. 167.*)

OORLOGS-LEVEN. 1827.

Den volgende morgen zond men, van alle kanten, kleine afdeelingen op verkenning uit; de vijand was uit den ganschen omtrek geheel verdwenen, en alle kolonnes begaven zich weder op marsch om naar hunne posten terug te keeren. — Bij mijne terugkomst te *Moentilan*, vond ik er den Generaal VAN GEEN met zijnen staf, die daar berigt afwachtte van den uitslag van het gevecht. Drie dagen daarna trok ik op *Blabak*, en daar de vijand niet weder verscheen, ontving ik bevel naar het hoofdkwartier terug te komen. Ik keerde dus naar het kamp van *Magelang* terug, waar mij het bevel over het kamp en het toezigt over de administratie van het bataillon werd opgedragen.

Het Indisch Gouvernement had zich aan alle kleine onafhankelijke vorsten van den *Archipel* gerigt om

hun eene bijdrage van manschappen te vragen. Allen, zonder uitzondering hadden de grootste bereidwilligheid betoond om aan het verlangen van het Gouvernement te voldoen, en weldra zagen wij 1000 man van *Menado*, 500 *Makassers*, 400 van het eiland *Gorontalo*, 400 van het eiland *Boeton*, 300 van *Tidor*, 500 *Alfoeren* van het eiland *Halmaheira* aankomen, allen op hunne wijze gekleed en gewapend, allen verschillende van spraak, van gewoonte en van wijze om oorlog te voeren. De *Makassers*, van de Zuidkust van het eiland *Célèbes*, droegen een buigbaar harnas, uit kleine ijzeren ringen te zamen gesteld. Hunne aanvallende wapens bestonden uit pieken en werpschichten, versierd met groote bossen haar van allerlei kleur. Zij waren alle te paard, zonder zadel noch stijgbeugel en hadden tot teugel niets dan een touw van bamboes gemaakt en door den mond van het paard gestoken. Hunne paarden waren uitmuntend; sterk, vlug en vast op de beenen. Die van *Menado*, een Koningrijk gelegen aan de Noordkust van *Célèbes*, droegen mutsen of helmen, versierd met drie paradijs-vogels, waarvan twee boven de ooren geplaatst en de derde, als pluim, op het midden van het hoofd. Dit hoofdtooisel gaf hun een zeer krijgshaftig voorkomen. De *Gorontaloërs* en de *Boetonnezen* kwamen van twee kleine eilanden, beide gelegen ten zuiden van *Célèbes*. *Tidor* is een ander eilandje, onder den Keizer van *Ternate* staande, en gelegen ten zuiden van het eiland van dien naam. Maar de opmerkenswaardigste van deze hulptroepen waren de *Alfoeren*, behoorende tot eenen stam op

verscheidene eilanden van den *Archipel* verspreid en bijna allen in eenen waren wilden staat verkeerende. Deze kwamen van het groote eiland *Gilolo* of *Halmaheira*, dat mede aan het rijk van *Ternate* behoort; ook waren hunne officieren van daar. Deze officieren spraken een weinig Maleisch, waren zindelijk gekleed en in alles tamelijk beschaafd. Maar de overigen zagen er waarlijk verschrikkelijk uit; het waren sterke en forsche mannen, veel grooter dan al de andere bewoners van den *Archipel*. Zij droegen, voor geheele kleeding, slechts eenen gordel, gemaakt van de schors van den sagoboom. Hun haar was gitzwart, zeer lang, en hing vrij langs de schouders naar beneden, hetgeen hun een afzigtelijk voorkomen gaf. Velen onder hen hadden de huid bedekt met witte schubben als visschen: eene landziekte, die onder hen erfelijk is. Hunne wapenen bestonden in bogen en pijlen, schichten en een groot mes, *klewang* gelieten, dat hun dient om het hoofd van hunnen overwonnen vijand aftehouwen, hetgeen zij nimmer missen in éenen slag te doen. Zij leggen dezen *klewang* nooit af, zelfs niet wanneer zij gaan wandelen en daar zij geene schade hebben om denzelfden in te bewaren, dragen zij dien altijd bloot in de hand, zoodat zij steeds het voorkomen hebben van lieden die gaan vechten. Aan den linker arm dragen zij een schild van 6 tot 8 duimen breed, en twee, of derdehalf, ja somtijds drie voeten lang, van eene bolronde gedaante, en versierd met vischschubben, met schelpen van paarlemoer, met kleine stukken geld, enz.; dikwijls zijn de randen van deze schilden zoo-

wel als het handvat van hunnen *klewang* versierd met bundeltjes hoofdhaar, dat zij van de hoofden van verslagen vijanden hebben afgerukt. Ik heb er gezien, die tot zeven van die haarbundels bezaten. Men heeft mij gezegd, dat er onder hen menscheneters waren. Ik heb het niet willen gelooven; nogthans is mij verzekerd dat toen zij bij de 4^e mobiele kolonne gevoegd waren, zij ongelukkiglijk overtuigende blijken gegeven hebben van hunnen smaak voor menschen vleesch. Meer dan eenmaal zag ik, dat zij het goede geslagte vleesch dat men hun gaf, onaangeroerd lieten, om honden te eten, die zij met zeer veel zorg boven het vuur braadden. Zij waren gehoorzaam aan hunne opperhoofden, maar hadden overigens niet het minste denkbeeld van orde of krijgstuicht. Zij liepen rond, gingen slapen, bereidden hunne keuken of aten, wanneer zij er lust toe gevoelden, zonder tijd noch plaats in aanmerking te nemen. Zij vielen op den vijand aan onder allerlei sprongen, en hieven alsdan een gehuil aan, zoo verschrikkelijk, dat het de haren te berge deed rijzen. Zie daar onze nieuwe krijgsmakkers.

Intusschen liep het regen-saizoen ten einde. De massa van water in de rivieren verminderende, werden de togten weder mogelijk. De troepen maakten zich gereed om weder aanvallender wijze te werk te gaan. Mijn bataillon was reeds te *Tempel*, en ik verzocht om vervangen te worden in mijne bevelvoering over het kamp van *Magelang*, dewijl dit nu niet meer dan een reservekamp uitmaakte. Dit verzoek toegestaan zijnde, begaf ik mij op weg op mijnen *Alif*, mijn geliefd paard, zoo trotsch op zijn

hongaarsch tuig met koperen sieraden en zijne schabrak van de huid eens koningstijgers. Achter mij ging *Aladin*, niet die uit de tooverlamp, maar mijn Maleische oppasser. Na hem volgde *Ramin*, een Javaan, en mijn eerste staljongen. Beide zaten op paarden van de beste soort; daarop volgde nog een staljongen op een paard van mindere waarde en die achter zich een pak-paard voerde, beladen met twee kisten of groote bamboezen doozen, *broko* genaamd; dan volgden twee *koelies*, lastdragers, die het overige van de bagage droegen en die voeder voor mijne paarden moesten gaan halen, wanneer ik in het kamp was. De trein werd gesloten door eenen Europeeschen soldaat, gewapend en uitgedoscht op de gewone wijze, die in Europa mijn oppasser was geweest en nu het ambt van Majordomus bekleedde, en het oog op alles hield. Maar *Aladin* zoowel als *Ramin* waren gehuwd, en *Ramin* had drie kinderen, en bij deze eene meid; dat alles nu trok mede, en maakte een deel uit van mijn roetkleurig gevolg.

Ik vond het bataillon in het kamp te *Tempel*. Dit kamp was gelegen aan den voormaligen grooten weg van *Magelang* naar *Djokjo-karta*, op 5 mijlen van de eerste en 3 mijlen van de andere stad gelegen. Digt bij, was eene kleine verschaning en het geheel van deze ligging was opmerkenswaardig wegens het schoone vergezigt.

Het kamp was opgeslagen tegen de helling van den vulkaan *Mär-apie*, op eene groote hoogte boven de vlakte. Naar het Oosten ziende, had men voor zich de in regte lijnen geplaatste barakken van het kamp en

de huizen van het dorp, en een weinig ter regterzijde had men het uitzigt over het schoone, vruchtbare, bevolkte en wel bebouwde distrikt *Padjang*. Het geheel werd beheerscht door den ontzagwekkenden kruin des vulkaans, welks krater steeds bekroond was met eene aanhoudende rookzuil. Aan de Westzijde had ik voor mijne voeten het verschrikkelijke ravijn en de bruischende wateren van den *Kressak*. Dit ravijn heeft eene diepte van 120 voeten, en de rand waarop het kamp gebouwd was, is zoo steil als een muur. De rivier, of liever de stroom *Kressak* loopt in de diepte. Aan de overzijde van het ravijn, zag men de schoone, uitgestrekte vlakte van *Kassoeran* en *Karang-Kopek*, begrens'd door de ongelijk uitstekende punten der bergen *Kamirumbo*, wier zonderling uitgehouwen en gekerfde kruin eene keten van vreemdsoortige en wonderlijke gedaanten opleverde. Ter regterzijde van de bergen *Kali-tjinking*, en daar boven zag men de reusachtige kruinen van den *Sombieng* en *Soendoro* uitsteken, verbazende massa's van aarde en rotssteen, die den naam van *tweelingen* dragen, om dat deze bergen in hoogte en vorm zeer aan elkander gelijken en naast elkander liggende, bijkans immer terzelfder tijd gezien worden. Men ontdekt dezelve in zee op meer dan 15 mijlen afstands (1). Het oog ter linkerzijde slaande, zag men digt bij zich de palissaden en de bamboes-gebouwen

(1) Volgens de kaart der berghoogten op *Java*, door den Luit. ter zee der 2e klasse Jhr. P. MELVILL VAN CARNBEE, in 1842 medegedeeld in *Verhand. en Berigten betrekk. het zeeuⁿ*, door TINDAL en SWART, IV, 1e stuk, is

der kleine redoute *Tempel*, verder de vlakte van *Kamelokko*, de bergen van *Grogol* en *Paré* en verder de bergketen genaamd het *Zuidergebergte*. Ons kamp was zoo hoog gelegen, dat men, boven al deze bergen heen, de wateren van den Zuider-Oceaan, zuidelijk van *Java*, zien kon. Wij waren er 16 mijlen van verwijderd. Men zal niet ligt een schooner gezigt vinden, op welk gedeelte der aarde ook; want al die landerijen, al die vlakten zijn doorsneden van rivieren, bergstroomen en beken, wier loop zich in alle rigtingen kronkelt. Het geheele land, de zijden der bergen, de dalen, zelfs de diepten der ravijnen zijn overdekt met dik groen en rijke plantgewassen.

de <i>Märapie</i>	8923	Rhijnl. v. hoog.
» <i>Soembing</i>	10727	» » »
» <i>Sindoro</i>	10113	» » »

Dewijl de waarnemingen, uit welke deze uitkomsten zijn afgeleid, niet zijn bekend gemaakt, is het niet mogelijk na te gaan, hoe veel vertrouwen deze opgaven verdienen.

Men vindt deze drie bergen insgelijks vermeld in de lijst van 54 punten op Java, welker hoogte boven de zee, volgens barometer metingen van den Officier van Gezondheid in N. I. dienst FR. JUNGHEUN, is medegedeeld in FOGGENDORFF's *Ann.* 1841 N°. 2, blz. 345. Volgens de verzekering van FOGGENDORFF zijn in de oorspronkelijke verhandeling van den Hr. J., die de hoogte-bepaling van meer dan 150 punten op Java bevat, alle bijzonderheden zijner waarnemingen medegedeeld. Wij hebben te vergeefs getracht deze oorspronkelijke verhandeling ergens gedrukt aan te treffen. Zie hier de opgaven van JUNGHEUN, in Parijsche voeten, en herleid tot Rhijnlandsche voeten en meters:

<i>Mär-apie</i>	8640	Par. vn.	8940	Rh. vn.	2806 ^m , 6
<i>Soembing</i>	10348	» »	10707	» »	3361, 4
<i>Sindoro</i>	9682	» »	10018	» »	3145, 1

A. S. R.

De vlakte is bezaaid met dorpen en gehuchten, alle beschaduwd door groepen van kokosboomen, die als kolommen boven de woningen uitsteken en omringd van sierlijke en bevallige bamboes-bosschaadjen, die het eentoonige van het gezigt eener vlakte op de bevalligste wijze verbreken. In het algemeen heeft *Java* overvloed aan schoone gezigtspunten, maar de *Kadoe*- en *Preanger*- provinciën overtreffen alle de andere.

Tegen het einde van Julij ontving ons bataillon bevel in het land van *Grogol* te trekken, en daar eene goede stelling te kiezen, om eene redoute op te werpen, ten einde de bevolking van die streek tot onderwerping te brengen. Dit land was het erfdeel van den Prins (Pangerang) NGEBEY, oom van DIEPO NEGORO, van wien ik reeds gesproken heb, en befaamd als bevattende het muitziekste en ondeugendste volk van *Java*; want zelfs te midden van volkomenen vrede, konden zij niet rustig blijven, maar gingen gedurig hunne bureu aanvallen. Ook was dit het eigenlijke brandpunt van den opstand, en het was van het grootste belang er zich meester van te maken. Onze kolonne was sterk 350 Europesche voetsoldaten, 50 Bugies, en 30 Europesche huzaren, en wij hadden 4 stukken kanon en ééneu houwitser met 40 Europesche kanonniers; voorts een detachement pionniers van inboorlingen, 20 man sterk. Het geheel stond onder het bevel van den Luitenant Kolonel LEDEL, en wij trokken in de volgende orde op. Aan het hoofd ging een brigadier en 3 huzaren, met de karabijn aan den haak, om den

weg te verkennen. Vijftig passen achter deze, 20 man infanterie met eenen Luitenant, en op 100 passen daar achter een peloton van 25 huzaren met eenen Luitenant. Daarop volgde onmiddellijk eene afdeeling van 100 man infanterie, onder bevel van eenen Kapitein, en dan een stuk kanon met de daarbij behorende kanonniërs en ammunitie. Vervolgens twee afdeelingen infanterie, dan weder 2 stukken kanon en de houwitser en achter deze nog eene afdeeling infanterie. Daarop volgden de bagage, de koelies, die de goederen der officieren en de randfels der soldaten droegen: terwijl de pakpaarden de ammunitie en de mondbehoefden vervoerden: de Javaansche vrouwen, die bij de kolonne behoorden, om de keuken te verzorgen, het linnen te wasschen, de markten te bezoeken, als spionnen te dienen (want dit alles was de zaak van die dames). Daaronder mengde zich een getal van bedienden van officieren, van onderofficieren en zelfs van soldaten, Chinezen, die allerhande kleine koopwaren verkwanselden. Eindelijk volgde achter dien geheelen troep het laatste stuk kanon en dan de achterhoede. Onze kolonne besloeg op die wijze eene uitgestrektheid van eene halve mijl. Wij bereikten zonder belangrijke ontmoetingen onze bestemming, en het *bivouac* werd opgeslagen in het verlaten dorp van *Tagal-waroe*, waarvan de hutten gebruikt werden tot het maken van barakken. De werkzaamheden tot het opwerpen der redoute werden dadelijk aangevangen, zoodra de plaatsing bepaald was.

De *Brandals* waren, zoo als men zich gemakke-

lijk verbeelden kan , ten uiterste gebeten , toen zij zagen dat wij ons in hun midden vestigden. Ook deden zij al het mogelijke om ons te verjagen of ten minste ons te verhinderen in het maken der versterkingen , die ten doel hadden het land , voor de toekomst , te onderwerpen. Gedurende meer dan zes weken hebben zij ons de dienst zoo moeilijk en zoo afmattend gemaakt , dat het bijna onmogelijk was dezelve te volbrengen, want zelfs in Europa, zou men in het beste jaargetijde , bij dergelijke vermoeijenissen bezweken zijn. Men bedenke dan wat wij te lijden hadden onder den tropischen hemel. Wij waren aanhoudend omringd en ingesloten door eene massa van 3 à 4 duizend man. Elken morgen trokken wij het kamp uit met de geheele kolonne, om te trachten hen te verjagen en terug te doen trekken, en ons aldus een weinig meer op ons gemak te doen zijn. Wij moesten hen dan in hunne onafmetelijke rijstvelden opzoeken; zij lokten ons in eenige moeilijke positie; ook bood het terrein groote zwarigheden aan; men vocht gedurende al de hitte van den dag tot twee , drie ure nadenmiddag met eene zoo ongelijke magt, dat wij dikwijls niet wisten, hoe terug te keeren, of eene opening te vinden, waardoor wij konden terug trekken; men kwam dan weder in het kamp, gehavend, van vermoeijenis uitgeput, geblakerd van de zon; men gebruikte een maal, bestaande slechts uit rijst en vleesch, van zeer kleine magere koeijen; men loste de wachten af en naauwlijks was de zon onder, of onze voorposten werden verontrust, men zond kogels van alle kanten dwars door het kamp

henen. De vijand overtrof ons zoo zeer in magt, dat wij niet wagen konden rust te nemen, zoo lang hij ons zoo nabij was, en wij waren verplicht, onder de wapens te blijven, tot dat het hem behaagde terug te trekken, hetgeen gewoonlijk een of twee uren vóór den opgang der zon geschiedde; en deze bragt ons weder nieuwe strooptogten en nieuwe vermoeijenissen aan. Zie daar de schildering van eenen dag, en van bijna al de dagen van de maanden Augustus en September.

Ik zal niet treden in herhaling van al deze gevechten; alleen wil ik er enkele van doen kennen, die eenige opmerkelijke omstandigheden aanboden. — In den nacht van den 2. op den 3. Augustus, omstreeks 11 ure, hoorde ik het driedubbel *wie daar?* op de buitenlijn van onze schildwachten en oogenblikkelijk daarna een geweerschot. Ik had het piket, en haastte mij naar de wacht, doch alvorens die te bereiken, hoorde ik geweerschoten van al de schildwachten rondom het kamp. Deze schoten werden gevolgd van een verschrikkelijk gehuil der *Brandals*, die ons volkomen hadden ingesloten. Naauwlijks de hoofdwacht bereikt hebbende, zag ik de *vedetten* der voorposten, één voor één, aankomen, en toen ik hen vroeg, waarom zij hunne posten verlaten hadden, antwoordden zij dat de *Brandals* hen, op den grond voortkruipende, kwamen aanvallen, dat zij zich aan hunne voeten bevonden, alvorens zij dezelve bemerken konden, en dat zij geene midelen van verdediging hadden tegen dergelijke aanvallen. Ik zond hen terug met bevel hunne posten

weder te betrekken; maar naauwlijks hadden zij 30 passen gedaan, of zij kwamen weder en zeiden mij dat de vijand, al kruipende, tot daartoe genaderd was. Het was dien nacht stikdonker; zoo als in dat land alle nachten zijn, wanneer de maan niet schijnt. Het geschreeuw en het gehuil bleef steeds aanhouden rondom ons kamp, maar veel nader bij dan in het begin. Ik legde mij op den grond neder om te beproeven of ik iets tegen den gezigteinder zien kon, maar ik kon niets onderscheiden. Onze geheele kolonne was onder de wapenen, in de grootste stilte en in afwachting van het geen gebeuren zou. Eensklaps doet zich een algemeen geschreeuw over de geheele lijn van aanval hooren: *Pekkam Marjam! Pekkam Marjam! Neem de stukken, voer de stukken weg!* en reeds meenden wij de *Brandals* te zien, zich op onze stukken werpende om die weg te voeren. Nogtans raakten wij met den schrik vrij; want zij vergenoegden zich met alleen te schreeuwen en gedurende een paar uren te huilen, en ons eenige honderden geweerkogels toe te zenden, die, in de duisternis, ons weinig kwaad deden; maar zij durfden niet digter bij komen. Ik geloof dat de punten onzer bajonetten hen een weinig beangstigden. Zij verlieten hunne positie tegen den morgen, ons bedreigende des anderen daags terug te komen, hetgeen zij echter niet deden.

Den 10. Augustus schenen zij het stellig besluit genomen te hebben, ons te vernielen; want niet alleén kwamen zij ons in het front aanvallen, met eene aanmerkelijke magt, maar zij hadden ook eenen leger-troep gezonden naar den kant van *Kamelokko*, de

eenige plaats, waardoor wij op eenen aftogt konden hopen, ingeval wij ingesloten mogten worden. De aanval begon des morgens te 7 ure over de geheele voorlijn van onze positie. Kolonel LEDEL, die hen niet gaarne zoo dicht bij ons kamp had, deed de troepen uitrukken, trok op hen toe, en, daar zij voor ons weken, vatte hij post in eene zeer uitgebreide vlakte, die zich langs den voet van de bergen *Grogol* en *Paré* uitstreckte. Wij hadden in alles 400 man onder de wapenen; het overige van onze magt was ter bewaring van het kamp, als eskorte van een convooi, of, door ziekte achter gebleven. Gedurende eenigen tijd werd het vuur van beide zijden hevig onderhouden. Maar de menigte onzer vijanden groeide van oogenblik tot oogenblik aan. Men zag hen langs allerlei wegen, door alle openingen tusschen de bergen aankomen; hunne massa's bedekten er de zijden van en daalden langzamerhand in de vlakte af. Geheel de berg was als in beweging. Onze kolonel, dit bemerkende, deed het vuur ophouden, daar hij onzen krijgsvoorraad wilde besparen tot op het beslissend oogenblik van den grooten aanval. Maar dit oogenblik liet zich lang wachten, en ofschoon de menigte vijanden zoodanig was, dat zij ons, zelfs zonder enig wapen, hadden kunnen verpletteren en onder den voet trappen, door slechts regt op ons aftekomen, bleven wij, niettegenstaande het aanhoudend geschreeuw van hunne opperhoofden van *Ayo! Ayo! Matjo! Matjo! kom aan, kom aan, Voorwaarts! Voorwaarts!* vele uren wachten, of de moed hun ook mogt aankomen. Want zij wonnen het tezeer in getal, en het terrein, waarop

wij ons bevonden, was voor ons, wier magt alleen bestond in de orde en het verband der bewegingen, te onvoordeel, om het te wagen, hen te gaan aanval- len; hetgeen wij niet hadden kunnen doen zonder onze liniën te verbreken en ons geschut achter te laten; want hun front was door een ravijn gedekt. En waar- lijk het was wel der moeite waard te zien, aan de eene zijde den voet en de helling van den berg, bedekt met die ontelbare menigte van menschen, die zich op aller- lei wijzen bewogen, zonder eenige orde, zonder eeni- gen samenhang, als mieren bij eenen mierenhoop, een groot aantal vaandels van allerlei kleuren bo- ven hunne hoofden slingerende, afgrijsselijk gil- lende en huilende, terwijl de verst vooruitgetrok- ken van hen, in het ravijn verborgen, een ongeregeld geweervuur onderhielden, doch dat, slecht gerigt, meer geraas dan kwaad deed; — aan de andere zijde, in de vlakte, vier kleine benden, op eenen vrij grooten afstand van elkander, gesteld drie op ééne lijn, de vierde op eenige honderd pas achterwaarts, als zwarte stippen op een' zoo uitge- strekten grond verspreid, en in de grootste bedaard- heid, in volkomene onbeweeglijkheid en met wel- gesloten gelederen het oogenblik afwachtende, dat hunne talrijke vijanden hen zouden aanvallen en zich onder het bereik van het geweer stellen. — Einde- lijk tegen drie ure des namiddags gelukte het de aanvoerders, de hunnen voorwaarts te doen trekken. Een algemeene aanval begint over de geheele linie, met storm te loopen. Geweervuur, kanonvuur, niets houdt hen terug. Zij vallen op ons aan tot op on-

geveer 10 pas afstands. Zij roepen reeds triumf! Maar de storm-marsch doet zich hooren; onze bajonnetten raken bijna de punten hunner lange pieken, een luid *hoerah!* klinkt door onze gelederen; en dit doet hen de wijk nemen veel sneller dan zij voorwaarts gekomen waren. Zij lieten een honderdtal dooden achter en nooit konden hunne aanvoerders hen tot eenen nieuwen aanval nopen. Tegen den nacht trokken hunne benden de bergen weder over en wij bleven de stelling meester.

Eenige dagen daarna kwam men ons zeggen, dat drie *Pangerangs* of Prinsen zich met eenen troep van 1500 muitelingen te *Passar-Goedian*, een uur van ons verwijderd, bevonden. Ik ontving bevel, daar henen te gaan met 100 man, om mij van de juistheid van het berigt te verzekeren. Ik nam eenen omweg, en in plaats van het dorp binnen te trekken aan die zijde, waar men mij kon verwachten, trok ik er in, langs den weg, tegen over dien van ons kamp. Ik val op de meest onverwachte wijze en als eene bom in het midden der groote markt, die bedekt was met eene menigte mannen, vrouwen en kinderen; misschien ten getale van 4 a 5000. Tusschen die menigte zag ik 2 a 300 man met roode vesten gekleed: kleeding der *Pradjoerits* of lijfwachten van DIEPO NEGORO. Op onze verschijning deed zich een gil of liever een algemeen gehuil hooren. Mannen, vrouwen, kinderen, alles wil zich eensklaps redden; men loopt, men verdringt zich, men stoot elkander terug, men tuimelt door een; tafels, manden, worden omvergeworpen, de rijst ligt verstrooid;

suiker, vruchten, groenten bedekken den grond. Het is eene verwarring, boven alle begrip. Ik bleef aanschouwer van dit tooneel, en wachtte tot dat de weêrlooze hoop vertrokken was, om met die heeren met roode vesten, die zeer wel gewapend waren, een woordje van vriendschap te spreken. Maar die schelmen speelden den vos op eene weergalooze wijze. Zij mengden zich onder de verbaasde menigte, wierpen hunne wapenen weg, en ontdeden zich vlug van hunne voor hen in dit oogenblik zoo gevaarlijke vesten; de een neemt een kind op den arm, een ander helpt dadelijk eene oude vrouw, zij beladen zich met manden, met eetwaren; kortom zij maken zich tot burgers en boeren, en zij deden er wel aan. Zij wisten zeer goed dat ik geen vuur zou laten geven op eenen hoop, die voor vijf zesde uit vrouwen en kinderen bestond, en zoo trokken zij in alle veiligheid af. Dit alarm wekte alle de vijandelijke troepen, die in die streek waren. Ik verliet het dorp; lokte hen in de vlakke, waar ik over hun getal kon oordeelen, en het doel bereikt hebbende, begon ik mijnen terugtocht naar het kamp. Hunne tirailleurs volgden tot aan de voorposten.

Ofschoon Mahomedanen zijnde, zoo zijn de Javanen nogtans zeer bijgeloovig. De eene plek, bij voorbeeld, schijnt hun gelukkig, eene andere ongelukkig. Zoo bevond zich, niet ver van *Grogol*, eene der moeilijkste passen, van steile ravijnen doorsneden, slikkerige ondiepten, een terrein zonder vastigheid. Reeds meer dan eenmaal was aan onze troepen aldaar ongeluk bejegend. Kavallerie

noch artillerie kan daar werken en infanterie is er zonder orde en kracht; men had er zelfs geheele kolonnes verloren. De *Brandals* geloofden dus dat deze plek ons altijd noodlottig moest zijn, en poogden dikwijls ons daarheen te lokken. Den 16 Augustus waagde kapitein RENARD, die met 100 man op verkenning was uitgezonden, zich in dien moordhoek, en werd weldra hevig aangevallen. Hij deed den kolonel LEDEL boodschappen, dat hij met eene groote vijandelijke magt te doen had, en dat hij er zich niet kon uitredder. De kolonel zond er dadelijk den kapitein VAN BATENBURG henen, met nog 100 man, om hem te ondersteunen. Maar een tweede ordonnance kwam berigten dat de 200 man, vereenigd, het nog te kwaad hadden. Daarop ontving ik bevel mij ook derwaarts te begeven, weder met 100 man, en te pogen eenen terugtogt te bewerkstelligen. Ik was weldra op de plaats en zag werkelijk een zeer verbitterd gevecht en den vijand veel stouter, dan ik hem ooit gezien had. Wij begonnen onzen terugtogt *en échelons* bij pelottons, en telkens wierpen zij zich op het achterste pelotton, met eene onbegrijpelijke hevigheid, brullende van woede, onder het alles verdoovende geschreeuw: *Il Allah la! La il Allah!* God is groot! het is de groote God! Met de meeste moeite en met de bajonnet dikwijls op hen inloopende, gelukte het ons hen terug te drijven. Wij kwamen zonder groot verlies in het kamp terug. Nooit hadden 300 Europeanen vereenigd, zoo veel vermetelheid en zoo veel tegenstand van vijands kant ondervonden; hij was ten getale van omstreeks 2000.

Ondertusschen hadden die aanhoudende gevechten, die dagelijksche togten onze krachten uitgeput; ziekten namen ons alle dagen zes, acht of tien manschappen weg, die naar het hospitaal gingen; reeds had men eene versterking van 100 man gezonden van de 18^e afdeeling en nog 50 *Boegies*, hulptroepen van *Tidor*; maar onze wezenlijke magt, de Europesche soldaten, verminderde elken dag. En zij die bleven, wat waren zij? Bleek als geesten, met uitgedoofden blik, met vermagerde ligchamen, als menschen, die aan tering lijden, sleepten zij zich, achter elkander voort. Zij hadden naauwlijks meer kracht om de beenen uit het slijk der rijstvelden op te trekken; de meesten hadden die nog bedekt met wonden door de aanhoudende marschen in water en moeras. De officieren, bijna alle jonge lieden van 18 tot 20 jaren, vroeger vol vuur en moed, waren even uitgeput als de soldaten: wanneer men hen hunne magere en uitgeeteerde paarden zag bekruipen, zou men hen voor grijsaards hebben aangezien; en dan waren er nog drie of vier goede prikken met de sporen noodig, om deze dieren in beweging te stellen, die met nederhangend hoofd en slepende beenen moeite hadden om zich staande te houden. — Nogtans moet ik hulde doen aan den volmaakt goeden wil en den waren krijghaftigen geest van het moedige Indische leger. Nooit ontsnapte onzelieden het minste woord van gemor, nooit het minste teeken van ontevredenheid, al werden zij dagelijks genoodzaakt tot vernieuwing van ellende en onthouding; al vorderde men dag op dag van hen eene verdubbeling van vermoeijenissen en bragt men hen aan-

houdend in nieuwe gevaren , zij waren altijd gereed hunnen plicht te doen , en hoe afgemat en uitgeput zij ook waren , steeds vonden zij op het eerste gezigt van den vijand hunne krachten en geestdrift weder ; dikwijls hadden wij nog moeite hunne drift te matigen en hen in de gelederen te houden. De taaiste volharding heeft ons leger gedurende dezen geheelen moeilijken oorlog gekenmerkt. Hieraan alleen is het Gouvernement den schitterenden uitslag verschuldigd , die denzelven heeft bekroond in de verovering van deze schoone landschappen, de heerlijkste van het rijk van *Djokjo-Karta*. Deze krachtige en nuttige volharding was zoodanig , dat de Javanezen , het geduldigste en meest volhardende volk misschien van de geheele aarde , er over verwonderd en versteld zijn geweest. Zij hebben het meer dan eenmaal betuigd. De briefwisseling van den *Pangerang* NGEBEY , die men vermeerderd heeft , getuigt daarvan.

(Wordt vervolgd.)

NEDERLANDSCH GUYANA,

OF

BESCHOUWING VAN DEN OORSPRONG DER

KOLONIE SURINAME;

de voormalige en tegenwoordige staatshuishoudelijke inrigtingen, aldaar gevestigd;
de aanleidende oorzaken tot verandering dier inrigtingen,

en

de voordeelen, welke hieruit, zoowel voor de volkplanting, als voor Nederland
zouden kunnen ontspruiten.

DOOR EEN' INBOORLING.

1844.

Truths would you teach to save a sinking land:
All shun, none aid you, and few understand.

V O O R R E D E.

Wanneer het duidelijk blijkt, dat vele achtenswaardige mannen, ofschoon in Europa of elders geboren, uit louere belangstelling zich de moeite niet ontzien, van tijd tot tijd eenige bijdragen, zoo al niet tot opbeuring van den zinkenden toestand der kolonie Suriname, dan toch tot opheldering van den staat der zaken aldaar, in het licht te geven, hoeveel meer vordert dan niet de pligt der inboorlingen zelve, aan dit edel doel deel te nemen, en het door ijverige medewerking te bevorderen?

Doordrongen van dat gevoel en de wezenlijke behoefte daaraan beseffende, geloof ik niet, dat het mij ten kwade zal kunnen geduid worden, wanneer ook ik mijne gedachten deswege openbaar. — Bij het lezen derzelve zal men evenwel ontwaaren, dat het daarbij aangevoerde, op daadzaken en gebeurtenissen berustende, zeer beknopt is beschreven.

Ten opzigte der voortbrengselen, welke Nederlandsch Guyana voor den binnenlandschen zoowel, als voor den buitenlandschen handel zoude kunnen opleveren, heb ik de zoodanige, die door den Heer W. H. LANS in zijne Bijdrage tot de kennis der kolonie Suriname zijn aangeduid, genoegzaam woordelijk opgenomen, mij echter veroorlovende, hier en daar iets te wijzigen.

Mogt ik mij op enkele plaatsen, ten aanzien der vroeger heerschende vooroordeelen en gebreken te sterk uitgedrukt hebben, of met mijne gevoelens omtrent het thans nog bestaande koloniaal stelsel wat onbeschoornd voor den dag gekomen zijn, zoo is dit alleen met het oogmerk geschied, om de hinderpalen aan te wijzen, die het geluk dezer volkplanting belemmerd hebben, en nog in den weg staan. Wie zoude, bij eene zóó treurige waarheid, de bedoeling des schrijvers kunnen miskennen, en niet veeleer alles willen aanwenden, om die hinderpalen zoo veel mogelijk en hoe eer zoo liever uit den weg te ruimen?

Ziedaar de redenen, die mij noopten, als voorspraak van het land mijner geboorte op te treden.

Mogt dit land, hetwelk den vreemdeling de schoonste gelegenheid aanbiedt, om zijn tijdelijk welzijn op het hoogst standpunt te verheffen, maar hetwelk door verkeerde handelingen miskend en veracht wordt, eenmaal uit dien diep gezonken staat herrijzen! Dit te eenigen dage verwezenlijkt te zien, zoude een mijner beste wenschen vervullen.

DE SCHRIJVER.

I N H O U D.

INLEIDING.

Iste HOOFDSTUK. Beschouwing van de gesteldheid der West-Indische koloniën in 't algemeen en van *Suriname* in 't bijzonder, vóór de afschaffing van den slavenhandel.

IIde HOOFDSTUK. Gevolgen en indruk, door de afschaffing van den slavenhandel op den stand van zaken in de koloniën te weeg gebracht.

IIIde HOOFDSTUK. Over de emancipatie der slaven in de Britsche West-Indische Bezittingen; de opoffering tot dat einde door de Engelsche Natie gedaan; de uitkomst dier opoffering.

IVde HOOFDSTUK. Over den gevaarlijken invloed van die vrijlating der slaven op de naburige West-Indische koloniën.

Vde HOOFDSTUK. *Franrijk* neemt uit dien hoofde voorloopige maatregelen tot het emanciperen der slaven.

VIde HOOFDSTUK. De voordeelen, welke uit eene voorzigtige navolging dier voorbeelden zouden kunnen voortvloeijen.

VIIde HOOFDSTUK. Het wenschelijke, dat, naarmate de bevolking van vrije Afrikanen of arbeiders in de koloniën toeneemt, de blanke bevolking insgelijks aangroeije.

VIIIste HOOFDSTUK. De mogelijkheid, zoo niet de zekerheid, dat dit land door Europeanen bevolkt en bearbeid worde.

IXde HOOFDSTUK. De hoofdoorzaak, waarom dit gewest voor eene Europeesche bevolking ongezond wordt gehouden. — Aanwijzing der middelen tot afwering dier bezwaren.

Xde HOOFDSTUK. Over zoodanige andere voortbrengselen, welke dit land, behalve de Suiker, Koffij, Katoen en Cacao, bij nader, naauwkeurig onderzoek en krachtsinspanning, in overvloed zoude kunnen opleveren.

Bewijs hieruit ontleend, dat de kolonie *Suriname* allezins vatbaar is, om met goed gevolg tot eene *vrije haven* te worden verklaard.

XIde HOOFDSTUK. Uitbreiding van koophandel en scheepvaart, voortvloeiende uit het voorgaande. De gunstige ligging der kolonie *Suriname* in dit opzigt en de voordeelen, welke *Nederland* hieruit zoude behalen; waardoor het geschokt crediet zich allenga zoude herstellen.

BIJLAGEN.

I N L E I D I N G.

Niets bekoort den mensch, ja zelfs het redeloos dier meer, dan zich in eene plaats te bevinden, alwaar de natuur hare milde gaven in alle opzigten ruimschoots te zijnen dienste en gebruike aanbiedt. — Gemeenschappelijk alle pogingen aan te wenden tot uitbreiding en volmaking van zulk een uitgelezen oord, is voor het redelijk schepsel eene dubbel dringende verplichting.

Doch, hoewel ook de ondervinding leert, dat in de vereeniging aller krachten het ware middel gelegen is, om tot dat grootsche doel te geraken, zoo is nogtans het individueel belang, bij het vormen eener nieuwe volkplanting in den beginne te zeer uiteenlopend; vooral, wanneer de handelingen van het Bestuur over eene dusdanige maatschappij afhankelijk zijn van de beoordeeling en uitspraak van eene hogere magt in het verwijderd moederland. Eene omstandigheid, waaronder het belang der ontluikende maatschappij niet weinig lijdt. Die stremming of beperktheid van gezag en vrije werking duurt voort, tot dat eindelijk, als van zelf, het eenig ware, dat is het algemeen belang, een zeker vermogen verkrijgt, zich verheft en over het individueel belang zegepraalt. — Die onloochenbare waarheid, door de oude en nieuwe geschiedenis bevestigd, schijnt weldra ook van toepassing te zullen zijn op den gang van zaken in de kolonie *Suriname*.

Alle vroegere vooroordeelen en dwalingen te laten

varen, het evenwigt te herstellen, met wijsheid en beleid datgene, wat zoo zichtbaar over het hoofd hangt, te besturen; alle nadeelige schokken te vermijden, welke bij eene aanhoudende tegenwerking van eenige individuën zouden ontstaan, is thans meer dan ooit de pligt der Regering en der ingezetenen van dit gewest. Tot verklaring van een en ander is het van gewigt, vooraf de lotgevallen dezer kolonie kortelijk na te gaan en te raadplegen.

1ste HOOFDSTUK.

BESCHOUWING VAN DE GESTELDHEID DER WEST-INDISCHE
KOLONIËN IN HET ALGEMEEN, EN VAN *SURINAME*
IN HET BIJZONDER, VÓÓR DE AFSCHAFFING VAN DEN
SLAVENHANDEL.

Na de ontdekking van het nieuwe wereld-deel *Amerika*, door CHRISTOPHORUS COLUMBUS, in den jare 1492, werd dit gewest eerst door de Spanjaarden, later door andere mogendheden beheerd. — Beurtelings betwistten zij elkander het bezit van West-Indië, tot dat, na den algemeenen vrede van den jare 1815, de kolonie *Suriname* aan het wettig Nederlandsch gezag door de Engelschen werd terug gegeven. Gedurende dien tijd, en wel vooral sedert de eerste helft der XVII^{de} Eeuw tot den jare 1806—1808 werd *Amerika*, over het algemeen, met name West-Indië, niet alleen zonder eenige hindernis, maar zelfs onder begunstiging en aanmoediging der Rege-

ringen en andere belanghebbenden in *Europa*, met slaven, uit *Afrika* overgebracht, sterk bevolkt.

In de beschrijving van Britsch *Guyana*, door ROBERT H. SCHOMBURGH, 1840, pag. 82 en volg. lezen wij dienaangaande het volgende: »In 1613 meldde men, dat de volkplanting, bestaande uit Zeeuwen (1), aan de oevers van de *Essequebo*, zich in een' bloeienden staat bevond. Acht jaren daarna, in 1621, ondernam het Bewind, de kolonisten met negerslaven uit *Afrika* te voorzien. In 1626 begon VAN DE PERRE, die met zijne metgezellen van de *Oronoco* was verdreven, zich te vestigen aan de boorden van de rivier *Berbice*, en bewerkte eene aanmerkelijke uitgestrektheid lands, gelegen tusschen dien stroom en de *Corentyn*.

In 1634 kwamen dertig andere Nederlanders uit *West-Vriesland* op het eiland *Mecorin* tusschen de rivieren *Cayenne* en *Wya*; zetteden zich neder, en vingen aan Tabak en Katoen te bouwen. Zij troffen hier eenige landgenooten aan, en ontdekten op eene hoogte de overblijfselen van een Fransch kasteel, hetwelk zij tot eigen verdediging in beteren staat bragten. Omstreeks dat zelfde tijdstip vestigden zich Engelschen aan de groote *Coma*, nu de rivier *Suriname*, 60 mijlen opwaarts; die van de kleine *Coma*, tegenwoordig *Commewyne*, door de Caribi-

(1) Wij herinneren hier aan de prijsvraag, door het *Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen* in 1842 uitgeschreven, vermeld in het tweede nummer van deze *Bijdragen*, bl. 141 volg.

(RED.)

Indianen waren verdreven. Zij herbouwden een groot Indiaansch dorp, genaamd *Paramaribo*, hetwelk de inboorlingen bij hunne aannadering hadden verwoest. — Kapitein MARSHALL voerde aldaar het bevel over nagenoeg 60 kolonisten, doch gedurig door de Indianen gekweld, en bevindende, dat het klimaat ongezond was, verlieten zij dit oord.

Omtrent 1640 namen de Franschen bezit van de rivier *Suriname*, en bewoonden *Paramaribo*.

Dezelfde redenen, welke de vorige kolonisten hadden genoopt, die streek vaarwel te zeggen, verplichten de Franschen insgelijks hunne nieuwe kolonie op te geven, en zich bepaaldelijk te *Cayenne* te vestigen.

De Engelschen kwamen in 1652 naar *Paramaribo* terug, en de Indianen van *Wanica* naar de *Coppename* verhuisd zijnde, slaagden zij thans beter in hunne nederzetting.

In 1662 werd de eigendom dezer volkplanting door KAREL II aan Lord WILLOUGHBY, toen Gouverneur van *Barbados*, afgestaan. Deze noemde de hoofdriever, aan welke *Paramaribo* gelegen is, *Surryham*. Hier van de naam der gheele kolonie.

De Britsche Kroon kocht naderhand deze kolonie van de erfgenamen van Lord WILLOUGHBY en verruilde haar met de *Vereenigde Nederlanden* in 1667 tegen *Nieuw-Nederland* in *Noord-Amerika*, het tegenwoordig *New-York* (1)."

Onder het genot van het *bijzonder voorregt*, het-

(1) Zie hierbij Mr. J. C. DE JONGE, *Gesch. van het Nederl. Zee-
wezen*, IIe D. IIe Stuk, bl. 469.

(RED.)

welk bij octrooi van den jare 1662 door KAREL II, Koning van *Engeland*, aan FRANCIS Lord WILLOUGHBY VAN PARHAM EN LAWRENCE HYDE niet alleen, maar ook aan een ieder, die zoude besluiten, zich naar de nieuwe volkplanting *Suriname* te begeven, was be-willigd, scheen men de beste uitzigten van die onderneming te mogen vormen. Aan Lord PARHAM en HYDE was de magt verleend, om eene zelfstandige regering op te rigten, en met overleg van het meerder deel der ingezetenen keuren en verordeningen te maken, en te doen afkondigen; om regters en andere overheden, bevelhebbers enz. aan te stellen, als ook krijgsbenden te onderhouden; met bepaling wijders, dat tot alle reizen en togten, die door gemelden Lord PARHAM EN LAWRENCE HYDE, hunne erven en gemagtigden, naar de volkplanting ondernomen zouden worden, onder het grootzegel van *Engeland*, of 's Konings geheimzegel, zoodanige Commissie of Commissiën, brieven van voorschrijving en aanbeveling aan vreemde Vorsten en Staten, in vriendschap met *Engeland* levende, moesten gegeven worden, als door 's Konings erven en opvolgers oorbhaar zouden worden geacht ter bevordering van den handel van gemelde kolonie, koloniën, plantaadje en plantaadjen, aldaar aangelegd, of die van tijd tot tijd aangelegd zouden worden. Eindelijk werd bij octrooi verklaard, dat tot meerdere aanmoediging van zoodanigen persoon of personen, inboorlingen of inwoners van *Engeland*, als met toestemming van gezegden Lord PARHAM EN LAWRENCE HYDE, hunne erven en gemagtigden, derwaarts zouden stevenen

en zich aldaar nederzetten, alle kinderen en verdere nakomelingen, welke binnen de volkplanting of hare grenzen zouden geboren worden, of wel, hetzij op de reize derwaarts, hetzij op de terugreize naar *Engeland*, zouden bezitten en genieten elk der voorregten, vrijheden en vrijdommen van vrije burgers van *Engeland*, zoo volkomen, als of zij gewoond hadden en geboren waren binnen het koninkrijk van *Engeland* of onderhoorige landschappen (1).

Dit alles kon niet anders, dan een gewenscht gevolg hebben en noodwendig medewerken, om de door Lord PARHAM aangelegde volkplanting binnen weinige jaren uit te breiden, daar vele ingezetenen van *Engeland* werden aangemoedigd, aan gene zijde van den Oceaan hunne fortuin te beproeven.

Doch, hoe kortstondig mogten de ingezetenen dezer nieuwe volkplanting zich in dat onwaardeerbaar voorregt verblijden! Reeds in den jare 1667 zagen zij zich niet meer in 't bezit van hetzelfde, zijnde deze kolonie door den Kommandeur ABRAHAM CRYNSSEN (2), namens de Staten van *Zeeland* vermeesterd. Bij den vrede van *Breda*, in datzelfde jaar gesloten, verbleef zij aan de jongste veroveraars, de Zeeuwen; terwijl, na onderscheidene geschillen,

(1) HARTSINCK, Beschrijving van *Guyana*, II. D. bl. 522 en volg.

(2) DE JONGE, *Gesch. van het Nederl. Zeewezen*, IIe Deel, IIe Stuk, bl. 390—399. CRYNSSEN veroverde *Suriname*, herstelde het Nederlandsch gezag te *Essequibo* en nam bezit van het, door de Franschen verlaten *Tubago*.

(RED.)

welke bij gelegenheid van dien afstand tusschen de nieuwe eigenaren en de Engelschen waren gerezen (1), *Nederland* bij het tractaat van *Westminster*, in dato 9/19 Februarij 1674, in den eigendom van *Suriname* werd bevestigd (2).

Verre zij het van ons, over dien overgang van het opperbestier van dit gewest te klagen; maar omstandigheden en gebeurtenissen, sedert voorgevallen, dringen ons te belijden, dat de goede bedoelingen, blijkbaar in het aangehaald octrooi van KAREL II, door het volgend bestuur niet opgevolgd, niet gewaardeerd zijn.

Reeds in den jare 1682 besloten de Zeeuwen, de kolonie tegen eene som van f 260,000 aan de West-Indische Maatschappij af te staan; doch deze Maatschappij ziende, welke zware kosten tot het instandhouden der volkplanting vereischt werden, eer de daarvan te trekken voordeelen van eenig belang zouden zijn, droeg in het volgend jaar twee derdedeelen daarvan over, het eene aan de stad *Amsterdam* (3), het andere aan CORNELIS

(1) WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* XIII. 406—410; LUZAC, *Hollands Rijkdom*, II. 156 volg. — MR. P. SIMONS, *Johan de Witt en zijn Tijd*, III. 91, 101. (RED.)

(2) *Verhandeling over den voormaligen toestand der kolonie Suriname, vergeleken met haren tegenwoordigen staat*; (1830), door nu wijlen MR. C. PH. VLIET. Zie *Surin. Almanak*, uitgegeven door de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen voor het jaar 1833.

(3) Over den naijver tusschen *Middelburg* en *Amsterdam* met betrekking tot West-Indië, is lezenswaardig (MR. J. H. APPELIUS) *De Staatsomwenteling van 1795 in haren aart, loop en gevolgen beschouwd*, bl. 33 volg. (1801.) (RED.)

VAN AERSSSEN, Heer van *Sommelsdijk*; behoudens de oppermagt der Algemeene Staten (1).

Hoe en op welk eene wijze de kolonie van dien tijd af zoo wel binnen, als buiten 's lands is bestuurd geworden, vinden wij breedvoerig te boek gesteld door verschillende schrijvers. (Bijlage n°. 5) Of dat beheer ten doel had, de belangen van het moederland met die der koloniën innig te verbinden en op eenen duurzamen voet te bevorderen, valt waarlijk moeilijk, beslissend te beantwoorden. Genoeg zij het, ons te herinneren, dat de gebeurtenissen, welke op andere plaatsen van dit wereld-deel voorvielen, eenparig getuigen, dat het bewind dier bezittingen in 't algemeen niet het *volksgeluk*, maar alleen dat van *enkele personen* beoogde. Hoe anders zouden de meeste gedeelten van *Amerika* zoo vele, zoo geduchte en elkander snel opvolgende veranderingen hebben ondergaan?

Wanneer men met bedaardheid en onpartijdigheid die gebeurtenissen overweegt, zal men aanstonds moeten erkennen, dat de oorsprong dier omwentelingen eeniglijk te zoeken is in gedurige tweespalt tusschen de Burgers en de koloniale Regering, of tusschen laatstgenoemde en die van het moederland; in verregaande hebzucht, en miskenning van per-

(1) CERISIER, *Tafereel*, VII. 151. Over de volkplanting, door de Admiraliteit van *Amsterdam* ingeolge den last der Staten van *Holland* (A. 1676) op de vaste kust van *Guyana* aan de rivier de *Oyapoco* gesticht, zie den Heer DE JONGE, IIIe D. 2^e St. 274 volg.

(RED.)

sonen, wier kunde en geschiktheid (1) hen boven anderen onderscheidde.

Zoo ooit, zoo zien wij hier bewezen, dat het belang van bevoorregte maatschappijen of individuen zelden met het algemeen belang zamenstemt, en vroeg of laat eene botsing moet veroorzaken.

Onder alle deze noodlottige omstandigheden, waardoor de welvaart dezer gewesten niet weinig geschokt en ondermijnd werd, nam de bevolking, bestaande meest uit negerslaven, uit *Afrika* aangevoerd, zoo wel hier, als in de overige West-Indische bezittingen meer en meer toe. Doch, in stede van de ondervinding te raadplegen, met nadenken te handelen, en met wijsheid gebruik te maken van die allerbelangrijkste aanwinst voor den landbouw, daar, zonder de hulp van dit menschenras, vermoedelijk geene zoo spoedige ontginning tot stand zoude gebragt zijn, en de West-Indiën die hoeveelheid Suiker, Koffij en Katoen niet zouden hebben opgele-

(1) Verg. hierbij den geleerden A. KLUIT, *Nederlands koophandel, groei, verval en herstel* (1794), bl. 346, 347; en (APPELIUS) *De Staatsomwenteling van 1795*, bl. 222. »Veilig mag men eindelijk van een goed en recht Republikeinsch Bestuur verwachten, dat het zich zal beijveren, om de menigvuldige misbruiken, welke in het Bestuur der Coloniën zijn ingeslopen, langzamerhand te verbeteren; dat het daartoe in de keuze der uitgezondene Amptenaren, op kunde, en vooral ook op braafheid zal letten, en zich de meerdere kosten getroosten, welke het uitzenden van geschikte voorwerpen moet ten gevolge hebben, en dat men eindelijk de Buitenlandsche Bezittingen van den Staat *niet langer zal beschouwen als de zekere wijkplaats van onkunde, losbandigheid, verspilling en wan-gedrag.*»

(RED.)

verd, liet men zich integendeel door eene kwalijk berekende winzucht misleiden, om voor zich alleen zoo veel mogelijk bijeen te vergaren, en de voorschriften der staatshuishoudkunde geheel uit het oog te verliezen (1): vergetende de eeuwige waarheid, dat geene instelling, van welken aard ook, kan voortleven, bijaldien de grond, waarop het geheel rusten moet, wankelt. Te dien aanzien zegt te regt de verdienstelijke Heer w. h. LANS in zijne Bijdrage tot de kennis der kolonie *Suriname*, 1842, II^{de} Hoofdstuk, pag. 16:

»De slavernij der negers was dus eene bestaande daadzaak, die door de, in *Amerika* gevestigde Europeanen benuttigd werd. Toen de Spanjaarden bevonden, dat de ligchaams- en geestgesteldheid der Indianen niet geschikt was voor aanhoudenden arbeid, kwamen zij op het denkbeeld, negers uit *Afrika* over te voeren, en, zoo als het schijnt, was de deugdzame LASCASAS de grootste bevorderaar van dien maatregel. Niemand kon beter den toestand der negers in *Afrika* beoordeelen, dan deze priester, wiens schriften over de binnenlanden van dat werelddeel thans nog in geographische discussiën worden op prijs gesteld. Hij begreep, dat deze verplaatsing der negers eene groote weldaad voor hen zou zijn, daar hun eene dienstbaarheid van veel zachteren aard te wachten stond, en zij tevens in het Christendom zouden kunnen onderwezen worden. Verscheidene

(1) Zie vele bijzonderheden bij ALBERT VON SACK, *Reize naar Suriname*, (Haarlem, 1821) I. 84 volg. (RED.)

andere Europeſche zeevarende volken volgden het voorbeeld der Spanjaarden; de regeringen moedigden den negerhandel aan door voorregten en premiën, en weldra leverde de nieuwe wereld, die tot dusver, behalve goud en zilver, bijzonder weinig handelsartikelen had aangeboden, een ſchat van natuurproducten op, die alleen door landbouw konden worden verkregen.

Hadden de regeringen van dien tijd beter aan hare beſtemming beantwoord; waren zij bezielde geweest met de menſchlievende beginselen van LASCASAS, dan zou de uitkomst groot en ſchoon geweest zijn. Maar helaas! het materiële, en zelfs als zoodanig ſlecht begrepen belang was de eenige rigtsnoer der handelaren; — niets om de vuige winzucht binnen de palen der menſchelijkheid te houden; niets om de zedelijkheid en godsdienst voort te planten, en ze als hulpmiddelen aan te wenden bij het beheer van een menſchenras, dat tot dusver alleen door ligchaamsſtraffen te leiden was geweest. Indien er nu en dan wetten gemaakt werden om den ſlavenhandel en de ſlavernij in hunne buitensporigheden te keer te gaan, zoo werd er de hand niet aan gehouden, en het was dus, als of ze niet beſtonden. Het gevolg van dezen ſtaat van zaken was, wat het noodwendig zijn moest: de handel in negerslaven ontaardde in onmenſchelijkheid, en, daar de koloniſten alleen hun oogenblikkelijk voordeel beoogden, was het lot der ſlaven zeer verſchillend van hetgeen het had moeten en kunnen zijn. Zoo verkreeg een maatregel, dien ik niet aarzel in den oorsprong heilzaam en menſch-

lievend te noemen, allengskens eene kleur van barbaarschheid, die niet falen kon, de algemeene afkeuring van het verlichte Europa te verwekken.”

Niet minder treffend drukte nu wijlen de Heer H. H. DIEPERINK zich aldus uit:

»Millioenen schatten zijn voorzeker, sedert de kolonie *Suriname* bestaat, door eene onmenschkundige behandeling van de slaven verloren gegaan. (1).”

Vermits dus het wezenlijk belang altoos uit een verkeerd oogpunt is beschouwd geworden, kon het niet missen, of zulks moest een’ nadeeligen invloed op de samenstelling van het geheel uitoefenen.

Men wijte dan niet aan het wegloopen der slaven, of aan de kosten der tegen hen in der tijd gevoerde krijgstogten; of aan de mindere zorg, welke de ingezetenen uit dien hoofde aan den landbouw konden besteden, of, zoo als anderen willen, aan de weelde, die langzamerhand was ingeslopen, den zoo ongunstigen toestand der volkplanting, die haar verplichtte, voorschotten van de Hollandsche handelhuizen op te nemen, en de plantaadjen bij hypotheek te verbinden. Neen: die voorschotten strekten almede tot goedmaking der aanzienlijke schulden, wegens aankoop van slaven en vergrooting der plantaadjen, ten einde daardoor de particuliere inkomsten, op welke wijze ook, zoo veel mogelijk te vermeerderen.

(1) Uittreksels uit berigten van Leden Correspondenten, in de Departementen der Nederlandsche Huishoudelijke Maatschappij, 1825, 18de stuk, bl. 136, 137, te *Haarlem*, bij VINCENT LOOSJES.

Aldus geheel afhankelijk van de hypotheekhouders in Europa, daar de gezamenlijke beleeningen niet minder dan de geduchte som van *zestig millioenen* gulden beliepen (1), moest men op middelen bedacht zijn, de aangegane verbindtenissen en schulden in het moederland gestand te doen. Zoolang de slavenhandel ongehinderd voortduurde, kon hieraan, zoo al niet geheel, dan toch ten deele voldaan, en de zaken gaande gehouden worden. Al de opbrengsten der volkplanting, bestaande in Suiker, Koffij, Katoen en Cacao, werden naar Europa ingescheept, en aan de hypotheekhouders geconsigneerd. Om zich hiervan nog meer te verzekeren, werd bij Resolutie der Algemeene Staten dd. 20 Februarij 1767 bepaald, dat voortaan geene andere schepen op *Suriname* zouden mogen varen, dan die, welke in *Nederland* waren uitgerust en van inlandsche victualie voorzien, terwijl de retourvracht in Nederland moest worden gelost, op eene boete van *f* 6000.

Had men nu de zaken zoo kunnen besturen, dat de kolonie geheel en uitsluitend in plantaadjen verdeeld bleef, (dit toch is eene stelling, menigmaal door onnadenkenden geuit, dat de kolonie enkel voor den landbouw, niet voor handel geschikt is:) zoo zouden de behoeften tot onderhoud der plantaadjen door den eigenaar of administrateur uit Europa ontboden, of door de hypotheekhouders toegezonden, hebben kunnen bestreden worden, door de opbrengst der plan-

(1) M. D. TEENSTRA, De landbouw in de kolonie *Suriname*, D. I. pag. 47.

taadjn geregeld naar *Holland* over te maken; maar, aangezien uit den landbouw natuurlijk handel ontstaat, zoo is die geldopneming buiten 's lands, in hare gevolgen allerverderfelijkt geweest. Benoodigdheden voor het dagelijksch gebruik kon men toch niet aanstonds uit het moederland verkrijgen, en, naarmate de aanleg en uitbreiding van plantaadjn plaats vonden, vermeerderde ook de behoefte aan materialen van allerlei soort. Tot het oprigten en bewerken van fabrieken en andere gebouwen op de plantaadjn, werden arbeidslieden vereischt. Voor de zieken moest men doctors en apothecars hebben; voor de dadelijke levering van leestogt en gereedschappen was de tusschenkomst van den koopman niet ondienstig. Tot de behandeling en beslechting van regtszaken had men regtsgeleerden noodig; vandaar pleitbezorgers en eene bestendige regtbank.

Zoo ziet men, als onbemerkt en onwillekeurig, een ander ligchaam te voorschijn treden. Ook de leden van hetzelfde hebben geene andere keuze, dan hetgeen tot voortzetting en uitbreiding van hunne nering of beroep gevorderd wordt, uit het moederland of van elders te ontbieden. Nu vragen wij: hoe kan zulk een ligchaam zich op eene waardige wijze staande houden, wanneer aan hetzelfde de middelen en gelegenheden ontnomen worden, om op een' behoorlijken, geregelten voet zijne verplichtingen te vervullen? Immers al de voortbrengselen der kolonie, op enkele uitzonderingen na, moeten, zoo als reeds is aangemerkt, uitsluitend met Nederlandsche schepen aan den hypotheekhouder in *Holland* gezonden

worden. En, zoo al wissels voor de uitgaande regten of voor gedane voorschotten te bekomen zijn, worden die aan bevoorregten afgegeven, of tegen een' hoogen agio opgekocht. Vanwaar en waaruit, de middelen of remisen te vinden tot dekking der schulden in het moederland, of tot voldoening van die, welke in de kolonie zijn aangegaan? — Kan eene maatschappij onder den druk van dergelijke verordeningen blijven bestaan, door welke de belangen van bijzondere vereenigingen of van enkele individuen ten koste van het algemeen worden begunstigd?

Nog heden meenen velen, dat, als het den planter (eigenaar van plantaadjen of diens vertegenwoordiger) goed gaat, alle andere takken van nijverheid binnen dit gewest moeten bloeijen. — Volgaarne erkennen wij, dat de landbouw de hoofdbron uitmaakt der welvaart van eene volkplanting; doch men lette wel op de beteekenis van de woorden: als het *goed gaat*. Helaas! de ondervinding heeft al te wèl bewezen, dat dit, op verre na, het geval niet is; dat de handelingen dergenen, die belast zijn met de uitoeining of het beheer van dien gewigtigen tak van volksbestaan, in tegenstelling der andere klasse, nog veel te wenschen overig laten. Immers, hebben bijna ooit de ambachtsman, of andere, tot den planter in betrekking staande personen, de hun verschuldigde penningen, zoowel voor verrigten handenarbeid, als voor geleverde goederen, tijdig ontvangen? Kan men, het zijne niet op zijn tijd bekomende, anderen het hunne geven? Is men niet ten volle overtuigd, dat uit eene handeling als deze, eene groote, algemeene

teleurstelling, een miscrediet ontstaat? Trouwens is, strikt genomen, die schuld onwillekeurig; de voortbrengselen des lands moeten naar *Holland* uitgevoerd worden. Zelfs is het den zaakgelastigden niet meer vergund, over hunne 10% commissie van de voortbrengselen, hier in de kolonie *in natura* te beschikken: het geheel moet naar den fondshouder in *Holland* gaan, op wien zij vervolgens kunnen trekken.

Hoe nu kan men, onder al deze beperkingen en banden, in de niet onaanzienlijke behoeften van de kolonie voorzien? Ligt het niet in de rede opgesloten, dat de zaken eene altoosdurende stremming ondergaan en het algemeen belang gevoelig geschokt wordt?

Zoo echter waren en bleven de zaken, niet alleen in *Suriname*, maar ook in de meeste volkplantingen van *West-Indië* tot den aanvang van het tweede tijdvak dezer gewesten, namelijk tot de afschaffing van den slavenhandel.

II^{de} HOOFDSTUK.

GEVOLGEN EN INDRUK, DOOR DE AFSCHAFFING VAN DEN
SLAVENHANDEL OP DEN STAND VAN ZAKEN IN DE KO-
LONIËN TE WEEG GEBRAGT.

Was het eerste tijdvak der vestiging van de West-Indische koloniën in 't algemeen in betrekking tot de negerslaven, van zeer veel gewigt, niet minder belangrijk is de invloed der afschaffing van dien handel op den toestand dier gewesten.

Te zeer gewoon geraakt, den veldarbeid door negers te doen uitvoeren, heeft het besluit tot die afschaffing een' verbazenden indruk verwekt. Voor de Planters was dit een geweldige slag. Zij beschouwden de West-Indische koloniën als geheel verloren; algemeen was het denkbeeld, dat dit stelsel als van zelf zoude moeten vervallen; naar hun inzien was het niet doenlijk, dit gedeelte der aarde door iemand anders, dan door negerslaven te doen bearbeiten. Is dit eene onwáarheid? Vanwaar dan die werkeloosheid in het nemen van maatregelen, om dit vruchtbaar gewest in bevolking door vrije lieden of arbeiders te doen vervangen? Waarom hetzelfde stelsel van beheer over slaven zoo bestendig aangekleefd? Waarom, in weerwil van het verbod, slaven binnen deze kolonie ingevoerd? Of was het niet eerst een Koninklijk besluit van 4 Januarij 1826, n°. 92 (1), dat hieraan paal en perk stelde?

Over het algemeen heeft men zich hardnekkig verzet tegen eene meer verlichte denkwijze omtrent deze, zoo aangelegen zaak. — Hij, die het durfde wagen, de vernietiging van dien handel te prijzen, werd niet alleen veracht en bespot, maar stelde zich bloot, zijn tijdelijk bestaan te verliezen.

Men was en verkeert nog in het denkbeeld, dat toe te geven aan den drang der omstandigheden, eene inbreuk zoude zijn op het eigendomsregt. Een regt, voorwaar zoo heilig, zelfs onder de redeloze die-

(1) Verg. *Gouvernementsbl. in de Kolonie Suriname*, I. 250 volg.

(RED.)

ren geëerbiedigd, kan zoo gemakkelijk niet ontnomen worden. Wilde men dit regt opheffen, voorzeker een geheele ommekeer der maatschappelijke instellingen zoude moeten plaats vinden. Alle vrees hieromtrent houdt dus op (1). Maar, is men voor geweld van anderen beveiligd, niets belet, dat men zich zelf benadeele, en dat regt door eigen toedoen, door volslagen blindheid kunne verliezen.

Niet te ontkennen is het, dat de welvaart der West-Indische Bezittingen meest uit den landbouw voortvloeit, en dat alle andere takken van nijverheid, dus

(1) Dienaangaande drukte Mr. JAMES Mc QUEEN zich aldus uit:

»The British agriculturists settled in the colonies hold, and *must* continue to hold their property as matter of RIGHT. They will never condescend to enter the lists with those, who insist that they hold, and must only hold it as a matter of FAVOUR.

If the existence of personal slavery in any part of our dominions is become so obnoxious to our Constitution and laws, that it must be abrogated and equal political rights bestowed upon every class in our dominions, then let those laws, which instituted slavery as advantageous to the national interests, do it away by paying the value of the property.

Whenever the legislature of this country, from motives of policy and regard to civil rights, determines that this should be done, I, for one, shall willingly pay my quota of the tax, but let it not be demanded because the slaves in our Colonies are illegally held as slaves, or treated with cruelty and oppression, which is not the case."

The West-India Colonies, the calumnies and misrepresentation circulated against them by the Edinburgh Review, Mr. CLARKSON, Mr. CROPPER etc. etc.

Examined and refuted by JAMES Mc. QUEEN. London 1824.

Voorrede pag. 18 en volg.

verre in banden gelegd, als ondergeschikt aan denzelfven moeten beschouwd worden.

Dat sedert de belemmering van den aanvoer van negerslaven, die toch voor den veldarbeid als het meest bekwaam worden geacht, de bron van welvaart al meer en meer opdroogt, is zichtbaar. De ontginning dier vruchtbare gronden heeft opgehouden; overal ontwaart men achteruitgang; — de schoonste plantaadjen worden door gebrek aan handen verlaten, keerende tot de wildernis terug: — de overgebleven magt slaven wordt afzonderlijk verkocht, van welke een groot gedeelte tot persoonlijke dienst in de stad wordt gehouden.

De landbouw ziet zich aldus zwaar gedrukt, hetgeen op den koophandel terugwerkt, die eene zekere uitgebreidheid had verkregen. De West-Indische Bezittingen konden in dien benarden toestand niet langer voortkwijnen. Noodwendig moesten krachtige maatregelen genomen worden, en welke andere, dan de slaven te *emanciperen*? Hierdoor alleen toch kon, wèl beschouwd en de drang der zaken in aanmerking genomen, de weg gebaad worden, om den koloniën dien trap van bloei en welvaart te doen bereiken, tot welken zij allezins bestemd schijnen.

Hetzij uit menschlievendheid, hetzij uit welke drijfveer dan ook, de Engelsche Natie had zich eenmaal verbonden, den slavenhandel uit te roeijen; aan dat verbond hadden andere Natiën deel genomen. Geen terugtred was mogelijk.

Om het begonnen werk te voltooijen, bleef den Engelschen geen ander middel, dan den slaven in de

overzeesche bezittingen de vrijheid te schenken. Daartoe werd bij meerderheid van stemmen der nationale vertegenwoordiging besloten, en het besluit met de daad in den jare 1838 ten uitvoer gelegd.

(Het vervolg in het oerstkomenend nummer.)

BERIGTEN

AANGAANDE DE NEDERLANDSCHE KOLONIËN.

Militaire geneeskundige dienst.

Op dit onderwerp is, in de laatste maanden, door sommige dagbladen de aandacht ingeroepen. Hoewel het geheel buiten ons bestek ligt ons daarover in bijzonderheden uit te laten, meenen wij aan de regering de uitbreiding tot de geneeskundige dienst bij de koloniale landmagt te mogen aanbevelen van eene belangrijke verbetering, onlangs door haar voor de geneeskundige dienst bij de *zeemagt* tot stand gebragt, van welke zich voor de toekomst veel beloven laat. Wij bedoelen de toezegging eener jaarlijksche toelage van *f* 400, gedurende vier jaren, aan zoodanige kweekelingen bij 's Rijks kweekschool voor Militaire geneeskundigen, die tot officieren van gezondheid *bij de zeemagt* wenschen te worden opgeleid (1). Het valt in de oogen hoezeer deze aanmoediging, gevoegd bij de verplichting tot het afleggen van een behoorlijk examen door de adspi-

(1) Staats-courant van 4 Junij 1844.

ranten, meer en meer Nederlandsche jongelingen van beschaafde afkomst tot dezen belangrijken stand kan uitlokken. Wij zijn dan ook van goederhand onderrigt, dat, reeds bij de eerste toepassing dezer gunstige beschikking, van *tien* toegelatene kweekelingen aan 's Rijks kweekschool te Utrecht *acht* hunner de zeemagt als hunne toekomstige bestemming gekozen hebben. Ofschoon wij niets willen te kort doen aan de verdiensten die door velen aan de officieren van gezondheid van vreemde geboorte, meereendeels Duitschers, bij de landmagt in de Nederlandsche koloniën en bij de zeemagt dienende, worden toegekend; kunnen wij echter onze overtuiging niet onderdrukken dat wij het als eene allernuttigste aanwending beschouwen van de geringe sommen, hier te lande aan het hooger onderwijs te koste gelegd, zoo een gedeelte derzelve besteed wordt tot aanmoediging van vaderlandsche jongelingen voor de koloniale geneeskundige dienst. Niet alleen voor de koloniale troepen is het bezit van kundige en beschaafde, in Nederland geborene officieren van gezondheid van hoog belang, maar maar ook aan de burgerlijke bevolking, zoo Europesche als inlandsche, wordt door de plaatsing van zoodanige mannen eene groote weldaad bewezen, bij de bestaande moeilijkheid voor bekwame burgerlijke geneesheeren tot het vinden van een genoegzaam bestaan in onze koloniën.

Aanmoediging van nijverheid en landbouw.

In het Programina van de Nederlandsche Maat-

schappij ter bevordering van nijverheid over het jaar 1844 (1), bekend gemaakt na hare 67ste algemeene vergadering, gehouden te Haarlem op den 16, 17 en 18 Julij 1844, komt voor het volgende:

Toegewezen gouden medaille aan den Heer J. E. TEIJSMAN, hortulanus aan 's lands plantentuin te *Buitenzorg* op *Java*, op zijne ingezondene monsters vezelstof van *Agave Rumphii*; met toezegging tevens van nog eene premie van *f* 500, bijaldien vóór of op den laatsten September eerstkomende, nog mogten inkomen de bij de vraag N° 128 verlangde 150 kil. vezelstof van *Agave Americana*.

Nieuw uitgeschrevene prijsvragen (2).

N° 9. De gouden medaille en *f* 500 premie worden uitgelooft aan hem, die, door de noodige bewijzen gestaafd, aan de maatschappij zal inzenden de meest volkomene analytische beschrijving van het goudhoudend zand, hetzij op Borneo, of op Celebes of elders in de Nederlandsche O. I. Bezittingen voorkomende, waarbij vooral ook op het platina-gehalte van hetzelfde zal moeten gelet worden, benevens eene opgave der resultaten, welke, door uitsmelting van hetzelfde, zoo mogelijk in het groot, des noods anders in het klein, in den smeltkroes verkregen worden; vergezeld van monsters van het goudhoudend zand, het gereduceerde goudhoudend

(1) Medegedeeld in de Staats-courant van 4, 5, 6 en 7 September 1844.

(2) Ter bekorting worden hier slechts de hoofdpunten medegedeeld, met weglating van uitvoerige aanwijzingen, voor welke wij den lezer naar het Programma verwijzen.

ijzer, het verkregen goud, platina, enz. Antwoorden, met bewijzen en getuigschriften, in te zenden vóór of op den laatsten September 1848; zullende bij goedkeuring van het in te komen antwoord, de bekrooning inmiddels ook reeds vroeger kunnen plaats hebben.

Nº 12. De gouden medaille en *f* 300 aan hem die op de beste wijze aan de maatschappij zal inzenden eene hoeveelheid van *één last* van het beste gom-elastiekhoudend sap, in daartoe geschikte vaten, zoo als dit in de boomen of planten (*Ficus elastica* en andere) die hetzelfde opleveren gevonden wordt. Tot betere beoordeeling van hetzelfde moet minstens $\frac{1}{16}$ gedeelte van dit sap, in wel geslotene daartoe geschikte kelder- of andere flesschen, worden ingezonden, vergezeld van eene berekening der kosten, en voorts van zoodanige opgaven als ter zake kunnen dienen, alsmede die der gewassen, waaruit het sap verzameld is, alles door toereikende bewijsstukken gestaafd. Monsters met bewijzen en getuigschriften, in te zenden vóór of op ultimo September 1848.

Nº 13. De gouden medaille en *f* 500 aan dengene die ten minste een morgen lands met *Urtica albicans*, BLUME (bekend onder den Maleischen naam van *Ramee* of *Ramie*) beplant en de daarvan, gedurende twee jaren, gewonnen vezelstof wel behandeld, in Nederland verkrijgbaar zal gesteld hebben, behoudens 50 Ned. ponden, daarvan aan de maatschappij te zenden, te gelijk met een uitvoerig verslag aangaande de cultuur en bereiding dezer

vezelstof, en eene naauwkeurige opgave van den prijs, waarvoor zij in den handel zal kunnen geleverd worden. Antwoorden, door voldoende bewijzen en certificaten van oorsprong gestaafd, vóór of op den laatsten September 1848 in te zenden; nogtans zal de bekrooning ieder jaar kunnen plaats hebben, zoodra er aan het gevraagde zal voldaan zijn; zullende de toewijzing der premie van *f* 500 slechts éénmaal, en wel aan dengene geschieden, die de meeste vezelstof van deze plant, op *Java* gewonnen, hier te lande ter markt zal hebben gebragt; terwijl daarentegen de bekrooning met de gouden medaille, tot aan drie personen, die aan de voorschreven vereischten zullen hebben voldaan, kan te beurt vallen, mits de bedoelde aanplanting in onderscheidene residentien van *Java* hebbe plaats gehad.

Buiten dien wordt de gouden medaille uitgelooft op de verwerking van Ramie vezel, op denzelfden voet als de bij prijsvraag n° 130 (in 1840 uitgeschreven) toegezegde medaille voor de verwerking van Agave-vezelen. Te beantwoorden vóór ult. September 1848.

Vroeger uitgeschrevene prijsvragen, van welke de termijn van beantwoording met ult. September 1844 zal zijn afgelopen :

N° 3. De *Agave Americana* (Aloë) en het zoo- genaamd Nieuw Zeelandsch vlas (*Phormium tenax*) in onze O. of W. Indische bezittingen in het groot aankweken en van de daarvan te verkrijgen vezelstof 150 kilogr. met behoorlijk verslag inzenden, de gouden medaille en *f* 500.

N. 34. De gouden medaille aan hem, die in onze W. I. bezittingen *Caoutchouc* zal bereiden, in prijs gelijk staande met de van elders aangevoerde, en daarvan niet minder dan 50 Ned. ponden inzendt.

OOST-INDISCHE BEZITTINGEN.

Werf op het eiland Onrust bij Batavia.

In het *Tijdschrift toegewijd aan het zeewezen* IV. Deel, 4^e stuk is door den Hr. Luit. ter zee der 2^e klasse P. A. J. BLOIS VAN TRESLONG PRINS, officier aan boord van Z. M. stoomschip *Phoenix*, een uitvoerig opstel geplaatst over het kielen van dat stoomschip. Deze bewerking, de eerste van dien aard immer in N. O. I. aan een stoomschip verrigt, is in 1842 aan gezegde werf geschied, welke, in dit opstel, als zoo gebrekkig beschreven wordt, dat wij, om het hooge belang der zaak, door mededeeling van eenige hoofdpunten van dit verhaal, meenen de aandacht te mogen vestigen op de wenschelijkheid van verbetering der werven in N. O. I. In dien uitgebreiden archipel bezitten wij slechts twee Marine-etablissemementen, de werven op *Onrust* en te *Sourabaya*. Op *Sourabaya* gaan de schepen aan den kielligter liggen en moet de inventaris langs de rivier naar de werf gebracht worden, ongeveer een uur afstands; men heeft daar ook niet altoos gelegenheid om de equipagie te bergen. Op *Onrust* kunnen de oorlogschepen aan de kade halen, alwaar zij door Chineesche timmerlieden, daartoe van *Batavia* ontboden hersteld worden, onder de leiding van eenen Constructeur en opzigter. Van deze beide werven zoude *Onrust* nog de verkiesse-

lijkste wezen indien dit eilandje niet een der ongezondste oorden in *Indië* ware; maar al te veel schepen hebben daar den duren tol betaald aan zieken en overledenen, en nog in het voorjaar van 1842 Z. M. fregat *Bellona*. Zonder schroom kan men zeggen dat aan *Onrust* de titel van établissement der marine geenszins toekomt. Er ontbreekt zoo veel van het noodwendige en de arbeid vordert daardoor, op deze ongezonde plek, zoo tragelijk, dat men alle schepen die derwaarts moeten gaan om te kielén, niet zonder een donker vooruitzicht kan zien vertrekken. Bijna al de arbeid, met uitzondering van het eigenlijke timmerwerk, moet verrigt worden door de bemanning van het kielende schip; slechts bij het overdraaijen der schepen wordt de hulp gebezigd van eenige inlandsche soldaten, sloeproeyers en bannelingen. Behalve eene loods, tot berging van hout en kabeltouden, een steenen huis, waar men den inventaris van het schip kan bergen, eene smelterij en een magazijn van spijkers, pik, teer, koper, werk enz., vindt men op *Onrust* een gebouw, den naam dragende van infirmerie der equipagie, van bamboes, oud, open en vervallen, veel gelijkende op eene sinds lang verlatene Javaansche woning; het moet inwendig met zeilenbehangen worden, om de zieken tegen togt te beschutten. Berging voor de equipagie is er niet; men kan eene loods, die aan alle zijden open is, toch geene berging noemen. Voor het état-major is een dergelijk hok, als de infirmerie. De vlotten waren in een' rampzalig verganen toestand, zoodat sommige der 37 Chinesche timmerlieden, met hunnen zak ko-

peren spijkers om den hals, nu en dan, door het zinken der vlotten, tot hun bovenlijf in het water stonden en opspringen moesten, om eenen spijker te kunnen inkloppen. Telkens vielen zij, met dat springen, tusschen het schip en het vlot. Van de twee pompen van het établissement was slechts eene, en deze nog onvolkomen, bruikbaar, zoodat men veel dienst had van een Engelsch patent-perspompje, aan het schip toebehoorende.

Het kielen van een stoomschip vordert langeren tijd dan dat van elk ander oorlogschip, wegens deszelfs kleine equipagie en de noodwendigheid om de zware lasten der ketels en machine uit- en in- elkander te zetten. Bij de *Phoenix* duurde het werk $4\frac{1}{2}$ maand; hevige koortsen, aan welke de kommandant en eerste officier bijna bezweken, teisterden de equipagie, die, na ruim twee maanden, tot op slechts 11 werkbare manschappen versmolten was; dikwerf waren er 30 zieken: drie zijn op *Onrust* overleden. De officier van gezondheid van de *Phoenix* oordeelde het raadzaam de ziek wordende schepelingen niet onmiddellijk naar het groot hospitaal te *Batavia* te verzenden, eene verzending die steeds op het warmste van den dag plaats vindt. Hoewel het spoedig herstel van velen de juistheid van dezen maatregel bewees, waar door de arbeid verhaast konde worden, gaf zulks aanleiding tot onaangenaamheden met den kommandant van het eiland, die de opzending wenschte, omdat de zieken-loodsen of liever het zieken-hok, door de zieken van de *Phoenix* gevuld, niet toeliet de zieken van andere schepen te ontvangen. Dit had

ten gevolge dat de voor den eersten overledenen toegestane doodkist, door dien kommandant, voor den tweeden en derden geweigerd werd, zoodat een marinier en een matroos, beide Europeanen, in het midden van stapels hout en spijkers stervende, aan een marine-établissement, in hunne hangmatten genaaid, door de weinige gezonden en den Luit. BL. V. TR. P. naar de sloep gedragen en op het naburig eiland *Purmerend*, gelijk de minste koelie, begraven werden. De indruk dien dit op de overblijvenden maakte is niet genoeg te beschrijven.

Nadat deze lange ongezonde arbeid volbragt was zeilde de *Phoenix* naar *Soerabaya*, werwaarts stuurboords wiel ter reparatie vooruit gezonden was, om aldaar de machine te stellen en de wielen aan te zetten.

Ziedaar, met voorbijgang van technische bijzonderheden, het verhaal van het kiel van dit stoomschip, genoegzaam volgens de eigene woorden des officiers.

Het verwekt een pijnlijk gevoel te vernemen, dat, voor de schepen der Nederlandsche zeemagt, in N. O. I. gestationeerd, geene geschiktere herstellingsplaatsen bestaan. Wanneer men denkt aan de belangrijke taak, aan die schepen in vreedstijd opgedragen, in het weren der alom en telkens het hoofd opstekende zeerooverij; aan de nog veel gewigtiger rol die hun in oorlogstijd moet te beurt vallen, aan de talrijke koopvaardijvloot, die steeds in de havens van *Java* vertoeft, dan is de inrigting van geschikte en veilige werven eene allerdringendste behoefte te achten.

Versnelde briefwisseling met Java.

In de Staats-Courant van 12 Julij 1844 wordt door den Minister van Koloniën aangekondigd dat de N. I. Regering in schikking getreden is met het plaatselijk bestuur te *Sinkapoer*, ten aanzien van de voor N. I. bestemde brieven en pakketten, welke over *Alexandrië* en de *Roodde zee* met de zoogenaamde Over- land- brievenmaal aldaar worden aangebragt, ten einde dezelve van daar, telkens met de eerstkomende scheepsgelegenheid naar *Java* te verzenden; in afwachting dat het getal Rijks-Stoombooten in N. I. zal gedoogen (waartoe nog in dit jaar uitzigt bestaat) om *een maal in de maand* eene stoomboot van *Batavia* naar *Sinkapoer* te zenden, tot het brengen en afhalen van brieven, en de aankomst en het vertrek der Engelsche stoomboot *te* en van *Sinkapoer* behoorlijk geregeld zal wezen.

*Regeling der betrekkingen van de N. I.
regering met de eilanden var Balie en
Lombok (Salaparang).*

De vorsten dier eilanden, na het Nederlandsch-Indisch Gouvernement als eigenaar derzelve erkend te hebben, hebben voor zich en hunne opvolgers onherroepelijk afstand gedaan van een zoogenaamd strand- of klipregt, krachtens hetwelk zij vermeenden de aan hunne kusten gestrande schepen te mogen uitplunderen, gelijk nog in Julij 1841 met het schip *Overijssel* geschied is. Daarentegen hebben zij zich nu, jegens de N. I. regering, verbonden om

voortaan aan alle schepen, die op hunne kusten mogten komen te stranden, mitsgaders aan derzelver opvarenden, alle mogelijke hulp en bijstand te verleenen, tegen een bergloon, voor goederen, van 15 tot 50 ten honderd van hunne waarde, naar mate de bewaring met meer of minder moeite en gevaar is vergezeld geweest; te bepalen door eene Commissie van arbitrage, bestaande uit een lid van wege het N. I. Gouvernement, een lid van wege de vorsten en een van wege het gestrande schip (1).

*Bevrijding uit slavernij van Engelsche
onderdanen door de N. I. regering.*

Meermalen heeft men zich beklaagd over onware en afgunstige berigten en beschouwingen over N. O. Indie van sommige dagbladen in Britsch O. I. en in *Engeland* zelve. Wij achten het daarom en regtvaardig en niet onbelangrijk aan het volgend berigt van de *Pinang Gazette* van 13 Januarij 1844 eene plaats te verleenen:

»Eenige Maleijers, inboorlingen van ons eiland en van de Provincie *Wellesley*, zijn weder uit de gevangenschap en slavernij, waarin zij gedompeld waren; verlost geworden door de bewerking der Nederl. Gouvernements-kruisvaartuigen. Het aantal personen, hetwelk aan het bestuur alhier is opgezonden, bedraagt 36. De dankbaarheid, die deze ongelukkige menschen, welke anders een leven van onophoudelijke ellende zouden geleid hebben, voor hen

(1) Staatsc. 13 Julij 1844.

koesteren, die de terugverkrijging hunner vrijheid bewerkten, moet onbeperkt zijn. Het is zeer blijkbaar, dat de Nederlanden niet achterlijk zijn in het ten onder brengen der zeerooverij in de Indische zeeën. De hier bedoelde verrigtingen van de Nederlandsche Gouvernements-kruisvaartuigen schijnen met vaste volharding ten uitvoer gebragt te zijn, en verdienen den hoogsten lof. Ofschoon wij weinig hooren van hetgeen zij doen, toonen deze omstandigheden nogtans, dat zij op den weg zijn om de zeerooverij ten onder te brengen (1).”

Slavenhandel.

Van deze gezindheid om het goede, door de Nederlandsche regering bewerkt, te erkennen, getuigt evenzeer de aanmerking waarmede het Londonsche dagblad *The Standard* het berigt vergezelt van de straf, opgelegd aan den gezagvoerder der Portugesche Bark *Margarida* door den raad van justitie te *Batavia*, wegens de poging om 46 inboorlingen van het Portugesche gedeelte van *Timor* aldaar als slaven in te smokkelen (2):

»Wij hebben gemeend de openbare aandacht op dit gewigtig feit te moeten vestigen, omdat het op eene schitterende wijze aantoot, dat de pogingen van *Groot-Brittannie*, zelfs ten koste van onmetelijke opofferingen, te werk gesteld, om de af-

(1) Overgenomen uit de Staats-Cour. van 2 Aug. 1844. Vergelijk deze *Bijdragen* blz. 275.

(2) *Bijdragen* blz. 280.

schaffing van dien onteerenden menschenhandel te verwerven, begrepen en getrouwelijk ondersteund worden door al die beschaafde volken, die werkelijk de vervulling der verbindtenissen, door hen in dat groot belang der menschheid aangegaan, ter harte nemen. Daardoor wordt tevens regt gedaan aan de verlichte Nederlandsche regering, die ten onregte door eenige vijandige tolken der openbare meening is beschuldigd van het oog voor den slavenhandel te sluiten en zelfs van, onder de hand, de invoering van Afrikaansche slaven in hare overzeesche bezittingen te begunstigen. Indien die regering in der tijd het beneden hare waardigheid heeft geacht, om op zoo ongegronde beschuldigingen te antwoorden, ontheft ons dit niet van de verpligting, om haar het regt te doen wedervaren, waarop zij aanspraak heeft (1).”

(1) Staatsc. 23 Aug. 1844.

Aan de Staats Courant van 1 Augustus 1844, ontleenen wij de navolgende:

RECAPITULATIE VAN DEN UITVOER DER VOORNAAMSTE PRODUCTEN VAN JAVA EN MADURA, GEDURENDE HET JAAR 1843.

	MUNT.	KOFFIJ.	SUKKER.	SPECERIEEN.						TIM.	INDIOO.	KAMEEL.	COCHINILLE.	PEPER.	THEE.	TABAK.
				NOTEN MOED.	POELLE.	NAGELN.	Pitt.	Pitt.	Pitt.							
Door particulieren naar Nederland...	Pitt. 253808	Pitt. 38219,71	Pitt. 128453,91	Pitt. 25,42	Pitt. 4,99	Pitt. 1,4	Pitt. 11133	Pond. 63,942	Pitt. 447,69	Pond. 10,952	Pitt. 3104,61	Pond. 2049,5				
Idem naar andere landen.....	209173,73	112591,07	158853,52	452,8	32,1	92,71	5951,25	71,066	710,25	6,860	13715,13	"				
Idem naar plaatsen in den O. Archipel	645792,8	18849	27618,36	76,27	53,79	27,65	10496,3	1,127	"	"	536,55	"				
Totaal van den particul. uitvoer.....	1,10374,53	169659,78	314925,81	554,49	90,88	121,76	27580,55	136,135	1157,94	17,812	17356,29	"				
Naar Nederland, voor rekening van het gouvernement.	"	848443,12	614843,39	1578,8	395,75	1905,6	18125	1754,294	283,206	45,299	5726,71	365975	"			
Algemeene uitvoer...	1,10374,53	1,018102,9	929769,2	2133,29	486,63	2027,36	45705,55	1890,429	1441,146	63,111	23083	365975	4739,05	"		

N.B. Gedurende het jaar 1843 zijn op Java ingevoerd:.....van Sumatra's W. Kust:

	KOFFIJ.	PEPER.
Pfl.	Pfl.	
"	"	
O. "	1481,12	702,88
Totaal.....	80341,39	18465,01

WEST-INDIE.

Suriname.

Ten aanzien van het voorgevallene met den heer RÖPERHOFF, door ons in het 1^e nummer bl. 48 vermeld, zijn wij in staat gesteld, het navolgende mede te deelen.

Op de plantaadje *Resolutie*, genoemden heer aankomende, hadden twee oude negers, welke bij huis met de slavenkinderen ligt werk verrigttten, te zamen gevochten en had de een den anderen den voorarm stukgeslagen. De heer RÖPERHOFF wapende eenige der slavenkinderen met tamarinde-rijsjes, liet den schuldigen over een kanon leggen en door de kinderen eenige slagen geven. De heer SCHENLEY, op het vernemen hiervan, begaf zich tot den gouverneur der kolonie en verzocht ZEd. naar het voorgevallene onderzoek te doen, en wel ingevolge eene vroegere afspraak, dat de heer SCHENLEY, alvorens aan zijne regering berigten betreffende mishandeling van slaven in te zenden, den gouverneur zoude in staat stellen, het gebeurde tot klaarheid te brengen. De gouverneur-generaal gaf daarop last aan den procureur-generaal, het voorgevallene op de voornoemde plantaadje te onderzoeken, en die ambtenaar, den gewonen vorm in acht nemende, verzocht, om naar de beweerde mishandeling op de plaats zelve onderzoek te doen, de magtiging van het gerechtshof. Het gerechtshof, in aanmerking nemende, dat volgens het divisiereglement, de beemraad der divisie

belast is met de handhaving der politie, weigerde den procureur-generaal de bedoelde magtiging. Intusschen had de zaak ruchtbaarheid verkregen. De heer RÖPERHOFF verzocht den gouverneur-generaal, hem te zeggen, wie aan hem het berigt der beweérde mishandeling gegeven had. De gouverneur-generaal meende aan dit verlangen niet te moeten voldoen en wees ook den heer BIJLAART af, die, zich medeëigenaar van de bedoelde plantaadje noemde, op eene gelijke mededeeling aandrong. De heer RÖPERHOFF werd als toen te rade, zijn verzoek om het noemen van den berigtgever, in een request aan den gouverneur te herhalen, daarbij tevens te kennen gevende, dat indien de gouverneur aan dat verzoek nu niet voldeed, hij, RÖPERHOFF, hem voor den lasteraar zoude houden en bij den Hoogen Raad der Nederlanden aanklagen. Het is op grond van deze uitdrukking: »dat hij, bij weigering, den gouverneur-generaal, voor den lasteraar zoude houden,” dat de heer RÖPERHOFF door Z. E., als lid van den kolonialen Raad, geschorst is, met mededeeling van de zaak aan den Minister van koloniën, in het moederland.

Van den kant van den heer RÖPERHOFF en de zijnen wordt in de kastijding van den neger geene mishandeling gezien. De heer SCHENLEY moeit zich in zaken, die buiten zijne bevoegdheid liggen. De gouverneur-generaal houdt den heer SCHENLEY niet op zijne plaats. Bij velen is er daarom te meer misnoegen tegen den heer SCHENLEY. Dat men het gedrag van den heer RÖPERHOFF als oncerbiedig jegens den gouverneur-

generaal moet beschouwen, schijnt ook bij den kolonialen Raad niet op te komen, bij welken wel denkelijk alles wordt voorgestaan, wat de oude regten en genietingen in stand kan houden, al weêrstreeft men ook de gevestigde magten.

De feiten, door ons aangeduid met de woorden *voorvallen in Suriname* (1) hebben zich, over het geheel, bevestigd, De berigten betreffende kwade bejegening van den heer SCHENLEY worden ons uit de kolonie eenparig tegengesproken. Hoezeer de briefschrijver in den *Guyana Times* iemand is, meer dan eenig ander met den belangen van den heer SCHENLEY vertrouwd, weet men van het toedienen van vergif aan zijne paarden en het uitloven van premie voor het vinden van den vergiftiger niets. Wij zelven hebben, om de overdrevenheid, welke die berigten kenmerkte, reeds ons mistrouwen op dezelve te kennen gegeven. Doch wij vinden voor het overige de vijf punten bevestigd, door ons bl. 73 en 74 opgegeven. Wij hebben thans de zekerheid, dat zich in *Suriname* een aantal negers bevinden, welke als slaven zijn behandeld, doch vrije arbeiders hadden behooren te zijn; dat de vroegere gouverneurs der kolonie aan het met *Engeland* bestaande tractaat, ten opzichte van die lieden geene uitvoering hebben gegeven; dat de gouverneur ELIAS een gedeelte dier lieden, overeenkomstig derzelver, naar den raad van den heer

(1) Blz. 64 en volg. blz. 108 en volg. blz. 202 en volg.

SCHENLEY, gedaan verzoek, met eene gouvernements-schooner, naar *Demerary* heeft doen overvoeren, dat de heer SCHENLEY zich voortdurend bemoeijingen veroorlooft zijne bevoegdheid te buiten gaande en dat er tegen hem sterk misnoegen heerscht. Van waar hebben wij van dat gebeurde kennis bekomen? Uit het Handelsblad, of uit eenig blad van *Suriname*? Wat geregeld onderrigt biedt ons of hier of in de kolonie de drukpers aan? Het gebeurde, hoezeer dan met onzuivere toemengsels, is ons alleen door de Engelsche bladen bekend geworden. Men make dan door trouwe berigten ons het raadplegen derzelve onnoodig en het wederleggen mogelijk.

Van eene geachte hand ontvangen wij bericht uit *Paramaribo* van den 20^{en} Julij ll. behelzende, dat de inrigting ter genezing der *boasie*, van welke wij bl. 130 melding maakten, onder de zorg van Dr. GRAVENHORST, reeds zeer bevredigende uitkomsten had opgeleverd; dat men het wel nog niet tot volkomene genezing had kunnen brengen; maar dat er grond was, van de inrigting de beste hoop te koesteren.

Kolonisatie.

Men schrijft ons uit *Suriname*:

»De werkzaamheden op den, laatst aangekochten, grond *Voorzorg* in *Saramacca*, worden met kracht voortgezet. — Zeventig stuks slaven van de houtvelling in *Coppename*, zijn op last van den gouverneur-generaal, derwaarts overgebracht, ten einde met

den meesten spoed, het terrein in orde te brengen. Onder de leiding van eenen bekwaamen directeur, is men reeds zoo ver gevorderd, dat de generale lozing, zoo noodzakelijk voor de goede productie als tot bevordering der gezondheid, bijna in behoorlijken staat is gebragt, en men dus binnen kort, tot het schoonmaken van de plek, waarop de woningen zullen geplaatst worden en het bebouwen zelve, zal overgaan, waartoe het drooge jaargetijdé zeer gelukkig invalt. — Indien alles naar wensch slaagt, zullen de Europesche landlieden, tegen de maand November, naar herwaarts kunnen vertrekken, en bij hunne aankomst alhier, zonder twijfel, alles in dien staat aantreffen, dat zij, onmiddelijk en ongebinderd, hunne werkzaamheden aan den landbouw kunnen aanvangen.”

Vermindering van waarde van plantaadjen.

Als eene bijdrage hiertoe vermelden wij den onlangs geschiedden verkoop der plantaadje *Breda*, groot 750 akkers, met 66 slaven, welke slechts opgebragt heeft *f* 12500,00, dus nog geene *f* 200,00 per hoofd, ongerekend eene oppervlakte lands van meer dan 300 bunders. In de Surinaamsche Almanakken van het jaar 1834 af, waarin men van elke plantaadje de slavenmagt opgegeven vindt, komt deze plantaadje voor als 84 slaven bezittende, en dit zelfde getal wordt onveranderd herhaald in de vier jaargangen 1834, 35, 36 en 37; latere almanakken hebben wij thans niet bij de hand. De verachtering in waarde dezer plantaadje is misschien niet

te wijten aan gebrek van Administrateurs; volgens die almanakken werd dezelve geadministreerd in 1830 door 4 administrateurs; in 1831 insgelijks door 4, waaronder een ligchaam van curators; in 1832 door 3; in 1838 door 4 administrateurs, eene wees- en eene boedelkamer; in 1834 vinden wij aan deze beide kamers nog 7 administrateurs toegevoegd. In 1837 administreerden die wees- en boedelkamers niet meer mede, maar men telde destijds nog 7 administrateurs.

BERIGTEN

AANGAANDE VREEMDE KOLONIËN.

FRANSCHÉ KOLONIËN.

Beraadslaging in de Fransche kamer der Afgevaardigden over de vrijlating der slaven in de Fransche koloniën.

De zitting van de Fransche Kamer der Afgevaardigden van 4 Mei 1844 is, gedurende drie en een half uur, bijna geheel toegewijd geweest aan eene beraadslaging over dit belangrijk onderwerp, waaraan, onder anderen, twee Ministers, die van Marine en Buitenlandsche zaken, hebben deelgenomen. Wij willen van het verhandelde een beknopt verhaal geven, getrokken uit het verslag van deze zitting in het *Journal des Débats* van 5 Mei 11.

Er waren aan de Kamer verscheidene verzoekschriften ingeleverd, den wensch uitdrukkende, dat, nog gedurende de tegenwoordige zitting, een wetsontwerp over de afschaffing der slavernij mogt worden ingediend. Verscheidene gelijksoortige verzoekschriften hadden reeds, in vorige jaren, de Kamer bezig gehouden. De rapporteur der Commissie voor deze verzoekschriften, de heer DEBIS, sloeg, namens

haar, voor, over te gaan tot de orde van den dag; op grond, eensdeels, van den, naar zijne meening, zeer gunstigen toestand der slaven in de Fransche koloniën en van de zachte behandeling, welke zij van hunne meesters ondervinden, anderendeels, van het gevaar, waaraan eene onmiddellijke vrijlating van die slaven de koloniën zoude blootstellen. Het beginsel erkennende van de onvermijdelijkheid eener toekomstige bevrijding, verklaarde hij zich voor verbetering der wetten, en voor zedekundig en godsdienstig onderwijs, aan de slaven te geven, als voorbereidende maatregelen.

Tegen dit voorstel verhief zich de Hr. DE GASPARIN. »Nadat de kamer,» aldus sprak hij, »zich, bij vroegere gelegenheden, plegtig heeft verklaard voor het beginsel der vrijlating, mag zij het verzoek niet aldus bejegenen. In de koloniën, waar de vrije bevolking nog steeds het beginsel der slavernij blijft aankleven, zoude deze beslissing eenen verkeerden indruk maken. Het ware belang der koloniën eischt dat men aldaar zich overtuige, dat de vrijlating door de Kamer, door de regering, door het Fransche volk vastelijk besloten is. Moge ook al hare toestand eene onmiddellijke vrijlating verbieden, hij eischt niet te min een niet te lang uitstel van dezen grooten maatregel, met eene schadeloostelling aan de meesters door het Fransche volk te geven; eene opoffering, te regt door Lord howick genoemd: »de boete voor ons misdrijf.» Zal de vrijlating aldus, op vreedzame wijze, of wel met geweld geschieden? Ziedaar de vraag, waarop het aankomt. Het slavenhoudende

Fransch *Guyana* ligt nabij Britsch *Guyana*, waar de slavernij is opgeheven. Van de kust van *Martinique* ziet men het vrije *Dominica*. Is de aanstekeling der vrijheidsliefde dan niet te vreezen? Daarenboven, hoe zoude, in oorlogstijd, zulk een toestand te handhaven zijn, nu reeds, in vreedstijd, niettegenstaande alle aangewende verhinderingen, de slaven alom van elke gelegenheid tot ontvlugting gebruik maken? Op *Cuba* herhalen zich, in weerwil van strengheid, telkens opstanden; in geval van oorlog met *Engeland*, zoude de Britsche vlag het teeken wezen van de vrijheid der slaven; voorwaar, in zulk eenen staat van zaken, ware het dwaasheid de beraadslaging te willen ontwijken. Men gewaagt van den uitslag der vrijmaking in de Britsche volkplantingen: ik beken, zegt de spreker, die proefneming met vrees aanschouwd te hebben; doch het is onmogelijk te beweren, dat die vrees verwezenlijkt, dat de vrijlating mislukt is. De voortbrengselen van den arbeid zijn, gewis, aanvankelijk verminderd, maar, later voortdurende toegenomen. Met verwondering, met droefheid, heb ik hooren gewagen van den gelukkigen toestand der negerslaven. Zij zijn, zegt men, niet zoo ongelukkig als vele onzer boeren. Ik wil deze gelegenheid aangrijpen, mijne meening uit te spreken over deze bewering. Zonder de planters van wreedheid te beschuldigen, houde ik staande dat de slavernij wreed is. Gij allen hebt het verhaal gelezen van een regts-geding, kort geleden gevoerd, en van de gevolgde vrijspraak; ik wil deze daadzaak slechts aanwijzen,

en laat u de zorg over, dezelve te waarden (1). Slaat de statistieke opgaven na: er bestaat geen huwelijk onder de slaven; men oordeele, slechts alleen hieruit, hoe verlaagd en verdorven zij wezen moeten. Geluk der slaven! Ja, ook het dier heeft spijs en drank; maar is eenig mensch jaloersch van dat dierlijk geluk? Zoo lang de slavernij hare onderdrukkende werking niet geheel en al heeft uitgeoefend, zoo lang is de slaaf nog ongelukkig. Wanneer die uitwerking voltooid is, dan is hij te vreden, de behoefte van het oogenblik vervuld te zien. Men spreke niet van zulk een geluk! De slavernij vernietigt zoo wel geluk als ongeluk. En, al bestond werkelijk dit geluk van den slaaf, zoude juist daarin niet de krachtigste veroordeeling der slavernij te zoeken wezen? Dat geluk, waarin men zich noch om de toekomst, noch om 't verledene bekommert, dat geluk is het geluk van het dier, en de vreugde des slaafs is als die des krankzinnigen, die zijne zelfbewustheid heeft verloren. Zulk eene vreugde boezemt hen, die er getuigen van zijn, meer verdriet in, dan de tranen van een verstandig wezen: want het is het

(1) Vermoedelijk doelt de spreker op het regtsgeeding in de kolonie van Fransch *Guyana* gevoerd tegen den administrateur FOURIER der plantaadje *Marianne*, beschuldigd van gruwelijke mishandelingen jegens zijne slaven, welke beschuldiging door den Procureur Generaal met kalmte en gematigdheid, maar tevens met vastheid werd volgehouden. Niettegenstaande vele zeer bezwarende getuigenissen sprak de Jury den beschuldigten op alle punten vrij. Zie *Anti-slav. Rep.* Vol. V (1844) No. 5 en de aldaar aangehaalde *Gazette des Tribunaux*, waaruit het verslag wegens dit geval ontleend is.

geluk van het redelooze schepsel. Herinnert u het gezegde van eenen neger in de Vereenigde Staten van *Noord Amerika*, wien men met zijnen genoegelijken toestand geluk wenschte: »helaas! mijn verdriet is, niet de hand op 't hart te kunnen leggen, en niet te kunnen zeggen: mijn vleesch behoort mij toe!»

Daarop nam de Minister van Marine, Admiraal DE MACCAU, het woord. Niettegenstaande de regering herhaaldelijk het gewigtig vraagstuk der vrijmaking had overwogen, had zij tot het besluit moeten komen, dat het oogenblik nog niet daar was, om aan de kamers de aanneming te kunnen voorstellen van een der beide (1) voorstellen, vervat in het rapport der Staats-Commissie, waarvan de Hertog DE BROGLIE voorzitter is, en hetwelk eerst op het einde der vorige zitting aan de leden der beide kamers was rondgedeeld. De regering, erkennende dat stil zitten verderfelijk ware, had besloten intusschen, als voorbereidenden maatregel, de in 1840 en 41 reeds verbeterde wetten te verzachten, aan te vullen en te ontwikkelen. Zij zoude zich derhalve niet verzetten tegen de verzending van het verzoekschrift aan haar zelve.

Met deze ophelderingen toonde zich de Hr. LEDRU ROLLIN geenszins te vreden. »Goede wil, medelijden, zijn wel iets, maar slechts onder voorwaarde van wezenlijken vooruitgang. Het is niet voldoende, sedert eene halve eeuw, telkens te herhalen dat de

(1) Gelijktijdige opheffing der slavernij, voor *alle* negers, op een vooraf bepaald tijdstip, het jaar 1853; of achtereenvolgende en trapsgewijze afschaffing, door middel van vrijkoop, door de negers zelve, onder voorwaarden door de regering aan de slaven en hunne meesters voorgeschreven.

toestand moeilijk en ingewikkeld is; het vraagstuk moet eindelijk eene oplossing erlangen. De nieuwe thans door de regering aangekondigde wijzigingen, zullen, het is te vreezen, evenmin als de vroegere, ter goeder trouw werden uitgevoerd. Van deze overtreding der bestaande wetten werden door den spreker verscheidene voorbeelden aangehaald. De blinde en hardnekkige tegenstand der kolonisten zal de wederom voorgestelde halve maatregelen op nieuw doen mislukken. Vergeefs roept men altijd de voorzigtigheid in; de ware voorzigtigheid, het waar belang der koloniën, vorderen beslissende stappen. Men denke aan *St. Domingo*, welker de Koningin der *Antillen*, voor altijd voor *Frankrijk* verloren, door dwaaselijk de slavernij in stand te houden, toen de ure der bevrijding geslagen was.”

De Minister van Marine, wederom het woord opvatende, betwijfelde den door den vorigen spreker ongunstig afgeschilderden toestand der Fransche volkplantingen. Hij erkende het gunstige in den uitslag van de met volharding door de Engelsche regering in hare koloniën tot stand gebragte vrijlating, en uitte de hoop dat de pogingen van *Frankrijk* eenmaal met gelijk gevolg bekroond zouden worden.

De Hr. LEDRU ROLLIN, den Minister beantwoordende, drong op de noodzakelijkheid eener eindelijke beslissing aan.

Het voorstel der Commissie vond eenen verdediger in den Hr. JOLLIVET (1), volgens wien de vrijlating thans geheel onmogelijk is.

(1) Deze afgevaardigde, die zich in eene gedrukte circulaire van

Eindelijk betrad de edele staatsman, die sedert vier jaren aan het hoofd van het Fransche bewind staat, het spreekgestoelte. »Er mag,” dus sprak de Hr. Guizot, Minister van Buitenlandsche zaken, »aan het slot dezer beraadslaging, noch bij ons, noch in onze koloniën, eenige twijfel overblijven, aangaande de voornemens der regering. Men moet heden niet kunnen zeggen dat het vraagstuk is teruggegaan in plaats van gevorderd te zijn. De regering heeft het vaste voornemen om in onze koloniën de afschaffing der slavernij tot stand te brengen. Zij heeft heden niet te beoordeelen de verschillende stelsels, de verschillende wijzen van vrijlating. Onder die stelsels is datgene, hetwelk aanbevolen wordt door de verzoekschriften, waarover zoo even rapport is uitgebragt, de onmiddelijke vrijlating in massa, zoozeer onmogelijk, dat ik niemand weet in deze kamer die het zoude durven voorstellen. Daarvoor zijn toch goede redenen. Waarom verlangt men niet de dadelijke, onmiddelijke vrijlating in massa? Zoo zij mogelijk is, moet men die vragen; ik zoude de eerste zijn ze voor te stellen. Indien de regering haar niet voorstelt, het is omdat

17 Januarij 1844, door hem ook aan verscheidene Amsterdamse handelhuzen toegezonden, *délégué de la Martinique* noemt, wordt gezegd door de planters voor groote geldsommen ter verdediging hunner verincende belangen omgekocht te zijn. In de bedoelde circulaire, naauwelijks drie bladzijden groot, wordt, in goeden ernst, eene soort van verbond tot instandhouding der slavernij voorgeslagen, tusschen de planters van de koloniën der verschillende natiën, welke uitgenoodigd worden daartoe gevolmagtigden naar *Parijs* af te vaardigen.

RED.

zij haar onmogelijk oordeelt, omdat zij meent dat, zoowel voor de kolonisten, als voor de slaven en voor het moederland, er maatregels moeten genomen worden, om de vrijlating voor te bereiden, tot stand te brengen; te doen gelukken.

Verscheidene dezer maatregelen zijn reeds genomen; belangrijke stappen zijn gedaan; het is niet naauwgezet, te zeggen, gelijk van deze plaats is verkondigd, dat men geen duim breed gronds gewonnen heeft. Ja, M. H. er zijn reeds in de koloniën voor het zedelijk en godsdienstig onderwijs der slaven, voor de aanknooping van familiebanden, voor hun lichamelijk welzijn, voor hunne betrekkingen met hunne meesters, vele uitmuntende zaken verrigt, en wij hebben bij een deel der planters, bij de magistraatspersonen, met het beheer der koloniën belast, eene heilzame ondersteuning gevonden.

Het is waar, wij hebben insgelijks groote hinderpalen ontmoet, wij ontmoeten die nog dagelijks. Wie zoude zich daarover kunnen verwonderen? Kan een zoodanige maatregel zonder krachtigen wederstand voltooid worden? Wij zullen dien tegenstand, door den tijd, door vermogende middelen, overwinnen, hetzij de regering bij magte zij die middelen zelve te beramen, hetzij, gelijk wij weldra doen zullen, wij u de magt komen vragen, welke wij behoeven, om, onder anderen, aan het gezag der magistraatspersonen meerdere klem, meerdere kracht, meer wezenlijkheid te geven, dan hetzelfde thans bezit.

Ziedaar wat ik versta door voorbereiding der maatregelen; het is niet door niets te doen, door lijdelijk af te

wachten, dat de weldaad der vrijlating, ons, te eeniger tijd, door de Voorzienigheid alleen geschonken worde, dat wij meenen onze taak te vervullen. Neen! alle gezag, zoowel in de koloniën, als in het moederland moet daartoe medewerken, en krachtdadig medewerken.

Wij hopen dat wij, met dergelijke maatregelen, ernstig en opregt achtervolgd, het doel bereiken zullen, hetwelk is, ik herhale het openlijk, opdat niemand er onkundig van zij, de afschaffing der slavernij in onze koloniën. En wij koesteren de hoop, dat, indien de kamers ons krachtig ondersteunen, wij door ons vast besluit, eenen beteren toestand zullen voortbrengen dan de Engelsche regering verkregen heeft. Onmetelijk groot is de uitkomst door haar te weeg gebragt; niettemin laat zij veel te wenschen overig; en hoewel niemand meer dan ik de grootschheid der daad en de verhevenheid der gezindheid bewondert, waardoor dezelfde tot stand is gebragt, geloove ik echter, dat 'slands belang eischt, de misslagen die begaan zijn, te vermijden. Wij zullen ons voordeel doen met *Engelands* ondervinding, en wij zullen hetzelfde doel bereiken, hetwelk *Engeland* heeft bereikt."

Na deze zoo stellige verklaring van de beginselen der Fransche regering op het stuk der vrijlating, verwierp de kamer, genoegzaam met algemeene stemmen, het voorstel der Commissie, om over te gaan tot de orde van den dag. Acht of tien leden slechts ondersteunden hetzelfde. Daarentegen besloot zij tot verzending van het verzoekschrift aan den Minister van Marine, tot wiens departement, in *Frankrijk*, de koloniën mede behooren.

*Wetsontwerp ter voorbereiding van de afschaffing
der slavernij in de Fransche koloniën.*

In de zitting van de kamer der Pairs van den 14 Mei 1844 heeft de Minister van Marine, Admiraal DE MACKAU, een wetsontwerp daartoe strekkende aangeboden, waarover de beraadslagingen eerst in de volgende zitting 1844—1845 zullen kunnen aangaan. Na herinnerd te hebben dat reeds in 1840 door de kamer der afgevaardigden het beginsel der vrijlating is aangenomen, stelt de Minister voor, de wet van 24 April 1833 in dien zin te wijzigen, dat eene grootere magt toegekend worde aan de uitvoerende magt en daarentegen de wetgevende magt, uitgeoefend door de beide kamers en den Koning, meer beperkt worde. Wij achten het onnoodig, dit wetsontwerp hier in te lasschen, en verwijzen daartoe naar het *Journ. des Débats* van 15 Mei 1844. Volgens den *Antislavery Reporter* vol. V, 29 Mei 1844 blz. 108 en den *Abolitioniste Français* 3e Livrais. p. 182—205 is hetzelfde eerder als eene rugwaartsche dan als eene vooruitgaande schrede te beschouwen. Verlegen met de zaak, tracht men den schijn aan te nemen als of er iets belangrijks werd verbeterd; maar de verlegenheid zal daarmede niet verdwijnen.

LETTERKUNDIGE BERIGTEN.

L'Abolitioniste Français, bulletin mensuel de la société d'abolition de l'esclavage. Paris, Tome 1er 1844. Prix de l'abonnement 6 fr. pour la France, 8 fr. pour l'étranger.

Sedert het begin van dit jaar, verschijnt in *Frankrijk* een tijdschrift, gewijd aan de behandeling van het vraagstuk van afschaffing der slavernij. Op waardige wijze vangt het aan met eene allerbelangrijkste beschouwing van den staat der slavernij in de Fransche bezittingen, in het 1e nummer vervat en waarbij, met eene geheel fransche klaarheid, de aard van die slavernij, de kleeding, voeding en verpleging der slaven, de tucht, de opvoeding, de huwelijken, de verbastering onder dezelve, worden beschreven. Aan dit opstel sluiten zich, in de opvolgende nummers, vele der aandacht waardige mededeelingen, ook betreffende de bezittingen van andere Staten, aan. Dit tijdschrift, twee maandelijks verschijnende, wordt uitgegeven door de in *Frankrijk* sedert 1834 gevestigde *Société d'abolition de l'esclavage*. De 6 nummers van elk jaar zullen een afzonderlijk deel vormen. Wij gaven op

bl. 282 verslag van het *Institut d'Afrique* en de *Annales*, welke van dat genootschap uitgaan. Het is ons eene aangename taak, thans ook inzonderheid van het even genoemd genootschap te gewagen. Deszelfs tienjarig bestaan heeft zich aanvankelijk meer door stille werkzaamheid, dan door openlijk streven gekenmerkt. Maar langzamerhand werd de kennis der veelvuldige met de vraag verbondene aangelegenheden uitgebreid, de inzigten verkregen bestemdheid, de voorstellen, welke gevorderd schenen, werden tot rijpheid gebragt en mannen gelijk DE BROGLIE, PASSY, DE RÉMUSAT, DE TRACY, DE TOCQUEVILLE vertoonden zich, om, in den geest van meer dan lagere belangen, voor eenen beteren toestand krijg te voeren. Behalve het aan het hoofd dezes gemelde tijdschrift zijn er tot in het jaar 1842, door het genootschap, een aantal van 19 onderscheidene stukken, op onbepaalde tijdstippen, in het licht gegeven.

ONUITGEGEVEN DAGBOEK,

GESCHREVEN

gedurende een verblijf op JAVA, van het jaar 1827—1830.

DOOR

L. H. W. Baron van AYLVA RENGERS.

(*Vervolg van blz. 307.*)

EEN OOSTERSCH FEEST.

De kermis of groote jaarlijksche markt van *Pateh*, in den loop der maand October plaats hebbende, begaf ik mij derwaarts, met den heer SCHELTEMA, ontvanger - generaal van *Samarang*. *Pateh* is de hoofdplaats van een regentschap in de residentie van *Japara*, en een zeer aanzienlijk oord. De regent TJONDOD NEGORO ontving ons op de beleefdste wijze. Hij haastte zich bedienden te doen voorkomen met bekkens water, om ons te verfrisschen, gaf bevelen om onze koffers van de rijtuigen te ontladen, en deed onze kamers in gereedheid brengen; en ofschoon wij onze aankomst niet hadden aangekondigd, werden wij geherbergd, in eenige oogenblikken in huis geïnstalleerd, en zulks zonder dat het ons eenige andere moeite kostte, dan dat wij ons vertoonden. Deze regent is een man die hooge-on-

derscheiding verdient, niet alleen om zijne getrouwheid, zijnen ijver en zijne naauwgezetheid in de vervulling van zijne pligten jegens het gouvernement, maar ook om beschaafdheid en wellevendheid. Vooral heb ik meer dan eens zijne zeer beschaafde taal, vol galanterie jegens de Europeesche dames bewonderd, ofschoon hij een Mahomedaan en Javaan is.

Ik vond er reeds een talrijk gezelschap verzameld. Bijna al de ambtenaren uit de residentie van *Japara*, even als die uit de naburige residentie van *Rembang*, hadden zich derwaarts begeven met hunne echtgenooten en andere dames van hun huisgezin; voorts vele officieren der verschillende korpsen, die in den omtrek in garnizoenen lagen, en dit alles logeerde bij den regent, ten getale van 42 personen, alle Europeanen of van Europeesche afkomst. Buitendien waren er nog een twintigtal, die in het dorp geherbergd waren, maar die den dag bij den regent kwamen doorbrengen; elken dag was er eene tafel van 60 couverts.

Er waren onder de dames bekoorlijke vrouwen, zoowel door hare uiterlijke bevalligheid als door hare geestigheid en beminlijkheid en die het beste gezelschap in *Europa* eer zouden hebben aangedaan. Al die menschen kwamen bijeen slechts om zich te verlustigen.

De kermis moest vier dagen duren en men besloot zich dezelve zeer ten nutte te maken. Het budget der vermaken werd opgemaakt, in het breede bepraat en eindelijk met eene groote meerderheid van stemmen vastgesteld. Dit was het werk van den eersten

avond van algemeene bijeenkomst en de voorlooper van het feest.

Het besluit om zich vier dagen achtereen te vermaken zal in *Europa* eene zonderlinge zaak schijnen. Hoe! zal men zeggen, vier dagen vermaak, en dat te voren bepaald! dat is kwellend; niets vervelender dan verplicht te zijn tot genoegten! Dit is waar, wanneer men zich vermaken kan als men wil, wanneer men er aan gewend, wanneer men er van verzadigd is; maar hier moet men in aanmerking nemen, dat bijna al de personen, die te *Pateh* vereenigd waren, zeer verwijderd van de groote steden woonden; dat zij slechts zeer zelden een eenigzins talrijk gezelschap zagen, dat zij elkander alle van vroeger reeds kenden, maar bijna nooit gelegenheid hadden elkander te zien; dat de dames en het meerendeel der heeren nog jong waren, en, als men jong is, maakt men gebruik van de gelegenheden om zich te vermaken, wanneer men kan, vooral wanneer die gelegenheden schaarsch zijn; en eindelijk nog, dat de meeste dames van dit land dikwijls maanden achtereen leven zonder één ander blank gelaat te zien dan dat van hunnen echtgenoot en misschien dat van twee of drie beambten uit hetzelfde oord. Kortom zeker is, dat men te vreden was van zich in zoo groot gezelschap vereenigd te zien.

Den volgenden dag, bij het eerste licht der zon, was reeds iedereen op de been. Men begon den dag met thee en koffij. Intusschen kwamen de rijtuigen voor, men schikte zich vier

aan vier, twee aan twee, naar keus en genoeg, en eene reeks van 14 rijtuigcn begon al de lanen en al de straten van het dorp te doorrijden, om den *Passer* (Bazar), zoo als men hier eene markt noemt, te bezien en de honderdtallen van schoone paarden, buffels en stapels eetwaren van alle soort, koopwaren van Javaansch, Chineesch en ander maaksel, te bewonderen. Er was eene vereeniging van meer dan 8000 mannen en vrouwen uit den omtrek. Het was eene beweging, een leven, regt aangenaam om te zien.

Dit togkje gedaan zijnde, keerden wij naar huis terug om uit te rusten, terwijl wij op het ontbijt wachtten. Toen de tafel gedekt was gaf de regent het teeken, door zijne hand te bieden aan de echtgenoot van den voornaamsten persoon, den resident van *Japara*, om haar naar tafel te geleiden; elk koos de dame die hij tot gezellin begeerde, en volgde het voorbeeld van den galanten gastheer.

Een Javaansch ontbijt, even als dat, hetwelk de Europeanen, die in het binnenland wonen, gebruiken, bestaat voornamelijk uit zeer droog gekookte rijst, die men toebereidt met kerrijwortel, piment, kokos-melk, waarvan men eene saus maakt, en eene menigte van zure, zoute en sterke dingen, zoo als, kleine roode vischjes van Macasser, komkommers in azijn gelegd, kleine uijen met Cayenne-peper, gezouten eenden-eijeren enz. enz. Daarbij eet men veel gebakken visch; weinige personen zullen vleesch eten. Dien morgen was er reeën-vleesch, in de zon gedroogd, en het vleesch van jonge buffels, op

gelijke wijze toebereid, hetwelk men *Dinding* noemt. De gewone drank is thee, somtijds een glas water met wijn, maar meest zuiver water. Op het einde van het ontbijt dient men overvloed van allerlei vruchten, waarvan het grootste gedeelte koel en verfrisschend is. Het ontbijt, wanneer er een klein gezelschap is, duurt gewoonlijk een uur.

Nadat hetzelfde geëindigd was, begaf zich het geheele gezelschap naar het groote plein vóór den *Dalhem* of de woning van den regent. Men noemt dit plein *Passeerbaan* en men vindt het altijd vóór de *Dalhems* der regenten. In het midden bevinden zich ook altijd twee groote boomen, Tamarinden, maar nog meer malen Warangis, dezelfde die men in Hindostan *Banian* heet. Op dit plein had men vier kokanje-masten opgericht. Nadat ieder eene plaats had gekozen gaf men het teeken, en de kokanje-masten, zoo glad als mogelijk en wel met vet besmeerd, waren in weinige oogenblikken van alles beroofd; want in het klimmen zijn de Javanen zoo vlug als katten. Bij het omhoogklimmen slaan zij de voeten niet om den mast, zoo als de Europeanen doen, maar zij omarmen dien slechts en treden met hunne voeten tegen denzelfden, geheel op dezelfde wijze als de apen; zij klimmen met vasten stap in weinige oogenblikken tot boven aan. De prijzen, aan de toppen der kokanjemasten opgehangen, bestonden in hoofddoeken, geld, vruchten, enz.

Daarna vereenigde men zich bij eenen grooten circus, dien men op de *Passeerbaan* had ingerigt, en wij zagen een aantal jonge lieden, twee aan twee,

wedloopen. Wat ons het meest bij dit loopen beviel, was dat het geheele gezelschap, om belangstelling in het spel op te wekken, weddingschappen onder elkander begon aan te gaan voor de loopers, en dat zoowel de dames als de heeren; van daar verschillende aandoeningen, hoop van winst, vrees voor verlies, aanmoedigingen voor de loopers, bravos voor de vlugsten, uitjouwing voor de achterblijvers, in één woord eene groote levendigheid.

Maar de zon stijgt, de warmte begint lastig te worden en de tijd tot het middagslaapje komt aan; men gaat weder binnen, verlaat elkander, en begeeft zich ter ruste. — Alles is rust en stilte. — Tegen vier ure komen de minst luijen weder te voorschijn, de *Pendoppo* wordt weder vol. Dit is eene buitenzaal met slechts een dak, rustende op kolommen, zonder zijwanden; de plaats waar de inboorlingen zich het liefst ophouden. — Men slaat de reveille aan de deuren der achterblijvers. Eindelijk zijn er genoeg om eene partij biljard te spelen. Tegen vijf ure is het toilet der dames gereed; zij komen de divans en sophas in bezit nemen; men bewondert haren tooi, onderhoudt elkander gedurende een kwartier uurs, en het teeken voor het middagmaal wordt gegeven; men begeeft zich daarheen op gelijke wijze als tot het ontbijt.

Het hoofdzakelijk deel van een Javaansch middagmaal is, even als het ontbijt, rijst met deszelfs verschillende toebereidingen; maar er is ook vleesch bij, ofschoon in geringe hoeveelheid, omdat het ossenvleesch zeer slecht is op geheel *Java*; het kalfsvleesch deugt volstrekt niet en het varkenvleesch, aan de Mahome-

danen verboden zijnde, komt alleen op de tafels der Europeanen en Chinezen voor. Maar men vindt er in overvloed wildbraad en vooral hoenders; — ik heb op *Java* nooit eene tafel aangerigt gezien, waarop geene hoenders voorkwamen; — vervolgens eendvogels, talingen, snippen, duiven, enz. Men maakt er veel werk van gehakt van gevogelte en van visch, dat men met rijst eet. Brood ziet men op *Java* nooit, dan alleen in de groote steden, zoo als *Batavia*, *Samarang* en *Soerabaya*. Het meel komt uit *Noord-Amerika*, en de Chinezen zijn de bakkers in die oorden. Een inboorling eet nooit brood. De groenten zijn zeldzaam en slecht, en bestaan uit witte kool, erwten en snijboonen. Er zijn weinig oorden, waar de aardappelen goed zijn, maar men vindt overal zoete pataten, die men *yams* en *obi* noemt. Gebakken visch vindt men op alle tafels. Bij het middageten drinkt men wijn, weinig bier, omdat het niet goed voor de gezondheid is. Het dessert is altijd goed voorzien van ingemaakte Chinesche vruchten en Javaansche pasteijen. Dit maal wilde de regent zich eens vervrolijken en deed voor mij eene groote pastei plaatsen, mij zeggende, dat het eene duivenpastei was; hij verzocht mij er van rond te dienen. Maar op het oogenblik dat ik de korst brak om dezelve te openen, vloog er eene geheele vlugt rijstvogeltjes uit (rijstdiefjes), die, uit hunne gevangenis ontsnappende, waarschijnlijk verblind door den glans der schitterende lampen, niet wisten werwaarts hunne vlugt te rigten, zoodat zij van alle kanten op de borden der gasten, in de kapsels der dames, op den schoot der

jufvrouwen vielen en de geheele tafel in oproer bragten, tot groot genoegen van den regent, die er hartelijk om lachte. Men ving de kleine vogeltjes op en gaf hun de vrijheid weder. Eenige kapsels waren wel een weinig in de war; eenige dames waren ook wat verlegen; maar de heeren betoonden zich zeer dienstvaardig in het losmaken en in het weder in orde brengen en iedereen werd te vreden. Bij het opstaan van tafel begafmen zich naar de *Pendoppo*. Men wandelt op en neer, men rust, men praat, men zegt elkander wat aangenaams; eindelijk kwam de muzyk en men opende het bal met eene levendige en wel uitgevoerde wals. Daarop volgden quadrilles, colonnes en weder walsen, quadrilles, colonnes, als of de vermoeienis onbekend ware. Het geheel van het lokaal, van het gezelschap en de muzyk leverde een aangenaam schouwspel op. Twee residenten, in goud geborduurde kleding, en hunne beide secretarissen, in zijde gebordurd; twee controleurs van de belastingen, in zilver gebordurd costuum; officieren van de Infanterie, van de Huzaren, van de Artillerie, van de Genie, in uniform van het Javaansch leger; een enkele in Europeesch uniform; officieren van de Javaansche *Maréchaussées*, *Djajang sekars* genaamd; twee officieren van de garde van den regent (*Pradjouritz*); de kapitein van de Chinezen, in een rijk costuum van mandarijn; het opperhoofd der Maleijers, in een zwart fluweel kleed met eene menigte gouden knopen. De Regent en andere Javaansche opperhoofden, rijk naar de Javaansche mode gekleed; en tusschen dat alles eene talrijke groep van Dames, waarvan vele

zeer schoon en in groot toilet, met evenveel smaak als bevalligheid gekleed en met veel meer rijkdom en weelde in goud en edelgesteenten, dan gewoonlijk in *Europa*; want men volgt stipt het zomerkostuum van het Journal des modes en is slechts weinige maanden met Parijs ten achteren. Dit veelkleurig gezelschap was vergaderd in eene verbazend groote zaal, die zeer zindelijk met wit katoen behangen, overdadig met festoenen van bloemen en groen versierd, en sterk verlicht was door eene groote menigte van lampions van allerlei kleuren. Aan de eene zijde zag men het orkest voor den dans, zamengesteld uit dezelfde muzykinstrumenten als in *Europa*; en daar tegenover een *Gamalan* spel van 56 klokjes of timbalen, die begonnen te spelen, zoodra een dans geeindigd was. Vervolgens in de rondte, in plaats van muurbehangsels, eene drie- en zelfs vier-dubbele rij van toeschouwers, zwart als Lucifer, bestaande in bedienden, slaven, enz. van beide seksen en in de kleeding van het land.

De dans werd voortgezet tot 2 ure in den morgen en nog hadden de mannen moeite om hunne vrouwen te doen begrijpen dat er een tijd was om te eindigen, zoowel als om te beginnen; en toen zij zich eindelijk hadden kunnen doen verstaan, hadden de oudere dames weder dezelfde moeite met de jonge jufvrouwen; en alleen door haar te herinneren dat te zes ure des morgens de feesten weder zouden hervat worden, kon men haar overhalen om naar bed te gaan. Maar dit is niet enkel oostersch gebruik bij ons is het immers evenzoo. Vóór zes ure

des morgens was men weder bij de thee verzameld. De rijtuigen waren gereed; men stapte zonder komplimenten van voorrang in, en men voerde ons in eenen goeden draf de omstreken rond. Na de dames weder naar huis geleid te hebben, begaven de heeren zich naar een oord waar overheerlijke baden waren. Alles was zoodanig ingerigt, dat iedereen zich gemakkelijk en afzonderlijk kon baden. In dat warme land is het baden eene zaak van de eerste noodzakelijkheid; men kan er bijna geen dag buiten; ook vindt men badstoven of badkamers in alle huizen; men baadt zich gewoonlijk in een *Sarong*, dat een groot stuk katoenen lijnwaad is, zeer ligt, met allerlei kleuren, en die het ligchaam van het hoofd tot de voeten bedekt.

Van het bad terug, wandelde men over de kermis; vervolgens keerde men weder in huis om te ontbijten, en op dat oogenblik bragt men den Regent eenen zwarten tijger, springlevend, die in eene soort van val gevangen was. Een der einden van de val werd gesteld voor de opening van eene sterke kooi van houten stijlen, opzettelijk gemaakt om tijgers in te bewaren, vervolgens maakte men den val open en het dier kwam er langzaam uit. Toen hij er geheel uit was en de menigte rondom zich zag, zette hij zich in eene verschrikkelijke woede. Hij sprong in het rond even als een jonge hond, klom tot boven in de kooi, scheurde met zijne tanden grooten stukken hout van de palissaden af, die hem ingesloten hielden, terwijl hij van woede brulde. Men wierp hem een' levenden haan toe om hem te stillen; eerst lette hij er volstrekt niet op, maar

eensklaps sloeg hij er den klauw op, bragt hem aan zijn' muil, kraakte hem de borst met eenen beet en zoog hem het bloed uit. Hij was van een schoon zwart, en groot in zijne soort; van de grootte van eenen grooten dog. Het geslacht der zwarte tijgers is het boosaardigste van allen, men kan ze niet opgesloten houden, maar zij zijn zeldzaam. Men vindt ze alleen in de bosschen van *Rembang* en in de omstreken. Men besloot dezen naar *Holland* te zenden en er den Koning een geschenk van te maken, maar hij was te kwaadaardig, zoodat men verplicht is geweest hem aan boord van het vaartuig, waarop men hem geplaatst had om hem over te voeren, te verdrinken. Hij vernielde al de kooijen, die men voor hem maakte, en men liep gevaar van hem den eenen of anderen dag in vrijheid te zien.

Na het ontbijt gaf men ons een schouwspel zoo grappig, dat het de ernstigste lieden, ik geloof zelfs *HERACLITUS*, zou hebben doen lagchen. Men had een honderdtal paarden, van de oudste, magerste, lelijkste, die men had kunnen vinden, verzameld. Op elk had men eene pop van menschelijke grootte geplaatst, die een militair voorstelde, ruiters van alle wapenen en verschillende uniformen. Deze poppen en hunne kleeding waren zeer wel gemaakt. Na deze figuren stevig op de paarden vastgehecht te hebben, bragt men hen in eenen grooten circus en plaatste hen in twee partijen tegenover elkander, vijftig op ééne lijn en vijftig op de andere; nu had men aan elk paard, onder den staart, eene kokosnoot, met kruid gevuld, geplaatst. Op een zeker

teeken steken daartoe geplaatste mannen het vuur aan al deze kokosnooten, en op hetzelfde oogenblik laat men de paarden los. De kokosnooten barsten stuk. De paarden, door al die losbarstingen verschrikt, en nog meer door het buitengewoon gevoel dat deze vuurwerken hen doen ondervinden, vliegen in het renperk. De beide partijen vallen met woede op elkander aan. De vreedzame ruiters behouden eenen onverstoorebaren ernst. Maar weldra doen de ongeregelde bewegingen der paarden, die door den schrik worden voortgesleept, het evenwigt aan eenigen verliezen. De rigting der wapens raakt verloren; hier ziet men eenen lansier, met het ligchaam achterover op den rug van het paard liggende, zijne lans regt in de lucht houden, als of hij de vogels bedreigde; daar sleept een huzaar, ter zijde van zijn paard hangende, zijn' sabel door het zand; een ander verliest zijn hoofd, dat van zijn ligchaam losgerukt is en in den circus rolt, terwijl het overgebleven deel altijd nog den vijand aanvalt. Men ziet er die het zadel hebben omgedraaid en aan den buik van het paard hangen. Het meerendeel hing bevallig op zijde, en bleef in dien stand. Van tijd tot tijd werpt men nieuw vuurwerk te midden van dezen onbeteugelden troep, en elke losbarsting veroorzaakt nieuwe aanvallen en verandering in den stand der ruiters, want de arme paarden, die zich de eerste losbarstingen herinneren, willen, door uit al hunne magt te loopen, het gevaar ontduiken, waarvan zij meenen bedreigd te zijn. Het is moeilijk zich al het belagchelike van een dergelijk tafereel voor te stellen. Wij wa-

ren inderdaad moè van lagchen en wij verlieten het slagveld om ons ter ruste te begeben.

Allen weder in de *Pendoppo* vereenigd zijnde, bragt men ons een paar schoone rijtuig-paarden voor, die te koop waren. Er werd eene loterij van gemaakt, even als van verschillende andere aangebragte voorwerpen. De dames trokken de loten en maakten gelukkigen en ongelukkigen, zoo als dat hare gewoonte is; maar hier konden zij ook niet anders doen. Daarna bragt men 16 hanen tot een gevecht. Er waren onder dat getal zeer schoone, vol vuur en moed. Men vormde eenen grooten kring; de mededingers tot het gevecht werden onderzocht, men overwoog hunne wapenen en hunne krachten. De partijen vormden zich, de weddenschappen werden aangevangen en naauwelijks had een paar strijders het gevecht geëindigd, gewoonlijk door de vlugt van een van beide, of een ander paar volgde dadelijk op. De Javanen zijn groote liefhebbers van deze hanengevechten en verdoen er zeer veel geld mede. Het is niet noodig te zeggen dat de dames niet aan dit schouwspel deel namen. Zij maakten van de gelegenheid gebruik; ziende dat al de heeren buiten bezig waren, plaatsten zij zich aan het biljard en mogten met het schopje spelen zoo veel zij wilden, zonder gevaar te loopen dat iemand over haar lachte. Dit spel bragt ons tot den etenstijd, waarna een oogenblik van *far niente*, gelijk de Italianen zeggen, en daarna het diner. De avond werd met dansen doorgebracht, zoo als de vorige. Een gedeelte van het gezelschap stelde, om het tooneel wat leven bij te

zetten, eene zeer vrolijke en vermakelijke maske-
rade zamen.

Den derden dag hadden wij het schouwspel van den *Rampok*. Zie hier waarin dit bestaat. Op de groote plaats van den circus vormde men eenen ver-
bazend grooten driedubbelen kring van mannen met
pieken gewapend. Men bragt toen eene val, in den
vorm van eene langwerpige kist, waarin een konings-
tijger. Men plaatste deze val in het midden van den
kring; daarna verwijderden zich degenen die ze ge-
bragt hadden. Toen kwamen drie mannen, zindelijk
gekleed, en alleen met een *kris* (Javaansche dolk)
gewapend voor naar de val, dansende naar de wijze
van het land, dat is met eene menigte van lichaams-
verdraaijingen, en de armen en beenen in alle rig-
tingen bewegende. Zij plaatsten zich op de val,
trokken daarna hunne dolken en openden de ma-
chiene. Maar de tijger, zoo veel menschen ziende en
een zoo groot geraas van menschenstemmen en klok-
jes van het *Gamelan*-spel vernemende, wilde er niet
uitkomen. De dansers, altijd voortgaande met hun-
ne lichaams-verdraaijingen en maathoudende be-
wegingen, staken toen het andere einde van de
val in brand, en dwongen op die wijze het dier zich
te vertoonen. Zoodra hij buiten kwam, begaven zich
deze drie mannen langzamerhand al dansende ach-
teruit, zorgdragende den tijger altijd in het gezigt te
zien. Deze liet hen gaan, zag rondom zich heen en begon
vervolgens langzamerhand in het rond te gaan. Weldra
verhaastte hij zijne stappen, zette zich in loop en scheen
over den gewapenden kring te willen heen springen.

Reeds hielden al degenen, die regt voor hem stonden, hunne wapenen gereed; maar op het oogenblik van zijnen sprong te doen, veranderde hij van rigting en deed eenen grooten sprong ter zijde, waar hij door verscheidene goede lanssteken ontvangen werd, die hem in den kring terug joegen. Hij beproefde tot drie malen om op deze wijze uit de omheining te geraken en bij de derde maal ontving hij zoo veel steken, dat hij levenloos in het perk terug viel. De Javanen beminnen dit spel zeer.

Na ons weder in het *Dalthem* (binnengedeelte van de woning des Regents) te hebben begeven, vermaakten de heeren zich door met het pistool, het geweer en den boog te schieten. De dames maakten het spel belangrijk door de oplettendheid, die zij er aan verleenden, door hare lofthuizingen aan de behendigsten, door hare spotternijen met degenen die het doel misten. Dit deed ons het overige van den morgen doorbrengen. Des avonds bal; men was onvermoeibaar.

Voor den laatsten dag had men het gevecht van den tijger met den buffel bewaard. Men had eene ronde kooi vervaardigd, 50 of 60 passen in omtrek, van *bamboes*, met zware houten balken versterkt; het geheel vormde een vlechtwerk, dwars door hetwelk men alles kon zien wat in het binnenste omging. Eerst plaatste men er eenen vijfjarigen buffel in, sterk, moedig, met zeer schoone horens, als in den vorm der wassende maan, regt boven het hoofd; vervolgens bracht men den tijger, die nog in de val was, waarin men hem den vorigen dag gevangen had. Men zette de val tegen eene kleine opening, tot dat einde in de omheining der kooi gemaakt,

en noodzaakte den tijger door middel van vuur; uit zijn verblijf te komen. Het was een schoone koningstijger van de eerste grootte. Op het oogenblik, dat men de val bragt, had de buffel reeds zijnen doodvijand geroken en zich naar het andere einde van de omheining teruggetrokken; zijne borst met het hoofd bedekkende, bood hij den aanvaller de punten van zijne horens aan. Hij snuifde met kracht. Maar de tijger verschijnt — het eerste wat hij ziet is de buffel; op dit gezigt opent hij den muil, trekt zijne knevels en de bovenlip terug, tot zoo ver dat de wortels van zijne verschrikkelijke tanden bloot komen, en doet zijne nagels met kracht uit hunne kasten te voorschijn komen, terwijl hij een dof gebrul doet hooren. Gedurende eenige oogenblikken blijven beide in dezen stand. Eensklaps valt de buffel op hem aan; maar de tijger legt zich plat op den grond, als eene kat die op eene muis loert, en de horens van den buffel kunnen hem in dezen stand niet bereiken, hetgeen hij bij instinkt schijnt te weten. De buffel trekt zich op nieuw terug, altijd het oog op zijne tegenpartij houdende. De tijger, zich een oogenblik in zijne bewegingen vrij ziende, neemt eenen sprong tegen de omheining en klimt vlug naar boven, waar hij, het hoofd tusschen de bamboes van het dek, poogt door te dringen om te ontsnappen; maar mannen, met opzet boven geplaatst, ontvangen hem met geduchte knuppelslagen en noodzaken hem naar beneden terng te keeren. Tot driemalen valt de buffel aan, tot driemalen weigert de tijger. Eenmaal nogtans, dat de buffel een weinig te dicht bij geko-

komen was, ontrukte de tijger hem, met eenen slag van zijnen klauw, de helft van eenen hoef van een' zijner voorpooten. Eindelijk rigt zich de tijger op; met éenen sprong vliegt hij op den buffel aan, zoo behendig, dat hij zich juist tusschen de horens plaatst, hem aan beide zijden met zijne klauwen in den nek en met zijne tanden boven in den kop vast houdende. Deze aanval was verschrikkelijk. Het hielp den buffel weinig, of hij zich in allerlei bogten wrong, den kop schudde, in het rond draaide, tegen de palen liep, die tot in den grond beefden; de tijger hield zich zoo vastgekramd, dat hij hem niet konde afwerpen, en ter zelfder tijd deed deze laatste alle pogingen om den buffel te doen struikelen en hem ter aarde te storten. Dan ware de overwinning spoedig beslist geweest.

Dit duurde 3 of 4 minuten. Het brullen van den tijger, zoowel als het loeijen van den buffel, was verschrikkelijk, hunne inspanning ongelooflijk. Het zien van twee zoo sterke, zoo verschrikkelijke dieren, in gevecht met elkander, was ijzingwekkend en deed onwillekeurig van schrik terug deinzen. Eindelijk werd de tijger moede — hij liet los; maar toen hij zijne prooi liet varen, nam hij het linker oor van zijnen vijand met eene breede reep vel van zijnen nek mede; daarentegen ontving hij eenen goeden stoot met de horens. Na twee dergelijke aanvallen ontving de tijger zooveel stooten, dat hij den aanval niet wilde hernieuwen. Vruchteloos hitste men hem met puntige stokken en brandende stukken hout, die men hem onder den neus hield, aan; hij hield zich als of hij

dood was, en lag in zijne lengte uitgestrekt. De buffel houdt hem voor dood en nadert om zich daarvan te verzekeren, — hij nadert nog, — nog een weinig — eindelijk besnuffelt hij hem van zeer nabij. De tijger, hem onder zijn bereik ziende, steekt den poot uit, slaat hem den klauw tusschen de beide oogen en rukt hem het vel af tot aan het puntje van zijnen neus. De buffel stond vreemd te kijken, dat hem zijn gelaat door zijne domheid aldus ontveld werd, en wreekte zich daarover door herhaalde stooten met zijne horens, die den tijger afmaakten. De buffel stierf drie uren daarna.

Ik geloof dat in de vrije lucht, waar de tijger al de ruimte heeft die hij behoeft om zijnen vijand te vermoeijen en zijnen sprong te nemen zoo als hij wil, de buffel zelden overwinnaar in een zoodanig gevecht zal blijven.

Dit schouwspel had ons gedurende den ganschen morgen bezig gehouden en het uur tot het middagmaal was daar, alvorens wij iets anders hadden kunnen beginnen. Men lag zich dan ter ruste tot etens-tijd. Te vijf ure waren allen op nieuws vereenigd. Men haast zich om te gaan eten; maar daar komt men ons ververschingen, vruchten, konfituren enz. aanbieden; weldra is het donker; de muzyk nadert, de dans begint, en men vergeet dat men niet gegeten heeft. Tegen acht ure stelt de regent eene wandeling voor. Ofschoon het buiten zoo duister als mogelijk is, durft men eenen zoo vriendelijken gastheer niets weigeren, elke heer biedt dus den arm aan eene dame en men verlaat de zaal. In de pas-

seerbaan gekomen, hield men stil en wij werden verrast door een zeer schoon Chineesch vuurwerk. Ik heb in mijn leven vele vuurwerken gezien; ik heb er zeer groote en zeer schoone in Europa bijgewoond, maar nooit eenig, dat dit nabij kwam. Het had geene zeer groote uitgestrektheid, maar het geheel was met zulk eene juistheid, zooveel berekening, zooveel maat ingerigt, dat het een volmaakt geheel vormde. Het was eene hooge pyramide, verdeeld in verschillende tafereelen, zoodanig dat alles zich opvolgde, zonder de minste tusschenpozing. Er waren, onder anderen, vier leeuwen geplaatst aan de vier hoeken van de pyramide, maar op eenen afstand van 10 voeten naar buiten; op hetzelfde oogenblik vielen uit de vuurkolom vier stralen, die juist in de muilen der vier leeuwen vielen en hun stroomen vuur deden braken. Van het eerste oogenblik af dat men de pyramide had aangestoken, had niemand dezelve meer genaderd. Het slot was een zoo overvloedige vuurregen als ik ooit gezien heb. Hij bedekte eene ruimte van ten minste 50 passen in omtrek, ter hoogte van 25 voeten, en duurde omtrent 10 minuten, zonder dat het mogelijk was, gedurende al dien tijd, er een zwart stipje in te zien; zoo wel was dezelve onderhouden.

Bij onze terugkomst in den *Dalthem* diende men een prachtig maal, dat ons tot 11 ure bezig hield. Daarna begon de dans weder; het uur van scheiden naderde, men besloot zich de oogenblikken, die nog overig waren ten nutte te maken; wij dansten, wij praatten, wij vermaakten ons tot aan den dag.

zes ure groote verandering van toilet en verfrisschingsbaden. De valiezen waren gereed, de rijtuigen beladen. Men deed voorkomen. Daarop volgden de afscheidsgroeten, de gebruikelijke complimenten, het bedanken aan den huisheer. Ieder plaatste zich in zijn rijtuig en een goede zweepslag deed op hetzelfde oogenblik al de rijtuigen vertrekken, die zich in de verschillende rigtingen van het kompas verspreidden.

DE KROKODIL.

De regent van *Samarang*, op zekeren dag, vernamen hebbende, dat men dicht bij *Japara* een' tijger gezien had, die eenen krokodil had aangevallen; dat de krokodil den tijger in zijnen verbazend grooten muil gevat, hem mede in zee gevoerd en verdronken had, wilde zien hoe een krokodil zich gedragen zoude in gelijke omstandigheid, indien hij dat kleine middel niet bij de hand had, om zich van zijnen vijand te ontdoen. Hij gaf bevel om een dier van beide soorten te vangen en naar *Samarang* te voeren. Vier dagen daarna, had hij ze beide. Hij liet toen een hok maken van *bamboes*, ondersteund door sterke palen en van eene genoegzame grootte voor de bewegingen der beide kampvechters. Men plaatste er eerst den krokodil in, die van middelmatige grootte, 18 voeten lang, was; daarna leidde men

eenen schoonen koningstijger binnen. De krokodil hield zich onbewegelijk, de ander wandelde drie of vier malen de omheining rond; en daar het tweeslachtig dier zich niet verroerde, heeft hij het zekerlijk voor eenen boomstam aangezien, want hij gaf er in het minst geen' acht op en stapte zelfs over den staart van den krokodil henen, zonder er op te letten. Maar bij ongeluk plaatste de wandelaar zijnen voorpoot voor den muil van den *Bapa-kia*y (den heiligen vader, zoo als de Javanen dikwijls den krokodil noemen). Deze opent zijne verbazend groote kaken, pakt den onvoorzigtigen poot en slaat er zijne ontzaggenlijke tanden in. Toen begint de tijger te bemerken dat die stam bezielde is; hij trekt met moeite zijnen poot terug, en doet twee aanvallen achter elkander zoo verschrikkelijk en zoo woedend, dat het geheele hok er van beefde, doch ziende dat geen van beide keeren noch zijne geduchte tanden, noch zijne sterke klauwen den onkwetsbaren romp in het minst hadden gedeerd, beschouwde hij zijnen vijand gedurende eenige oogenblikken, en begaf zich daarop in eenen hoek, waaruit het onmogelijk was, hem te lokken, om het gevecht te hervatten. Vergeefs prikte men hem met scherpe stokken, vergeefs hield men hem brandende stukken hout onder den muil, hij deed niets dan brullen, zonder eenen stap voorwaarts te komen. De krokodil werd ook geplaagd, geslagen, gebrand; maar scheen even ongevoelig voor het vuur als voor de tanden en de klauwen van den tijger. Alleen kon men bespeuren dat hij met zorg zijnen buik tegen elken aanval poogde te dekken;

hij bleef altijd plat op den grond liggen. Het gevecht eindigde dus zonder overwinning aan eene van beide zijden, en het bleef onbeslist welk der beide dieren het sterkste was.

Het gemeen der Javanen en zelfs vele opperhoofden hebben eene soort van godsdienstigen eerbied voor den krokodil; zij geven voor, dat de zielen hunner voorouders zich in de ligchamen dezer monsters bevinden, en dat zij nooit eenen Javaan aanvallen, die geen kwaad gedaan heeft. Ook gaan zij stoutmoedig baden en loopen in het water, om te gaan visschen in de nabijheid der krokodillen, en zelden overkomt hun eenig ongeluk, terwijl op die zelfde plek een Europeaan naauwelijks in het water zou getreden zijn, of hij was reeds opgeslokt; en dit versterkt hen in hun bijgeloof. Zij noemen hem in hunne taal *kiay-man* (*de heilige*), waarvan de Hollanders gemaakt hebben *kaaiman*, en, zoo als vroeger gezegd is, geven zij hem den naam van *heiligen vader*. Men vindt er vele op de rede van *Batavia*; er zijn er van *dertig* tot *vijf en dertig* voet lengte, maar deze zijn niet zeer hongurig. Men heeft mij verzekerd dat er op de kusten van *Borneo* zijn van 45 voeten lang, die integendeel zeer gevaarlijk zijn en dikwijls sloepen aanvallen. Het is wel het allerafzigtelijkste dier, dat ik ken. Het heeft den rug en de zijden bedekt met zoo sterke schubben, dat een geweerkogel er niet door gaat; alleen de buik is kwetsbaar. Daarbij heeft hij zulke kleine oogen, dat men die naauwelijks vinden kan. Hij heeft noch beenen noch voeten, maar vier verbazend groote zwempooten, gelijk de zeehonden, en

waarop hij zich voortsleept. Zijn bek maakt omstreeks het vierde gedeelte van zijn geheele ligchaam uit. Hij heeft dit bijzonders, dat, in plaats van de bovenkaak onbewegelijk te hebben en de onderkaak te bewegen, zoo als de meeste andere bekende dieren, hij integendeel het geheele bovendeel van zijn muil oplicht, wanneer hij den bek opent, juist zoo als men het deksel van eene koffer opent; en dan bemerkt men dat hij geene tong heeft, zoodat men het keelgat zien kan, zoo groot als een tafelbord, en sterke reijen tanden van vier à vijf ned. duimen lang, en daarbij het tandvleesch en verhemelte, in één woord geheel het binnenste van den bek, van een lijkkleurig wit. Zij verslinden nooit hunne prooi versch, maar laten haar rotten in eenige moerassige plaats, waar zij die drie of vier dagen daarna weder opzoeken. Hunne wijze van inzwelgen is zeer zonderling. Daar zij, gelijk ik gezegd heb, geene tong hebben om hunne prooi in de keel te brengen, rigten zij zich op in het water, regt op den staart, vervolgens verbrijzelen zij tusschen hunne tanden hetgeen zij in den bek houden, en zwelgen het zoo binnen, terwijl zij hunne verschrikkelijke kaken tegen een klappen, als planken, die men tegen elkander slaat. Op het land zijn hunne bewegingen te langzaam om hen gevaarlijk te doen zijn, maar in het water zijn zij verschrikkelijk.

(Wordt vervolgd.)

NEDERLANDSCH GUYANA.

(Vervolg van blz. 332.)

III^{de} HOOFDSTUK.

OVER DE EMANCIPATIE DER SLAVEN IN DE BRITSCH-
WEST-INDISCHE BEZITTINGEN; DE OPOFFERING TOT
DAT EINDE DOOR DE ENGELSCH- NATIE GEDAAN; DE
UITKOMST DIER OPOFFERING.

Geducht was voorzeker de tweestrijd onder de
Engelsche Natie zelve, vóór dat zij tot dien zoo ge-
wigtigen stap overging. Wie herinnert zich niet de
menigvuldige, hoogst belangrijke voorstellen deswe-
ge in het Parlement (1)? En toch was die hevige
strijd voornamelijk aan misverstand te wijten. Gewoon
om op eene, al te gemakkelijke wijze, de rijke op-
brengst der West-Indische koloniën door handenar-
beid van negerslaven te verkrijgen, waren de bezit-
ters dier voorwerpen op dat tijdstip van gevoelen,
dat het voorstel van Mr. WILBERFORCE en zijne vrien-

(1) Zie in No. 1 van deze *Bijdragen* het *Overzicht van de ver-
rigtingen der Engelschen, ten aanzien van slavernij en slaven-
handel* (bl. 1—17); het *Précis de l'abolition de l'esclavage dans
les colonies Anglaises*, uitgegeven op last van den Franschen Minister
van Marine en Koloniën, (1841) enz.

(RED.)

den ten doel had, de welvaart der Oost-Indische bezittingen ten koste van die der Amerikaansche te verheffen.

Al ware dit werkelijk de bedoeling geweest; — al zouden te Londen en op andere plaatsen in Groot-Britannië sommige monopolisten (1) dit kwaad van harte hebben toegejuicht, dan nog waren immers deze niet in staat, de cenmaal in West-Indië gevestigde koloniën te vernietigen.

Ook is het overtuigend bewezen, dat de voordeelen, welke Groot-Britannië uit die bezittingen sedert jaren getrokken heeft (2) en nog trekt, zoo al niet gelijk staan met die, welke de Oost-Indische opleveren, dan toch vrij aanzienlijk waren en nog zijn.

(1) Zie het vroeger aangehaald werk van Mr. JAMES Mc. QUEEN, pag. 366.

(2) »During the war, when prices were high, the imports from the West-Indies were some times nearly 20 millions and the exports above ten millions annually. — Take the imports on an average at 14 millions, and the amount would stand thus for the last thirty years, viz:

Imports from West-Indies (+)	Lst. 420,000,000.
Exports to do.....	240,000,000.
Revenue from do above.....	210,000,000.
Colonial produce exported, say.....	160,000,000.

Total (equal to our national debt) Lst. 1030,000,000.

Independent of the exports and imports to and from the British North-American Colonies, and also the United States, perhaps 100 millions more."

(+) »Exclusive of freight and charges. — The whole of this enormous sum also was expended to Great-Britain, and upon articles the growth, produce, and manufacture of her own soil."

JAMES Mc. QUEEN, the West-India Colonies, London. 1824 pag. 404.

Of zoude de Engelsche Natie uit zuivere menschenliefde (1) alleen, zonder eenig bijoogmerk, eene opoffering gedragen hebben van Lst. 20,000,000 om de vrijlating der slaven te bewerkstelligen en de schade der eigenaren te vergoeden? Ten zij men de wreedheid des menschedoms groot genoeg onderstelle, om eerst de oorspronkelijke inboorlingen (de Indianen) te verdrijven, — eene nieuwe maatschappij of volkplanting op dien zelfden grond op te rigten, en die daarna eveneens te willen vernielen. — Neen, dit ware te ongerijmd: die maatregelen beoogden niet alleen, paal en perk te stellen aan de barbaarsche behandeling der slaven bij den overtocht uit Afrika, maar ook om het belangwekkend Amerika eene meerdere ontwikkeling, welvaart en luister te schenken. En, zoo de uitkomst dier grootsche onderneming nog niet geheel voor ons ligt, of aan de hooggespannen verwachting ten volle beantwoordt, — men vrage zich af, of het mogelijk ware, uit eene omwenteling als deze, al aanstonds al het goede in te oogsten? De mensch vermag wel een oud stelsel, in een oogenblik, met eene pennestreek op te heffen, maar bezit het vermogen niet, bij de invoering van andere in-

(1) Door eene verlichte staatkunde bezield, had het Parlement bovendien voor de uitbreiding van het onderwijs onder de zwarten in de jaren 1835 en 1836 eene som van *vijftig duizend* ponden sterling bewilligd. Zie in het werk, door de Fransche Regering uitgegeven, (3e publication, Paris, 1841) p. 488 volg. I. en M. *Tableaux présentant la répartition et l'emploi de la subvention de 50,000 livres sterling — pour l'instruction des noirs-apprentis*. Die aanzienlijke som werd meest verdeeld onder de zendelingen der onderscheidene Christelijke gezindten. (R.B.D.)

rigtingen, onmiddellijk de vruchten van deze te plukken; hiertoe worden tijd en geduld vereischt. — Dit echter is nu reeds eene onbetwistbare waarheid, dat, moge de landbouw eenigzins door die groote omwenteling geleden hebben, de koophandel en andere takken van volksbestaan, daarentegen, hierbij veel hebben gewonnen. Wat vooreerst den landbouw betreft, zie hier de slotsoni van het naauwgezet, tot in de minste bijzonderheden afdalend onderzoek van den Hertog DE BROGLIE, nopens de voornaamste der koloniale waren, de suiker: »Van 1830 tot 1834, toen de slavernij nog bestond, zegt die schrandere Staatsman, zonden de Engelsche koloniën jaarlijks gemiddeld 225 millioenen kilogrammen naar het moederland. Van 1834 tot 1838, gedurende het stelsel der leerjaren (*apprenticeship*), waren de verzendingen van 208 en een half millioen. Dit is dus eene vermindering van veertien en een half millioen, of van een vijftiende. Van 1838 tot 1841, (tijdvak van volkomen vrijheid,) hebben de verzendingen 165 en een half millioen bedragen; nieuwe vermindering van bijna een vijfde, hetgeen met betrekking tot den tijd der geheele slavernij, een nadeelig verschil van $58\frac{1}{2}$ millioen, of van een vierde oplevert. Dergelijke gevolgen merkt men bij de rhum en koffij op, wanneer men het tijdvak der *geheele* slavernij en *geheele* vrijheid met elkander vergelijkt (1).”

(1) *Journal des Débats*, April 1843. Verg. hierbij het slot-antwoord van Sir ROBERT PEEL, bij de beraadslagingen in het Lagerhuis over de suikerwet. — Zie wijders *Abolition de l'esclavage dans les*

Maar hooren wij, op even onpartijdige wijze, de keerzijde van het beeld voorstellen. Wat de landbouw verloor, vergoedde de handel. »Tusschen landen, die met elkander handel drijven, wegen invoer en uitvoer wederkeerig elkander op. Wie weinig heeft aan te bieden, heeft ook weinig te ontvangen. Doch nu heeft Groot-Britannië, gedurende de laatste vier jaren der geheele slavernij, naar de koloniën ter waarde van 275 millioen franken, of 69 millioen jaarlijks, uitgevoerd. Gedurende de vier jaren van het *apprenticeship* heeft de uitvoer van het moederland, of, zoo men liever wil, het verbruik van Engelsche producten in de koloniën, bedragen 348 millioen, of gemiddeld 87 millioen franken. In 1838, het eerste jaar der vrijheid, is de uitvoer gestegen tot 97, in 1839 tot 106, in 1840 tot 100 millioenen. In 1841 was het bedrag 87. Wanneer men de tabellen van den Engelschen handel, stuk voor stuk, gadeslaat, en wel vooral de tienjarige, bespeurt men, dat de meerdere uitvoer inzonderheid voorwerpen betreft ten dienste der zwarten, huisraad, keukengereedschappen, eetwaren. Doch, zoo de zwarten veel gekocht hebben, het is, omdat zij veel hadden gearbeid; want zij hebben de voortbrengselen van het moederland niet

Colonies anglaises: (troisième publication) Enquêtes parlementaires et documents divers, uitgegeven op last van den Franschen Minister van Marine en Koloniën (Paris, 1841) p. 472—480. *Relevé officiel des quantités de sucre, de café, de rhum, importées des Colonies anglaises des Indes occidentales dans le royaume-uni de la Grande-Bretagne, de 1814 à 1840.* (RED.)

kunnen betalen dan met de vrucht van eigen, persoonlijk arbeid (1)''

IV^{de} HOOFDSTUK.

OVER DEN GEVAARLIJKEN INVLOED VAN DIE VRIJLATING
DER SLAVEN OP DE NABURIGE WEST-INDISCHE KO-
LONIËN.

Nauwelijks was de gewigtige gebeurtenis in de naburige of aangrenzende koloniën bekend, of de negers stelden alle pogingen in het werk, om zich aan den band der slavernij te onttrekken, en eene ontvlugting naar de Britsche volkplantingen te beproeven. Hij, wien het gelukte te ontsnappen, en aldaar behouden aan te komen, werd niet alleen met open armen ontvangen, maar openlijk in de nieuwspapieren vermeld; zijne handeling werd luide geprezen, zijn voorbeeld anderen ter navolging voorgesteld.

Moge zulk eene daad toejuiching verdienen, (wie toch zoude, in hunne plaats zijnde, niet hetzelfde willen doen?) het blijft nogtans voorzeker een gevoelig verlies voor hen, aan wie die slaven toebe-

(1) *Journal des Débats*, April 1843. Verg. hierbij Mr. J. DE NEUFVILLE, *de Vrijlating der slaven in hare gevolgen beschouwd, en op de Nederlandsche volkplantingen toegepast*; (Amsterdam, 1841) bl. 75 volg. 5e Hoofdstuk. *Over de opbrengsten der plantaadjes na de Emancipatie, en over den vermeerderden handel met het buitenland.* (RED.)

hoorden. Wie zoude willen ontkennen, dat zulke voorvallen ernstige, ja allerverderfelijkste gevolgen na zich kunnen slepen? En wie siddert niet bij het herdenken aan eene poging, vroeger door kwaadwilligen beproefd, om de slaven binnen deze kolonie tot dadelijken opstand aan te zetten (1)? Groot was het verlies, door onderscheidene brave ingezetenen, ten gevolge van evengemelde noodlottige ontvlugting, geleden (2) en wij zijn het Opperwezen nog dank schuldig, dat eene zamenzwering, als die van den jare 1836, niets minder ten doel hebbende, dan al de blanken van de kust van het opperdistrict

(1) »It is, however, of great importance to know this. Well then, Colonel MALENFANT was one of the creatures *spies* of the infamous and notorious VICTOR HUGUES (*), one of the most savage of the worshippers of the Goddess of Reason, and who covered the West-Indies with anarchy, ashes, and blood. Sent to Surinam to kindle up insurrection, Colonel MALENFANT was detected, his life forfeited; but aware, that if he was put to death, other emissaries would be sent in his place; the Governor bribed him to make a report to VICTOR HUGUES, that insurrection was impracticable in that Colony; which bribe he accepted and was let go.»

Zie het reeds aangehaald werk van Mr. JAMES MC. QUEEN, pag. 180—181.

(2) De processen-verbaal, ten burele van den Procureur-Generaal der kolonie Suriname berustende, kunnen het getuigen.

(*) Afgevaardigde der Fransche Nationale Conventie. z. VON ROTTECK, *Allgem. Weltgeschichte f. alle Stände*, IV B. 204. Van den Kolonel MALENFANT bestaat een geschrift: *des Colonies, et particulièrement de celle de Saint-Domingue*. 8o Paris 1814. Zie het werk: *de la Traite et de l'esclavage des Noirs et des Blancs; par un ami des hommes de toutes les couleurs*. Paris 1815. De schrijver was de Abt, later Bisschop GRÉGOIRE.
(RED.)

Nickerie om te brengen en daarna in massa naar de koloniën Berbice en Demerary te ontvlugten, op de Plantaadje *Leasowes* in tijds werd ontdekt, en door de krachtladige houding van den Administrateur w^m. M'. INTOSH bedwongen.

Hoe sterk deze daadzaken mogten spreken, men deed niets wezenlijks voor de toekomst. Men drong slechts aan op de hulp van het Gouvernement; men vroeg versterking van krijgsvolk en eskaders, in de koloniën gestationeerd, ten einde de zeegaten te bezetten: een maatregel, die wel eenigermate den neger vrees inboezemt; doch, wat kost dezelve niet den Staat! Zonder te gewagen van de plaag der moskieten, en andere ongemakken en ontberingen, aan welke de schepelingen zijn blootgesteld (1). Ook is die voorzorg blijkbaar ongenoegzaam. Zijn er geene andere uitwegen, behalve die der zee, tot ontvlugting voorhanden? Niet onbelangrijk derhalve is het, na te gaan, welke maatregelen de Franschen, die in hetzelfde geval, als wij verkeerden, in het belang van hunne West-Indische bezittingen aanwenden.

(1) Overbekend is het, hoe die insecten te land en te water den mensch kwellen. Wel is waar kan men hen door rook verdrijven; doch zou men dat middel aan boord van een schip, veel min van een oorlogs-vaartuig, kunnen of durven bezigen?

Om van dit ondragelijk ongedierte bevrijd te zijn, hebben zich eens twee matrozen van het schip *Wilhelmina Frederika*, gevoerd door kapit. J. H. BODEMAN, liggende ten anker voor de reede van Nickerie, in de rivier verdronken.

Vde HOOFDSTUK.

FRANKRIJK NEEMT UIT DIEN HOOFDE VOORLOOPIGE MAAT-
REGELEN TOT HET EMANCIPEREN DER SLAVEN.

Te verwonderen is het, dat de Fransche Natie, die de vrijheid in den strengen zin van het woord op hoogen prijs schat, en tot het verbond (1) ter afschaffing van den slavenhandel dadelijk is toegetreden, tot heden met de vrijlating der slaven in hare overzeesche bezittingen draait (2).

(1) Zie hierbij de fraaije Academische Verhandeling van M^r. J. T. H. NEDERMEIJER V. ROSENTHAL, *de servorum Afrorum commercio, eoque recte sublato, nec non de Afrorum servitute penitus tollendâ* (Lugd. Bat. 1816) p. 183—209, *de Gallia ad universam servorum commercii abolitionem accedere recusanti*. (RED.)

(2) Hetgeen LODEWIJK de XVIII niet kon of niet wilde bereiken, dat voerde eene meer krachtige hand uit, in dezen tot een werktuig des vredes bestemd. BUONAPARTE had op Elba een waakzaam oog op alles, wat in Frankrijk voorviel, gehouden, en naauwelijks was hij weder in het bezit van zijne magt gesteld, toen hij eene geheele en onmiddellijke afschaffing van den slavenhandel decreteerde. Dit besluit kon, bij de andermalige herstelling der *Bourbons*, niet wel worden ingetrokken. Zie *de Neger-slaven in de kolonie Suriname en de uitbreiding van het Christendom, onder de Heidensche bevolking*, door M. D. TEENSTRA, pag. 101. (DE SCHRIJVER.)

Het schijnt dat de heer TEENSTRA zich vergist in de toekenning der eer van de afschaffing des slavenhandels aan den voormaligen Keizer. Wel leest men in het *Projet d'acte constitutionnel, présenté par la commission centrale de la Chambre des représentans* in dato 29 Junij 1815, (eene week na de tweede abdicatie van NAPOLEON) Art. 122. »Les colonies sont régies par des lois particulières. *La traite des noirs ne peut-être rétablie.*» Zie PAILLIET, *Droit public Français*, p. 1283. (RED.)

Dat echter ook die Natie de noodzakelijkheid der vrijlating beseft, en niet werkeloos is gebleven, blijkt uit de onderscheidene Commissiën, die deswege benoemd zijn, en van welke zelfs enkele leden van tijd tot tijd in Suriname waren, om onderzoek te doen, hoe en op welke wijze de zaken in de naburige koloniën zich toedroegen. Vooral is eene naauwkeurige opname daaromtrent in de Britsche Bezittingen gedaan, ten einde met de meeste omzigtigheid deze gewigtige aangelegenheid te behandelen (1).

Na al de daartoe betrekkelijke berigten te hebben ingewonnen, na meer dan één verslag, door de benoemde Commissiën uitgebragt en aan de Kamers medegedeeld, werd nogmaals eene Commissie in Frankrijks hoofdstad belast met de taak, al de ingezonden stukken behoorlijk na te gaan, te beoordeelen en vervolgens hare eigen denkbeelden in geschrifte te doen kennen. — Dit is dan ook bereids geschied; en, ofschoon al de bijzonderheden van dit hoogstbelangrijk verslag nog niet in druk zijn verschenen, zoo weten wij toch, dat de slotsom ten gunste der slaven strekt, of liever van het welbegrepen, algemeen voordeel der Fransche overzeesche Bezittingen (2).

(1) Verg. de verslagen, sedert 1836 aan den Franschen Minister van Marine en Koloniën ingediend, in de 4e en 5e afleveringen der officiële verzameling, en de inhouds-opgave, voorkomende bij den Hoogleeraar DEN TEX, *Nederl. Jaarboeken*, 1844, bl. 172. (RED.)

(2) CH. COMTE, *Traité de Législation, ou exposition des lois générales, suivant lesquelles les peuples prospèrent, dépérissent*,

Aan dit staatsstuk mag te hooger waarde worden gehecht, naarmate de Commissie keuriger was zamen-gesteld, en zij uitnemender talenten in haar midden telde (1). Gedurende bijna drie jaren hield zij zich met haar werk bezig; de beknopte processen-verbaal van hare zittingen maken een lijvig boekdeel uit. Tallooze stukken van het grootst gewigt, in de beste orde gerangschikt, strekken tot bijlagen en ondersteuning van het verslag. Hetzelve wekt, naar men meldt, de bewondering niet slechts wat den vorm, maar ook wat den inhoud betreft. Het bevat de meest onpartijdige en grondige beredenering der vraag, gepaard met eene bezadigde, welwikkende waardering der tegenbedenkingen. Het ademt eene onwankelbare billijkheid, nevens een rein en verstandig streven naar voortgang en verbetering. Men gevoelt onophoude-

ou restent stationnaires; (3e uitg. Brussel, 1837) L. V. Ch. I. p. 361.
»Depuis la publication de la première édition de cet ouvrage, l'Angleterre a proclamé l'abolition de l'esclavage dans ses colonies. C'est un bienfait immense, non-seulement pour la population qui cesse d'être esclave, *mais pour les maîtres eux-mêmes*, et pour l'humanité tout entière." (RED.)

(1) »Enfin, le 26 Mai 1840, une commission consultative, choisie parmi les membres des premiers corps de l'État a été instituée sous la présidence de M. le Duc DE BROGLIE. Dans cette commission, les sciences économiques ont été représentées par M. M. ROSSI et PASSY; la pratique financière, par M. M. DE SAINT CRICQ et D'AUDIFFRET; les intérêts moraux, par M. M. DE TOCQUEVILLE, DE SADE, DE TRACY et BIGNON; les intérêts maritimes, par M. M. DE MACKAU, DE MOGES et JUBELIN; le commerce, par M. M. REYNARD et WUSTENBERG; l'administration, par M. M. GALOS et DE SAINT-HILAIRE. Ce comité a déjà fourni trois sessions (1840-41-42); ses *Procès-Verbaux* forment jusqu'à ce jour trois volumes, et c'est le beau *Rapport* de son président qui, plus tard, deviendra la base de la discussion solennelle."

Revue des Revues, pag. 13. — n°. 7. — Juillet 1843.

lijk, dat dit stuk het werk is van eenen even be-
roemden, als edelen staatkundigen denker, rijk aan
ervaring, namelijk van den Hertog DE BROGLIE, Voor-
zitter der Commissie (1).

Hare leden hebben zich voor eene gelijktijdige vrij-
lating van alle slaven verklaard (2) De slaven zou-
den met 1° Januarij 1853 vrij worden. Reeds da-
delijk echter zouden hun zekere burgerlijke regten
worden toegekend. Zij zouden *personen* worden,
niet langer *zaken* zijn (3). Bepaaldelijk zouden zij
het regt van eigendom verkrijgen, hetwelk zij thans
missen. In weerwil van hunne vrijlating zouden zij
tot den arbeid genoodzaakt worden, en verplicht zijn
zich daartoe bij overeenkomst voor den tijd van vijf
jaren te verbinden. Eene som van 150 millioenen
zoude bestemd worden tot schadeloosstelling der plan-

(1) The Duke DE BROGLIE has treated these points with great open-
ness and judgment." *Times*, 29 Mei 1843. *Anti-Slavery Repor-*
ter 31 Mei 1843. Dit verslag, getiteld *Rapport de la Commission*
enz., beslaat 411 bladz. druks in 4°. (RED.)

(2) Zie ook deze *Bijdragen*, No. 5 bl. 355. (RED.)

(3) *Code Noir*, Art. XLIV. »Les esclaves sont meubles, et comme
tels ils doivent entrer en la communauté." Art. XXVIII. »Les nègres
esclaves ne peuvent rien posséder, qui ne soit à leur maître, leurs
enfants et parens, soit libres, soit esclaves, ne peuvent rien prétendre
par succession, disposition," enz. Art. XXXI. »Les esclaves ne peu-
vent être partie ni en jugement, ni en matière civile, tant en de-
mandant, qu'en défendant, ni être partie civile en matière crimi-
nelle." Zie meer bijzonderheden bij den Heer NEDERMEIJER V. ROSENTHAL,
p. 71 volg. *de conditione Servorum in Coloniais*, en de belangrijke
hoofdstukken van het werk van COMTE, *Traité de Législation*, L.
V. Ch. VIII—XII: *de l'influence de l'esclavage sur les mœurs des*
maîtres et des esclaves des — colonies Hollandaises, Anglaises,
Françaises. (RED.)

ters. De staatkundige inrigting der koloniën zoude reeds nu eene belangrijke verandering ondergaan: de koloniale raden, zeer onlangs opgericht, welke de rol van kleine departementen spelen, zouden opgeheven worden. Zij beantwoorden meest zoo slecht aan de verwachting, dat hiermede spoed behoort te worden gemaakt. De koloniën zouden voortaan alleen een *Conseil-Général* hebben. Hare begrooting zoude door de Kamers worden bepaald; maar, in stede van zaakgelastigden (1) zouden zij, even als het Moederland, afgevaardigden kiezen. De bedenking van den afstand van Amerika zal hare kracht verliezen met de geregelde vaart der pakketbooten, die eerlang moet plaats grijpen (2).

(Wordt vervolgd.)

(1) *Délégués*. Zie deze *Bijdragen*, bl. 357.

(RED.)

(2) *Journal des Débats*, April 1843. Verg. wegens het wetsontwerp, ter voorbereiding van de afschaffing der slavernij in de Fransche Koloniën, aan de Kamer der Pairs in Mei jl. aangeboden, deze *Bijdragen*, bl. 360.

(RED.)

BERIGTEN

AANGAANDE DE NEDERLANDSCHE KOLONIËN.

OOST-INDISCHE BEZITTINGEN.

Staat van den handel en de scheepvaart op Java en Madura in 1843.

De Regering heeft dienaangaande onlangs aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal zeer uitvoerige opgaven gedaan, die, vreemd genoeg, nog niet door de Staats-Courant zijn bekend gemaakt, maar in de n^os. van het Handelsblad van 20, 22 en 26 November 1844 aan de Natie medegedeeld. Wij hebben gemeend, dat het voor onze lezers niet onbelangrijk zijn zoude, de hoofdpunten uit deze opgaven hier bijeengetrokken te vinden, zoodat het overzicht gemakkelijker werd gemaakt.

HANDELS.

Invoer.

Particuliere invoer:

Aan koopmanschappen.....	f 21,980792
Aan speciën (gouden en zilveren)	» 570596
	f 22,551388

Ingevoerd voor rekening van de regering,

van gelden, goederen en provisiën:	f 9,819599
Geheele invoer.....	f 32,370987

De particuliere invoer heeft plaats gehad uit de navolgende landen:

	<i>Koopmanschappen.</i>	<i>Speciën.</i>	<i>Totaal.</i>
Nederland.....	f 6,947507	f 38360	f 6,985867
Engeland.....	» 3,649426	» »	» 3,649426
Andere Europ. landen....	» 757586	» 71213	» 828799
Oostersche Archipel.....	» 7,751359	» 348007	» 8,099366
Andere oorden der wereld. »	» 2,874914	» 113016	» 2,987930
	<u>f 21,980792</u>	<u>f 570596</u>	<u>f 22,551388</u>

Hij heeft bestaan n *voortbrengselen* van:

Europa en Amerika.....	f 12,103240
Den Oosterschen Archipel..	» 6,003089
Andere landen.....	» 3,874463
	<u>f 21,980792</u>

Men vindt eene uitvoerige lijst dezer *voortbrengselen*, in 66 rubrieken afgedeeeld.

Volgens de *slaggen* is deze invoer aldus verdeeld geweest:

Onder Nederlandsche vlag.	f 15,886067
» Engelsche	» 3,989930
» andere vlaggen....	» 2,675391
	<u>f 22,551388</u>

Onder dezen invoer is *niet* begrepen hetgeen in *entrepôt* is opgeslagen, ter waarde van f 2,304026.

Met den invoer van 1842 vergeleken, is die van 1843 bijna $3\frac{1}{2}$ millioenen guldens *minder* geweest. Hij is ongeveer $2\frac{1}{2}$ millioenen guldens *beneden* het gemiddelde der *vijf* vorige jaren gebleven.

Uitvoer.

Particuliere uitvoer:

Aan koopmanschappen.....	f 58,159237
Aan speciën.....	» 833599
	<u>f 58,992836</u>

Uitvoer voor rekening der regering.... » 1,356036

Geheele uitvoer..... f 60,348872

De particuliere uitvoer heeft plaats gehad naar de volgende landen:

	<i>Koopmanschappen.</i>	<i>Speciën.</i>	<i>Totaal.</i>
Nederland.....	f 38,659626	f 73589	f 38,733215
Engeland.....	» 1,462792	» 934	» 1,463726
Andere Europ. landen....	» 3,483212	» 3505	» 3,486717
Oostersche Archipel.....	» 10,717486	» 587813	» 11,305299
Andere oorden der wereld. »	» 3,836121	» 167758	» 4,003879
	<u>f 58,159237</u>	<u>f 833599</u>	<u>f 58,992836</u>

Hij heeft bestaan in *voortbrengselen* van :

den Oosterschen Archipel , waaronder	
die van Java en Madura.....	f <u>55,454350</u>
Europa en Amerika.....	» <u>2,102115</u>
Andere landen.....	» 602772
	f <u>58,159237</u>

Onder die *voortbrengselen* komen voor :

Koffij	<u>1,018102</u>	pik.....	f <u>20,362058</u>
Suiker	929769	»	» <u>12,087003</u>
Rijst	<u>1,125973</u>	»	» <u>6,270251</u>
Tin	45705	»	» <u>2,285278</u>
Indigo	<u>1,890429</u>	ponden.....	» <u>5,671287</u>
Tabak	4739	kodie.....	» <u>1,824436</u>

De hoeveelheid dezer zes artikelen is reeds opgegeven *Bijdragen* blz. 344; alleen voor de rijst is het aldaar gegeven cijfer iets lager.

Volgens de *vlaggen* is de uitvoer aldus verdeeld geweest :

Onder Nederlandsche vlag..	f <u>47,422822</u>
» Engelsche	» <u>4,699969</u>
» andere vlaggen.....	» <u>6,870045</u>
	f <u>58,992836</u>

Buitendien is uit de *entrepôts* uitgevoerd voor f 2,087916.

De uitvoer heeft ruim f 600,000 meer bedragen dan 1842. De belangrijk toegenomene uitvoer van producten boven die van het gemiddelde der vijf vorige jaren heeft den teruggang in prijs van de koffij vergoed. Men kan den *geheelen* uitvoer in 1843 niet vergelijken met den *geheelen* gemiddelden uitvoer der vijf vorige jaren, dewijl deze laatste niet, gelijk bij den invoer, wordt opgegeven. De tabel bepaalt zich slechts tot zeven hoofdartikelen.

SCHEEPVAART.

Aankomst.

	<i>Schepen.</i>	<i>Lasten.</i>	<i>Gemidd. grootte van een schip in lasten.</i>
Van Nederland.....	161	49168	305
» Engeland.....	26	4324 $\frac{1}{2}$	166
» andere Europ. landen.....	23	3660 $\frac{1}{2}$	159
» den Oosterschen Archipel..	1266	46508	37
» andere oorden der wereld.	121	16881 $\frac{1}{2}$	140
Totaal:	1597	120542 $\frac{1}{2}$	

Vertrek.

Naar Nederland.....	211	61641	292
» Engeland.....	21	3493	166
» andere Eur. landen.....	45	6794 $\frac{1}{2}$	151
» den Oosterschen Archipel..	1398	50377 $\frac{1}{2}$	36
» andere oorden der wereld.	75	9367 $\frac{1}{2}$	125
Totaal:	1750	131673	

Het zoude voor de volledigheid wenschelijk zijn, dat de Regering deze staten niet bepaalde tot *Java* en *Madura*; maar ze uitstrekte tot al onze Oost-Indische bezittingen. Men zoude dienen op te geven, welke de handel geweest is van alle die bezittingen met het moederland; welke met vreemde landen; en welke tusschen die bezittingen onderling.

Er is ook blijkbaar eene onjuistheid in de onderscheiding van den uitvoer voor particulieren, van dien voor rekening van de regering; want het is bekend, dat verre het grootste gedeelte van koffij, suiker en andere produkten het eigendom der regering zijn, voor hare rekening naar Nederland overgebracht en daar verkocht worden. Uit de staten zoude men dit niet vermoeden. Waaraan die onnaauwkeurige voorstelling toe te schrijven zij, kunnen wij ons niet verklaren.

*Examen van de ambtenaren bij de landelijke
inkomsten en cultures.*

Wij achten het gepast, de aandacht te vestigen op het volgend besluit van den Gouverneur-Generaal van N. Indië van 29 Junij 1844, hetwelk een heugelijk blijk geeft van de gezindheid der Indische Regeering, om bekwaamheid in hare ambtenaren te eischen.

»Gedurende een tijdvak van zes maanden, gerekend van de dagteekening dezes, zullen, bij het vak van landelijke inkomsten en cultures, geene bevorderingen van de eene tot de andere klasse van contrôleurs, noch van surnumerairen tot contrôleurs, noch ook nieuwe benoemingen van surnumerairen plaats hebben; doch na verloop van dat tijdperk, zal aan de bij dat vak geplaatste ambtenaren, alsmede aan hen, die wenschen daarbij te worden opgenomen, de gelegenheid worden aangeboden, om een examen in de landmeetkunde af te leggen; en zij, die alsdan zullen bevonden worden daarin het meest gevorderd te zijn, zullen bij voorkeur en zonder te letten op ancienniteit, in aanmerking worden gebracht voor bevordering en plaatsing.» (Staats-Courant van 15 October 1844.)

Nieuw ontdekte mijnen op Borneo.

Op Borneo zijn door Dr. SCHWANER, lid van de natuurkundige Commissie, aan de boorden der rivier *Mertapoera* (1), aanzienlijke lagen steenkolen aan-

(1) Vermoedelijk gelegen aan de stad van dien naam, aan Borneo's

getroffen, waarmede proeven zouden worden genomen, benevens eene voortreffelijke soort van ijzererts. Ook had hij aldaar eene groote menigte geheel nieuwe, of zeldzame voorwerpen uit het gebied der zoölogie en monsters van niet minder dan 179 verschillende hout-soorten verzameld, welke te Batavia worden te gemoet gezien.

Door het Bestuur van N. Indië is benoemd een Commissaris-Inspecteur voor *Borneo*. (Staats-Courant van 14 October 1844.)

*Beteugeling van zeerooverij in de wateren
van N. O. I.*

Uit de uitvoerige berigten dienaangaande, onlangs in verschillende N^{os}. der *Staats-Courant* medege-deeld, is gebleken, hoe krachtdadig dit kwaad door onze moedige zeelieden voortdurend bestreden wordt. Het zoude doelloos wezen die berigten, welke met algemeene belangstelling ontvangen zijn, hier in te lasschen. Wij bepalen ons tot de vermelding der N^{os}. van de *Staats-Courant*, welke men daarover kan raadplegen.

Aangaande de plundering der Belgische brik: *le Charles* en de daarop gevolgde tuchting door de Nederlandsche zeemagt, zie men de *Staats-Courant* van 14 Sept., 18 Sept. en 8 Oct. 1844.

Van de mislukte poging van twee Engelsche schepen tot het aanknoopen van handelsbetrekkingen

zuidkust, op ongeveer 3½° Z. Br. en 115½° O. L. Moet men ook lezen: de rivier *van* Mertapoera in plaats van: de rivier Mertapoera?

met, misschien wel tot het aanleggen van eene blijvende vestiging op *Borneo*, vindt men berigten in de *Staats-Cour.* van 14 Sept. 1844 en 9 Oct.

Wegens zeeroovers op de N. kust van *Sumatra* door eene *Britsche* flotille vervolgd, zie *Staats-Cour.* van 16 Sept. 1844.

Andere kruistogten der Nederlandsche zeemagt tegen zeeroovers zijn vermeld in de *Staats-Cour.* van 14 Oct., 15 Oct. en 13 Nov. 1844 en *Handelsblad* van 21 Nov. 1844.

Ook de *Britsche* zeemagt heeft in Augustus 1844 zeeroovers op de kusten van *Borneo* vervolgd, te *Putusan*, *Sakarran*, aan de rivier *Linga* (plaatsen, welke op de groote kaart van DERFELDEN VAN HINDERSTEIN niet gevonden worden, doch vermoedelijk aan de O. kust gelegen zijn, in eene landstreek, bewoond door *Daijakkers*), echter niet zonder groot verlies, t. w. van omstreeks 30 dooden. *Staats-Cour.* van 13 December 1844.

Voorts verdient opmerking dat, volgens de *Staats-Cour.* van 14 Oct. 1844, de Resident van *Riouw* en de zeeofficier, door wier pogingen Britsche onderdanen uit slavernij bevrijd zijn (1), van den Gouverneur-Generaal van *Britsch Indië* eene officiële dankbetuiging hebben ontvangen.

(1) Zie daarover *Bijdragen* blz. 341.

WEST-INDIË.

Suriname.

Sedert de verschijning van ons laatste nummer zijn ten opzichte van het Bestuur van de kolonie *Suriname* twee gewigtige besluiten des Konings in het licht verschenen, welke aanleiding tot hevige aanvallen tegen den Minister van Koloniën gegeven hebben. Wij achten het van belang onze lezers, zoo veel ons mogelijk is, met dit onderwerp bekend te maken.

Het eerste koninklijk besluit, te vinden in de *Staats-Cour.* van 12 November 1844, luidt als volgt:

Wij WILLEM II enz.

Op het rapport van Onzen Minister van Koloniën van den 4den dezer no. 14, Ons daarbij overleggende een exemplaar van het proces-verbaal eener op den 1sten Julij 1844 te *Paramaribo* gehoudene comparitie van eigenaren en administrateurs van plantagien, en Onze aandacht vestigende, zoowel op den verregaanden onbetamelijken inhoud van dat stuk, waarbij aan de Regering het bepaalde voornemen tot eene stelselmatige depreciatie van het Surinaamsche bankpapier wordt toegeschreven, als op de door den Gouverneur-generaal vermelde omstandigheid, dat het voornoemde proces-verbaal de onderteekeningen draagt van al de honorifieke leden van den kolonialen raad, en van drie leden of plaatsvervangende leden van het koloniaal Gerechtshof;

Willende op eene ondubbelzinnige wijze doen blijken van Onze hooge afkeuring van deze handeling, en van Ons bepaald voornemen, om in de koloniën van den Staat, zonder aanzien van personen, orde en ondergeschiktheid te handhaven;

Gelet op Ons besluit van den 5^{den} October 1843 n°. 62, Hebben besloten en besluiten:

Te ontslaan, gelijk worden ontslagen bij deze, al de honorifieke leden van den kolonialen raad der kolonie *Suriname*, en voorts: F. P. PENARD, lid van het gerechtshof aldaar, F. A. PICHOT L'ESPINASSE, en H. G. ROUX, plaatsvervangende leden van dat Hof.

Onze Minister van Koloniën is belast met de uitvoering dezes.

's Hage den 6 November 1844.

De Minister van Koloniën,

WILLEM.

J. C. BAUD.

Bij een tweede besluit van denzelfden dag, wordt de koloniale raad voorloopig op nieuw zamengesteld, en aan den Gouverneur-Generaal eene buitengewone magt omtrent de benoeming van heemraden verleend.

Het proces-verbaal, dat aanleiding tot dezen maatregel gegeven heeft, is ons uit *Suriname* toegezonden. Het is ook sedert in eenige dagbladen bekend gemaakt; doch het is zoo merkwaardig, dat wij niet willen nalaten, het ook hier in te lasschen.

PROCES-VERBAAL VAN HET VERHANDELDE OP EENE COMPARITIE VAN EIGENAREN EN ADMINISTRATEUREN VAN PLANTAGIEN, GEHOUDEN TE *Paramaribo* OP MAANDAG DEN 1 JULIJ 1844.

De ondergeteekenden, allen eigenaren en administrateurs van plantagien, gezien hebbende de publicatie van den Gouverneur-Generaal der Nederlandsche West-Indische Bezittingen van den 19 Junij dezes jaars, houdende intrekking der straf-bepalingen tegen pogingen tot depreciatie van het circulerend medium, hebben het noodzakelijk geacht eene bijeenkomst te houden, ten einde met gemeenschappelijk overleg in het algemeen belang te overwegen, wat, onder de thans bestaande omstandigheden, behoort te worden gedaan.

Ieder kolonist, die de ondervinding van vorige jaren voor

zich heeft, toen het in omloop zijnde kaartengeld reeds eenmaal tegen de enorme agio van twee honderd en tien pCt. tot Nederlandsch geld is herleid, en die de gevoelige schade kent, welke daardoor aan de kolonie is toegebracht, zal volkomen overtuigd zijn, dat niets onbeproefd behoort te worden gelaten om alle depreciatie van het thans circulerend bankpapier, dat voor ongeveer achttien jaren tegen effective Nederlandsche waarde is uitgegeven, tegen te gaan, alzoo eene hernieuwde vermindering dier geldswaarde, voor de ingezetenen dezer volkplanting in het algemeen en voor de plantagien in het bijzonder, de grootste nadeelen moet na zich slepen: immers dit was de aanleiding van den vorigen geachten Gouverneur Generaal J. C. RIJK tot het uitvaardigen der publicatie van den 16 October 1841 (G. B. n°. 10) daar die Staatsman de zekere gevolgen der agio voorzag en daardoor, zoo als in den aanhef dier publicatie werd gezegd, »krachtdadige middelen noodig achtte »tot beteugeling van handelingen, welke voor deze geheele maatschappij nadeelig zouden zijn, het openbaar crediet schokken, »ja velen met eenen totalen ondergang bedreigen.»

Het staat echter niet aan de administrateurs, om deswegens afdoende maatregelen te nemen, alzoo zij in hunne onderscheidene betrekkingen afhankelijk zijn van de voorschriften en bevelen hunner principalen. Zij achten het desnietteenstaande voor hen als eenen gewigtigen pligt, om hunne lastgevers opmerkzaam te maken op alles wat voor dezelve voor- of nadeelig kan zijn, en dien ten gevolge is door hen, met medewerking van de ondergeteekende eigenaren, goedgevonden, om door deze van de algemeene opinie betrekkelijk de onderwerpelijke aangelegenheid te doen blijken, waarbij gezamenlijke teekenaren zich hebben voorgesteld:

- 1°. Om aan te toonen de vermoedelijke gevolgen, welke de opheffing der strafbepalingen tegen het depreciëren van het circulerend medium, van den kant van het Gouvernement, zal kunnen hebben, en
- 2°. Welke middelen er kunnen worden in het werk gesteld, om deze depreciatie tegen te gaan.

Vooraf moet echter worden aangemerkt, dat, hoezeer door geen soliden eigenaar of administrateur tot hiertoe eenige agio is aangenómen op door hen afgegevene wissels, het nogtans niet ontkend kan worden, dat door enkele individuen van de gelegenheid is geprofiteerd, om eenige percenten agio op hunne wissels te nemen. — Wanneer men daaromtrent echter naauwkeurig onderzoek doet, zal al dadelijk blijken, dat dergelijke wissels meestal zijn afgegeven door menschen, die bijna de zekerheid hadden, dat hunne traites met protest van nonbetaling, naar herwaarts zouden terugkeeren, en om zich derhalve reeds vooraf zoo veel mogelijk te secureren tegen het te wachtere rembours met 25 pCt. herwissel, is door hen eene agio bedongen en genoten, welke zij evenwel nader weder met meerdere schade hebben moeten teruggeven. Zoodanige speculanten kunnen echter, bij de behandeling van solide en zuivere zaken, niet in aanmerking komen, en derhalve zal daarop thans niet worden gereflecteerd.

De ondergeteekenden zich alzoo voorgesteld hebbende om, in de eerste plaats, aan te toonen de vermoedelijke gevolgen, welke de opheffing der strafbepalingen tegen het depreciëren van het circulerend medium, zal kunnen hebben, zoo zijn, naar hunne beschouwing, de volgende gevallen daaromtrent te wachten :

1°. Voor eenigen tijd is een gerucht in omloop gekómen, dat het Gouvernement voornemens zoude zijn, om de alhier gevestigde, zoogenaamde Particuliere West-Indische Bank te supprimeren, en om het door dezelve in omloop gebragte bankpapier in te wisselen tegen schatkistbiljetten, verwisselbaar in Nederland, onder een decort van 10 pCt. Indien dit inderdaad het voornemen zou zijn, zoude daaruit volgen, dat het Gouvernement zelf van plan is, om ons geld te depreciëren, daar elk decort bij inwisseling gelijk staat met eene agio, alzoo de Particuliere West-Indische Bank, krachtens haar reglement en overeenkomstig de bepalingen van Z. M. den gewezen Koning, verplicht is, om het in circulatie gebragte papier *à pari*, tegen wissel op het Moederland, in te ruilen. — Iedereen weet

echter, hoedanig die verplichtingen zijn nagekomen en hoe, eigenlijk gezegd, deze Bank, door het niet vervullen harer engagementen, de kolonie meer en meer in het verderf heeft gestort. — De door haar aangegane verbindtenissen echter eenmaal geschonden en overtreden zijnde, kan het den kolonisten niet ten kwade worden geduid, dat zij alles, wat eenige betrekking tot de Bank heeft, in den hoogsten graad wantrouwen, en het ontwerp, om haar papier af te schaffen en daarvoor de kolonie nogmaals 10 pCt. te kort te doen, behoort dus niet onder de onmogelijkheden.

Als voorloopige maatregel daartoe, diende evenwel die depreciatie vooraf onstrafbaar te worden verklaard. En dat er welligt bij het Gouvernement plan bestaat, om eene inruiling van het koloniaal geld te bewerkstelligen, zoude men kunnen opmaken uit den inhoud der uitgevaardigde publicatie, waarin wordt gezegd, dat de omstandigheden, welke aanleiding hebben gegeven tot het daarstellen der bedoelde strafbepalingen, thans hebben opgehouden te bestaan. — Deze omstandigheden sproten alleen voort uit de stagnatie der operatiën van de Bank; die stagnatie bestaat nog, en niemand weet, in welk opzigt derhalve in die omstandigheden eenige verandering is gekomen. De bedoeling is alzoo duister, en kan zeer wel in verband staan met eenig ander plan, dat tot hertoe nog voor de kolonisten geheim-gehouden wordt.

2°. Het kan misschien het oogmerk van het Gouvernement wezen, om door de opheffing der bedoelde strafbepalingen, zijdens eigenaren en administrateurs eene vermindering der geldswaarde te provoceren, ten einde daardoor eene erkende agio te bekomen, en onder voorgeven, dat de kolonisten zelf depreciatie van hun geld hebben veroorzaakt, naderhand en wel met den aanvang van het aanstaande jaar eene even gelijke verhooging op alle belastingen te leggen, om den ambtenaren, militairen, enz., bij de nitbetaling hunner tractementen en soldijen, wegens de verminderde waarde van het geld, te gemoet te komen.

Voor deze veronderstelling bestaat zeer veel grond, en dat

vermoeden is bij de ondergeteekenden thans bijna tot zekerheid overgegaan, na de contenance van het Gouvernement bij vaststelling van het tarief ter berekening der uitgaande regten voor dit ingetreden kwartaal, welk tarief gewoonlijk in de laatste dagen van het afloopende kwartaal door de nieuwspapieren werd bekend gemaakt. — Ditmaal is hetzelfde echter op den 1sten Julij verschenen, en ongetwijfeld alleen zoo laat, om alvorens af te wachten, wat er door eigenaren en administrateurs zoude worden gedaan, met betrekking tot de depreciatie van het geld, ten einde het tarief der uitgaande regten dadelijk in dezelfde evenredigheid te kunnen verhoogen. Deze verwachting is evenwel te leur gesteld, en dien ten gevolge is het nieuwe tarief voor deze drie maanden, gelijk gebleven aan het tarief van het vorige kwartaal.

3°. Indien er wezenlijk zijdens het Gouvernement plan bestaat, om tot eene inwisseling van het in omloop zijnde geld over te gaan, en daarbij onverhoopt eenig doel mogt bestaan om dit nogmaals ten nadeele der kolonie te bewerkstelligen, zoo zoude het ontstaan eener agio, die uit de ingezetenen zelfs haren oorsprong had, daartoe zeer te pas komen. Die agio eenmaal daar zijnde, wordt, zoo als de ondervinding heeft geleerd, van lieverlede grooter, en wanneer van gouvernementen wege onder de hand wordt medegewerkt, om dezelve langzamerhand te doen toenemen, zal de waarde van het papier, in korte jaren, aanmerkelijk verminderd wezen. — Het middel om zulks te beproeven heeft het Gouvernement in handen, door het afgeven van wissels door de Particuliere West-Indische Bank, voortdurend opgeschort te houden, en daardoor de kolonisten geheel aan hunne geringe resources over te laten, in de verwachting, dat dit door de dringende behoefte aan remises, het ontstaan eener steeds hooger loopende agio ten gevolge zal hebben. — Is echter die agio eenmaal tot stand gekomen en de waarde van het circulerend bankpapier daardoor aanmerkelijk afgenomen en verminderd, dan zal misschien de inwisseling van dat papier, voor Nederlandsch geld of wissels, andermaal tegen die hooge agio plaats vinden, en

daardoor het geld met een enorm voordeel voor de Bank kunnen worden ingeruild en afgeschaft. Voor de kolonie zoude zoodanige manoeuvre echter de grootste nadeelen ten gevolge moeten hebben.

4°. Als een ver vooruitwerkend plan behoort het nog onder de mogelijkheden, dat het provoceren eener agio, zijdens de kolonisten, in verband staat met eenig ontwerp van emancipatie der slavenbevolking van dit gewest. — Wanneer men toch, door de omstandigheden gedrongen, in vervolg van tijd, tot zoodanige emancipatie zoude moeten overgaan, zal dit niet anders dan tegen schadeloosstelling kunnen geschieden, en het belang van het Gouvernement brengt mede om dit op de voor het Moederland minst nadeelige wijze te doen. — Het eenvoudigste middel daartoe is ongetwijfeld, om de eventuele schadeloosstelling te effectueren in gedeprécieerd koloniaal geld, waarvoor de belanghebbenden alsdan, tegen eene hooge agio, wissels op Nederland zullen kunnen bekomen. — Hoe hooger derhalve de agio op dat tijdstip staat, hoe voordeliger de schadeloosstelling door het Gouvernement kan worden gegeven, terwijl de eigenaar op zijne remise hiervoor, een groot verlies moet lijden.

De ondergeteckenden vermeenen deze vermoedelijke gevolgen van de vermindering der geldswaarde van het circulerend bankpapier, van dat gewigt en aanbelang te zijn, dat het voor elk weldenkend belanghebbende bij deze kolonie, een ontwerp van de ernstigste overweging behoort uit te maken, om door geene verkeerde maatregelen en schijnbaar genot van voordeel, het ontstaan eener agio te provoceren, en daartoe welligt een der voorgestelde gevallen, tot eigene schade, in de hand te werken en te bevorderen. Zij zullen derhalve alsnu, in de veronderstelling dat het de bedoeling van het Gouvernement is, om het ontstaan eener agio uit te lokken, in de tweede plaats overgaan tot het onderzoeken en aanwijzen van die middelen, welke strekken kunnen om de depreciatie van het circulerend bankpapier te voorkomen en te beletten.

1°. kan hiertoe hoofdzakelijk strekken, dat van de door het Gouvernement verleende vrijheid om ongestraft agio te mogen nemen, door niemand gebruik gemaakt worde, en dat men derhalve blijve voortgaan van wissels à pari te trekken, zoo als tot hiertoe door alle solide huizen heeft plaats gehad.

Elk voordeel, door het nemen van agio behaald, is slechts denkbeeldig, en zoodra door het Gouvernement de bestaande belastingen in dezelfde evenredigheid worden verhoogd, vervalt van zelf alle winst, welke die agio schijnt aan te brengen. — Het zal toch wel geen uitgebreid betoog behoeven, dat wanneer men b. v. 25% neemt en alles daarentegen met 25% verhooging moet betalen, alsdan alle voordeel van zelf vervalt en ophoudt. Het geldt hier niet eene agio of cours, zoo als in Europa tot facilitatie van het handelsverkeer bestaat, en waardoor aan de geldswaarde der onderscheidene plaatsen, waarop gehandeld wordt, geene de minste atteinte wordt toegebracht, maar integendeel eene agio die onmiddellijk de depreciatie van het koloniaal medium ten gevolge heeft; en wanneer zoodanige depreciatie eens ontstaan is, is het onmogelijk om dezelve naderhand, wanneer men er het nadeel bij ondervinding van leert kennen, te beletten en te doen ophouden, zonder groote opofferingen, zoo als de kolonisten zich reeds eens hebben moeten laten welgevalen. — Zoodra het Gouvernement de belastingen verhoogt, rijzen in die zelfde mate de prijzen van alle levensbehoeften en andere benoodigdheden. Menschen die een bepaald inkomen hebben, kunnen daarvan niet langer bestaan, en hun inkomen moet derhalve billijkerwijze mede verhoogd worden.

Dit drukt voornamelijk op de plantagiën, die hunne directeuren, blankofficiëren en verdere bedienden een verhoogd salaris moeten toestaan, terwijl het arbeidsloon van bazen, de alhier ingekocht wordende goederen enz., evenzeer in prijs toenemen. — Zoodanige plantagiën, welke

voor al deze uitgaven, per wissel kunnen disponeren, en dus eene geëvenredigde agio trekken, hebben hierdoor wel minder nadeel te lijden, doch behalen er evenwel hoege-naamd geen voordeel door; want datgene, waarvoor thans à pari wordt getrokken, wordt insgelijks à pari betaald, zoodat ontvangsten en uitgaven, met of zonder agio, altijd in dezelfde verhouding tot elkander blijven staan. Zoodanige echter, die de ressource van wisseltrekken missen (en derzelver getal is thans aanmerkelijk), worden bij het ontstaan eener agio geheel ter nedergedrukt, en zullen bij eene verhooging der onvermijdelijke uitgaven, onmogelijk kunnen blijven bestaan, zoodat derzelver vooruitzicht, onder die omstandigheden, niets anders is dan vervolging, executie, en verkoop.

Kleine kapitalisten, de burgerstand, de mindere klasse en alle anderen, die in geen geval in het ontstaan der agio eenig voordeel kunnen hebben, moeten daarvan integendeel de onvermijdelijke slagtoffers worden, daar zij van een beperkt inkomen onmogelijk de toenemende lasten en verhoogde prijzen hunner behoeften kunnen bestrijden. Voor de zoodanigen is derhalve, wanneer het geld gedeprecieerd wordt, geen ander vooruitzicht over, dan spoedige achteruitgang en armoede, waarvan het onafscheidelijk gevolg is, dat zij langzamerhand buiten staat geraken om hunne belastingen te voldoen, waardoor de koloniale schatkist aan belangrijke vermindering van opbrengsten wordt blootgesteld.

Inmiddels moeten die belastingen en opbrengsten, zoolang de kolonie bestaat, gevonden worden. — Wie door armoede en achteruitgang buiten staat geraakt om daaraan te voldoen, veroorzaakt een decort in de inkomsten van het Gouvernement, en om hierin te voorzien, moet dat decort door de anderen, die nog in staat zijn te betalen, gedragen worden; en wie anders heeft het vooruitzicht om daardoor meer gedrukt en bezwaard te worden dan de landbouw, waarvan de gansche kolonie bestaat. De aan-

zienlijke en groote plantagiën, die het 't langst kunnen volhouden, zullen alsdan met opbrengsten, die nu reeds drukkend zijn, overladen worden, en alle voordeelen voor eigenaren en belanghebbenden daardoor geheel worden geabsorbeerd. Het algemeen belang vordert dus dringend, dat elke stand in de Maatschappij dezer kolonie, zooveel mogelijk in zijne positie gehandhaafd worde, ten einde te kunnen blijven bijdragen in de algemeene lasten, die bij eene depreciatie van het geld, onmisbaar slechts door enkelen zullen moeten worden gedragen.

Naar het inzien der ondergeteekenden, moet derhalve het ontstaan eener agio, onvermijdelijk de ruïne dezer kolonie bespoedigen, en het is derhalve wenschelijk, dat ieder die daarbij belang heeft, het zijne, zoo veel in zijn vermogen is, zal toebrengen, om die agio tegen te gaan; hetgeen in de eerste plaats hoofdzakelijk afhangt van de dispositiën van geïnteresseerden in Europa. Mogten er echter belanghebbenden zijn, welke vermeenen dat er toch onder de thans bestaande omstandigheden eenig voordeel van hunne wissels behoort te worden getrokken, alsdan zoude dit daarin kunnen bestaan, om dezelve op langere termijnen te trekken, dan tot hiertoe gebruikelijk was.

- 2°. Wanneer het trekken op langere termijnen niet voordeelig genoeg mogt worden gehouden en eenige geïnteresseerden begrijpen mogten dat zij, zonder gevaar, van de agio kunnen profiteren, alsdan zoude dit kunnen geschieden, niet direct, maar indirect, door den verkoop van producten alhier, ter bestrijding der inlandsche te doene uitgaven. — Geeft de koopman of hij die remitteert, alsdan meer voor producten dan dezelve waard zijn, zoo is dit eene handelszaak, die op meer plaatsen bestaat en waarbij nog altijd de kans op eene voordeelige remise, bij het rijzen der Europesche markt, overblijft. —

Het alhier verkoopen van producten is ongetwijfeld een onfeilbaar middel om het ontstaau eener agio krachtdadig

te keer te gaan, dewijl er, wanneer dit algemeen gedaan wordt, overvloedig genoeg aan de markt wordt gebragt, om ruimschoots in de bestaande behoeften van remise te voorzien en zoodra dit het geval is, volgt daaruit van zelf, dat de prijzen der producten niet meer, buiten alle evenredigheid tot de bestaande markt, zullen worden opgevoerd, hetgeen enorme verliezen moet veroorzaken, waardoor zoo wel de koopman als de kolonist, die zich hier alles moet aanschaffen, wordt achteruit gebragt.

Er zijn, wel is waar, onderscheidene effecten, welke ten gevolge hunner engagementen, verplicht zijn, om alle hunne producten naar Europa te remitteren, en omtrent de zoodanigen zouden er dus, uit den aard hunner verbindtenissen, gegronde zwarigheden bestaan, om hier een gedeelte dier producten aan de markt te brengen. — Belanghebbenden in Europa zouden echter waarschijnlijk geene bedenking maken, om daartoe te concurreren, wanneer aan hen, van den verkoop alhier, diezelfde voordeelen van commissie etc. worden toegekend, welke zij thans daarvan bij den verkoop in Europa genieten, overeenkomstig de deswegens bestaande bepalingen. — Sommige geldschieters hebben reeds voor lang het voordeel ingezien van den verkoop van een gedeelte der aan hen verbondene producten, binnen de kolonie, en daartoe bereids voor eenen geruimen tijd authorisatie verleend, terwijl het overige gedeelte, volgens hunne conventie, aan hen wordt overgemaakt.

De ondergeteekenden vermeen en hiermede genoegzaam den staat van zaken voor het tegenwoordige en het toekomstende te hebben uit een gezet, voor ieder die het met de kolonie wel meent en aan derzelve reeds zoo zeer verminderde welvaart nog eenig belang hecht. — Zij hopen alzoo dat het ter nedergestelde door alle geïnteresseerden in Europa met belangstelling en aandacht zal worden overwogen, en dat hierdoor hunne pogingen om

de verderfelijke depreciatie van het koloniaal geld tegen te gaan, met den gewenschten uitslag mogen worden bekroond.

Zij verklaren wijders het vorenstaande te zijn hun eenparig gevoelen, ten blijke waarvan is opgemaakt dit Proces-Verbaal alhier aan

Paramaribo, den 1^{en} Julij 1844.

Dit stuk, door *eenige* eigenaren en administrateurs opgesteld, werd aan de overige medegedeeld met den volgende brief:

PARAMARIBO, den 3 Julij 1844.

WELEDELE HEEREN!

Eenige administrateurs, op den 1. dezer, eene bijeenkomst gehouden hebbende, ter bepaling van eenige punten, welke, in het algemeen belang, onder de aandacht van geïnteresseerden in Europa dienen te worden gebracht, ten gevolge der publicatie van den Gouverneur-Generaal, waarbij de strafbepalingen tegen het depreciëren van het koloniaal geld zijn ingetrokken, zoo is daarbij aan ons de taak opgedragen, om deze punten meer uit een te zetten en in geschrifte te brengen.

Ter voldoening hieraan, hebben wij alzoo de eer UEd. hiernaevens ter lecture aan te bieden, het deswegens door ons opgemaakt concept, met verzoek UEd. aanmerkingen daarop op separate nota's te mogen vernemen, of ingeval UEd. hetzelfde mogt goedkeuren, alsdan UEd. teekening voor approbo daarop te stellen.

Daar het voorts, wanneer dit stuk geheel in orde zal zijn gebracht, te veel tijd zoude kosten, om daarvan voor ieder belanghebbende afschriften te maken, zoo stellen wij UEd. voor, om hetzelfde te laten drukken, terwijl wij UEd., indien UEd. zich daarmede vereenigt, verzoeken om achter UEd.

naam te willen vermelden, hoeveel exemplaren UEd. zult verlangen te hebben.

Wij hebben inmiddels de eer met achting te zijn

WELEDELE HEEREN,

Uw Ed. Dw. Dienaren

Aan
de Heeren J. DE JAGER.

J. ZAAL.

J. F. ROUX.

F. C. DE CORDUA FREUDENBERG.

J. FROUIN.

etc. etc. etc.

(Get.) H. G. ROUX.
mede voor den Heer F. G. PI-
CHOT L'ESPINASSE.

Het gevolg van de uitnoodiging, in dezen brief vervat, was, dat het proces-verbaal door velen werd onderteekend, daarna gedrukt en op die wijs aan de eigenaars en andere belanghebbenden in het moederland overgezonden.

Wij wagen het niet te beslissen of de »verre-gaande onbetamelijke inhoud van dat stuk» aanleiding geven moest om de ambtenaren, die het onderteekend en verspreid hadden, van hunne posten te ontzetten; doch wel geven wij in bedenking of het niet ondoenlijk zoude zijn eene kolonie als Suriname te besturen, indien de hoogste ambtenaren naast den Gouverneur-Generaal de »orde en ondergeschiktheid» zoo volkomen konden ter zijde stellen. Het is een zorgelijke toestand voor de bedee-ling van het regt, wanneer ook leden van het Geregts-hof door een koninklijk besluit kunnen worden afgezet; doch deze opmerking is betrekkelijk tot het stelsel van regering zelve, dat gewis zeer gebrekkig is. Zoo lang evenwel het beginsel geldt,

dat in de koloniën, de afzetting van een regterlijk ambtenaar door geene regterlijke beslissing, maar alleen door eene uitspraak des konings kan plaats vinden, kan slechts de vraag zijn, of er grond was om op de drie in het besluit genoemde leden van het Geregts-hof zulk eene koninklijke uitspraak toe te passen. En op nieuw komt dan de eerbied, welke hooge ambtenaren in de kolonie der Regering verschuldigd zijn, in aanmerking.

Afgezien van deze vraag, is dit zoogenaamd proces-verbaal een merkwaardig stuk. Men heeft ons uit Suriname eenige »toelichtende aantekeningen» overgezonden, waaruit wij het volgende grootendeels ontleenen.

Vreemd is het, zegt men, dat de *Administrateurs* zich zouden vereenigd hebben in het *algemeen belang*. Zij zijn niet gewoon daarvoor te ijveren. Zoude het niet veeleer te vermoeden zijn, dat zij, uit vrees voor mogelijk verlies voor henzelfen en dus uit *eigenbelang*, de intrekking der publicatie van 16 October 1841 tot onderwerp van eene zoo onbescheidene berisping der regering gemaakt hebben?

Was niet het kwaad der depreciatie van het piërgeld vóór 1826, die zoo ver kwam dat de agio 210 percent bedroeg, grootendeels aan de Administrateurs van plantages te wijten? Zij waren in dien tijd leden van het Hof van Policie en Criminele zaken, zij werkten mede tot de bovenmatige uitgifte van het piërgeld, en zij genoten dikwijls voordeelen uit den agiohandel. En wanneer op nieuw, niettegenstaande het verbod in de publicatie van 16

October 1841, in het geheim, werkelijk agio op de wissels genoten werd, hetgeen men beweert, dat somtijds 35 ten honderd bedragen heeft, zoo zijn het de Administrateurs, welke dat voordeel genoten, en het aan hunne Committenten niet in rekening bragten. Wanneer zij zich dus zoo verontwaardigd toonen, omdat die publicatie, waarbij de agio verboden werd, is ingetrokken, zoo is dit niet uit vrees dat de agio zal bestaan of toenemen, maar dat die agio openlijk bekend zal worden, en de gelegenheid, om die voor de belanghebbenden in Europa te verbergen, hun ontnomen zal worden.

Het belang der Administrateurs is in dit opzicht in strijd met dat van hunne Committenten. Ook wanneer de prijzen der goederen, die gekocht worden van de Amerikaansche kooplieden, door de agio hooger worden, verliezen hierdoor geenszins de Administrateurs, wier bijzondere inkomsten grooter zijn, naarmate voor de leverantiën meer besteed wordt.

Indien de Regering het tegenwoordig bankpapier tegen 110 percent voor Nederlandsche munt inwisselde, zoo zoude dit, volgens hetgeen men ons uit de kolonie schrijft, eene weldaad zijn voor het algemeen, dewijl de administrateurs zich veel meer agio laten betalen. De strafbepaling daartegen is volkomen krachteloos geweest, (hetgeen, zonderling genoeg! in het proces-verbaal ronduit erkend wordt) en ook nimmer toegepast. De intrekking dier strafbepaling zal ook de depreciatie van het papier niet doen toenemen.

De vrees, die uitgedrukt wordt, vóór verandering

in het stelsel van belasting, kan ook niet wel voort-spruiten uit belangstelling in het *algemeen*; want juist drukt het tegenwoordig stelsel bijzonder op *den minderen man*, terwijl de *gegoeden* dikwijls zijn vrij-gesteld. Het is eene meer gelijkmatige verdeeling der lasten, waartegen vele administrateurs zich verzetten.

Het Gouvernement bepaalt de uitgaande regten niet willekeurig; eene jaarlijks benoemd wordende com-missie, bestaande uit twee ambtenaren en twee koop-lieden, wordt daarmede belast; die beslissen hoe hoog de prijzen der producten zijn, en naar die prijzen worden de regten geheven.

Er zijn nog twee punten in het proces-verbaal die verdienen opgemerkt te worden. 1°. De ondertee-keners spreken onder n°. 4 van de mogelijkheid, dat er bij de Regering zoude bestaan eenig »ontwerp van »emancipatie der slaven,” en zij laten er op volgen: »wanneer men toch, door de omstandigheden ge-»drongen, in vervolg van tijd, tot zoodanige eman-»cipatie zoude moeten overgaan.” Dit is iets nieuws. »Nog niet lang geleden, schrijft men ons, was het woord *Emancipatie* voor de administateurs zoo goed als dood. Die het uitsprak werd verfoeid, en niet zelden moest hij de wreekende hand dier menschen-temmers duchtig gevoelen. Thans, of liever sedert de komst van den tegenwoordigen Gouverneur-Ge-neraal, heeft de zaak eenen anderen keer genomen, en de overtuiging, dat de geest des tijds over alles eene strenge heerschappij voert, heeft zulk eenen invloed uitgeoefend, dat de administrateurs, die er sterk tegen geijverd hebben, thans de Emanci-

patie meenen te zien aankomen, zoodanig, dat zij nu, in een publiek geschrift, den moed hebben gehad dat woord ter neder te stellen.”

2°. Aan het eind van het »Proces-verbaal” wordt als eene voor de kolonie wenschelijke zaak voorgesteld, dat het vrij wierd gesteld een gedeelte der producten in de kolonie te verkoopen. Dit komt ons voor een zeer gewichtig punt te zijn, dat wij der Regering ter overweging durven aanbevelen. In de toelichtende aantekeningen, waarmede wij het stuk uit Suriname ontvingen, wordt het volgende daarover gezegd:

»Zulks zoude een aanmerkelijk voordeel aan de kolonie en aan het Moederland kunnen toebrengen. Immers zoude, aan het verkoopen van een gedeelte der producten aan de Surinaamsche markt, kunnen worden gehecht, de toelating, om die voortbrengselen vrijelijk, met andere, dan Nederlandsche, schepen te vervoeren. — Hierdoor zoude de vaart der Noord-Amerikanen toenemen; hunne waren, die voor de plantaadjeslaven inzonderheid, onontbeerlijk zijn, in grootere mate aangebragt, tot zeer goedkoope prijzen, te bekomen wezen, en daardoor aan de eigenaren, beduidende voordeelen bezorgd worden. Daarenboven zouden de vaartuigen der naburige eilanden Suriname bezoeken en van daar hunne lading erlangen, die niet alleen in producten zal bestaan, maar vooral in Hollandsche provisiën, dranken enz., welke zij zoo gaarne van hier afvoeren.

Door dezen vrijen uitvoer, zullen klinkende speciën tot aankoop der producten, naar Suriname

worden overgebracht, en daardoor onberekenbare voordeelen aan de burgers in het algemeen verzekerd, zonder, door zulk eenen vrijen handel, aan de belangen der handelaren in Nederland, eenige schade te berokkenen.

Immers lijdt het geene tegenspraak, dat, ofschoon de verkoop van een gedeelte der producten hier te lande, de te huisvracht der Nederlandsche schepen eenigermate zal verminderen, die schade echter ruimschoots zal worden vergoed, door de uitvoer van de grootere massa goederen, die uit Nederland naar de kolonie, zal kunnen worden overgezonden, om te voldoen aan de aanvraag der naburige koloniën. — En wie berekent de voordeelen, die van lieverlede uit zoodanigen vrijen handel in het klein kunnen resulteren? — Ieder Nederlander weet, wat aan eene vrije vaart verbonden is, en welke schatten daaruit kunnen getrokken worden. Naarmate zoodanige handel bloeit, zullen de koloniale producten van zelve toenemen, en naast Suiker, Koffij en Katoen, zal de Surinaamsche bodem menig ander handelsartikel voortbrengen.

De hinderpalen, welke aan dit ontwerp vroeger in den weg stonden, verdwijnen thans van zelve, nu de planters zelve, den verkoop der producten, hier te lande, verlangen, en de aanstaande kolonisatie van Europeanen, zal zeer veel toebrengen, om het doel des te beter te bereiken.”

Er blijft ons nog over, onze meening te zeggen

over het besluit zelf van den Gouverneur-Generaal, gedagteekend 29 Junij 1844, waarbij de strafbepalingen tegen het nemen van agio, vervat in de publicatie van 16 October 1841, worden ingetrokken. Wij laten daarbij geheel terzijde de hatelijke aantijging, als of de Regering zelve zoude verlangen den cours van het papiergeld te doen dalen, welke vooronderstelling even ongerijmd als ongeoorloofd is. Wij twijfelen ook niet of de publicatie van 16 Oct. 1841 is door den Heer RIJK met de beste bedoeling uitgevaardigd. Doch het komt ons even ontwifelbaar voor, dat door strafbepalingen als deze het krediet van papieren geld onmogelijk kan opgehouden worden. Dit ligt buiten het bereik der wetgeving; zelfs de groote magt van den Keizer van Oostenrijk en het onbepaald gezag van dien van Rusland waren niet in staat aan zulk papier eene waarde te doen hechten, die het vertrouwen der onderdanen daaraan niet gaf. Het was dus eene dwaling die men in 1841 beging. De gedreigde straf konde het ontstaan van agio niet beletten. Indien zij eenige uitwerking had, moest het deze zijn, dat de agio toenam, terwijl zij bedektelijk betaald werd. Want de verkooper eens wissels, die agio bekwam, welke het miskrediet van het papieren geld veroorzaakte, was toch eenigzins in gevaar van daarvoor gestraft te worden, en voor dat gevaar moest hem waarschijnlijk de kooper eenige premie van verzekering betalen. Het was dus eene wijze handeling des wetgevers, dat hij eene strafbepaling introk, die geene of alleen schadelijke uitwerking hebben konde,

en men doet der Regering onrecht, wanneer men haar daarover berispt.

Doch te gelijk mogen wij niet verbergen, dat de Regering zelve, en zij alleen, de oorzaak is van het miskrediet of de agio, waarover geklaagd wordt. Zij is sedert 1831 in gebreke gebleven om de stellige belofte te vervullen, die aan de uitgifte van het papiergeld of kredietpapier verbonden was, en waardoor het alleen eene gelijke waarde met het Nederlandsche geld kon behouden, namelijk om het door de bank à pari tegen wissels op het Moederland te doen inruilen. Wanneer eene regering zulk eene belofte niet gestand doet, staat dit gelijk met bankroet. Hieromtrent bestaat geen verschil tusschen de koloniën en het Moederland. De noodlottige gevolgen zijn dezelfden. En wij kunnen dus onzen wensch niet sterk genoeg uitdrukken, in het belang der kolonie en der Regering zelve, dat toch ten spoedigste hierop moge worden terug gekomen.

Nijverheid.

De *Staats-Courant* van 14 Augustus 1844 bevat dienaangaande het volgend belangrijk besluit:

WIL WILLEM II, enz.

Overwegende dat de opheffing van den kwijnenden toestand van vele takken van landbouw en nijverheid in 's Rijks West-Indische bezittingen kan worden bevorderd door vergelijkende inspectiën, zoowel in die bezittingen als in naburige vreemde koloniën, bepaaldelijk de zoodanige, alwaar thans wordt beproefd de centralisatie der suiker-fabrieken en de afscheiding van cultuur en fabricatie;

Op het rapport van Onzen Minister van Koloniën, van den 10^{den} Augustus 1844, n°. 30,

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Tot Inspecteur van Nijverheid en Cultures in 's Rijks West-Indische Bezittingen wordt benoemd de Heer W. H. LANS;

Art. 2. De eigenaren van plantagiën in 's Rijks West-Indische bezittingen zullen Onzentwege worden uitgenoodigd tot welwillende medewerking, om den Inspecteur voornoemd in staat te stellen tot het opzamelen der inlichtingen en daadzaken voor het oogmerk zijner benoeming gevorderd.

Onze Minister van Koloniën is belast met de uitvoering dezes.

's Gravenhage den 11^{den} Augustus 1844.

De Minister van Koloniën,

WILLEM.

J. C. BAUD.

Het doel van de zending van den Heer LANS wordt toegelicht door de volgende

Circulaire van den Minister van Koloniën aan eigenaren van plantaadjen in de kolonie Suriname:

's GRAVENHAGE 21 Augustus 1844.

Bij het in de *Staats-Courant* openbaar gemaakt koninklijk besluit van 11 dezer, n°. 77, houdende de benoeming van den Heer W. H. LANS, tot Inspecteur van Nijverheid en Cultures in 's Rijks West-Indische bezittingen, is tevens bepaald, dat de eigenaren van plantaadjen, van 's Koningswege zullen worden uitgenoodigd, om welwillend mede te werken ter bevordering van het oogmerk dier benoeming.

Mij bij deze van Zijner Majesteits bevelen kwijtende, heb ik de eer de volgende ophelderende opmerkingen daarbij te voegen, tot beter verstand van hetgeen in dat besluit wordt gezegd, omtrent de in eenige vreemde koloniën thans beproefd wordende centralisatie der suiker-fabrieken.

De proeve, waarvan hier rede is, steunt op het denkbeeld der afscheiding van landbouw en fabriek-arbeid, — een

denkbeeld, hetwelk in Europa eene zoo algemeene toepassing vindt, dat de gevallen, waarin die afscheiding niet bestaat, met regt kunnen gezegd worden tot de uitzonderingen te behooren.

Zoo die afscheiding dusver niet algemeen op de koloniale suiker-industrie is toegepast, en het in de koloniën nog altoos, schier algemeen, zoodanig gesteld is, dat zelfs de kleinste plantaadjen het riet teelen en tot suiker maken, moet dit worden toegeschreven aan een zamenloop van omstandigheden, welker uiteenzetting hier doelloos zou zijn, maar die algemeen hebben gewerkt. Immers het denkbeeld is reeds zeer oud, als zijnde bereids op den voorgrond gesteld in een octrooi van ontginning der kolonie Cayenne, uitgegeven toen de kardinaal DE RICHELIEU Frankrijk bestuurde.

In den lateren tijd is men de allereerste geregelde toepassing daarvan verschuldigd aan den Heer VINCENT, die in 1839 eene groote fabriek naar het stelsel van DEROSNE en CAIL op eene zijner plantaadjen op Bourbon hebbende daargesteld, contracten sloot met zijne naburen, waarbij zij zich verbonden, om al hun riet, voor eenen bepaalden prijs, aan hem te leveren en hunne eigene fabrieken te laten stilstaan.

Toen in Maart 1841 het ontwerp werd gevormd, om aan den koning voor te stellen, de, sedert, bij Zr. Ms. besluit van den 11den Maart 1843, No. 50, bevolene daarstelling eener verbeterde groote fabriek op de plantaadje *Catharina Sophia*, in de kolonie Suriname, werd de mogelijkheid ondersteld, dat het gelukken zou, om ten behoeve van dezelve, ook riet op de omliggende plantaadjen te doen aanplanten.

De instructiën, door mij aan den Gouverneur-Generaal gegeven, hadden deze strekking en het schijnt thans, dat dien ten gevolge werkelijk aanplantingen van riet op de plantaadje *Mijn Vermaak* en elders hebben plaats gehad, met het doel, om de nieuwe fabriek van grondstof te voorzien.

Terwijl alzoo door het Nederlandsch Gouvernement midde-len tot beproeving der centralisatie werden beraamd, werd hetzelfde in Frankrijk voorgesteld. — Een openbaar geschrift

waarin soortgelijke denkbeelden werden ontwikkeld, gaf aanleiding, dat in 1842 de oprigting werd aangevangen van eene maatschappij, die het middel worden zou, om het nieuwe stelsel in de Fransche koloniën in te voeren. — In 1843 kwam die maatschappij, onder den naam van *Société des Antilles*, tot stand. De ramp van Guadeloupe verhaastte hare oprigting en gaf eene eigenaardige rigting aan hare eerste werkzaamheden.

Nu de fabriek *Catharina Sophia* hare voltooiing nadert, is de wenschelijkheid ingezien, dat deze eerste proeve van centralisatie, in Suriname, met bijzondere aandacht worde gadegeslagen.

De koning heeft die taak opgedragen aan den Heer LANS, wiens bemoeijingen zoo veel hebben bijgedragen, om de algemeene aandacht te vestigen op de middelen, geschikt ter opheffing van Suriname's kwijnenden toestand. Hij zal tevens onderzoeken, welke maatregelen, met overleg der belanghebbers, zouden kunnen worden genomen, om dat stelsel, casu quo, meer algemeen in te voeren.

Dat onderzoek zal het bezoeken van vele plantaadjien en het inwinnen van allerlei informatiën omtrent derzelver gesteldheid en hulpbronnen noodzakelijk maken. — Dat onderzoek, door doelmatige bevelen aan de Heeren administrateurs en directeurs te bevorderen, is hetgeen ik thans de eer heb van U Wel Edele te verzoeken, sprekende het van zelf, dat er nog geene rede is van het dadelijk nemen van eenigen maatregel, maar blootelijk van het verzamelen van inlichtingen, ter latere beoordeeling van de vraag, of eenige maatregel kan worden voorgesteld, geschikt, om de kwijning, waarin Suriname verkeert, te doen ophouden.

De Minister van Koloniën

(w. g.) J. C. BAUD.

(Handelsblad van 2 September 1844.)

Wij zouden aan het doorzigt onzer lezers te kort doen, indien wij de heilzame strekking van dezen

maatregel wilden betoogen. Hij verdient vooral opmerking, als welligt de eerste poging van het bestuur in het moederland, om den overgang te begunstigen van een gebrekkig stelsel van nijverheid, dat met de slavernij is ontstaan en ingeworteld, tot een beter stelsel, waarin afscheiding van ongelijksoortigen arbeid plaats heeft. Dit laatste heeft in het algemeen het voordeel van goedkoopere voortbrenging; doch tevens maakt het de suikerkultuur in het klein, zelfs door enkele familiën, uitvoerlijk, hetgeen bij de afschaffing der slavernij allezins wenschelijk is. Immers de suikerteelt vereischt, dat het afgesneden riet spoedig gemalen en het sap spoedig verwerkt kan worden; het is daarom van groot belang, dat de landbouwer steeds in de gelegenheid zij hetzelfde aan den fabrikant te leveren, voor dat het door gisting en bederf in waarde verminderd is.

Wij beschouwen dus het besluit, door den Minister van koloniën uitgelokt, als bestemd tot voorbereiding van eene maatschappelijke hervorming, die door de menschelijkheid en het welbegrepen belang der kolonie op het dringendst wordt geëischt. Wij verheugen ons niet minder dat de zending van den heer LANS niet tot Suriname alleen zal beperkt wizen; althans dit meenen wij uit de inleiding van het besluit te moeten opmaken, waar gesproken wordt van »*vergelijkende* inspectiën, zoo wel in die bezittingen als in naburige vreemde koloniën.” Hij zal aldus in de gelegenheid gesteld worden de werking der beide stelsels, van slavernij en van vrijen arbeid, op de plaats zelve te leeren kennen, en te

overwegen, hoe de onvermijdelijke bezwaren, onafscheidelijk van de groote maatschappelijke hervorming, die in onzen tijd wordt tot stand gebragt, op de beste wijze verminderd kunnen worden. Het is bekend, dat de Fransche regering, reeds voor eenige jaren, onderscheidene militaire en burgerlijke beambten naar de Britsche W. I. koloniën heeft gezonden, om deze groote proefneming in haren aard, werking en gevolgen gade te slaan, en dat wij daaraan de belangrijke verzameling te danken hebben, op welke wij reeds vroeger (1) de aandacht onzer lezers vestigden. Wij hopen dat de heer LANS, te midden van de zedelijke en stoffelijke kwalen, waaraan de Britsche W. I. koloniën nog lijden, te midden van den strijd der meeningen en wenschen, welke daar ongetwijfeld nog aanwezig is, zich steeds doordrongen zal gevoelen van achting voor de menschelijke natuur en de menschelijke regten, welke dezelfde zijn voor den zwarten en den blanken, den rijken en den armen, den onbeschaafden en den beschaafden.

Wij vernemen uit *Suriname*, dat aldaar op den 3. October 1844 eene Wet of Publicatie is uitgevaardigd, houdende voorzieningen tegen *lediggang* en *vagabondage*. De artikelen, die hier het meeste in aanmerking komen, zijn de navolgende:

Art. 3. Voortaan zullen geene brieven van *manumissie* verleend worden, dan onder de voorwaarde

(1) Bijdragen bl. 135.

dat de vrijgegevene een bepaald beroep of bedrijf zal uitoefenen binnen de kolonie Suriname. De brieven van manumissie zullen bepaaldelijk het gekozen beroep of bedrijf moeten vermelden.

Art. 4. Hij, op wiens aanzoek een vrijbrief wordt uitgereikt, zal verstaan worden zich te hebben verbonden om gedurende *tien* jaren over den vrijgemaakten te voeren het *patronaat*, ten einde hem met raad en daad bij te staan in de vervulling der voorwaarde, waarop hij de vrijheid heeft verkregen.

Art. 5 bepaalt dat aan geen gemanumitteerde het *burgerrecht* zal worden verleend, voor dat het *patronaat* zal hebben opgehouden of, bij wijze van dispensatie van Gouvernementswege, vroeger opgeheven zal zijn.

Art. 7. Aan geen gemanumitteerden, aan wien het burgerrecht nog niet is verleend, zal anders dan in zeer bijzondere gevallen, vergunning worden verleend om de kolonie te verlaten.

In den aanhef van deze wet komt voor: »Nade-
»maal het den koning behaagd heeft, eenige bepa-
»lingen vast te stellen ter wering der lediggang en
»vagabondage in de koloniën; en last te geven tot
»derzelver onverwijld afkondiging en naauwkeurige
»handhaving.»

Het verdient opmerking dat bij dit besluit het *patronaat* weder wordt in het leven geroepen, dat sedert een groot aantal jaren in onbruik geraakt was.

Godsdienst.

Uit het veertiende *Verlag* van den staat der

Maatschappij ter bevordering van het godsdienstig onderwijs onder de slaven en verdere heidensche bevolking in de kolonie Suriname (1), onlangs in druk verschenen, ziet men met hoeveel ijver de Moravische broeders hunne moeilijke taak bij voortdurend vervullen. Hun getal en de kleine toelagen, die hun verstrekt worden, zijn echter geheel ontoereikend om in de behoefte te voorzien: »want, zeggen zij, »het getal der plantaadjes, welke door onze reizende broeders met het Euangelie bediend worden, »is reeds zoo groot, dat de zendelingen naauwelijks, »in vijf of zes weken, ééns rond kunnen komen. Het »is zeker ligt te begrijpen, hoe weinig voordeel de »in de heidensche onwetendheid opgewassen negers »van zulk een spaarzaam onderwijs kunnen trekken, »en hoe weinig aanmoedigend zulks voor henzelfen, »als ook voor de zendelingen moet zijn.” Zij waren uitgenoodigd om op *Curaçao* de slavenkinderen te komen onderwijzen; doch hadden aan die uitnoodiging niet kunnen voldoen. Aan kerken of vaste predikplaatsen in het midden der bevolktste districten van Suriname, gevoelen zij groote behoefte.

Wanneer wij zulke berigten lezen, kunnen wij onze verwondering niet verbergen, dat zulk een toestand voortdurend in onze koloniën bestaat. Wanneer in ons vaderland, bij uitbreiding van gemeenten der verschillende gezindheden, behoefte bestaat aan kerken en aan geestelijken, wordt van regeringswege daarin voorzien; dit is een pligt die algemeen wordt erkend.

(1) Zie hierboven blz. 53.

En in de koloniën, onder de verongelijkte negerbevolking, waar die behoefte nog zoo veel dringender is, naarmate zij tot nog toe meer verwaarloosd werd, wordt geheel niet daarvoor gezorgd. Terwijl, zelfs in het belang van de kolonie en het moederland, niets gewigtiger is, dan dat die bevolking uit haren laag gezonken toestand worde opgebeurd, dat godsdienst, zedelijkheid en verlichting onder haar verspreid worde, laat men haar van bedehuizen en leeraren verstoken! Doch het is niet uitsluitend aan de Regering, dat wij dit onderwerp aanbevelen; maar ook aan de Nederlandsche geestelijkheid. Hoe zoude zij laauw en onverschillig zulk eene klagt kunnen vernemen? Is het billijk, de taak van het onderwijs der talrijke negerbevolking over te laten aan de weinige Moravische broeders, welke blijkbaar daarvoor ontoereikend zijn? Rust niet op onze vaderlandsche geestelijken de pligt om die schoone taak met hen te deelen? Er bevinden zich zoo dikwijls jeugdige, ijverige mannen, die voor den kerkdienst zijn opgeleid, zonder werkkring; zouden zij zich niet geroepen vinden, om in de koloniën, waar zij zoo groot nut kunnen stichten, hunne krachten te besteden?

Wanneer een genoegzaam aantal kerken en geestelijken aanwezig was, zoude ook door de regering aan de eigenaars en directeuren der plantaadjes tot pligt behooren gemaakt te worden, om het godsdienstig onderwijs aan de slaven, niet te beletten of te belemmeren. In het verslag, dat wij voor ons hebben, vinden wij van de Moravische zendelingen,

dat hunne »reizende Broeders van dezen of genen »Directeur ook nog menigvuldige tegenwerking on- »dervinden.” In de Fransche koloniën is sedert lang, op straf, aan de eigenaars voorgeschreven, dat zij hunne slaven door de geestelijken van eene der bestaande gezindheden moeten laten onderwijzen; en in de Nederlandsche laat men hun nog het regt (welk een regt!) om hunne slaven te dwingen, heidenen te blijven.

Nog een wensch. Mogten toch de Moravische broeders, voor wie wij zoo hooge achting koesteren, gehoor geven aan het dikwijls uitgedrukt verlangen, dat zij zelve geene menschen als slaven in bezit hielden. Het wordt hun als blaam aangerekend, en werkelijk is het met de beginselen van het Christendom, die zij verkondigen, niet wel overeen te brengen. Het vrijlaten van de weinige Negers, die zij voor hun’ dienst behoeven, zal eene daad zijn, die gewis algemeen zal worden toegejuicht.

Kolonisatie.

In het *Tijdschrift voor Staatshuishoudkunde en Statistiek* van onzen wakkeren landgenoot, den Heer SLOET TOT OLDBUIS, vindt men, IIe Dl., IVe Stuk, zeer uitvoerige en lezenswaardige berigten aangaande deze aangelegenheid, waaruit de slotsom kan getrokken worden dat, niettegenstaande de misslagen, welke den aanvang dezer onderneming belemmerd hebben, niets regt geeft om aan de mogelijkheid van haren goeden uitslag te wanhopen. Opmerkelijk is vooral het door vele voorbeelden gestaafde gevoelen van de

Commissie, tot beoordeeling der bezwaren van den Heer BETTING zaamgeroepen, aangaande de mogelijkheid om veldarbeid door Europeanen, zonder benadeeling hunner gezondheid, te doen verrigten. Wij gewaagden reeds, blz. 188 dezer *Bijdragen*, van dit gewichtig punt; de mededeelingen van den Heer SLOET bevestigen onze aldaar gegevene berigten. Het geheele opstel doet ons de hoop opvatten dat, gerugsteund door de welwillende medewerking van den Minister van koloniën, en de lessen der ervaring betrachtende, men de zaak met kracht en welberadenheid zal voortzetten.

BERIGTEN

AANGAANDE VREEMDE KOLONIËN.

DEENSCH E KOLONIËN.

Poging tot afschaffing der slavernij in dezelve.

Men leest deswege het volgende in het *Journal des Débats* van 24 November 1844:

»Van Roschild (in Denemarken) wordt, onder dagteekening van 11 November, gemeld:

In de zitting van de Stenden der Deensche eilanden, hebben eergisteren de predikant GRUNDTVIG en de hoogleeraar DAVID voorgesteld, dat de vergadering aan den koning een verzoekschrift zoude aanbieden om, zoo spoedig mogelijk, de slavernij in de Deensche koloniën af te schaffen. De Commissaris des konings heeft aangemerkt dat eene zoodanige poging geheel nutteloos wezen zoude, omdat de regering zelve de geheele vrijlating der negers ten vurigste wenscht, en zich reeds sedert negen jaren bezig houdt met het zoeken naar middelen om daartoe te geraken. De vergadering heeft *eenstemmig* besloten in hare volgende zitting eene Commissie te benoemen, belast met het opsporen der middelen geschikt tot weg-

ruiming van de gewigtige en talrijke hinderpalen, die dezen grooten maatregel als nog in den weg staan.”

Wij hebben in deze Bijdragen blz. 287, reeds medegedeeld de bepalingen, welke de Deensche regering, in den aanvang des jaars 1844, voorgeschreven heeft tot verbetering van het lot der slaven in hare kolonien.

PORTUGESCHE KOLONIËN.

Voor weinige jaren was de Portugesche vlag eene dergene, die, op de schandelijkste wijze, tot den slavenhandel werden misbruikt. Kortelings is dit misbruik aanmerkelijk verminderd en ontwaart men, met vreugde, dat niet alleen de slavenhandel, maar ook de instandhouding der slavernij, in Portugal meer en meer krachtdadig bestreden wordt. Volgens den *Galignani's Messenger* van 24 October 1844, was onlangs in de kamer der pairs, door den graaf DE LAVRADIO en den burggraaf SA DA BANDEIRA, een voorstel gedaan tot afschaffing der slavernij in de Portugesche bezittingen in Azie, hetwelk slechts met eene geringe meerderheid is verworpen (23 tegen 18 stemmen). Later is, in de zitting van 13 Nov. 1844, door laatstgemelden dezer beide pairs, een verzoek ingeleverd, waarin beweerd wordt, dat de berigten uit de Afrikaansche bezittingen van Portugal, geenen twijfel overlaten aan de schuld der koloniale besturen, met betrekking tot den slavenhandel, hetzij door oogluiking of door verzuim; en op dien grond wordt voorgesteld, een onderzoek te gelasten, wegens het

gedrag der volgende hooge beambten, t. w. van 1° den Gouverneur-Generaal van *Angola* G. L. POSSOLO; 2° den Gouverneur-Generaal van *Mozambique*, L. ABREN E LIMA; 3° den Gouverneur-Generaal van *Quillimane*, F. CARLOS DA COSTA; 4° van de voornaamste onderbeambten van elk dezer bestuurders. (*Galignani's Messenger*, 27 November 1844). De uitslag van deze aanvraag is ons nog niet bekend geworden.

DRUKFOUTEN.

Blz. 34	staat:	allen	lees:	alleen.
» » »	LAUDER	»	LANDER,	
» 81	»	werd, het berigt,	»	werd) het berigt,
» 118	»	openie	»	opinie.
» 126	»	grondt	»	grond.
» 344 in de kolom, waarvan het opschrift is: INDIGO, de komma's der zes getallen weg te laten.				

44 Bz

